

Абдуҳамид ПАРДА

НОМАЛАР

«FAYLASUFLAR» нашриёти
ТОШКЕНТ – 2018

UO'K 821.512.133-1(081)
КВК 84(5Ў)6
П 21

Парда, Абдухамид
Номалар [Матн]: шеърлар / А. Парда. — Тошкент: Faylasuflar, 2018. — 264 б.

UO'K 821.512.133-1(081)
КВК 84(5Ў)6
П 21

ISBN 978-9943-4323-8-3

© «FAYLASUFLAR» нашриёти, 2018

РАҲБАРНОМА

*Ўзбекистон Республикасининг
Биринчи Президенти Ислом Каримовга
Шеърый мактуб — дoston*

Мен Ўзбекистон Радиосида ишлаб юрган пайтларда Ислом Абдуғаниевич Каримов эндигина Ўзбекистоннинг биринчи раҳбари этиб тайинланганди. Ўтган асрнинг оғир саксонинчи йилларининг охири ва тўқсонинчи йилларнинг бошларида Ислом Абдуғаниевич билан йирик анжуманларда учрашиб, икки марта интервью олиш бахтига мушарраф бўлганман. Биринчи марта Навоий театрида, янглишмасам Ўзбекистон касаба уюшмалари ташкилотининг қурултойидан кейин интервью олгандим. У пайтларда Ислом Абдуғаниевич ҳали Ўзбекистон Президенти этиб сайланмаганди. Интервью олиб бўлгач, «Худо хоҳласа, Сиз Ўзбекистоннинг биринчи Президенти бўласиз!» деб тилак билдирганим эсимда. Кейинги гал қайсидир йирик анжуман тугагач, даврада бизни, таниқли диктор Неъмат Муродов билан бирга яна кўриб қолиб, Ўзлари чақириб олган ва бизга яна самимий интервью бергандилар.

2002 йил 9 май Хотира ва кадрлаш санаси муносабати билан Ислом Абдуғаниевичнинг меҳнат фахрийлари ва ҳурматли кексалар билан учрашувини телевизор орқали томоша қилдим. Ислом Ота ўша учрашувда шунақа самимий сўзларни гапирдиларки, жуда тўлқинланиб кетдим. Кўрсатув тамом бўлиши ҳамано қўлимга қалам олиб, Ислом Отага шеърый мактуб бита бошладим. Уч куннинг ичида ўн саҳифадан ортиқ шеърый мактубни ёзиб тугатдим.

Кейинчалик бу шеърый мактубни ўша пайтда Ислом Абдуғаниевичнинг матбуот котиби бўлиб ишлаган Рустам ака Жумаев муҳтарам Юртбошимизга шахсан тақдим этган. Шеърый мактуб Ислом Отага манзур бўлганини менга етказишди, ҳатто нима тилаги бўлса айтсин, деб илтифот кўрсатибдилар. Бундан бошим осмонга етди. Мен: «Юртбошимиз бахтимизга омон бўлсалар бас, шунинг ўзи бизга кифоя», деган жавобни бердим.

1

Ассалому алайкум, салом, ассалом,
Саломимда минг бир эзгу, эҳтиром.
Гар аҳли шеър-ашъор пешво-пириман,
Сиз раҳбар беҳисоб элнинг бириман.
Агар-чи булбулман эркин, хур, озода,
Куйчиман беармон боғингизда шод.
Агар-чи оламини тутгай овозим,
Агар-чи лочиндай юксак парвозим,
Агар-чи кундан-кун авжим сарбаланд,
Сиз падар, камина камтарин фарзанд.
Улуғ эл, улусга раҳбарсиз бошсиз,
Қалбин қўр-оташин сочган қуёшсиз.
Оллоҳнинг ердаги қутлуғ сояси,
Мустақил юртимнинг жасур дояси,
Бир юз ўттиз йиллик қуллик кишанин,
Парчалаб, ўзбекнинг шуҳрати-шаънин —
Олам узра такрор ярақлатган Сиз,
Бахтимиз офтобин чарақлатган Сиз!

...

Эсдан чиқар, аммо тарихдан ўчмас,
Менинг даъволарим қуруқмас, пучмас.
Мутелик занжирин судрадик биз ҳам,
«Марказ»дан кўп дашном егансиз Сиз ҳам.
Ҳамон хотирамда бамисли ришта —
Ўқувчи боламан, қировли кишда,
Кўсак узганларим шўро замони,
У йиллар умримнинг аччиқ армони!
Болалик қадримиз қиммат бир пулга,
Баҳордан сафарбар барча қир-чўлга,
Шўронинг миннатли нони ошимиз,
Мурғакликдан ишдан чиқмай бошимиз,
Пилла ҳам бизга тан, ғўза чопиқ ҳам,
Конимиз ичди нақ шўро муттахам.
Аждардай элни у кемирди, еди,

Ўзбекистон яхлит пахтазор эди.
 Қиличин ўйнатиб, боз аҳмоқ қилиб,
 Бизнинг бор-будимиз кетарди шилиб.
 Тонна-тонна пахта берардик, аммо —
 Кафанлик бўз эди баъзан муаммо!
 Муболаға дея ким қилар таҳқир,
 Хайҳот, не кунларни кўрмадик ахир.
 Тар мева билмай ҳеч пахтадан бўлак,
 Дармонсиз улғайдик ҳам хаста, халак.
 Ки ўзбек юртидай жаннатмаконда,
 Мевага зор ўсдик бизлар армонда.
 Ёдимда кесилиб сўнгги боғ-роғлар,
 Ўрнини босгани пахта чорбоғлар.
 Ичкиликбозликни пеш қилиб кимлар,
 Кесилди бепоён тоқзор-узумлар...
 Эгатлар оралаб ўтган ёшлигим,
 Эгатлар оралаб йитган ёшлигим.
 Пахтазордан чиқмай авжи саратон,
 Ўзимиздан катта тутганча кетмон,
 Тер тўқар эдик биз занжи-қул мисол,
 Темир қушлар эса бамисли ғассол,
 Сичқоннинг уясин қилиб минг танга,
 Заҳар пурқар эди ҳар тўрт томонга.
 Шўро зор қақшатди аёл-эрни ҳам,
 Боз ҳолдан тойдирди олтин ерни ҳам.
 Ҳаво заҳар-заққум, оби ёвғон ҳам,
 Авжига чиққанди найранг-ёлғон ҳам.
 «Халқлар қамоғи»да эллар-элатлар,
 Дарбадар, саргардон қай бир миллатлар.
 Пахтамиз, тилламиз таловда такрор,
 Жумла эл қафассиз қамовда такрор.
 Ҳақдан юз ўгирган шўролар бадном,
 «Ёвуз салтанат» деб олган эди ном.
 Сиёсат сохта боз, ғоя ҳам сохта,
 Бетайин бир тузум — бичилган, ахта.
 Коп-қора юзини оқ қилиб, оқлаб,

Бизларни гафлатда келди у сақлаб.
Гўё бутун олам сасиган кўлда,
Гўё фақат шўро ҳақ, равон йўлда.
Гўё жумла эллар эзилган, мазлум,
Гўё фақат шўро билмас не зулм.
«Шўро фуқароси» – шўрлик номимиз,
Бетайин истиқбол орзу-комимиз.
Кўйдаин қийратган биздай улусни,
«Оғам!» деб алқардик қай беномусни.
Марказ ҳал этарди тақдиримизни,
Тақдир ҳам, ҳатто ҳар тадбиримизни.
Зўравон, дасти қон фирқа ягона,
Измидан чиқмасди асло замона.
Ҳукумат халқники эди гар тилда,
Бирон-бир ҳақ-ҳуқуқ йўқ эди элда.
Амалдор қавмининг олчи ошиғи,
Элнинг оғзин йиртар эди қошиғи.
Қора ул йилларни эсламай қачон,
Бағримни тигдайин тилар ўч-армон.
Ҳукм сураб эди шундай тартиб зўр,
Жумла эл бечора, пешонаси шўр,
Шарт эди эрта-кеч меҳнат қилмоғи,
Меҳнатни саодат шарти билмоғи.
Бўлмагани боис муқим иш жойи,
Гар шоир бўлса-да улкан, киройи,
Бродский олган қамоқ жазосин,
Бундайин тузумни, э Худо олсин.
Айбланиб хиёнат ва кофирликда,
Завол топди, эвоҳ, мусофирликда.
Шўро захар қўшиб ичар ошига,
Не-не буюқларнинг етган бошига.
Ким озод ҳам эркин ғоя асири,
Чирир эди унинг қамоқда умри.
Пеш қилиб эрта-кеч қуролнинг кучин,
Партия «ўйларди» жумла эл учун.
Каллакесарларнинг фирқаси қонхўр,

Элни ёппа талаб мисли малах-мўр,
 Кимнингки бор эса номус-фурури,
 Қалбида порласа эътиқод нури,
 Мусулмонлик шартин кимлар билса шарт,
 Элим, юртим деган жумла асл, мард,
 Чўлпонлар бошини еди боз, эсиз,
 Ҳамон ўзимизга келолмасмиз биз!
 Қодирий, Чўлпондан айирган шўро,
 Олмос қанотимиз қайирган шўро.
 Наинки уларнинг қабри ҳаттоки —
 То қиёмат армон муқаддас хоки;
 Наинки Қодирий, Чўлпонни буткул,
 Фитрат жасадин ҳам ёқиб қилган кул.
 ...Шонли тарихимиз қора қилган у,
 Бағримиз пора ҳам пора қилган у.
 Шўролар талаган кўп ҳам озимиз,
 Қайгадир кетарди ҳатто газимиз.
 Ёшлар ишонмагай агар эсласак,
 Газимизни ётлар, биз ёқиб тезак,
 Тўрт фасл тинмайин ишлаб эрта-кеч,
 Қора сопол коса оқармасди ҳеч.
 Беруний сингари дониши бисёр,
 Улус ном олгандик оми ҳам хунхор.
 Тамғамиз бор эди деган «босмачи»,
 Қани сен шўрога гар ён босма-чи,
 Дарҳол «халқ душмани» номин олардинг,
 Кишанбанд Сибирга тез йўл солардинг.
 Ҳамон ҳоли эмас қиргиндан башар,
 Ҳамон бир-бирига тиш қайраб яшар.
 Ҳамон кимлар айбин оқламоқ учун,
 Ҳимоясиз «ёв»га кўрсатар кучин.
 Чорасиз ҳолига ахтариб чора,
 Ҳатто ҳақ динга ҳам чаплайди қора.
 «Исломий жаҳолат» — арзон баҳона,
 Асоссиз айблов, мантиқ бегона.
 ...Қадимий ғоят бой забонни қўйиб,

Бегона бир тилда сўйлардик тўйиб.
Хатто она тилин йўқотди кимлар,
Ўз она элига ўқ отди кимлар.
Улкан анжуманлар — съезддан тортиб,
Ўтарди ёт тилда — шу қатъий тартиб.
Навоий забонин ёшлаб кўзини:
«Ғайри тилда айтдик Ватан сўзини!»
Саксон тўққизинчи йилда тантана —
Ўзбек тили қаддин ростлади яна;
Ғақат Сиз туфайли бу олий инъом —
Давлат тили дея олди юксак ном.
...Ёлғонни ямламай ютарди шўро,
Бизларни боз аҳмоқ этарди шўро.
Улуғ боболардан «ирганар» эдик,
Ўзгалар тарихин ўрганар эдик.
Навоийлар қолиб, Бобурлар қолиб,
Юрардик бемаъни шеърлар ёд олиб.
«Куч — адолатда!» деб бонг урган бобо,
Шўронинг наздида қонхўр тўқсабо.
Хор замон - Эътиқод, Имондан жудо,
Такрор бошимизга солмагай Худо.
Оллоҳнинг зикридан йирок эдик хор,
Ё Раб, борлигин ҳам этардик инкор.
Қатағон қилинган ҳайит, рўзалар,
Қуръону оятсиз мотам, азалар.
У кунлар даҳшати лол этади, лол,
Лол неки, ҳаттоки айлар хастахол.
Ўзи кечиргай боз бизларни, бай-бай,
Кимларни дафн этдик жаноза айтмай.
Эркдан жудо улус бемисли пода,
То ҳануз соддамиз, то ҳануз содда.
То ҳануз шўрони қумсайди кимлар,
«Аъло замон эди» дея боз имлар.
Наҳотки қулликни яхши деб бўлса,
Инсон ҳур туғилиб, кишанбанд ўлса?!
Наҳотки боз кимга эгиб бошимиз,

Яна берармизми тайёр ошимиз.
Ўзбекнинг беклиги унда не бўлар,
Наҳотки хуррият гуллари сўлар?!
Йўқ, йўқ хавотирга асло ўрин йўқ,
Бошимизда Сиз бор! Мудом кўнгил тўқ!
Гар тошдан-да қаттиқ империя боши,
Икки асрга ҳам етмас ҳеч ёши.
Азал-абад қисқа ёзувлик дасти,
Дунёнинг тамали эзгулик асти.
Гар аксар қонига қониб борар у,
Зулматдан зиёга ёниб борар у.

Тўқсон биринчи йил! Ёдимда ҳамон,
«Ватан мустақил!» деб қилдингиз эълон!
Ўшал он Оллоҳга шуқуруна айта,
Юрт бирлан ки мен-да туғилдим қайта!

...

Саксонинчи йиллар сўнгида бир кун,
Улкан бир анжуман топганда якун,
Неъмат Мурод ҳамроҳ — мухбир боламан,
Сиздан Радиога суҳбат олганман.
«Навоий» театр саҳнасида биз,
Сиз билан беармон суҳбат қилганмиз.
Муборак дастингиз самимий тутиб,
Ки шўро даврида мен юрак ютиб:
«Озод юртимизга Дастлабки сардор —
Бўлгайсиз!» деганим унутмам зинҳор.
Неъмат акам билан Сиз билан яна,
Учрашдик интервью бўлиб баҳона.
Йироқдан бизларга тушиб кўзингиз,
Чорладингиз такрор бизни ўзингиз.
Ўшанда бизларни дедингиз: «Болам!»
Бор бўлинг то абад, токи бор олам!

II

Тўрт нафар фарзандга отаман мен, бош,

Минг шукур, муштипар онам ҳам йўлдош.
Қисман кенжа укам мен билан бирга,
Ўзингизга аён: ҳаёт бой сирга...
Мўъжаз гар оила; давлат у ҳам бир,
Бунда ҳам сиёсат ҳам зарур тадбир.
Волидам мен учун муқаррам она,
Келинингиз учун йироқ – қайнона.
Баъзида келишмас уларнинг гапи,
Хуллас, хира тортар камина таъби.
Қайнона-келин гар қолса келишмай,
Қозилик қиламан аста, олишмай...
Тўрт фарзандим феъли гўё тўрт иқлим,
Уларга боқиб гоҳ лол бўлар ақлим.
Қулоғига кирмас баъзан насиҳат,
Солмагай ҳеч бошга Оллоҳ мусибат.
Ва лекин болалар безори, бебош,
Тишим тишга босиб берарман бардош.

...

Тўнғичим айёрлик қилар тулкидай,
Феъл-атвор кўрмадим телба хулқидай.
Ипакдайин майин тортади гоҳо,
Қайсарлиги ҳаддан ортади гоҳо.
Гоҳида гўдакдай қилар хархаша,
Гоҳида безраяр, тахта-тараша...
Ўқиши чаккимас, минг шукур, аъло,
Зукколик бобида ўзимдай бало.
Азалдан аён ҳам маълум ҳаммага,
Қиз асли тортади ота-аммага.
Опаларим шундай мастон, киройи,
Узилмай қолмас ҳеч ушлаган жойи.
Ниҳолдай кундан-кун чўзаётир бўй,
Унга ҳам ҳа демай қилиш керак тўй.
Биласиз, қиз бола бировнинг хасми,
Қизни тез узатиш боболар расми.
Ҳозирдан хотиним тўй ташвишин дер,
Сеп дея, сарпо деб қулоғимни ер...

...

Нелар десам маъкул ўғлим ҳақида,
 Дарвоқе, элда бор шундай ақида:
 Хотин бошдан, ёшдан дейишар бола,
 Бола десаммикан уни ё бало?!
 «Ҳар икки набиранг бири Алишер»¹ –
 Дея устозимиз битган каби шеър,
 Ҳазратнинг исмини қўйганман гарчи,
 Шер эмас, билъакс шерга жуфтгарчи.
 Қилсам-да қилмасам бор гапни баён,
 Антиқа атвори эл-юртга аён.
 Ўқиш-ўрганишга сира йўқ тоби,
 Спорт майдончаси севган «китоби».
 Эрта-кеч кўчадан уйга доримас,
 Бола-да, югуриб-елиб хоримас.
 Нечундир ҳар икки кўзи олайган,
 Мендан-да бўш-баёв, анқов, лаллайган.
 Сифатсиз матоҳми, билмадим нега,
 Пойабзал чидамас сира ҳам унга.
 Пала-партиш, афсус, қилар ҳар иши,
 Билмадим, не боис этга йўқ хуши.
 Ва лекин кабобдан қайтмайди асти,
 Қамишдай чўзилар, шукур, бўй-басти.
 Бўлажак йигит-да, йигнайди темир,
 Велигин² гоҳ бузар, гоҳ айлар таъмир.
 Алланеларгадир уринар тинмай,
 Ҳафталаб йўқолиб кетган кўринмай –
 Кезлари ҳам бўлган, кўз тегмагай, кўз,
 Энди қулоғига кираётир сўз.

...

Бир ўғил, бир қизим ҳали жуда ёш,
 Кенжам акасидай шўх, шаддод, бебош.
 Ҳам дону сув керак товукқа битта,

¹ Абдулла Орипов сатри.

² Велосипед.

Биз яхлит оила кичикми, катта.
Рўзгор — ғор, уни ҳеч бўлмади бутлаб,
Келтирсак-да тўлмас ҳаттоки пудлаб.
Ўзбекнинг маърака-маросими кўп,
Хотинга ҳамиша демасангиз «хўп»,
Эрта-ю кеч бўлиб таъбингиз хира,
Бошингиз жанжалдан чиқмайди сира.
Эгнимиз бут, шукур, ҳам оч эмасмиз,
Кимнингдир лутфига муҳтож эмасмиз.
Бугун пул топишнинг йўллари бисёр,
Тадбиркор ҳар кимга мудом омад ёр.
Ва лекин ҳақ гапни айтсам гар Сизга,
Баъзан жуда оғир бу инингизга.
Баъзида жонимдан кетаман тўйиб,
Ҳаммасидан кечиб, ҳаммасин қўйиб,
Машрабдай девона, Машрабдай эркин —
Қуш бўлгим келади менинг ҳам, лекин,
Бунга йўл бермас ҳеч қодир Оллоҳим,
Оилам ҳам каъбам, ҳам саждагоҳим.

...

Оилам таърифин қисқа яқуни,
Демоқчи эдим мен аслида шуни:
Уддалай билмасмиз оилани биз,
Бутун бир давлатни бошқарарсиз Сиз;
Тушунмас бир-бирин ўғил ҳам падар,
Сизга тан ҳокимдан фуқаро қадар;
Англамас мени гоҳ ўз туққаним ҳам,
Сизга боз тан берар дўст ҳам, ғаним ҳам;
Оила ташвиши шоширар бизни,
Эл ғами кучингиз оширар Сизни.
Қутқариб бизларни қуллик чоҳидан,
Иқболга чорлайсиз ҳурлик роҳидан.
Ҳазор-баҳазор эл-улуснинг катта,
Ҳазор-баҳазор дард-ғами, албатта.
Қодир зиммангизда буларнинг бари,
Васлингиз улуснинг меҳроб, минбари.

Сиз боис мосуво кишандан, гулдан,
 Дадил одимлаймиз нурафшон йўлдан.
 Неча бир довондан ўтаётирмиз,
 Нурли иқбол томон кетаётирмиз.
 Учинчи минг йиллик бўсағасида,
 Арзир шаънингизга битсам қасида.
 Бир замон ялакат пахта майдонлар,
 Ўрнида етилар олтинранг донлар.
 Кенгаяр кундан-кун чаманзор боғлар,
 Гулларнинг бағрида кенту қишлоқлар.
 Биргина Тошкентнинг жамоли-кўрки,
 Шунчалар бетимсол, шунчалар зўрки,
 Устоз Шаҳзода бўлса гар ҳаёт,
 Шаънига битарди шоҳона баёт;
 Темурийлар қасри, Ҳазрат ҳайкали,
 Консерватория — пойтахт сайқали,
 Ғариб мустақиллик майдони бу кун,
 Ажойиб сайлгоҳ беназир, дуркун.
 Хотира майдони — қадамжо қутлуғ,
 Улуғ ишлар қилар кабирлар улуғ.
 Эски шаҳарнинг ҳам ўзгача тарҳи,
 Тарҳидай беназир, бебаҳо нарҳи.
 Кўприклардан қанот боғлади шаҳрим,
 «Хамса», «Шоҳнома»дай гурурим, фаҳрим.
 Бутун Ўзбекистон сингари пойтахт,
 Ҳар соат, ҳар лаҳза топар янги бахт.

Муҳташам саройлар, зарҳал қасрлар,
 Сизни алқаб, такбир айтгай асрлар.
 Ўзбекнинг даласи ранг-баранг бу кун,
 Ўзбекнинг яллasi сержаранг бу кун.
 Бу кун олам эли бизни олар тан,
 Кундан-кун фаровон озод, хур Ватан!
 Кўзни қамаштиргай олтин тилламиз,
 Тилладан қолишмас кумуш пилламиз.
 Жаҳон бозорига молимиз чиқар,

Кишмиш ҳам олма, нок, болимиз чиқар.
Ўзбекнинг кўкрагин тоғ айлаган Сиз,
Ўзбекнинг юрагин боғ айлаган Сиз.
Бутлаб берган ҳам Сиз кемтик бахтимиз,
Сиз боис олмосдай ўткир аҳдимиз.
Кезармиз омаднинг тулпор отида,
Бирлашган Миллатлар Ташкилотида,
Музаффар ҳилпирар ялов, туғимиз,
Зиёда боз зафар ҳам ютуғимиз.
Дунёни забт этар ўзбек ёшлари,
Улар бахтимизнинг тамал тошлари.
Нечун мен шодланиб қилмай қаноат,
Шиддатли қадамлар ташлар саноат.
«Дамас»ларга тўла йўллар кучоғи,
Лочиндан тез учар ўзбек учоғи.
То улус бўлмайин бой ҳам бадавлат,
Қудратли бўларми бирон-бир давлат.
Томорқа улашиб, элга бериб ер,
Дуолар олдингиз мисли Алишер.
Ҳаётга айланар эртақ-ривоят,
Она ер эгасин топди ниҳоят.
Хануз шаънингизга қайта-қайта биз,
Кўл қовуштириб боз дуо айтамыз.
Бу буюк ишларнинг буюк аъмоли,
Буюк иқболимиз бахти, камоли.
...Менинг ҳам эл бирлан жоним пайваста,
Элнинг дарди билан хастаман, хаста.
Она юрт ялови — яловим, туғим,
Унинг ҳар зафари — зафар, ютуғим.
Шу элнинг бахтини тилайман мен ҳам,
Иқболи, камолин ўйлайман мен ҳам.
Армоним шу улус, шу юрт дармоним,
Фидо бўлгай, фидо минг битта жоним.
Ҳаётман, хизматинг қиларман, Она,
Кетсам, руҳим мангу сенга парвона!

...

Бир замон қовушмай гар ҳеч бошимиз,
 Қозонимиз бўлак, бўлак ошимиз;
 Уруғга бўлиниб тўқсон икки байт,
 Гар минг қабилага бўлиндик бир пайт;
 Тожу тахт, маишат, мол-мулкка шайдо,
 Хонлик, амирликлар гар қилдик пайдо;
 Ўзбекмиз, туркий халқ, Шумер авлоди,
 Массает, сақларнинг барҳаёт ёди.
 Томир, илдизимиз терандан, теран,
 Бизлар Алп Тегинмиз, мардона эран.
 Мисли беҳишт боғи-бўстонларимиз,
 «Одиссея» монанд дostonларимиз.
 Ҳаётда ҳар неки илму амал бор,
 Ўзбек даҳолари бисёр боз, бисёр!
 Ки биз-да Оллоҳнинг суянган тоғи,
 «Бешигимиз — даҳоларнинг ётоғи!»
 Элларни чорлаган Ҳаққа, ҳалолга,
 Зардушт, Ислом бизда етган камолга.
 Жаҳолатнинг гарчи кетмас доғи бор,
 Ўзбекнинг самони қучар чоғи бор.

...

Кимга қарам бўлган улус-элимиз,
 Хануз бандиликка мойил феълимиз.
 Емиргани камдай ботинан ичдан,
 Неча бор ўтказди бизни қиличдан.
 Ўн еттинчи йилда отилди кимлар,
 Ҳам кулоқ қилинди қанча ҳақимлар.
 Тугатиш баҳона босмачиликни,
 Шўро касб айлади «осма»чиликни.
 Ўттиз етти, ўттиз саккизинчи йил,
 Қонхўрлик бобида Чингиз ҳам қойил
 Қолгулик қатллар минди авжига,
 Ва чўмди юртимиз қоннинг мавжига.
 Ва даҳшат: иккинчи жаҳон уруши,
 Ўзбекнинг ҳам бўлди қирғин, қуриши.
 Йиллар давом этди ҳам замон давом,

Рўшнолик топмади ва лекин авом.
Ва қилиб қаноат сарқит-нишхўртга,
Бутун эл айландик басир манқуртга.
Ичиб шўро тутган аччиқ шўр тузни,
Дунё деб билардик сассиқ ховузни.
Забардаст шўронинг пахтакори биз,
Мардикор хор-забун лахтакори биз.
Маккаю Мадина қолиб бир ёнда,
Умримиз совурдик қай бир ёбонда.
Горбачев минганда амал отига,
Сифмас ҳеч кимсанинг хаёлотига:
«Ўзбеклар иши» деб бошланди юриш,
Юриш ки, ўзбекни галдаги қириш...
Худосизлик захар қўшиб ошига,
Худосизлик етди шўро бошига.
Куллик кишанлари бирдан ечилди,
Ўзбекка хуррият йўли очилди.
Мустақиллик не соз! Мустақил яшаш,
Дастлабки йиллар... оҳ, кўнглим тортар ғаш.
Юз ўттиз йил бизни тинмай талаган,
Қаро қозонимиз ҳатто ялаган,
Ташлаб қўйган бизни ўз холимизга,
Нонкўр марказ қолгай уволимизга!..
Биргина иморат тикламоқ учун,
Одамзод сарфлагай қанчалаб кучин.
Устунга яраши учун то терак,
Йиллаб йўғон тортиб ўсмоғи керак.
Ниҳолдан ким талаб қилар мўл мева,
Вазмин юкка чидаш бермас ёш тева.
Йиғнаш учун ҳатто деҳқон мўл ҳосил,
Йиллаб тер тўкар ҳеч тинмай муттасил.
Бир йигит етмоғи учун вояга,
Юк қанча энага, қанча дояга.
Камолга етмоғи учун битта Шахс,
Лозим мозий қирқ йил айламоғи баҳс.
Бутун бир давлатни қўйиш оёққа,

Типпа-тик йўл солиш типпа-тик тоққа!
 Гар буюк шонимиз тарихда қолган,
 Биз Соҳибқиронмиз, дунёни олган,
 Яратдик ҳамжихат бир жону бир тан,
 Буюк Ўзбекистон — ягона Ватан!
 Шонли давримизда балқиб бахт тонги,
 Тоабад ёришди она халқ онги;
 Зиммага залворли юк солиб борар,
 Баркамоллик сари юксалиб борар.
 Қанчалар беқиёс залворли бу юк,
 Она юрт! Иқболинг шунчалар буюк!
 Иллатдан холимас гар ҳаётимиз,
 Муҳими ҳур бу кун, ҳур баётимиз.
 Қанчалар яқин у, қанчалар олис,
 Ниятимиз буюк истиқбол холис!
 Гар бисёр мураккаб мушкул, муаммо —
 Хуррият йўлида собитмиз аммо!
 Буюк истиқболни қилгудек таъмин,
 Яратдик мустақкам ҳам пухта замин.
 Не тонг, мушкулотлар тоғини йиқиб,
 Чин равнақ йўлига олгаймиз чиқиб.
 Мақсад лол этишмас, дейлик, японни,
 Мақсад бутламоқ боз собит имонни!
 Ҳам ғолиблик эмас биз учун ҳавас,
 Имон-эътиқодли Инсон бўлсак, бас!
 Азал фикри-зикри ўзбекнинг асли —
 Оллоҳ ризолиги, Оллоҳнинг васли!
 Бошланг бас! Мақсадга тез етажакмиз,
 Оламни минг қайта забт этажакмиз!

...

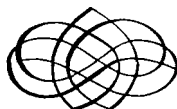
Не аён сиз учун аввалу охир,
 Аён гизли сирлар — ботину зоҳир.

Эрта-кеч пойингиз ялар гар кимлар,
 Эрта-кеч ҳеч тиним билмас ганимлар.
 Бир томонда бутун юртнинг ташвиши,

Бир томон ғалвали дунёнинг иши.
Наинки мамлакат ичра сиз, бот-бот —
Халқаро майдонда от сурасиз, от.
Гар қирғин-баротда бағримиз куйган,
Миллатмиз бағри бут, Оллоҳим суйган.
Темур — биз, ҳарбу зарб бобида якто,
Шеърият мулкининг султони ҳатто,
Шу элнинг дилбанди Форобийлар ҳам,
Хаммасин санасам лол бўлар олам.
Шундай эл-улусга ҳур дориломон,
Насиб этмиш Сиздай донишманд сарбон!
«Элим!» деб эрта-кеч билмайсиз тиним,
Қиблагоҳим маним ҳам дўстим маним!
Элим деб жон чеккан мардларнинг марди,
«Элим!» деб сочингиз қордай оқарди.
Қанчалар сарбаланд, юксак тожу тахт,
Шунчалар қимматга тушар толе бахт.
Қайда гар вазият чиқса издан сал,
Шитоб зудлик билан Сиз қиларсиз ҳал.
Асло енгилмаган шоҳ Темурдайн,
Ҳамиша олдинги сафда Сиз тайин.
Ғанимлар кўксимиз қилганда нишон,
Кўксингиз тоғдайн қилдингиз қалқон.
Ватаннинг кўксида қалқонсиз ҳануз,
Қайнаб тошаётган вулқонсиз ҳануз.
Уммонлар мисоли тафаккур теран,
Алпомиш сингари асл мард эран.
Ҳикмат тоши билан кодир қўлингиз,
Ёритар ҳазрати Хизр йўлингиз.
Кундуз қуёш, тунлар ой билан бирга,
Меҳрингиз сочарсиз шу она ерга.
Ором билмай асло олис кечалар,
Тузгайсиз бағоят пухта режалар.
Наинки ҳаётнинг минг бир соҳаси,
Раҳнамога аён элнинг даҳоси.
Она халқ қалбига бахш этиб туғён,

Буюк иқболимиз кўрган Сиз аён!
Гарчи ишонгиси келмас ҳеч одам:
Ватан аён сизга қадам-бақадам,
Элнинг ҳар корига шай камарбаста,
Шу эл, шу юрт бирлан якдил пайваста,
Мудом улуғликка шайлангансиз Сиз,
Ватан тимсолига айлангансиз Сиз.
Буюк боболарнинг руҳи мададкор,
То абад Оллоҳим ўзи бўлгай ёр.
Сизга боз фарзандлик меҳрини туйдим,
Кўзда ёшим билан сўнг нукта қўйдим.

*Камоли эҳтиром ила
Абдуҳамид ПАРДАЕВ,
2002 йил, 9–11 май.*

АМИРНОМА

*Ўзбекистонда хизмат кўрсатган
маданият ходими, ҳиндишунос, қалбшунос
устоз Амир ФАЙЗУЛЛАГА*

Ассалом, эшоним Амир Файзулло,
Салом йўллар Сизга Ҳамиджон мулло.
Гар ошно эмасман висолингизга,
Ҳамиша ҳамроҳман хаёлингизга.
Соғ-омон бормисиз бақувват-бардам,
Отиб турибсизми баимкон ҳар дам.
...Хасталик ҳолимни танг айлади, танг,
Ҳам дўсту фанимдан йироқман, аттанг!
Сиз каби дўстлардан йироқман, йироқ,
Бағримга ғаровдай ботар боз фироқ.
Дўсту ёр дийдори, дўстлар дийдори,
Тетик ҳам хастанинг малҳам, мадори.
Қайси бир тил билан айтай: уй олдим,
Уй эмас, минг ташвиш, минг бир ўй олдим!
Гарчи нону ошдан кўпам камим йўқ,
Қадрдон дўстларсиз хуррам дамим йўқ.
Гарчи атрофимда кўп яхши-ёмон,
Ҳамдард тополмадим Сиздай то ҳамон.
Гоҳ журнал, гоҳо дарс бергани бориб,
Илоё, ҳеч қачон қолмангиз хориб.
Арзигаёй ҳар қанча қилсақ-да ҳавас,
Таржима бобида борми Сиздай ас!
Мирзо акам тутиб қуйруғингиздан,
Олиб қўйган чиқар уруғингиздан¹.
Бутун бир оила ташвиши ҳамон,
Қаддингиз тоғ каби эзарми ёмон.

¹ Амир аканинг таржима бобида ғайрат-шижоат билан ишлашини айтганимда «Жаҳон адабиёти» журнали бош муҳаррир ўринбосари Мирпўлат Мирзо одатий сўзамоллик ила ярим ҳазил, ярим чин қилиб: Бундай ноёб сиймонинг уруғидан олиб қўйиш керак, деганди.

Омон юрибдими Камар Хон Раис,
 Ҳамон эгардами Каримжон сайис?!
 Бош суқиб тургандир Музаффар Аҳмад,
 Калампо қарчиғай Раҳимжон Раҳмат.
 Кимлар ўтиб кетди ки мен беҳабар,
 Кимларнинг бошида ҳамон тош-табар.
 Аҳли олам учун бобомерос иш,
 Ҳамон авжидами амал талашиш.
 Қай манфур пашшадан фил ясаб катта,
 Ҳамон тубанлигин қилар, албатта.
 Қўлдан қўлга ўтиб пора-ришвалар,
 Қилар фоҳишалар ҳамон ишвалар.
 Ҳамон қаердадир «Ура! Ура!!!ми»,
 Қай қаттол итдан ҳам баттар ҳурами!?
 Бозорларда қизиби олиш ҳам бериш,
 Ҳамон машаққатми ризқу рўз териш.
 Тангри лутфи билан юришганда ов,
 Дамлаб турибсизми чойхона палов.
 Сувга солиб ёки қора қозонни,
 Кемирмоқ қисматми тараша нонни.
 Ҳамон дастингизда бир ойлик чипта,
 Кезарсиз боз Ўттиз олтинчи «Жип»да.
 Қай бир автобуслар тирбандми ҳамон,
 Киссавурлари ҳам борми соғ-омон.
 Ҳамон авжидами ҳасад-хусумат,
 Ҳамон тил-забонсиз соқовми уммат.
 Ҳамон ҳирс-шаҳватнинг хуружи ғолиб,
 Лайлию Мажнунми талаба-толиб.
 Ҳамон ака-ука талашиб мерос,
 Ёвлашарми қаттол ғайридинга хос.
 Кимларнинг измида муқаддас калом,
 Ҳамон алданарми лақма-гўл авом.
 Ҳамон хор дунёнинг бир камми иши,
 Ҳозир у нозирми оғули ниши.
 Ҳамон ёнма-ёнми тўй билан мотам,
 Ҳамон эртакларда яшарми Ҳотам.

Нахот муаммолар ётар қалашиб,
Нахот ёвлашар эл дунё талашиб.
Комилликдан инсон йироқми ҳамон,
Гоҳ қуриб, гоҳ яна қиларми вайрон?!
Қайларда гуриллаб уруш олови,
Одамзод бўларми одамзот ови.
Турмушнинг муштига чидамай кимлар,
Кўпайиб борарми есир-етимлар.
Гар бисёр гадолар кўча-кўйларда,
Нону ош хорми боз қай бир тўйларда.
То ҳамон ит-мушук қайнона-келин,
Букарми қиличдай куёвнинг белин.
Қизигандан қизиб шўх-шаён давралар,
Чанги қоқиларми астар-авралар.
Нахотки, қўланса ғийбат, кин, низо,
Бадбин кимсаларга боз тансиқ ғизо.
Эзгулик, Ёвузлик ҳамон қилиб жанг,
Галма-гал бир-бирин ҳолин этар танг.
...Куш каби қамалиб қафасга, инга,
Камина айландим томошабинга.
Кундузи ухлаб боз, зим-зиё тунлар,
Самовот қаъридан тинглайман унлар.
Талатўп ҳаётдан йироқман гарчи,
Ҳамон Ҳақиқатга даъваткор, жарчи.
Ҳам тилу дилимда Раҳмон, Раббано,
Ҳамон ахтараман ҳаётдан маъно.
Гоҳ теле, гоҳида радио ғоят,
Ранг-баранг оламдан сўйлар ривоят.
Эрта-кеч ҳамроҳим китоб, турфа хил,
Кўҳна кадрдонлар аҳилмиз, аҳил.
Кезиб куй-қўшиқлар салтанатини,
Кашф этдим ўзбекнинг зўр санъатини.
Хатто ақлу хушдан айро бегона,
Басма-бас тинглайман қўшиқ-тарона.
Битмаган бўлса-да гарчи уйимиз,
Дардимизга дармон қўшиқ-куйимиз.

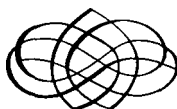
Осон тутманг асло бу инингизга,
 Битга сирни айлай қулоғингизга:
 Майна қилар аҳли оламга ёйсақ,
 Аксарият ҳамроҳ менга митти сак!
 Омбор қўриқлаймиз у билан бирга,
 Ўртада ялоқ ҳам, ҳам бит, ҳам бурга.
 Ортимдан чопар тез осилиб тили,
 Итвачча бўлса ҳам покиза дили.
 Менга панд беришни ўйламас сира,
 Дўқ уриб, кўнглимни айламас хира.
 Бардошли, барига қилар қаноат,
 Гарчи ит қавмидан, сеҳр-синаот.
 Мўлтираб ки мудом нону ош тилар,
 Ялаб хоки пойим кўнглим хуш қилар.
 Шалпайган қулоғи узундан-узун,
 Нигоҳида ҳасрат фузундан-фузун.
 Эҳтимол, умидвор камина каби,
 Самимий дўст топиш эзгу матлаби.
 Мирпўлат акадай талаб қилмас иш,
 Ва ё Домла каби қайрамайди тиш.
 Кимлардай эрта-кеч ўйнамас нарда,
 Маҳмуд Йўлдош каби эмас серзарда.
 Шоҳ Исмоил каби «уф» тортиб юрмас,
 Касби-кори, бироқ беҳуда ҳурмас.
 Муҳаммад Хайдардай асло сирни йўқ,
 Ғоят зоти тоза — гина-кири йўқ.
 Порсоҳон акамдай тақмас кўзойнақ,
 Камина учун заб қалқону пойнақ.
 Назмиҳон опамдай елиб-югурмас,
 Кайси бир танноздай бедаво сурмас.
 Безбет муаллифлар сингари асло,
 Бошимда эрта-кеч бўлмайди бало.
 Алиева каби сузмайди кўзин,
 Гулнора сингари тутмас ҳеч ўзин.
 Иноғомов каби сипо ҳам эмас,
 Ортиқбой акадай мулойиммас, бас!

Вазири аъзамдай асти кеккаймас,
Бироқ Илҳом Султон каби энкаймас.
Рауф Парфи каби шўрлигим бева,
Карвондан адашган сўққабош тева.
Собир Жаббор каби бир қарич бўйи,
Фоҳиша сингари жуфтлашиш ўйи.
Қайси бир акамдай ҳовлиқар баъзан,
Елиб-югуриши бамисли Тарзан.
Мана бу гапимга маҳалла гувоҳ,
Низом Комил каби «итлик» қилар гоҳ!
Қай бир амалпараст акам мисоли,
Иссиқ жойни тусар мудом хаёли.
Тўйганин билмас ҳеч, ҳеч нафси қонмас,
Қилган гуноҳидан ва лекин тонмас.
Қадди сал пакана сассиқ такадан,
Ёши анча кичик Қодир акадан!
Гар митти бўлса-да эмас ҳеч ахта,
Барсукова каби ишига пухта.
Шоҳида опадай араз унга ёт,
Ҳасад ҳам хусумат, ғараз унга ёт.
Жонрид Абдулладай бағри бепоён,
Тоҳир Каҳҳордайин феъли ноаён.
Оёқлари эгри, бамисли майиб,
Зоҳир Аълам каби турар жилмайиб.
Ялқовдай кун бўйи ухлайди гоҳи,
Бизникидан бироқ оз айб-гуноҳи.
Гарчи ит, ростини айтсам гар Сизга,
Оқибат бобида дарс берар бизга.
Хотин жафо бўлар, бироқ ит вафо,
Кўҳна нақлга тан бердим, бебаҳо.
Мен каби қашшоқроқ итимнинг куни,
Минг битта ташвишнинг эмас тутқуни.
Ҳар не ундовимга юрар мулойим,
(Ёмон кўздан уни сақла, Худойим!).
Айтмасам ҳам аён боз ўзингизга,
Итни асло солиб бўлмайди изга:

Харом-харишга ўч юхолар каби,
Нажас-нажосатдан қайтмайди таъби.
Мўминман, гар Бобик бошимга бало,
Айрим итфеъллардан минг бора аъло.
Уни етаклашдан қилсам-да гар ор,
Кун ора тун бўйи каминага ёр.
Суйган соҳибига мудом фидойи,
Яхши гапнинг у ҳам биздай гадойи.
Бағоят итсевар ўрис халқини,
Англаб етгандайман сирли нақлини.
Кучук деманг асло гўё фаришта,
Ётар жойин мудом тутар саришта.
Ҳар не зарурият: кичик ё катта,
Ҳоли жойга бориб қилар, албатта.
Устоз! Хавотирим бироқ йўқ эмас:
Ит гўштига ўчлар еб кетмаса бас!

...Аравани олиб қочдим гар жуда,
Турфа даъволарим деманг беҳуда.
Кулбам битиб, келиб қолса гар гали,
Барчангиз меҳмонга чорларман ҳали.
Хатни қисқа қилсам, хулласи калом,
Барчага етказинг соғинчли салом!

2001 йил, 20 ноябрь.

ҲОФИЗНОМА

Устазода ҳофиз Шерали ЖҶРАЕВга
камоли эҳтиром ила

*Ки ул ҳам дард ила ишқ аҳли шоҳи,
Изи хайли муҳаббат қиблагоҳи.*

*Алишер НАВОИЙ,
«Фарҳод ва Ширин»дан.*

*Кўҳна девонларга юзимни босиб,
Ўйлайман ҳаётнинг дард томонини.
Ҳофизим, Навоий бўлганда ҳаёт
Сизга кийдирарди ўз чопонини.*

Сирожиддин САЙИДИ

МУНОЖОТ

Ягона шоҳу султоним, Раббано,
Ўзингга минг шукур, минг ҳамду сано.
Аввал-охир Ўзинг, ботину зоҳир,
Ўн саккиз минг олам ичра мазоҳир.
Ўзинг барча гизли сирлардан огоҳ,
Ўн саккиз минг олам узра Шоҳаншоҳ.
Барпо этган ўн саккиз минг оламини,
Қўлимга тутқазган ҳам Сен қаламини.
Оташ қалбимга солдинг дарди ишқинг,
Тўтиё кўзларимга гарди ишқинг.
Бандангга беадад ҳиммат айладинг,
Суйган Расулингга уммат айладинг.
Эл ичра гар сарбаланд шоир номим,
Гар маст айлар ҳар лаҳза илҳом жомим,
Мулку мамоликинг ичра бир хасман.
Ҳақирдан ҳам ҳақир хаста бир қасман.

Тўрт унсурдан яратиб жисму жоним,
 Ошуфта айладинг руҳи равоним.
 Гар бошимга не савдолар солмадинг,
 Давлатинг соясин, не бахт, олмадинг.
 Даҳри дун азобидан гар бағрим реш,
 Беадад лутфинг билан ҳар ишим беш.
 Камар айлаб парилар зулфин белга
 Лутфинг билан қўшилдим мен ҳам элга.
 Фанисан тафаккур, ҳикмат, маънога,
 Фақат Сен лойиқсан ҳамду санога.
 Томчи сув, ҳатто ҳар заррада шайсан,
 Қалбим тўри узра комрон яшайсан.
 Замин узра жойлаб қай бир хонага,
 Аввало боғладинг ота-онага.
 Ака-ука бердинг, аммаю хола,
 Амаки-тоға ҳам қилдинг ҳавола.
 Яйрадим болалик боғида кушдай,
 Беармон болалик бу айём тушдай.
 Муҳаббат ўтида ёндирдинг яна,
 То ҳамон руҳимда қилар тантана.
 Сен мени илму фан йўлига солдинг,
 Илҳом бўлиб фикру зикрим ҳам олдинг.
 Мартаба талашдим мен ҳам бир замон,
 Мансабдан умидим узмадим ҳамон.
 Қилиб минг амалин, минг бир иложин,
 Мен ҳам кийсам дедим шон-шуҳрат тожин.
 Беором руҳимда Аму каби тахт,
 Ахтардим қуюндай кезиб иқбол-бахт.
 Қалбим ҳар парига ато ҳам қилдим,
 Осий бир бандангман — хато ҳам қилдим.
 Хатодан холимас ҳамон аъмолим.
 Арзимас ҳеч нега савобим — молим.
 То бари қисмат — илоҳий хатингдан,
 Умидим зиёда марҳаматингдан.
 Минг шукур, бир ёшга етдим ниҳоят,
 Билганим илоҳий сураю оят!

Ўтиб минг бир дашту минг бир саҳродан,
Кечиб Лайли, Ширин, ҳатто Заҳродан,
Пари рухсорларни асло этмай ёд,
Фикру зикринг билан бўлсам фақат шод!
Рўбарў қилмасанг ҳеч нега мени,
Фақат Сени десам, Раббано, Сени!
Минг битта офтобдан зиёда шарор,
Фақат Сен пайваста толе барқарор!
Бандангман илоҳий Номинг билан шод,
Майи тавҳид билан вайрон дил обод!
Этагин тутиб Ҳазратдай бахшини,
Ажратдим баимкон ёмон-яхшини.
Қалбим қаҳқашони минг юлдуз-ойлик,
Эзгуликдан зиёд топмадим бойлик.
Илоҳий жом билан сийлаб пешма-пеш,
Сийратим шоҳ қилдинг, сувратим дарвеш.
Юрт бердинг минг битта жаннатдан ортик,
Ўғил-қиз, неvara ҳам қилдинг тортик.
Гар мозий қаърига солсам мен назар,
Неларни кўрмасман, Тангрим, алҳазар!
Кимлар келиб, кимлар кетмаган дунё,
Банда муродига етмаган дунё.
На гадо қолар бу дунёда, на шоҳ,
Ёлғиз сен боқийсан, эй қодир Оллоҳ!
Лутфинг билан қалбим ичра номус-ор,
Луфтинг билан қалбим саҳнида баҳор!
Лутфинг билан ашъор Ҳамид дилида,
Лутфинг билан номим Султон тилида!
Лутфинг билан жоним ичра осойиш,
Лутфинг билан руҳим топар оройиш.
Лутфинг билан очик қалбим жуфт кўзи,
Лутфинг билан латиф Шоиринг сўзи.
Лутфинг билан баравж жасорат, журъат,
Лутфинг билан ортар ҳар лаҳза суръат.
Олий лутфинг билан мен ҳам расида,
Битарман Хофизинг алқаб қасида!

ДАЪВАТ

Англай десанг Ҳазратимни,
 Дарду алам-ҳасратимни,
 Минг камчилик-касратимни
 Шералини тингла, эй дўст!

Кетсин десанг дилдан доғим,
 Гулга тўлсин десанг боғим,
 Гар юксалсин десанг тоғим,
 Шералини тингла, эй дўст!

Қалбинг кўзин очай десанг,
 Офтобдай нур сочай десанг,
 Ғофиллардан қочай десанг
 Шералини тингла, эй дўст!

Боғи беҳишт айласа зор,
 Бағринг куйдирса армон нор,
 Ёр бўлсин десанг номус-ор,
 Шералини тингла, эй дўст!

Билай десанг Ватан надир,
 Толай десанг қиммат-қадр,
 Балқай десанг мисли бадр,
 Шералини тингла, эй дўст!

Гар соғинсанг ёшлигингни,
 Ошуфта бебошлигингни,
 Дилдор қаламқошлигингни
 Шералини тингла, эй дўст!

Огоҳ айлар аввал-охир,
 Надир ботин, надир зоҳир,
 Толай десанг дур-жавоҳир,
 Шералини тингла, эй дўст!

Соғинтирса ёрнинг васли,
 Ҳаётинг гулбахор фасли,
 Эй сен, оқил инсон насли,
 Шералини тингла, эй дўст!

Ошиғи бўлсанг Оллоҳнинг,
 Жўмард аҳли севар роҳнинг,

Даъватин тингла огоҳнинг
Шералини тингла, эй дўст!
Бобурдай от сурай десанг,
Шайтонга тиф урай десанг,
Бошдан қоринг курай десанг
Шералини тингла, эй дўст!

Минг ҳиммат ҳар хонишида,
Минг сир-асрор ёнишида,
Гадо элнинг дониши-да
Шералини тингла, эй дўст!
Олтин бошинг бўлсин омон,
Бўлмасин ранг-рўйинг сомон,
Яшай десанг дориломон
Шералини тингла, эй дўст!

Қасд қилса гардун бевафо,
Жонингдан ўтса минг жафо,
Маст айласин десанг сафо
Шералини тингла, эй дўст!
Топсин десанг минг дард даво,
Бўлсин десанг жаннат раво,
Мен каби бўлсанг бенаво
Шералини тингла, эй дўст!

Тутай десанг бахтинг фозин,
Ҳақиқат янғроқ овозин,
Яратган Эгам оғозин
Шералини тингла, эй дўст!
Илҳом билан тўлган пайтим,
Илоҳий тарона-айтим,
Мухрла қалбга шоҳ байтим
Шералини тингла, эй дўст!

Чек кўй, бас, али-балига,
Сухандонлик касалига,
Ҳамид, гал бер Шералига,
Шералини тингла, эй дўст!

ҒАЗАЛ

Ҳофизим чертса тор – тор чидай олмас,
Куйиб ёнишига нор чидай олмас.

Шери ғаррон каби тортса гар наъра
Фигону фарёду зор чидай олмас.

Ҳар қанча сарбаланд бўлса ҳам, ё Раб,
Олтин бошига ҳеч дор чидай олмас.

Янграса илоҳий қўшиғи-куйи,
Эътиқод, номусу ор чидай олмас.

Онқадар афсунгар сирли санъати,
Гадою давлати бор чидай олмас.

Юксак парвозига сеҳрли созин
Бургуту лочину сор чидай олмас.

Ҳофиздан сўз очманг Ҳамид ёнида,
Нола-зорига, бемор – чидай олмас!

...

Сизни Ҳофиз,
Бизни шоир қилган Зот,
Ҳам вазир,
Ҳам нозим – ғолиб сурган от.
Навоийдай авлиёнинг вориси,
Сизу биздай йўқ ҳеч замон қориси.
Ўзлим ахтариб дунё кездим боз,
Тополмасдан кенг дунёдан бездим боз.
Даво излаб кўнглимдаги доғларга,
Қайта-қайта кирдим Ғарбий боғларга.
Татиганман Конфуцийлар мевасин,
Тинглаганман Тагор бобо шевасин.
Шубҳасиз ҳеч Софокл даҳолиги,

Байрондай оташқалб бебахолиги.
Ўтаганман Афлотунлар мактабин,
Биларман Кант ила Гегелнинг таъбин.
Бўлмаса ҳам шоҳу султон ё вазир,
Маркс бобо ҳам шубҳасиз беназир.
Даҳолар даҳоси гар чўнг Шекспир,
Минг даҳога раҳнамо Навоий пир.
Толстой каби маърифат шоҳи у,
Хар ўн саккиз минг олам огоҳи у.
Мангулик Ҳазратим олий таълими,
Бани башар муаззам муаллими.
Азиз билган Ҳазратим шоҳ булогин,
Алпомишга ҳам олдирмас улогин.
Мурид Султон Бойқаро — темурзода,
Навоий ягона чексиз фазода.
Ўлчаб бўлмас асло ижодин тарҳин,
Минг олим битолмас шоҳбайтин шарҳин.
Ёлғиз фикри-зикри ҳам минг бир савоб,
Ашъорида бир саволга минг жавоб.
Жумла жаҳон орияту номуси,
Назму насри ҳаёт қонун-қомуси.

...

ФАХРИЯ

Халқим, ҳузурингда таъзимдаман шод,
То рўзи Киёмат базмдаман шод!
Гоҳ Навоий бўлиб ашъор битарсан,
Гоҳи Ҳофиз бўлиб қўшиқ этарсан.
Эй, олтин бешигим тебратган онам,
То рўзи Киёмат кутлуғ хилхонам.
Мурид этдинг Ҳазратим Навоийга,
Бахт бердинг илоҳий мен ҳавойига.
Гоҳида жоҳилсан, аксар оқилсан,
Кўзимга минг қайта тортилган милсан!
Баҳордай бағрингда етдим вояга,
Фидоман бахтингдай юксак ғояга!

Осмонўпар тоғим, жаннат боғимсан,
Калбимда кўр, белимда белбоғимсан!
Гар ёқдинг бешафқат ишқ гулханида,
Гар тигинг минг захми қулинг танида.
Минг бор миннатдорман минг бир маънида
Ҳамидга кулфат ҳам бахт Ватанида!

Алишер НАВОИЙ ғазалига мухаммаслар

Ҳар сирли ноланг учун минг бир жон қурбон ҳофиз,
Хонишинг билан бўстон ҳатто биёбон ҳофиз,
Афсунгар киби кўнгул мулкига султон ҳофиз,
Чекди булбул киби минг лаҳн ила дoston ҳофиз,
Йўқ анингдек яна бу даврда хушхон ҳофиз.

Минг дардинг топар даво тингласанг шому наҳор,
Ҳар нағмасида минг сир, ноласида минг баҳор,
Минг битта маънию ҳар бирида минг бир оҳор,
Давр ўқур чоғда ажаб фитналар айлар изҳор,
Йўқ анингдек яна сарфитнаи даврон ҳофиз.

Аҳли эл имонию хонумони Куръонда,
Аввал-охир ошкора ҳам ниҳони Куръонда,
Ҳар мўминга Яратган минг эҳсони Куръонда,
Ҳофиз этган киби ҳақ лутфи они Куръонда,
Бўлдик онинг доғи ҳар ҳоли Куръон ҳофиз.

Бош урарман пойига Тангри ризоси бирла,
Эзгулик ва ёвузлик мангу низоси бирла,
Талпинарман кўйига қалб иқтисоси бирла,
Жон олура нағмаси ул руҳ физоси бирла,
Халқ жонин қилур ўз базмида меҳмон ҳофиз.

Ўт соларсан ҳар қалбга, саломат лоғар-ариг,
Кучга тўлар нафасинг билан ҳар ранги сариғ,
Янғроқ созинг, илоҳий таронанг фараҳ-фориг,
Гар унинг жон олур, они деса бўлғайму дариғ,
Ким фидо боштин-аёғингга сенинг жон, ҳофиз.

Бағринг пора айлар гар қай бир ҳасадгўй фосих,
Аҳли дил учун Сендай топилмас доно насих,
Қалб қушин парвозига лаҳнинг киби йўқ асих,
Сендадур нағмаи Довуд ила анфоси Масих,
Бордурур, — йўқ эса давронда, фаровон ҳофиз.

Мухлисларинг сафида топилмас бирор лоқайд,
Шавқу завқин Хамид ҳам қони билан қилар қайд,
Шухрату шонинг куйлаб Ҳазратим битган шоҳбайт:
Эй Навоий, дема — «Лаҳниға недин бўлдунг сайд?»
Халқ сайдиға қани ўйла хушилхон ҳофиз.

...

Хилват ичра жисму жоним он чунон топиб ором,
Саҳни қалбим узра соя солмай ҳеч бир дилором,
Сармасту сарбаст ҳам эрдим сипқоргандай минг бир жом,
Эй хуш улким, офият кунжи манга эрди мақом,
Сурайи Ваш-шамсу Вал-лайл эрди вирдим субху шом.

Киблага юзланиб бежиз ибодат қилмас улус,
Жамолин жилвасига бас келолмас минг бир Юнус,
Ояти шарифи қошида қуёш хира фонус,
Субҳ андин хилватимға нафҳаи руҳул-қудус,
Шом мундин кунжи фақрим равзаи дорус-салом.

Ҳатто келмай ҳаёлимга оташин ишқ тушлари,
Вомиқу Фарҳоду Мажнун сингари сархушлари,
Ёрин васли билан сармаст, ҳажрида хомушлари,
Сайди субҳам донаси бирла малойик қушлари,
Анда кўрмай риштаи зуҳду риёи бирла дом.

Не муҳаббат қиссасин маъносидин нолам бийик,
Не беш кунлик даҳри дун фаносидин нолам бийик,
Не қаро қисмат азоб-аносидин нолам бийик,
Не бировнинг қомати раъносидин нолам бийик,
Не кишининг ғамзаи жодусидин уйқум ҳаром.

Қолмагандай кўнглим ичра ҳеч беомонлиғ туган,
Ва ё раҳм қилгандай жонга минг имонлиғ туган,
Аҳли имондай мусаллам минг битга жонлиғ туган,
Не ичимда лоларуҳлар ишқидин конлиғ туган,
Не бошимда сиймбарлар васлидин савдои хом.

Хотирим жам лабларимда бамисли муҳри сукут,
Гоҳ Оятал курси вирдим, гоҳи дуойи кунут,
Ҳам ишқи бирлан сарафроз айлаб ҳайи лоямут,
Ҳам кўнгулдин нозанинлар суҳбати бўлган унут,
Ҳам назардин маҳжабинлар сурати бориб тамом.

Ишқ-муҳаббат назмида жонимға тушди офате,
Ул париваш азмида жонимға тушди офате,
Офатихон рамзида жонимға тушди офате,
Ногаҳон шоҳ базмида жонимға тушти офате,
Мен ўзумдин бордим, ул билмон қаён қилди хиром?

Ишқ шаробин талабида толмади жону кўнгул,
Ул париваш кўйидан бош олмади жону кўнгул,
Минг пандимга ҳам ҳеч қулоқ солмади жону кўнгул,
Хуш кетти, ақл йитти, қолмади жону кўнгул,
Ишқ чекти зуҳд ила савдоларимга интиқом.

Кўнглум ичра оташин ишқин яшинвор давъким,
Жисму жоним ўртар дарди хажрининг кажравиким,
То мунаввар этди кўнглим гулшанин кавкабиким,
Тушмиш ўт жонимға ул дамдин бери ул навъким,
Жон бериб ўлмакни топмон, айлабон из ихтимом.

Абдуҳамид НАРҚА

Телба кўнглум ишқ даштида тағофул, найлайн,
Хар қанча зўр бермай асло бўлмас қобил, найлайн,
Бўлмади ҳеч офият кунжида офил, найлайн,
Ёр ғойиб, дард муҳлик, халқ ғофил, найлайн,
Ғаврума ким еткай илло шоҳи гардун ихтишом!

Ким етар, айт, муродига закот-божи бўлмаса,
Ким инонар ошиққа гар бало тожи бўлмаса,
Вайрон хонумоним, Ҳамид, ишқ ривожи бўлмаса,
Эй Навоий, шоҳдин дардинг иложи бўлмаса,
Бош олиб кеткил, уруб оворалиғ даштини гом.

...

АРМОН

Бундай Хофизи бор юрт обод,
 Халқ фаровон, яшаши шарт шод.
 Улус бор баркомил Хофизи,
 Хурдай бўлгай ҳар ўғил-қизи.
 Булбул Хофиз куйлаган жойда,
 Тенг бўлинггай даромад-фойда.
 Юртда, хофизлари мард-дадил,
 Хукм сургай тартиблар одил.
 Ғарибларнинг қадди бўлмас нун,
 Ҳар жабҳада устувор қонун.
 Эл оч қорнин ғамин билмас ҳеч,
 Эътиқодга зид иш қилмас ҳеч.
 Имон — ҳаёт-мамот мазмуни,
 Шоҳ-гадоси — оға ҳам ини.
 Хофизларин хониши тўғри,
 Юртда бўлмас ҳар турли ўғри.
 Ҳукуматга содиқ халқ-уммат,
 Халқ билан давлату ҳукумат.
 Хофизи ҳам донишманд, олим,
 Элда нетар худпараст золим.
 Бундай эл Аллоҳ паноҳида,
 Аввал-охир ростлик роҳида.
 Бундай элда на ситам, жабр,
 На сўнғак сирқиратар сабр.
 Ҳар хофиз ҳам соҳибдиёнат,
 Элда нетар, айтинг, хиёнат!
 Хофиз туғи меҳру оқибат
 Элда нетар, заҳмат-уқубат.
 Хофизи ҳам бамисли султон,
 Элнинг ҳар бир фуқароси хон.
 Вале, эвоҳ, орзуманд нозим,
 Муболаға ўрнида лозим.
 Гар офтоб бир, замин ҳам якка,
 Гар об ҳам бир яқин юракка;

Уйғунлиги гоҳи шарофат,
Гоҳ келтирар минг битта офат.
Гар йўқ тўрт унсурдан ҳеч аъло,
Меъеридан ошиғи бало.
Баъзида оташ-об кўшилиб,
Тириклай теринг олар шилиб.
Машаққатсиз ҳунар йўқ ахир,
Шоирлик қисматинг ҳам тахир!
Бийрон булбул сайраган гулбоғ,
Ичра минг бир қузгун, минг бир зог.
Улус марду номарди билан,
Ҳаёт қувонч, минг дарди билан.
Гар йўқ яхши ниятдай омил,
Даврон аро ўзга таомил.
Етай десанг эзгу комингга,
Армон майин қуйма жомингга.
Қаноатни қилмасдан одат,
Тополмас бандаси саодат.
Мисли замон аҳли дониши,
Маст айлагай Ҳофиз хониши.
Ҳофизинг этагин маҳкам тут,
Дунё бир камлигин, бас, унут!

...

Ашъоримда йўқ ҳеч лоф,
Шоҳ байтим жавоҳир соф.
Юрагим тўлаб-тошар,
Рози дил учун шошар.
Гардун боғу чўлу кўп,
Пул топиш минг йўли кўп.
Паҳсақашлар лой билан,
Қассоб гўшту мой билан.
Сартарош қиртишлаб мўй,
Чўпон боқиб эчки-қўй.
Миршаблар зўрлик билан,
Қаллоблар ўрлик билан.
Фармон билан мансабдор,

Дорбоз тикиб баланд дор.
Чайқатиб чайқовчилар,
Ўқ-ёй билан овчилар.
Лўлилар найранг билан,
Рассом турфа ранг билан.
Порахўрлар пинҳона
Пеш қилиб минг баҳона.
Илондай авраб даллол,
«Ол, ҳалол!» деб, «Ол, ҳалол!»
Қавми ҳаммол тўкиб тер,
Биз кабилар битиб шеър.
Дурадгор теша билан,
Хунарманд пеша билан.
Созанда чертиб созин,
Ҳофиз пешлаб овозин.

...

Шерали ЖЎРАЕВ сабоғи:

Саҳна муаззам минбар,
Ҳар кимга тутқазмас бар.
Унга етсанг ҳам осон,
Мос бўлишинг даргумон.
Аз рўзи азал, ҳайҳот,
Кимлар унда сурмас от!
Сафсата сотса маддох,
Зада саҳна тортар оҳ.
Ёлғон арқоғин ўрган,
Минг бир лўттибоз кўрган.
Тили-дили бошқалар,
Қабримизга тош қалар.
О, кўрдим қанча қори,
Гар Тангритоғ виқори,
Гар бисёр айтар гапи,
Йўқ ҳеч нотиклик таъби.
Сўзи совуқдан-совуқ
Тангрим, ҳеч қилма ёвуқ!

Саҳна узра ҳам тўп-тўп,
Адашиб чиққанлар кўп.
Минбар тегса бедаво
Даҳолик қилар даъво.
На фикр бор, на зикр,
Айтари икир-чикир.
На фалсафа, тафаккур,
На таъзим, на ташаккур.
Кеккаяр мисоли фоз,
Саҳна узра ваъдабоз.
Дуч келганга отиб тош,
Шайтон феълин қилар фош.
Айтар гапи бетайин,
Сафсата сотган сайин,
Эл-юрт ихлоси қайтар,
Шаньнига лаънат айтар.
Нотиқ манфаатпараст
Ғараз билан маст-аласт.
Минг битта йўғонбўйин,
Кўрсатар минг от ўйин.
Ғофилга саҳна эрмак,
Муроди якан термак.
Аз рўзи азал ҳаёт
Тартиб билан барҳаёт.
Ҳар ким ўз юлдуз-ойи,
Ҳар ким ўз юрти, жойи.
Ўрнин топмаган одам,
Қоқилади дам-бадам.
Ким учун карвонсарой,
Мен учун омил бу жой.
Ҳар инжа қалб саҳнида,
Яшарман шод лаҳнида.

...

Ҳазрат НАВОИЙ ғазалига назира

Ҳазрат билан биз саҳройи балода,
Водийи ҳижрону дашти фанода.

Вомиқу Фарҳоду Мажнунлар билан
Дашти муҳаббат аталган арода.

Юз минг алар ишқича дард-балога
Толиб эл боши узра можарода.

Саводул-важҳ фиддорайн асрори
Биз каби ошуфта юзи қарода.

Кўнглимиз зулф ичра, шарҳи ишқимиз
Биз телбада эмас, ул мубталода.

«Вафо» узра қилгандай котиб рақам,
Ишқ ўтининг доғи аҳли вафода.

Ҳофиз билан Ҳамид Ҳазрат қошида
Ё адам дашти ё мулки фанода.

...

ҒОЙИБДАН ОВОЗ

*Аҳли тамкинам, мани
бенгзама, эй гул, булбула,
Дарда йўқ сабри анинг
ҳар лаҳза минг фарёди вор.*

ҒУЗУЛИЙ

Ҳофизимиз, ал Ғиёс,
Қилма булбулга қиёс.
Булбул — миттигина куш,
Қўшиғи билан сархуш.
Асли йўқ Хумо мисол
У ҳам минг йиллик тимсол.
Аллаким каби ёлғиз
Яккаҳон, якка оғиз.
На бор созандалари,
На навозандалари.
На хилма-хил суруди,
На алвон ашқин руди.
Ғар афсунгар овози,
На тори бор, на сози.
Тушмас дарахт шохидан,
Юролмас ишқ роҳидан.
На халқи бор, на эли,
Бедана — дайди феъли.
Ошиқ эмас ҳеч гулга,
Бу маломат булбулга,
Сендай чала ўқиган
Чаламулла тўқиган.
Бегона олам-очун,
Куйлар тек ўзи учун.
Емиши тариқ-арпа,
Чўчитар ҳатто шарпа.
На билар Ватан дардин,

На марду на номардин.
 Бир хил нағма-талқини,
 Боғлар соя салқини
 Азал туғилган жойи,
 Ҳаминқадар чиройи.
 Хофизимиз тикмай дом
 Минг булбулни қилар ром.
 Афсунгар шўх овози,

Сеҳрли янгроқ сози.
 Хонанда ҳар бармоғи,
 Мусиқа ҳар тармоғи,
 Мақому лапар, ялла
 Куйлар ёниб баралла.
 Чикмас ҳеч ишқ роҳидан,
 Тошлар эрир оҳидан.
 Ошиғи Яратганнинг
 Боқий нур таратганнинг.
 Имон-эътиқод йўлдош,
 Саждадан кўтармас бош.
 Яшар эл дарди билан,
 Елкадош марди билан.
 Она халқ иқбол-бахти
 Заррин тож, тилло тахти!
 Бу тоғ, бу боғ демас ҳеч,
 Эрта демас, демас кеч.
 Бой ҳам ғарибга холис,
 Демас ҳеч яқин олис.
 Гоҳ Шошу гоҳ Қўқонда
 Бўлган ҳатто Иқонда.
 Минг бир мухлис бахтиёр
 Тел-Авивда ҳам бисёр.
 Гар садоқат зўр Шерга,
 Гар қадрин урмас ерга,
 Талашмас ҳеч сармоя
 Шаънин қилар ҳимоя!

...

Тинмас бола каби расида,
Нечун алқаб битмай қасида.
Сиз кирмаган бирон хона йўқ,
Сизни севмас ота-она йўқ.
Санъатингиз — сирли, дилобар
Ёшу қари севар баробар.
Мафтун ҳатто расида қизлар,
Оқсоқол ҳам эъзозлаб «сиз»лар.
Сизда беҳишт — сеҳрли сабо,
Ғайриоддий ҳам оҳанрабо.
Қўшиқ салтанатин хонисиз,
Бўй етган йигитлар жони — Сиз!
Сиз қўшиқ авжини олганда,
Юракка туғёнлар солганда,
Таъзим бажо айлаб, букиб бел
Пойингизга бош урар бор эл!

...

Бошингизда гар шуҳрат тожи,
Сиз ҳам бағри бутун муҳтожи.
Бойлар сармоясин пеш қилар,
Ғариблар бағрингиз реш қилар.
Ғариб бошин егани еган
Хамон зўрлар дегани деган.
Қай биридан йироқ номус-ор
Мансабин пеш қилар мансабдор.
Сўрамай ҳеч нечук ҳолингиз,
Талаб қилар қўшиқ — болингиз!
Қўшиқ айтиб келсангиз боғдан,
Қай диди йўқ сўз очар тоғдан.
Сўрамас ҳеч кайфиятингиз,
Мақсадингиз, ўй-ниятингиз,
Иши йўқ соғмисиз ё носоғ:
«Кўнглимизни қилиб бир бор чоғ,
Тўйимизда, деб, хизмат қилинг,
Этагингиз чангаллар юз минг

Мухлислардан безарсиз гоҳи.
Эй, хофизлар султонун шоҳи,
Сиз ҳам барча қатори инсон,
Сизга ҳам тутиб бўлмас осон.
Томошабин билан юзлашиш,
Сиртдан қараганда — оддий иш.
Билинар майдонда азал мард,
Юрагида бўлмаса чўнг дард,
Кўтарса ҳам сахнадай минбар,
Бўлмас эл наздида мўътабар.
Ёмон кундан сақласин омон,
Саҳна талаблари беомон.
Қай зот бунга бермагай жавоб,
Ғар пул топар, тополмас савоб!
Енгил-елпи қараган банда,
Элу юртга кулги, шарманда.
Саҳнага чиққандан янглишиб,
Ўлган афзал қай дарддан шишиб.
Мукаддас гўё олий фармон:
Қадрли ўз ўрнин топган жон!
То маънисиз қўшиғин сўзи,
Ерга урар қадрини ўзи.

Ғар машҳурсиз элда, албатта,
Шону шуҳрат юки ҳам катта!
Гўё тожу тахтдан безган шоҳ,
Оддийликни соғинарсиз гоҳ.

ХОФИЗ ТАЪРИФИ

Бир қарасам қирғизчалаб олиб қочар,
Уйғурга ҳам офтобдай бор меҳрин сочар.
Қўшиқ-қуйи яқин қилар узоғимни,
«Бовурим-ай!» деб сийлар ҳар қозоғимни.
Шаънимизга ўқтин-ўқтин отса ҳам тош
«Тожики намедонам!» деб тортмас ҳеч бош.
Не бахт, ҳофиз Оғамдай йўқ бу кун гани
Қўйиб берсанг қойиллатар ўрисчани.
Киркоровни ҳам қочирар бир чўқишда,
Корилардан қолишмас Қуръон ўқишда.
Қўя туринг ҳар қочирим-кулоласин
Англасайди ўзбекона шоҳ ноласин
Ҳеч шубҳасиз италиялик ҳар бир Тотти
Эсламасди кимлигини Паваротти.
Вале она забонимиз севар Ҳофиз,
Элпарварлик борасида чевар Ҳофиз!
Халқимизга, содиқ она еримизга,
Буюк ғоят ихлосимиз Шеримизга!
Алишмайди ўзбек элин японга ҳам,
Истеъдодин халқи билан кўрар баҳам.
Навоийдай она тилин севар жондан,
Афзал билар юртимиз жумла жаҳондан.
Амир Темир даъвати ҳар хитобида,
Устоз азиз – Ватанпарварлик бобида!
Юздан ортиқ миллат учун юртим Ватан,
Ҳофиз Шерали айлар барчасин яктан.
Минг бир вулқон тошиб чиқар юрагидан,
Илҳом олар биздай мухлис тирагидан.
Чин дилдан гар Ҳофизимиз қилса нола,
Алпомишлар ҳам йиғлар мисли ёш бола.
Сизу бизнинг ғамимизни ейди фақат,
«Она халқим омон бўлсин!» дейди фақат.
Минг бир тор ҳам дош беролмас чертишига,
Қирқ хунар ҳам озлик қилар эр кишига.

Хонанда десамми ё,
Созанда десамми ё.
Десамми ё бастакор,
Шифокору хастакор.

Десамми имом-роҳиб,
Имон-эътиқод соҳиб.
Дейми шоири замон,
Соҳиби замон-макон!

Катта-кичикка ҳамдард,
Алпомиш дейми жўмард.
Фарҳод дейми тош ўяр.
Саҳроларга бош қўяр,

Мажнун дейми Лайлига.
Боқмас замон зайлига,
Чўлпон дейми эркесвар,
Тўти забони чевар!

Эл танир десам бас Ҳофиз Шерали,
Шерали чинакам жўмард шер Али!
Эй, қалбим қуввати — булбул Ҳофизим,
Кўкни ҳам бўйлаган — дулдул Ҳофизим!
Эй, аҳли улусни ром этган сеҳр,
Офтобдай барчага баробар меҳр.
Эй, беҳишт садоси — сеҳрли созим,
Ўн саккиз минг олам ичра парвозим.
Таронангиз келар мозий қаъридан,
Ва ё минг бир қават осмон наридан.
Санъатингиз ғоят юксак, бебаҳо,
Минг йилда бир келар бебаҳо даҳо.
Эй, кўклам фарзанди, халқим дилбанди,
Сирли созингизга жумла эл банди.
Бокира, беғубор наво илоҳий,

Минг бир хаста дилга даво илоҳий!
Ўзбекнинг фаҳри ҳам шони, гурури,
Тожик, қирғиз, қозок қалбин сурури.
Шўху шаън афсунгар навоси билан,
Оламни минг қайта забт этар ўлан.
Бобур билан ҳамюрт олийнишоним,
Бобурдай элу юрт суйган Эшоним!
Шон-шуҳрат бобида мунаввар чироқ,
Шуҳратпарастликдан вале Сиз йироқ.
Самимий саломим айлай поёндоз,
Ҳар қанча эъзозлаб-ардоқласам оз.
Тўйлар не, ҳатто энг оғир паллалар,
Минг дардга дармон Сиз куйлар яллалар.
Дилдан куйласангиз, эй, ўткир нафас,
Марҳумлар тирилгай ҳатто басма-бас!

ТАВАЛЛУД

Арслон каби наъра тортишга мойил,
Минг жом сипқоргандай нечун бўлмайд шод:
«Бир минг тўққиз юзу қирқ еттинчи йил,
Ғалаба асридай қилинажак ёд!»¹
Жаҳон урушидан ғолиб чиққан эл,
Жўмард музаффардай дадил танғиб бел,
Қирғин-баротларда қучгандай зафар,
Буюк иқбол сари бошлаган сафар.
Улуғ ғалабани қилиб тантана,
Истиқбол учун зар зина ҳар сана.
Элнинг ҳар қувончи минг битта бўлиб,
Эзгу умид билан юраги тўлиб,
Яйраган хуш палла, бу не бахт, қаранг,
Фарғона қишлоғи кўйнида жаранг,
Нурмуҳаммад ака уйида яна,
Шер ўғлон туғилди – тўй ва тантана!
(Айни шундай кўклам пайти бир палла,

¹ Академик шоир Ғафур Ғулом байти.

Амир Темур туғилган, баракалла!
 Қодирий бобони берган шу Ҳамал¹,
 Аллома Шекспир учун ҳам тамал.
 Ўзбек шеърятин забардаст банди,
 Фафур ал-Ғулом ҳам баҳор фарзанди!
 Қадрдонлар ичра бебаҳо асил,
 Ғулом Каримийни берган бу фасл!
 Она халқим, сенга тайин истиқбол
 Хизматингда баҳор дилбанди Иқбол²!)
 Шермуҳаммад дея қўйдилар исм,
 Исмига, во ажиб, ғоят мос жисм!
 Биз каби бешикка беланган у ҳам,
 Бўса истаб ёрга эланган у ҳам.
 Бизлар каби олган мактабда таълим,
 Қулоғин ҳам чўзган қай бир муаллим.
 Ўйинқароқлик ҳам қилган бир замон,
 Бўз бола сингари ғоят шўх ҳамон.
 Ва лекин буюклик меҳрибон доя,
 Ёшига ёш қўшган ҳар улуғ ғоя.
 Бўладиган бола маълум бошидан
 Илҳом парилари кетмай қошидан,
 Олмосдай сайқаллаб нозик дидини,
 Тутиб димоғига анбар ҳидини,
 Мудом парвонаси минг бир фаришта,
 Хизр каби қўллаб ҳар қутлуғ ишда,
 Балолардан асраб сон-саноғи йўқ,
 Қалқон қилиб кўксин отилса гар ўқ,
 Минг битта панд билан пардозлаб ақлин,
 Зеҳнига жо айлаб асрлар нақлин,
 Юксалтириб мисли ёрқин офтоб-ой,
 Элу юрт қалбидан олиб берган жой!
 Ақл бовар қилмас ўшал мурғак жон,
 Санъаткорлик билан забт этди жаҳон!

¹ Шекспир, Абдулла Қодирий апрель ойида туғилганига ишора.

² Ўзбекистон халқ шоири, сенатор Иқбол Мирзо.

Санъати баҳордан олган андоза,
Саҳар шабнамидай мусаффо-тоза.
Соҳибқирон каби суриб ғолиб от,
Олди кенг дунё тенг ярмини бу Зот!

...

Таронангиз каби кўшиқ йўқ, куй йўқ,
Пойингиз етмаган гўша йўқ, уй йўқ.
Наинки Сиз она ўзбек ўғлони,
Туғишган қирғизнинг Сиз суйган хони.
Камарбаста тожик халқин ошида,
Қозоқ ҳам ардоқлаб тутар бошида.
Охун-уйғуримиз солгансиз йўлга,
Хатто туркманни ҳам олгансиз қўлга.
Она Ер қайси бир тоғида унган,
Сизни зўр ҳофизи билар ҳар дунган!
Бандам деб Яратган солган хуш назар,
Яҳудий ҳам сочар бошингиздан зар!
Деманг: Қорақалпоқ бизлардан олис,
Юксак баҳо берар ардоқлаб холис!
Не бахтки, ҳаттоки бошқирду татар,
Гулзорларин бийрон булбули атар.
Булбуллар диёри ҳатто Хоразм,
Устоз, қошингизда қилар минг таъзим!
Не бахтки, ёдимга тушди дафъатан
Жўрабек Муродов Сизга берар тан!
Саодат йўқ зинҳор Сиздай биз учун,
Татлиса жон берар, Оғам, Сиз учун!
Илҳом билан бир бор қилсангиз нола,
Очилар ҳар дилда минг алвон лола.
Жўшарман-қўшарман — бор аҳли башар
Қўшиғингиз тинглаб беармон яшар!
Жумла жаҳон нечун бўлмасин асир,
Қўшиқ-куйингизда минг синоат-сир.
Гоҳ нола тортарсиз Навоий бўлиб,
Гоҳ қайнаб-тошарсиз Амудай тўлиб.
Бу асрор қошида ожиз ҳар ақл,

Эшитганман, қилар маҳкумлар нақл:
 Янграса сеҳрли Шерали саси,
 Самодай кенгаяр зиндон қафаси!
 Қўшиқ-қуйингизда камалак ранги,
 Бахту саодатнинг сирли жаранги.
 Нечун бўлсин қўшиқ-қуйингиз тахир,
 Сиз комрон замона Ҳофизи ахир!
 Олтмишинчи йиллар Абдулла Ориф,
 Воҳидовлар билан юксак маориф,
 Рауф Парфи ғолиб кўтарганда туғ,
 Дориломон замон бошланиб қутлуғ,
 Элнинг кўкрагига текканда шамол,
 Ҳаёт ҳам кун сайин тўкин, баркамол,
 Чекиниб минг кулфат бор эҳтимоли,
 Кўпайганда ҳатто ғариблар моли,
 Эл бошида балқиб саодат бадри,
 Тиллога тенг ҳатто ҳар тийин қадри,
 Эсдан чиқиб турфа тазйиқ-таъқиблар,
 ЭсЭсЭсЭр билан ҳатто рақиблар,
 Ўйлаб муолама қилган замона,
 Мурудига етиб ҳар ота-она,
 Кун сайин ўнгланиб эл-юрт ҳаёти,
 Ҳаёти сингари жўшқин баёти,
 Оммавий тус олиб китобхонлик ҳам,
 Ҳар ким кўриб гизли сирин ҳам баҳам,
 Лочин каби парвоз қилганда ўйлар,
 Юз тўйга уланиб юз мингта тўйлар,
 Жамғармалар бўлиб соат сайин мўл,
 Санъаткор учун ҳам очилганда йўл,
 Буюк она халқим, қолмасман ҳайрон,
 Етиштирди Сиздай Булбулни бийрон!
 Саодатманд даврон доянгиз Сизнинг,
 Фақат бахтни қуйлаш ғоянгиз Сизнинг.
 Бисёр гар дил ўртар нолаларингиз,
 Чандон зиёд гулу лолаларингиз.
 Бахт куйчиси мисли Ҳамид Олимжон,

Хамиша хизматга камарбаста жон.
Эй, қўшиқ санъатин пешво дониши,
Эй, бахтга қасида руҳбоб хониши,
Эй, бахтлар ўлкасин Хофизи азим,
Қилар қошингизда Шоир ҳам таъзим!

САБОҒИ МОЗИЙ

Ечмаса ҳам султонлик камарин белдан,
Бобур Мирзо бошин олиб кетган элдан.
Ўзга юртда бўлса ҳамки шоҳу султон,
Андижон қовунига зор ўтган ултон!
Обод бўлмай чархи бебунёд дастидан,
Шоҳ Машраблар дод дедилар, дод дастидан!
Кўзин оқи янглиғ меҳрибондан жудо,
Дилин қуввати руҳи равондан жудо,
Булбули бехонумон ким ошени йўқ,
Чуғздек вайронада ҳеч макони йўқ,
Бу олам халқи ичра дил паришон ҳам,
Бу дунё дийдасига торикистон ҳам,
Етолмайин хуршиди матлабига ҳеч,
Ғоят юксак иқболи кавкабига ҳеч.
Нодирадай битиб минг бир фироқнома,
Дардига ҳеч дармон бўлмай бироқ нома.
Ёру дўстлар ҳам ҳолидан олмай хабар,
Боши узра ўйнаб минг бир қонли табар.
Мардуми Фарғона¹ каби бўлмай қадри,
Сарғайтириб рангин золим замон бадри.
Хозик каби йўлиқиб амир қаҳрига,
Армон билан ботиб ўз қонин баҳрига;
Шўрида Фурқатдай ватандан айрилиб,
Ўлмаи туриб ширин жон тандан айрилиб,
Ҳамдард топмай дардин ошкор айлаш учун,
Тополмай юрт азми диёр айлаш учун;
«Ҳар замон айлаб жафо бунёду зулм,

¹ Мардуми Фарғона — Мавлоно Муқимий.

Сабру ҳушин бериб жафо барбоду зулм,
 Жону кўнглин айлаб жафо ношоду зулм,
 Таъбига бўлмиш жафо бунёду зулм,
 Ўтса ҳам ҳаддан муддаи бедоду зулм»¹,
 Хонумонин совурса ҳам мисли бўрон,
 Ҳамзахондай бўлса ҳамки гар тошбўрон,
 Гулханийдай зор бўлса ҳам бурда нонга,
 Кодирийдай ташланса ҳам гар зиндонга,
 Таслим бўлмай золим замона «эрки»га
 Чўлпонлардай кирмай ҳеч кўча беркига.
 Нола қилиб, аҳли дил кўнглин айлаб сел,
 Қон ютиб минг бир «Шашмақом» куйлаган эл,
 Якун топган каби минг бир кулфат боби,
 Боши узра балқиб саодат офтоби,
 Аллоҳ амри билан етиб нури кунга,
 Саодат созин тутқазган Сиз — Мажнунга!

МАМНУНИЯТ

Эй, буюк эл ўғли буюк Хонанда
 Ёнарман Сиз билан мен ҳам гулханда!
 Сиз ишқу муҳаббат боғин булбули,
 Камина шеъроят гулшанин гули!
 Сиз қўшиқ-куй билан даволайсиз дард,
 Калом лашкарига сардор биздай мард.
 Биз шеър билан, Устоз, Сиз чертиб торни,
 Пешлаймиз муқаддас номусу орни!
 Даво истаб ҳар дил минг бир доғига,
 Бошлармиз барчани жаннат боғига.
 Ҳамма ҳам билмас ҳеч, биз чекиб минг ранж,
 Элу юрт бир ганжин қилармиз минг ганж.
 Хитобимга илҳом париси гувоҳ,
 Етар Арш курсига бизлар тортган оҳ!
 Шу боис кулса ҳам кимлар изимдан,
 Менга ҳавас қилар бойлар ҳам зимдан!

¹ Ҳазрат Навоийдан муаллиф эскартиши.

Биз учун, булбули замон, Оғажон,
Ажаб эрмас, берса эл-юрт минг бир жон.

...

Шерали Жўраев! Қилсангиз нола,
Очилар ҳар дилда минг гул, минг лола.
Сиз кўшиқ айтсангиз чекинар минг дард,
Сиз кўшиқ айтсангиз юраксиз ҳам мард!
Сиз кўшиқ айтсангиз тош ҳам сел бўлар,
Сиз кўшиқ айтсангиз ёв ҳам эл бўлар.
Сиз кўшиқ айтсангиз ҳар қирғин тинар,
Жаннат гулбоғлари заминга инар.
Сиз кўшиқ айтсангиз ёш бўлар қари,
Сиз кўшиқ айтсангиз раққоса пари!
Сиз кўшиқ айтсангиз гуллар ишқ гули,
Сиз кўшиқ айтсангиз лол боғ булбули!
Сиз кўшиқ айтсангиз ёр бахту омад,
Сиз кўшиқ айтсангиз бисёр даромад!
Сиз кўшиқ айтсангиз тоғлар паст бўлар,
Сиз кўшиқ айтсангиз эл-юрт маст бўлар.
Кўшиқ куйласангиз гар шимариб энг,
Оллоҳ очар жаннат эшикларин кенг!
Сиз кўшиқ айтсангиз Парвардигор ёр
Йўқ жаҳон ичра эл биздай бахтиёр!
Бағримга тушган ўт оловингиздан,
То абад кечмасман яловингиздан!
Нечун севмай кўшиқ-куйингиз ортиқ,
Жаннат боғларидан илоҳий тортиқ.
Ёнарсиз бош узра офтобдай балқиб,
Таронангиздан эл мастона қалқиб.
Ҳофизи замон Сиз, ғоят беназир,
Ҳар жойда ҳозирсиз, ҳар жойда нозир.
Омон бўлгай абад ширин жонингиз,
Фатво беринг, дoston қилай шонингиз.
Шеърият гулшанин қилай-да обод,
Эл дуосин олиб мен ҳам Сиздай шод,

Аллоҳ ризолигин олайн мен ҳам,
Сиз билан тарихда қолайин мен ҳам.

...

Шубҳасиз шамдай ёнишингиз,
Устоз, жонсўз ҳар хонишингиз.
Куйлаб сиз ҳам минг бир сувора,
Қиларсиз ҳар қалбни минг пора.
Қаллоблиқдан йироқсиз-олис,
Самимий не, бағоят холис.
Тинглаб Сизни ўртанар Ҳамид,
Ижод илмин ўрганар Ҳамид.

...

Мафтуну маҳлиё сизга қари-ёш,
Барчага баробар, эй ёрқин Қуёш!
Эй, муҳаббат боғин бийрон булбули,
Тортиқ Сизга қалбим арғувон гули.
Пайғамбар ёшида ҳамон расида,
Нечун шаънингизга битмай қасида!
Қуёшдай меҳрибон, заминдай вазмин
Эл севар Шерали Жўраев базмин.
Ҳар қайга ҳар ўзбек қадами етгай,
Шерали Жўраев хуш дами етгай.
Бағоят юксак бу Булбул парвози,
Олис Сибирда ҳам янграр овози.
Деманг Хофиз: дард элининг шоҳи у,
Навоийдай дард ўтин огоҳи у.
Муҳлислар билан гавжум гирдо-гирди,
Ҳар хонанда, ҳар созанда шогирди!
«Агар бир қавм, гар юз, йўкса мингдур,
Муайян турк улуси худ анингдур.
Олиблар тахти фармониға осон,
Черик чекмай Хитодин то Хуросон.
Кўнгул бермиш сўзига турк жон ҳам,
Не ёлғуз турк, балким туркмон ҳам».¹

¹ Алишер Навоийнинг «Фарҳод ва Ширин» достонидан.

Турк элин Ҳазратдай қилган якқалам,
Муриди биз каби бор аҳли қалам.
Сирли таронаси минг бир йиллик жом,
Бахш этар завқу шавқ, илоҳий илҳом!

УСТОЗЛАР ЗИКРИ

Бошимиз узра бамисли минг юлдуз-ой,
Кўшиқчилик санъатимиз бағоят бой.
Сўймаса ҳам бўрдоқию кўчқору қўй,
Мулла Тўйчи Ҳофизларсиз ўтмаган тўй.
Ҳожихон Болтаев куйлаган «Сувора»
Ҳамон айлар нозик ҳар бир дилни пора.
Кўшиқ шайдолари учун сирли тузоқ
Ҳамон эл ардоғида Маъмуржон Узоқ.
Шарқ кўшиғин санъатида шоҳ сўзимиз,
Комилжон Отаниёздай ҳофизимиз.
Отажон Оғаннинг тинглаб нолишини,
Хўл қилмаган топилмас тун болишини.
Ўт олдиран ошуфта ҳар дилда кўрни,
Ҳалимаҳон Носирова юксак ўрни.
Хонандалар ичра йўқ бундай сара хон,
Тиз чўқтиран Алпомишни Тамараҳон.
Фаҳриддин Умар ўғли ҳам ёрқин чақин,
Лирик услубингиз ғоят унга яқин.
Улар бари бу дунёдан ўтиб кетди,
Барча борар манзилгача бориб етди.
Гар мартаба бобида ҳеч олишмайсиз,
Устоз санъаткорлардан ҳеч қолишмайсиз.
Ҳеч ким шубҳа қилмас шоир бу сўзига,
Айландингиз замона чўнг Ҳофизига.
Эллик йилки, кўрмадим Сиздай ҳожини,
Ҳеч кимсага бермайсиз шухрат тожини.
Эллик йилки, куй-кўшиғи нофиз Сиздай,
Эллик йилки, чиққани йўқ Ҳофиз Сиздай!
Шерали деб ўйлар кимни билмайдиган,
Отарчи йўқ Сизга тақлид қилмайдиган.

Барчага ҳам аён, шу гапнинг тўғриси,
 Жонингиздан тўйдирган қўшиқ ўғриси.
 Тортиб санъат азобу заҳматин минг бир,
 Олинг, ҳалол она эл раҳматин минг бир!

...

...Қай миллат феълида йўк иллат,
 Ўзбеклар ҳам қудратли миллат.
 Заминимиз бебаҳо олтин,
 Боғлар чорлар бағрига: «Ол тин!»
 Яхлит айлар гўзал тилимиз,
 Тилимизга уйғун дилимиз.
 Ниҳоят бизлар ҳам басавлат,
 Жаҳон ичра мустақил давлат.
 Туғу туғромиздир фаҳримиз,
 Шарқ машъали – Тошкент шаҳримиз.
 Буюк мозийдан қувват олиб,
 Мадҳиямиз янграгай голиб.
 Неки зарур миллат, халқ учун
 Ҳадя этган Ўзбекка очун.
 Ўзбекистон – Ватан, азиз уй,
 Қалбимизга қувват қўшиқ-куй.
 Янграгани ҳамон дафъатан,
 Таронангиз то айлар яктан,
 Темур, Ҳазрат, Бобур мисоли
 Сиз ҳам халқу Ватан тимсоли!

...

Мангу «Мақом» чаманзорин гул-лоласи,
 Фаҳримиздир Ражабийлар сулоласи.
 Етиштирган Шералидай Ҳофиз даҳо,
 Жўраевлар сулоласи ҳам бебаҳо.
 Наъра тортарман Шердай, келди хонаси,
 Улар – Ўзбек буюклигин нишонаси!
 Билиб Сизга от қўйганлар: Шермуҳаммад,
 «Адашларим қўллагайман!» дер Муҳаммад¹.

¹ Саҳобаларнинг нақл қилишларича, Пайғамбаримиз с.а.в. «Исмдошларим икки оламда ҳифзу ҳимоямда», дея марҳамат қилганлар.

Доно улус гар билмаса ҳеч не демас,
Шайхимиз¹ машҳурлиги ҳам бежиз эмас.
Аён Сизга сирли калом даромади,
Бежиз эмас Муҳаммад Юсуф омади.
Шу боис ҳар не деса ҳам фолчи доим,
Устоз, Сизнинг ошиғингиз олчи доим!
Лутфин дариф тутмас Худо мубталодан,
Эл-юрт меҳри асрар минг битта балодан!
Ўзи берган дардга ўзи бериб даво,
Насиб этди султонга ҳам армон маво.
Қирқдан ошиб-ошмай фарзанд ато қилди,
Бахтингизни, не бахтки, беҳато қилди.
Шоҳжаҳон ҳам бу кун сахна узра яйрар,
Қолишмас ҳеч Сиздан – булбул каби сайрар.
Санъат боғи ичра бу кун айлар хиром,
Зохиршоҳ ҳам топар Сиз каби эҳтиром.
Таърифи йўқ, Устоз, санъатингиз сеҳрин,
Энг муҳими қозонгансиз эл-юрт меҳрин.
Бағоят ярашгай Сизга шуҳрат тахти,
Элдан дуо олган зотсиз бутун бахти!
Ортиқча бу борада ҳар қандай савол,
Боқий Ўзбекистон билан Сиз безавол!
Ҳар кимга ҳам насиб этмас бу мартаба,
Изингиз бағрида мангу асрар Каъба.
Султон билан олгансиз Сиз ҳожи номин,
Юлдузингиз порлайверсин мангу, омин!

...

Етти пуштингизга тилаб омонлик,
Соҳир шеър устаси Бўка томонлик –
Абдул Ҳамид айлар Сизга минг таъзим,
Қуйланг! Авжга чиққай илоҳий базм!

2015 йил

¹ Шайх – Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуфнинг жаҳон мусулмон оламида йирик исломшунос олим сифатида эътироф этилганига ишора.

ЧЎЛПОННОМА

Абдулҳамид ЧЎЛПОН
хотирасига

Яна жонланмакчиман,
Ҳаяжонланмакчиман.
Кон-қурбон тилар толе,
Ё Раб, қонланмакчиман!

...

Йиғларман, Раббано, тонглар отгунча,
Тонг отиб ҳам яна кунлар ботгунча.
Ғафлатзада элни оху фиғоним
Жаҳолат уйқусидан уйғотгунча!

...

Сил япроқлар жон талашади,
Ким мансаб, ким шон талашади.
Шонпарастлар касрига қолган
Шўрлик улус нон талашади!

...

Бевафо этак,
Сержафо чечак.
Ҳушим ўшанда,
Чўлпон шарманда...

...

Ўлим йўқ, бир ўчиб... ёниш бор,
Гулбоғ ичра мангу хониш бор:
Не ғам, замон зулми бешафқат
Ҳакам Вақт бор, аҳли дониш бор!

...

Не муножот, мунгли ноламан,
Эл қалбида ўсган лоламан.
Муҳаббату эътиқод-имон
Рамзи бўлиб мангу қоламан.

...

Во дарифки, ҳар азим,
Талаб қилар минг таъзим.
Қон ялаган қассобдай
Қон ичиб қилар базм!

...

Дод-фиғоним жаҳон тинглайди,
Жўмард, аҳли имон тинглайди.
Юз ўғирар шайтони лаин,
Не бахт, Раббим, Раҳмон тинглайди!

...

Кимга само, ким учун ер юлдузи,
Ҳар ошиққа дил розин дер юлдузи.
Мос бўлгани не соз ҳар эр юлдузи,
Мафтун айлар Чўлпонни шеър юлдузи!

...

Бахт тахтидан наридамиз,
Ғам-алам минбаридамиз.
Қонхўрлар исқанжасида
Қонли тўлқин қаъридамиз.

...

Эл-юрт қони билан равшан маёғи,
Тақаббур, узилган ердан оёғи;
Пинҳон алвон лола тубида доғи
«Олтин жабру зулм қинғир таёғи»!

...

Ҳам Мажнун, ҳам Фарҳод отим,
Муҳаббатим — қўш қанотим.
Аҳли ошиқ асл зотим,
Ишқдан бўлак йўқ бисотим.

...

Саволига истамас жавоб,
Ҳар амали эзгу босавоб.
Қилар иши тоату тавоб,
Аҳли имон соҳиби савоб.

...

Юртим, қонли минг доғингдаман,
Мардона сўлу соғингдаман.
Қурбонингман – ардоғингдаман,
Қалб кўрингу қароғингдаман!

...

Замон бирла қилма, дер, ситез,
Замон шиори бўлса: «Эз! Эз!»
Шиддатим Амудай тошган кез
Қилич каби нечун чопмай тез!

...

Ичармиз қонли бодамизни,
Тангрим чархлар иродамизни.

...

Фарёди бағри қонларнинг,
Барча замон-маконларнинг:
Ўрдалари бек, хонларнинг
Уяси беимонларнинг!

...

Мустабидни алқай-алқай маъбуд қилдилар,
Ёш умримни меҳнат билан нобуд қилдилар.
Золим фалак йўқсилларга дўзах тангу тор,
Ўлмаи туриб кенг дунёни тобут қилдилар!

...

Юрагим минг битта дарду ғам сиқар,
Жаҳолат ханжарин кўксимга тикар.
Қаъбаи кўнглимни юзтубан йикар,
Меҳваридан она замин ҳам чиқар!

...

Ғар остона ошмас унимиз,
Ғар тундан ҳам қаро кунимиз.
Не саодат, зарнигор шафақ
Иқбол тонгин безар хунимиз!

...

Ҳазонлар тўкилар: сап-сарик сомон,
Золим замон каби борми беомон.
Ғариб бошим олиб кетай қай томон,
Йўқсулга тириклик ўлимдан ёмон...

Ай шоир, бесамар даъволардан кеч,
Куллар ўлкасида тонг отмайди ҳеч!

...

Гуноҳсиз гуноҳкорлар иши қайта кўрилар,
Минг бир баҳона билан эл-юрт қони сўрилар.
Аҳли жўмард бамисли чалғи билан ўрилар,
Куяр эл хонумони кутурганда бўрилар!

...

Кўй терисин ёпинса бўри,
Элу юртнинг қурийди шўри.

...

Андижон, Андижон, Андижон,
Минг юксак ғояга банди жон!
Бобур сарсон, шаҳид Чўлпонинг,
Конли қисмат, оҳ, ўртанди жон!

...

Кишан, гавдамдаги излар бугун ҳам битгани йўқ ҳеч,
Темир бармоқларингнинг доғи буткул кетгани йўқ ҳеч.
Қилич бирлан сенинг эркинг гар бу айём тарих мулки,
Ва лекин эл саодатга то ҳануз етгани йўқ ҳеч!

...

Эгнимда шеърият ридоси,
Ашъорим асрлар нидоси.
Кишан киймай, бўйин эгмай ҳеч
Бўларман ҳуррият фидоси!

...

Олтин тўла ерларда оч бўрилар кўзлари,
Хамён тўлиб-тошса ҳам тўймаган очкўзлари.
Гар қилар даъво Азиз-авлиёлик Ўзлари,
Вале зид амалига барча ваъда, сўзлари!

...

Ҳануз кимлар ўмарар қарвон-қарвон тилламиниз,
Ҳануз кимлар ҳузурин кўрар кумуш-пилламиниз.
На фарёду на дод бор — ҳамон чаламулламиниз,
Ажал етмай, не ажаб, қуриб битса силламиниз!

...

Қиличлар синар,
Золимлар тинар.
Жаннат боғлари
Заминга инар!

...

Яна янграгай созим,
Яна янграр овозим.
Само, Ердай безавол
Адолатпарвар нозим!

...

Гар синар созим,
Тинар овозим;
Боқий ҳақ розим
Юксак парвозим!

...

Ёқамда икки қўлим,
Минг фаним ўнгу сўлим.
Узилсанг узил, йўлим,
Хўрликдан аъло ўлим!

...

Асрлардан асрларга ўтар боқий номимиз,
Авлодлардан авлодларга етар, соқий, жомимиз.
Аҳли башар бўлса, не тонг, ҳам мафтуну ромимиз,
Қуёш каби чарақлагай ҳар илоҳий комимиз!

...

Кишанбанд тафаккур, занжирбанд санъат,
Шайтанат билан пайваста салтанат.
Ховуч кибор, туман масканат, лаънат,
Хонумон вайрон, армон мувозанат!

...

Золим замон наздида ёмон бўлсак, не ажаб,
Ҳақ жангида шаҳиду қурбон бўлсак, не ажаб.
Қашқир чангалида ҳам омон бўлсак, не ажаб,
Замон келиб соҳиби замон бўлсак, не ажаб!

...

Кўнглим дарддан сиқилар,
Бор деворлар йиқилар.
Парвоз тилаб бўғзимга
Озод Руҳим тикилар!..

...

Шамдай сўнган мўмин виждон, имони,
Йиқилмаган, таланмаган гўша йўқ.
Золим фалак беомон минг камони
Юрагимга қайта-қайта отар ўқ!

...

Бегона ҳуррият асалу қанди,
Қасд қилар жонимга минг битта анди.
Қалбим лочинига ҳозирлар қафас
Қуллар ўлкасида ҳар тутқун банди.

...

Бахту саодат сароб,
Кўнгил гулшани хароб.
Ташнамиз, золим замон
Тутар заҳарли шароб!

...

Бўхтон дoston тўқийсан тоқай,
Ёлғон қисса ўқийсан тоқай.
Етар, бас қил, ё майли ўлдир,
Юрагим, айт, чўқийсан тоқай?!

...

Бошга бало ҳар касофат,
Жаҳолат ҳам гар талафот.
Икки олам ичра вале
Йўқ шум ҳокимликдай офат!

...

Тошдан қаттиқ метин бардошим.
Ашъоримдан бўлак, қардошим,
Насиб қилмас хаттоки лошим,
Эрк йўлига тикилган бошим!

...

Ғолибият хандасиман,
Хар эркпараст бандасиман.
То қиёмат эрк-хуррият
Булбули хонандасиман!

...

Кишвари кўнглимнинг хони муҳаббат,
Таним жони, қалбим қони муҳаббат.
Давлату савлату шони муҳаббат,
Олий эътиқод-имони муҳаббат!

...

Шоирлик сийратим сояси гўзал,
Сарбаланд мақсадим ғояси гўзал.
Ғаним ҳам ҳавасманд саодатимга
Конли қисмат — бахтим дояси гўзал!

...

Кирмасман кўчанинг боши беркига.
Таслим ҳам бўлмасман муҳит эркига.
Жўмардлик — эътиқод-имону диним,
Қалбимда булоқдай қайнар бетиним!

...

Элга бор будимиз нисор қилармиз,
Кўксимиз қалқону Ҳисор қилармиз.
Элу юрт юзига оёқ қўяр ким
Айбин фош этиб, шармисор қилармиз!

...

Майлига волиданг шакар-қанди бўл,
Отанг ҳар пандига, майли, банди бўл.
Ва лекин саодат истасанг олий,
Она юрт ўғлони, эл фарзанди бўл!

...

Энг сўнгги умидим қон ичра қолди,
Энг сара шеърларим жон ичра қолди.
Чўлпон не золим замон ичра қолди,
То абад шуҳрату шон ичра қолди!

...

Фавворадай то қон сочилмас,
Илҳом дарвозаси очилмас.

...

Яқин айла йироғимиз,
Ўчирма ҳеч чироғимиз.
Ё Раб, ортиқ зинҳор аввал
Олма ҳеч яхшироғимиз!

...

Маҳв этдилар шонамиз,
Эвоҳ, шўрпешонамиз.
Армон қора қабр ҳам
Қолмади нишонамиз.

...

Қиличин қайраб кинни,
Писанд қилмас ҳеч динни.
Ё Раб, телбалар юрти
Шоҳу гадоси жинни!

...

Эзгуликдай қоя йўқ,
Ёвузликдай доя йўқ.
Ёлғон даъвос даъвоси,
Нур-ёғдуда соя йўқ!

...

Нетиб ором олай минг бир наърадан,
Нетиб, айт, қутулсам минг бир ярадан.
Хотирам унутманг, чиқмасам омон
Қашқирлар қутурган қонли дарадан!

...

Зим-зиё саналар тундан фарқи йўқ,
Кулгимиз нолаю ундан фарқи йўқ.
Сувратан одаммиз, хароба сийрат
Етти бор букилган нундан фарқи йўқ!

...

Олов, исёнкор аслим,
Ҳеч қачон бўлма таслим!

...

Кин ўзга, киндор ўзга,
Дин ўзга, диндор ўзга.
Замин қора қулимиз
Ё Раб, заминдор ўзга!

...

Ичганим хун тўла жом,
Минг дарду алам — анжом.
Даҳри дун хунрез, бадном
Касбу кори қатли ом!

...

Билолмадим ҳеч бу каслар динини,
Сув каби оқизар улус хунини.
Бекаму кўст адо этар, во дариғ,
Улуғларни таҳқирлаш қонунини.

...

Ном-нишон йўқ самимиятдан,
Нажот кутма ҳокимиятдан.
Замон келар, шоирга ишон,
Золимликдан қолмас ном-нишон.

...

Тарихга айланар шайтанат,
Ҳақиқат-адолат салтанат
Паноҳида бор аҳли башар
Беармон дориломон яшар!

...

Гўрковимиз иблисзода шайтанатин,
Қофиябозлик дема шоир санъатин.
Не кашшофи ҳаққоният салтанатин
Индиармиз заминга само жаннатин!

...

Гоҳ шодлик майи ноби,
Гоҳ аллалар бахт хоби.
Ботса иқбол офтоби
Даҳшат инсон азоби!

...

Ҳаёт шому саҳарли,
Ким қишлоқ, ким шаҳарли(к).
Гар бахт болли-шакарли,
Қайғу тиғи заҳарли!

...

Садоқатли ёлғиз суюнчик
Юрагим ҳам панд берар... санчик!

...

Ҳаёт-мамот аён минг сири,
Айтар афсунгар сўз соҳири:
Заҳар қисмат ботин-зоҳири,
Малъун кулфатлар йўқ охири!

...

Бефарқ ҳаёт-мамот — даҳшат тўлқинга,
Унутдим, мансубман қайси бир динга.
Қаттиқ жойлангандай зулфиқор қинга,
Айланганман лоқайд томошабинга!

...

Бўғизлаб дод-ноламини,
Уздилар жон толамини.
Маҳрагим қилдилар, воҳ,
Мангу зулмат оламини!

...

Қўймадилар: қоним ичиб тўймасам,
Қўймадилар: юрак-бағрим ўймасам.
«Бош эгмасман!» қон ютиб ичдим қасам,
Музаффар туғ ол кафаним беқасам!

...

Қалб деманг ҳеч — қонталаш доғ у,
Гиёҳ унмас дағал тош-тоғ у.
Пора айлаб бағримиз фалак,
Ошимизга ҳам қўшар оғу!

...

Аҳли исёнмиз бебош,
Не ғам ғаним отса тош.
Не ғам, гар кундада бош
Аллоҳим қўлдош-йўлдош!

Мавт оламин муваккили ой,
Қалб қўридан жудо, эй чирой!
Кун бўйи хор, кечалар бедор,
Сенга ҳам ҳеч кун йўқ хойнаҳой!

...

Гар муқаррар ҳалокат,
Қадам-дамда фалокат.
Не ғам, марди Худога
Кунда тахтдан аъло кат!

...

Ҳақ-адолат жарчисиман – оқинман,
Ой-офтобга яқиндан ҳам яқинман.
Пайваста нур билан ботин-зоҳирим
Зулмат! Бағринг пора айлар чақинман!

...

Гар ҳамон дунё бир кам,
Имонимиз мустаҳкам.
Гар бари ёлғондакам
Вақт энг олий ҳақам!

...

Раҳнамою шайхи ўрдамиз
Урар ҳам бурда, ҳам хўрдамиз.
Расмиятан азиз, тўрдамиз,
Моҳиятан мурда-гўрдамиз!

...

Ўртана-ўртана қон кўнгил,
Раббим! Пўртана, вулқон кўнгил!

...

Ёпилса жаннат бор тешиги,
Очлар кенг дўзах эшиги.
Кутурса қон ялаган қассоб
Тобут имон аҳлин бешиги!

...

Жон билан тўлаб ўлпон,
То абад порлар Чўлпон.

...

Зоҳиран фозил,
Ботин — Аззозил!

...

Рўзғор-ғорнинг минг ташвиши минг бир тўр,
Бадавлат зар билан, зулми билан зўр.
Аччиқ қисмат, уни билмас фақат ғўр,
Ёлғон дунё адолат ҳам порахўр!

...

Кўнглим кенглиklarин кезарман яёв,
Гар гоҳи Мажнунман телба, бўш-баёв.
Вале қолма зинҳор ғафлатда, эй ёв,
Оташ ҳар каломим ханжар беаёв!

...

Фазилат нуқсонга кул,
Адолат қон қусар тул.
Ҳар маъқул гап номаъқул
Минг бир бегуноҳ мақтул!

...

Ҳамла қилса гар мардум тоқатига,
Лаънат фуқаролик садоқатига.
Изн берса улус дод-фарёдига
Минг лаънат содиқлик қасамёдига!

...

Ҳунолуд фикр,
Қон қусар зикр.
Кора қон ютиб
Армон қалб бикр!

...

Золим билан тили бир авом,
Интиқомга, эвоҳ, интиқ ом!

...

Барҳам бер, Раббано, қайғу селимга,
Куч-қувват ато эт билак-белимга.
Илоҳий илҳом бер шайдо дилимга,
Олийжаноб, одил султон элимга!

...

Захаролуд дардим дориси,
Иблисифат замон қориси.
Золим ҳоқон икки қўли қон,
Эвоҳ, қашқир — тож-тахт вориси!

...

Қадамда минг қопқон, минг бир тўр,
Ё Раб, қора манглаймиз шўр.
Қилич қайрар замон муштумзўр,
Ўз юртимиз ўзимизга гўр!

...

Қафасда ҳам бийрон сайраймиз,
Минг азобдан гулдай яйраймиз.
Ғаним ғофил, тош қайғу билан
Адолат шамширин қайраймиз!

...

Йўқотганлар калава учин,
Ё Раб, бизга кўрсатар кучин!

...

Қасамхўрлик қилиб нон тутар,
Қасддан минг бегуноҳ жон тутар.
Ал-қасосул минал ҳақ, ё Раб,
Котилни муқаррар қон тутар!

...

Шаклан равон-тўғрихона,
Ўрда эмас, ўғрихона!

...

Даҳри дун кўрмаган бундай кишини,
Фарқи йўқ ҳеч ёзи билан кишини.
Беҳуда деманг эл-юрт миш-мишини:
Қилар ғассол билан гўрков ишини.

...

Кўнглимда ғам шамоли.
Юксак орзу жамоли.
Қонхўр замон аъмоли
Билан шеърим камоли!

...

Не ғам гар бағримда минг доғ бор,
Не ғам гар зиммамда минг тоғ бор.
Не ғам, гар минг кузғун, минг зоғ бор,
Минг шеърим — безавол минг боғ бор!

...

Гезарган минг йиллик гардун ранг-рўйи,
Хайкалдай тош қотган тафаккур-ўйи.
Хоиндан ҳам тубан бир пул обрўйи
Замон доноси золим дуоғўйи!

...

Бедод устига бедод,
Ҳар икки олам барбод.
Имонсиз қозидан дод,
Хон ҳам тож қийган жаллод!

...

Зим-зиё зиндон
Тахтида шайтон!

...

Эй ҳукм, эй хоқон, эй қарол, шайтон,
Ўқир, қасос куни келар беомон.
Кўп танлар, кўп жонлар этилар қурбон,
Имонлар покланар, оқланар виждон!

...

Фафлатдан кеч, қасос жангоҳига кўч,
Чўлпон наъра тортар, талаб қилар ўч!

...

Сўнгги умидни ҳам бўяган қонга,
Нечун чоҳ қазимай қонхўр замонга!

...

Ё Раб, дўзах ўнг-сўлим,
Оёқ — от, қилич — қўлим.
Узилсанг узил йўлим
«Ё истиқлол — ё ўлим!»

...

Онам, сени қутқармоқ учун жонми керакдур,
Номусми, виждон ила имонми керакдур.

Темур ила Чингиз қони тошди томиримдан
Айтким, Сени қутқармоқ учун қонми керакдур!

...

Гоҳи юнонлашдинг, гоҳ араблашдинг,
Гоҳида руслашдинг, гоҳи ғарблашдинг.
Бас, қоним билан юв ҳар икки қўлинг,
Машғалдай ёритсин истиқлол йўлинг!

...

Қалбингда ишқ ўтин ёқдим, эй жонон,
Армоним йўқ қилсам соҳиби имон!

...

Темур, Чингиз қони жўшар томиримизда,
Навойлар наъра тортар замиримизда.

...

Гул – боғ аро, қафасда – булбул,
Золим замон, куйиб бўлгин кул!

...

Ғаним айлар ғарибга бойни,
Ҳарамида хўрлар минг ойни.
Парвардигор қарғаган жойни –
Лаънатларман ўрда-саройни!

...

Армони йўқ қай тожир-аттор,
Армонсиз отарчи чертиб тор.
Бизга қолганида, ё Саттор,
Дунё ғаддор, фалак кажрафтор!

...

Мунаввар ҳар тонг,
Жарангдор ҳар бонг.
Муқаррар, эй дўст,
Янгиланар онг.

...

Қалбимда минг қуёш – порла, балқ дерман,
Уммони ишқ ичра яйра, қалқ дерман.
Отам – эл, онам – эл, нуридийдам – эл,
Кечиб минг жонимдан, ХАЛҚИМ! ХАЛҚ! дерман!

СОМОН ПАРЧА

Абдулҳамид Чўлпон
шеърига назира

Муҳит гирдобида бўлмам ҳеч парча.
Оқмасман, похол чўп, сомон эмасман.
Сени, эй тубанлик, ҳеч «ҳақ» демасман,
Манфур манглайингдан очгум минг дарча!

Жаҳолат, ўкирма! Эгмасман бўйин,
Чақмоғу яшинман, ўчмасман асло.
Ёлғон ҳаёлларга кўчмасман асло,
Мардона ҳаётим қилмам ҳеч ўйин!

Исёну тўлқину ўт ила тўфон,
Ҳеч қачон бўлмаган, бўлмагай таслим.
Кўзғол, нурли кечмиш, қудратли бўрон,
Жўмардлик шаробин сипқор, мард аслим!

Бўлмасман ҳеч қачон сомон парчаси
Кутурган чўнг денгиз бўрон қўйнида.
Қаҳрим зулфиқор разолат бўйнида,
Юксал, эй умидим яшил арчаси!

Кирмасман ҳеч кўча боши беркига,
Куёш таслим бўлмас муҳит эркига!

...

Тун бўйи баҳорги дарёдай тўлиб,
Куйладим ҳазратим Навоий бўлиб!

Тун бўйи қаландар-дарвеш кавкаби,
Фигон чекдим Машраб султоним каби!

Тун бўйи минг юлдуз, хилол ҳам гувоҳ,
Нодираи даврон бўлиб чекдим оҳ!

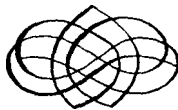
Келажак бағрида барҳаёт азал,
Муқимий, Фурқатдай битдим шоҳ газал!

Тун бўйи қайтмадим қисмат — йўлимдан,
Ҳазратим Оғаҳий тутди қўлимдан.

Субҳи содиқ аро музаффар шоён,
Порладим бамисли мунаввар Чўлпон!

2013 йил.

...

МИРЎЛАТНОМА

*Қиёматли биродарим,
«Жаҳон адабиёти» журнали бош
муҳаррири ўринбосари
Мирнўлат МИРЗОГА*

Оғам, устозимга салом йўллаيمان,
Қалбим – ўн саккиз минг олам йўллаيمان.
Сиз мудом тинглаган доду арзимни,
Қабул айлағайсиз шеърини қарзимни.

...

Сўзамол, не кабир давралар гули,
Эй кўҳна Сайрамнинг бийрон булбули.
Оққушдай «Нексия» боз остингизда,
Улуғлик офтоби бўй-бастингизда.
Бу хислат Тангрининг мукофотими,
Шоирлик хислатин шарофатими.
Гар макр-хийлага бегонасиз Сиз,
Мураса бобида ягонасиз Сиз.
Абдулла Орифлар ҳамроҳу ҳамроз,
Қай улуғ зот каби оқсайсиз бир оз.
Чиғатой қавмининг ворис-наслимиз,
Не тонг, қариндош ҳам бўлсак асли биз.
Минг шукур, амалда, ҳамон ишдасиз,
Мени ҳаёт ила боғлар риштасиз.
Бисёр гар теграмда ҳамроҳу ҳамроз,
Машрабона қалбим англаувчи оз.
Уларнинг топгани-тутгани ҳам пул,
Тангридан эрта-кеч кутгани ҳам пул.
Уларнинг наздида мол-мулк, сармоя,
Ҳаёт пойдевори, муқаддас моя.
Эриш туюлмагай Сизга бу сўзим,
Бамисли очилди учинчи кўзим.
Дейдилар: хунардан барака унар,
Айирар ё қўшар башарни хунар.

Ковушмас ишчи ва деҳқоннинг гапи,
 Аҳли тижоратнинг ўзгача таъби.
 Фикру зикри шаҳар аҳлининг катта,
 Тоғ эли феълидан ўзга, албатта.
 Ижод сеҳри ила боғланганмиз биз,
 Мангулик қасрига чоғланганмиз биз.
 Шоирмиз! Қалбларга ёр илоҳий сир,
 Шоир сиймосида бедор ҳозик пир.
 Қалби қони ила битар ашъор-шеър,
 Чин шоир Ҳақиқат, Адолатни дер!
 Жумла иллатларга такрор тикар дом,
 Олам саодатин ўйлағай мудом.
 Кўрсатдингиз такрор Хотамдай ҳиммат,
 Ва топдим камина қадр ҳам қиммат.
 Сирли хислатингиз бисёр бегумон,
 Бежиз бўлгани йўқ домла қаҳрамон!¹

...

Баъзида беадоқ муаммо, савол,
 Бедор бу инингиз айлағай беҳол.
 Ким эдик? Ким бўлдик? Бўлолмадик ким?
 Фикру зикримизга қай ҳислар ҳоқим?
 Кечиб ўзимиздан жасур, мардона,
 Қай аламдийдага бўлдик парвона?
 Имон, эътиқодга ташнаҳол, толиб,
 Нафсимиз устидан бўлдикми голиб.
 Эзгу фазилатлар камол топдими,
 Ва ёхуд бори ҳам завол топдими.
 Бир кун кетар бўлсак биз бу дунёдан,
 Қай макон топармиз биз у дунёдан.
 Дўзахми, Жаннатми биз учун арзир,
 Ва ё Аросатми муштоқ, мунтазир.
 Отамиз — етказдик вояга кимни,
 Олимми донишманд, қонхўр золимми?!

¹ Марҳум устозимиз Озод Шарафутдинов «Жаҳон адабиёти» журнали бош муҳаррири сифатида Ўзбекистон Қаҳрамони унвони олганига ишора.

Оллоҳнинг бандаси муслим-мўминлар,
Ақлимиз ром этар қай сохта «дин»лар.
Ҳокимми амалдор ва ё мулозим,
Гар ҳар ким ўз бурчин ўташи лозим;
Қолиб қисматдаги эзгу амаллар,
Чираниб неларни қилдик қамаллар.
Розими биздан ҳеч тукқанларимиз,
Раҳбарми ҳар ишда уққанларимиз.
Надомат тошларин отиб тўрт томон,
Қолдикми ва ёхуд гуноҳга ёмон.
Ҳокимми ҳар ишда замона зайли,
Ва ё ҳур қалбимиз илоҳий майли.
Ҳақиқат қон йиғлаб турган онида,
Ҳамдард бўлдикми ҳеч сарбаст ёнида.
Вазият ҳолимиз айлаганда танг,
Тубанлик билан тенг қилдикми ҳеч жанг.
Ёндик, турфа қисмат ўтида ёндик,
Инсонлик шаънидан гоҳида тондик.
Гоҳида ғафлатда, гоҳида огоҳ,
Қай зотлар куйига рақс тушдик гоҳ.
Унутиб бир лаҳза ямлаб ошарни,
Бойита билдикми мулки башарни.
Фалакни титратса дод-оҳларимиз,
Кимларнинг бўйнида гуноҳларимиз.
Англаб етдикми ҳеч наср ҳам назм,
Қанчалар муаззам, қанчалар азим.
Лоақал бир бора жасур, беҳадик,
Ҳақиқат кўзига қаролдикми тик.
Ғафлат уйқусини тарк этиб бир кеч,
Оллоҳнинг зикрини қилганмизми ҳеч.
Тушса тарозуга бор аъмолимиз,
Вазминлик қиларми ҳеч ҳалолимиз.

...

Елар шитоб учқур йиллар самани,
Ортада навқиронлик рангин чамани.
Гар ҳамон шеърпараст, ҳамон шоирмиз,

Бу кун носирликка аксар доирмиз.
 Бу кун ёш-ялангдай ортиқ шиддат йўқ,
 Қаршимизда сарҳад билмас муддат йўқ.
 Бундан буён ҳар дақиқа, ҳар бир он,
 Яратгандан асрларга тенг имкон.
 Бизнинг ёшда кимлар қалби қотар тош,
 Кимлар бўлар сиз сингари элга бош.
 Ким айланар пайғамбарга, даҳога,
 Ким айланар нафси ўпқон, юҳога.
 То навқирон қалб амрининг сарбози —
 Аксарият манфаатнинг дорбози.
 Хасисликда Ишкамбадан ўзар ким,
 Мансабидан айро тушиб тўзар ким.
 Фитналарнинг конига ким айланар,
 Кимлар кетган, ким кетар, ким шайланар...
 Одилдан ҳам қотилимиз кўп бизнинг,
 Дастимизда бадбўй-бадном чўп бизнинг.
 Баланду паст жумла ишлар бизга тан,
 Умид ила нигоҳ тикар эл, Ватан!
 Биз унутиб элу юртни, улусни,
 Қийратамиз нарда, пирра, қулусни.
 Замон-макон биздан умид узмас ҳеч,
 Биз ароққа зўр бергаймиз эрта-кеч.
 Ёқтирмаймиз асти гапнинг ростини.
 Мўлжаллаймиз тек буруннинг остини.
 Кемирар боз қора ҳасад куядай,
 Ва гувулар бошлар чумчук уядай.
 Дарду ҳасрат қилар қадам ранжида,
 Хира тортар муҳаббат — қалб ганжи-да.
 Ўрта авлод — на пой эрур, на қалла,
 Аросатга ўхшаб кетар бу палла.
 Асабимиз таранг, қулоқлар гаранг,
 Бардошимиз етиб-етмайди аранг.
 Катталардан «қизғанган» қаҳримизни —
 Кўшиб уйда сочармиз заҳримизни.
 Ёнимизда ёшлик оқар айқириб,

Етолмаймиз бизлар унга ҳайқириб.
Кўксимизда армонларнинг занглари,
Ўйимизда ўрта ёшнинг ранглари.
Маъно юклаб ки боз ҳар бир қадамга,
Яқинмиз гар мудом мулки адамга:
Умидвор боз биздан етим-есирлар,
Умидвор боз майиб-мажруҳ, басирлар.
Умидвор боз алданганлар хор-ғариб,
Кимлар сарсон биздан нажот ахтариб.
Фуруримиз кўксимизда мудраган,
Имонимиз Ҳақ йўлига судраган,
Виждонимиз — қалбимиз қилган пора,
Қадр ҳамда қимматимиз бечора.
Турфа тузум телба қилган шахсимиз,
Ўзлигимиз — қудратимиз, нақшимиз.
Ноҳақ азоб тортаётган маҳбуслар,
Муҳаррикдан ҳеч фарқи йўқ махсуслар.
Ва қотиллар одамийлик бегона,
Умидвор боз ҳатто далли девона.
Ҳам умидвор таҳқирланган моҳлар ҳам,
Ҳам умидвор қаҳри қаттиқ шоҳлар ҳам.
Гуноҳкорлар пушаймон ўз ишидан,
Умид кутар биздай ҳар бир кишидан.
Замон неки, ҳам мозий, ҳам келажак,
Халоскор деб биздан умид кутажак.

...

Айланиб замона хувайдосига,
Етдикми қалбимиз сувайдосига.
Домла Миртемирдек жўмард ҳам танги,
Видо кўшиғимиз тайёрни банди.
Не қилдик муаззам ҳам азим Ватан:
«Ўғлоним!» деб бизни олгудайин тан?!
Фаластин мардлари ёққан аланга.
Асти туташганми бизнинг ҳам танга.
Умримиз бахш этиб улуғ ғояга,
Етказа билдикми асти вояга.

Оллоҳга банда ҳам Расулга уммат,
 Бўлгудай топдикми қадр ҳам қиммат.
 Айланиб ҳам четлаб мардлик дарасин,
 Бўғиб ўтдикми ё Виждон наърасин?!

...

Менинг ғойибона ҳамроҳ, ҳамдардим,
 Сизга айтмай кимга айтишин дардим.
 Қаро айлаб кимлар оппоқ юзимни,
 Афсус-надоматга бурди сўзимни.
 Қопағон ит каби қақшаб хурдилар,
 Умрим ниҳолига болта урдилар.
 Бусиз ҳам беш кунлик ҳаётим асти,
 Бешафқат қайчилаб ташлади дасти.
 Надомат ярашмас гар эр кишига,
 Лаънатлар айтаман тақдир ишига.
 Ҳаётим йўлига тикканлар тузоқ,
 Рўйхати, во дариғ, узундан узоқ.
 Қузғундай чарх урар гарчи бошимда,
 Фарқ бўлар қон ютиб қонли ёшимда.
 Унда биров билмас гадодан тортиб,
 Не кабир зотлар-да қолгувчи ортиб.
 Адолатни эзиб-топтаб янчганлар,
 Аслан нақ кўксимга қилич санчганлар.
 Қай қаттол ҳақиқат узра от солар,
 Қалқонсиз кўксимни нишонга олар.
 Замона зўр ила ҳам зарники то —
 Ором йўқ мен учун қабрда ҳатто.
 Ҳақиқат қуёши бўлиб порлайман,
 Имон-эътиқодга элни чорлайман.
 Қаттоллар қавмин боз ер қилар шеърим,
 Эзилган мардумни шер қилар шеърим.
 Иқбол томон шитоб кетиб борар у,
 Нурли манзилларга етиб борар у.
 Не тонг, ташна этган мунаввар олам,
 Ёд этиб, шод этса руҳимизни ҳам.

...

Абдуҳамид ПАРОДА

Оғам! Баланд-пастдан иборат дунё,
Ҳануз ярим вайрон иморат дунё.
Агар-чи кўксимда доғим бор менинг,
Сиз каби Помирдай тоғим бор менинг.
Ҳазрати Хизр боз тутиб қўлингиз,
Очиқ қилгай Оллоҳ юрар йўлингиз.
Уйингизда мудом тўй ҳам тантана,
Юксак мартабалар тилайман яна.
Асраб Ўзи такрор жабру жафодан,
Асти айирмагай меҳру вафодан!
Қабул айлағайсиз минг бир саломим,
Ҳам Сизга бахшида эзгу каломим!

Далв, 2003 йил.

ШЕЪРИЙ МАКТУБ

Устоз Турсунбой АДАШБОЕВга (Турсунбой ака 70 ёшига тўлиши муносабати билан Тошкентдаги Байналминал марказда ўтказилган тантанали маросимда ўқилган).

Салом йўллай Сизга азим шаҳри Шошдан,
 Баён қилай бор гапларни аввалбошдан.
 Мен кўрмаган кўҳна-қадим Ўшдамисиз,
 Илҳом парилари билан қўшдамисиз!
 Майи нобдай ичиб сувин булоқларнинг,
 Кабобин еб барра кўзи-улоқларнинг,
 Фариштадай кўриниб ҳар жувон-аёл,
 Уйланишни қилдингизми яна хаёл?
 Гарчи, Устоз, сиз сарбаланд тоғ боласи,
 Аҳли шеърсиз, минг бир армон—доғ боласи!
 Биз Сиз билан шеър туфайли топишганмиз,
 Шухрат тожин талаб қилиб чопишганмиз.
 Шогирд деманг, бўлсам-да кам Сизга малай,
 Хамюртсиз Абдулла отамга, ҳар қалай.
 Ўлимдан тап тортмас дерлар элингизни,
 Ўзозлайман жуда жасур феълингизни.
 Болапарвар шоир дея олгансиз ном,
 Тангрим Сизга ажиб атвор қилган инъом.
 Кўллар ҳали ҳануз сийлаб ҳар бир ишда,
 Аскияда қочирасиз бир чўқишда.
 Эшитдим мен: Ўшда баланд томингиз бор,
 Хожи бува деган элда номингиз бор.
 Саъдий-Ҳофиз қабрин такрор қилиб тавоб,
 Сиз топгансиз барча ҳавас қилар савоб.

Таржимада Қодир ака каби соҳир,
 Хам ўзбегу ҳам қирғизга ўғлон моҳир!
 Бизнинг учун ибрат ҳатто хатонгиз ҳам,
 Гап келганда аямайсиз отангиз ҳам.

Ортингизда етмиш йиллик ҳаёт йўли,
Ҳаёт йўли демай, ашъор-баёт йўли.
Йиллар, қордай оқартирган бу бошимиз,
Не кўйларга солмас синаб бардошимиз.
Нени топиб, неларни боз берармиз бой,
Кўз ёшимиз оқизар гоҳ бамисли сой.
Кексаликнинг гар ким учун гашти бордир,
Хотиралар — дилни ўртар дашти бордир!
Бўлсак ҳамки бу айём эл ичра азиз,
Бўлса ҳамки хур ҳаёт ҳар они лазиз;
Бас келолмай умр отин шитобига,
Додимиз гар сифмас армон китобига,
Гавжум Себзор даҳасида уйингиз бор,
Жўмард Турсунбойларга хос куйингиз бор.
Тўққизинчи қават: гўё пиллаҳона,
Йўқ-йўқ, дарвеш шоирга мос чиллаҳона.
Ким айтади: ёлғиз, кўпдан жудо бу кун,
Мен айтаман: йўлдошингиз Худо бу кун!
Не тонг, бу кун бўлмаса гар майли малак,
Ҳамхонангиз илҳом, айни ҳайли фалак.
Аҳли ашъор — ориятнинг яроғимиз,
Эътиқоду имон кўзи-қароғимиз.
Қалбимизда ишқ-муҳаббат олови бор,
Бошимизда ҳақ-адолат ялови бор.
Маст бўлганда сипқориб илҳом жомидан,
Пайғамбардай сўз айтамыз Ҳақ номидан!

Ўш пирымдан мадад олар валломатсиз,
Етмиш ёшда мендан кўра саломатсиз!
Юксалармиз улуғ пирлар гарди билан,
Бағримиз қон элу юртнинг дарди билан.
Бугун кимлар ҳамёнида қуруғи кўп,
Шоирликни даъво қилган уруғи кўп.
Шеър-ашъорни гар нон каби еб бўлмайди,
Аҳли шеърни яхши-ёмон деб бўлмайди.

Моҳитобон ҳам бағрида доғи билан,
 Ашъор боғи ҳам булбул, ҳам зоғи билан.
 Насиб қилиб сафардош ҳам бўлдик яйраб,
 Шеърхонлик ҳам қилдик булбул каби сайраб.
 Яйраганмиз Фовасойнинг боғларида,
 Кўкни ўпар Қирғизистон тоғларида.
 Булбул қўнар ҳар гули тар бутоғига,
 Келбатингиз ўшар баланд Ўш тоғига.
 Минг изтироб-армон билан тилинарсиз,
 Топганингиз бизларга ҳам илинарсиз.

Еб юрибман Сиз қолдирган қотган нонни,
 Оч қўймайди Парвардигор ҳеч бир жонни.
 Тошдан қаттиқ, ивитмасдан еб бўлмас ҳеч,
 Қаҳҳор қисмат — ортиқча сўз деб бўлмас ҳеч,
 Ўргамчаклар уя солиб тўрлаб кетган,
 Шўрпешона манглайимдай шўрлаб кетган.
 Аллазамон келган ўрис ўлкасидан,
 Афзал бироқ магазиннинг бўлкасидан.
 Чилладаги зотдай толиб қориликка,
 Қотган нондан ейман баъзан дориликка.
 Казноғимда изғиб юрар оч сичқонлар,
 Қотган нонга ўзим зорман, қоч, сичқонлар!
 Ҳеч ким қўли етмас жойга осиб қўйдим,
 Чанг солмасин қузғунлар деб босиб қўйдим.
 Гар тириклик ташвишидан қутилмадик,
 Шукур, малак ул мавтга тутилмадик.
 Куним ўтар ашъор, масал-мисоқ билан,
 Пайвастамиз мулла Равшан Исоқ билан.
 Бўлса ҳамки шер йигитларнинг сараси,
 Битгани йўқ Абдусаттор дил яраси.
 Қаранг, оғам, маккор тақдир қилиғини,
 Ётар ҳамон тунлар қучиб ёстиғини.
 Топиб берсак шу инимга битта хотин,
 Ёлғиз қўйма, Тангрим, ҳеч бир инсон зотин!

Ҳамон етмас яратганга башар охи,
Жафокаш Ер яна бир қирғин гувоҳи.
Ғазабланиб Гуржистоннинг ҳукмдори,
Конга ботди осетинлар гул диёри.
Ҳимоясиз қолмагай деб қуш инлари,
Қалқон бўлди Россиянинг қўшинлари.
Билолмасман ким томонда гуноҳ-савоб,
Конхўр лекин ҳеч шубҳасиз бергай жавоб.

Кўнглим қолган баланд-паст нотенгликлардан,
Ёлғиз умид қалбимдаги кенгликлардан.
...Сафардан ҳеч бўшамайди Фулом Карим,
(Чоҳ қазийди меросталаб ҳар жигарим!)
Дам олгани Иссиққўлга бориб келди,
Занжилардай қоп-қорайиб, хориб келди.
Мен чиқолмай ҳамон чала вайронамдан,
Бор аламим оларман ҳар ҳамхонамдан.
Меҳрибон йўқ аҳволимни сўрайдиган,
Кўнглим минг бир жароҳатин ўрайдиган,
Малҳами жон мато, эвоҳ, яралмаган,
Хаёлларим сочлари ҳам таралмаган.
Қаслар ҳамроҳ меҳру оқибатдан йироқ,
Ёришмагай кўнглим ёқсангиз ҳам чирок.
Илҳом қушин чиқармайин дея қўлдан,
Гоҳ адашсам, не тонг, мен ҳам тўғри йўлдан.
Иқболим бор ой-офтоби қорайгандай,
Инжиқ кўнглим лаҳм каби торайгандай?
Бир бандаман бу кун аксар хилват талаб,
Куним ўтар минг бир китоб гардин ялаб.
Аҳдим топдим гар шеър-илҳом уружидан,
Қутулмадим нафс-хирсият хуружидан.
Шоир деган ном мени ҳам таъқиб қилар,
Телба феъллим қай дўст-ёрим рақиб қилар.

Бор-будимни тикиб, қилиб бир иложин,
Кийгим келар ҳамон мен ҳам шуҳрат тожин!
Имонга ёт минг бир майда ташвишим бор,
Аҳли мардга номуносиб минг ишим бор.
Алданарман сакта турмуш ҳамри билан,
Яшолмайман ҳамон қалбим амри билан!
Оқармаган шоир косаси азалдан,
Даво изларман дардимга шеър-ғазалдан.
Навойга қўшилиб гоҳ бўзлагайман,
Турмағамбет бўлиб гоҳо сўзлагайман.
Гоҳ Абдулла Тўқайга мен берарман қўл,
Минг бир шоир аро кўнглим боз қўлма-қўл.

Тоқай Ўшда қоларсиз сиз узлатнишин,
Ўтказмоқчимисиз йилнинг кузу қишин.
Саратоннинг иссиқ тафти қайтиб қолган,
Йўлингизга қараб интиқ кўзлар толган.
Келсангиз тез тонг сабоси каби етиб,
Дилимиздан аччиқ соғинч қори кетиб,
Гар бузилган бўлса ҳам нарх-наво тарҳи,
Гарчи осмон бўлса ҳамки гурунч нарҳи,
Бор будимиз тикиб ҳамки ёқиб олов,
Дамлар эдик сой бўйида ёғли палов!

2008 йил 14 август

Мирпӯлат МИРЗОГА

Шеърӣ мактуб

Ассалом, пешвоси даргоҳнинг азиз,
Мен учун армонли баргоҳнинг азиз!
Ассалом, ҳар нафас ўрним билинган,
Ассалом, мен каби бағри тилинган!
Шеърӣ мактуб билан салом йўлларман,
Эзгу амалингиз ҳар он қўлларман!

...

Мирзо Оғам, сизга меҳрим товланади,
Ҳимматингиз билан кўнглим овланади.
Сиз билан суҳбатлашишнинг бўлак гашти,
Феълингиз кенг бамисоли қозоқ дашти!
Машаққатсиз ўтказарсиз ёзу қишни,
Уддалайсиз ақл бовар қилмас ишни.
Аждаҳолар комидан ҳам чиққан омон,
Кўрмаган Сиз каби жўмард рўйи жаҳон!
Тоғиб бўлмас сиз каби соҳибқиронни,
Хаста юрак билан олган Ҳиндистонни!

...

Шеърӯ ашъор бизлар учун ота-она,
Қариндош не, қориндошмиз ғойибона.
Навоийдай алломаю пиримиз бир,
Илҳом парисию асрор сиримиз бир.
Ғомерга ҳам тақалар ўқ илдизимиз,
Вергилийдан мерос толе юлдузимиз.
Бежиз нозик эмас бизнинг асабимиз,
Ахир буюк Данте бобо насабимиз.
Саҳна узра Софоклдай шерни йиққан,
Шекспир ҳам асли бизнинг сафдан чиққан.
Ҳофиз — эрка жиян катта бобомизга,
Куёв Саъдий домла азиз момомизга.
Гёте ҳам, сўраб кўринг ҳар бир жондан,
Германияга бориб қолган биз томондан.
Сўраб кўринг Лутфихону Соралардан,

А.С.Пушкин ўзимизнинг қоралардан!
 Шеър саҳнида жавоҳиру дур терамиз,
 Умар Хайёмларни асли биз берамиз.
 Ишонманг ким деса Сизга ҳиндистонлик
 Дехлавий, Бедил ҳам таги туркистонлик!
 Кечиб жаҳон неки ҳатто жон баҳридан,
 Сипқорамиз майи ноб ашъор наҳридан.

...

Сиз келгандай олис Сайрам даласидан,
 Мен келганман қочиб Бўка жаласидан.
 Шимолидан келгансиз сиз шаҳри Шошнинг,
 Жанубида юрти Шошни биз бебошнинг.
 Туғишганлар Сизга Сайрам, Чимкент эли,
 Қариндошим менинг ҳар қурама Мели!
 Носир Фозил Сизга тукқан оға бўлар,
 Каминага ҳам узоқроқ тоға бўлар.
 Худойберди ака сизга божа родной,
 Менга амаки бўлар двоюродной!
 Абдулла Орипов тутиб этагини,
 Тинглағаймиз Эркин Воҳидов эртагини.
 Бисёр молу дунё дея терга тушган,
 Сизу бизнинг бор меҳримиз шеърга тушган.
 Уйғотади фойда дарди кимни ҳар тонг,
 Сизу бизни чорлар фақат илоҳий бонг!
 Мансаб жilовини кимлар тутган маҳкам,
 Ижодкорлик сизу бизга ҳукму аҳкам.
 Адабиёт гулшанин боз оралаймиз,
 Юрагимиз буюрганин қоралаймиз.
 Бахтимизга мудом омон бўлсин Тошкент,
 Бошимизни бириктирган ахир бош кент!
 Таниб бўлмас бу кун унинг жамолини,
 Тангрим, ўзи юксак қилгай камолини!
 Қўчаларда автоларнинг оқими зўр,
 Аҳли пойтахт гапин бермас — боқими зўр!

...

Сизга лекин кулиб боққан бахту омад,
Ойлик маош – бизларнинг бор-йўқ даромад!
Соянгизга салом берар не бир зотлар,
Бизни тепиб ўтар жумла эшшак-отлар!
Остонада ҳар тонг сизни улов кутар,
Хотин акам тонгдан ёкамиздан тутар!
Гап очади эски ҳаммом, эски тосдан,
Ўзга ғариб кўрар куни аҳли хосдан!
Боз устига болалар ҳам кирмас гапга,
Тўғри йўл кўрсатсангиз ҳам юрар чапга!
Котибангиз кутиб олиб, таъзим қилар,
Кимлар бизнинг қонни ичиб, базм қилар!
Кўнглингизни овлаб тутар аччиқ чойдан,
Бизга бало ёпишади ҳеч йўқ жойдан.
Амрингизга мунтазир минг битта ходим,
Чанг солади кўнглимизга минг бир нодим.
Мушкулингиз ҳал қилади бир кўнгирок,
Кўнглимизни ёритолмас минг бир чирок.
Давраларнинг тўридан Сиз оласиз жой,
Бизлар қанча уринсак ҳам ҳолимиз вой!
Ходимлардан оларсиз Сиз бор аламни,
Бағримизга ботирамиз биз қаламни!
Солланасиз сор бургутдай қояларда,
Бизлар нетиб бўй чўзайлик сояларда.
Иш битирар азиз исму шарифингиз,
Аён ахир Каттага ҳам таърифингиз!
Салтанатнинг одамисиз ишингиз беш,
Бизни писанд қилмас ҳатто гадо-дарвеш!
Данғиллама қасрингиз бор Дўрмон аро,
Бизнинг кулба ўзимиздай мотамсаро!
«Жаҳон адабиёти»нинг хожаси Сиз,
Амир Файзуллоларнинг ҳам рожаси Сиз.
Жамоани кўлингизга олгансиз зап,
Қилолмайди ҳеч биттаси Сизга ғазаб!
Бўш қўймаймиз ҳатто фикру хаёлини,
Қаттиқ ушлагансиз эркак-аёлини.

Мен ишчилар билан қора мойга ботиб,
 Кун кўрарман кучим сариқ пулга сотиб.
 Эрта келиб, кеч кетаман ҳар кун ишдан,
 Омонлик йўқ рўзғор деган ғор ташвишдан!
 Сиз элга иш буюргайсиз фармон билан,
 Бизнинг ғариб кунлар ўтар армон билан.
 Нечун ҳавас қилмайин мен норасида,
 Сиз машҳурсиз бастакорлар орасида.
 Гар беклардай кўкракларин кериб юрар,
 Рассомлар ҳам изингиздан эриб юрар.
 Айландингиз таржиманинг пирига сиз,
 Итнинг ҳамон энг кейинги оёғи — биз!
 Қозоғистон «Алаш»и ҳам сизга теккан,
 Бизни гўё чикмас уруғ қилиб эккан!
 Пастерняк мукофотин ҳам сиз олгансиз,
 Хатто Лессинг кўнглига ҳам қўл солгансиз¹.
 Ошиғингиз олчи, лекин билдирмайсиз,
 Алийвани ёнингиздан жилдирмайсиз.
 Ёши катта бўлса ҳамки ёшингиздан,
 Жўраева кетмас асло қошингиздан.
 Гарчи нуқсон қидирса ҳам сўзингиздан,
 Файзи Оғам ўтолмас ҳеч юзингиздан.
 Мунаққидлар ичра ҳақиқий дакани,
 Авраб ишлатасиз Ортиқбой акани!
 Айёр Амир акам гоҳо берса ҳам панд,
 Латифалар айтиб лекин қилар хурсанд!
 «Ёйилсин, деб, элу юртга шуҳрат-шоним!»
 Эргашади Азиз Саид қадрдоним.
 Қаттиқ талаб қилмасангиз, ҳа, Оғажон,
 Кодир ака бўлмас эди зўр таржимон!
 Иброҳим Ғафурга кўрсатмасангиз йўл,
 «Зардушт таваллоси»га ҳеч урмасди қўл.
 Сиз астойдил бўлмасангиз муҳим омил,

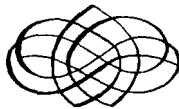
¹ Мирпўлат Мирзо олмон файласуфи ва драматурги Лессингнинг «Донишманд Натан» драмасини таржима қилганича ишора.

Майхонадан чиқмасди ҳеч Низом Комил!
Гар латифа айтмасангиз эртаю кеч,
Ёзилмасди «Дўрмон ҳангомалари» ҳеч.
Бўлмасангиз агар Сиз нодири замон,
Бўлмас эди Боқий бунчалар беомон!
Қўлламаса агар сиздай бағри куюк,
Бўлолмасди Тоғай Мурод бундай буюк!
Бежиз қилмас етти иқлим аҳлин асир,
Назар Эшонқул ҳам сиздан ўрганган сир.
Бўлмасангиз агарда сиз кўш қаноти,
Юксалмасди кўкка Иқбол Мирзо оти.
Эшитдим мен, Худо ҳаққи, кўрган демиш,
Эркин Аъзам Сиздан таълим олар эмиш.
Домла Муҳаммад Али ҳам қўлингизда,
Тоҳир Қаҳҳор минг жон берар йўлингизда.
Довон ошиб Тўлан Низом келар Бўздан,
Тумор тақиб олинг сақлар ёмон кўздан...
Барча билар қайирмабоз Азим Суюн,
Атрофингиз айланармиш мисли қуюн.
Турсун Али юрагида олов билан,
Ҳар пайшанба сийлар эмиш палов билан.
Сизга насиб этмиш эътироф дафъатан,
Иброҳим Ҳаққулдай олим ҳам берар тан.
Мирпўлат Мирзо ҳам яйраб сурсин деб от,
Азиз ўрнин берган ахир аллома Зот!
Драмага қўл ургач Сиздай паҳлавон
Шароф Бошбековга ҳам ҳеч қолмади нон!
Ҳавас қилса арзир сизга Ҳерман Хессе,
Парфиларни улуғлаб ёзарсиз эссе!
Тарифингиз билмас поёну ниҳоят,
Намунасиз соддаликка буюк ғоят.
Қасидагўй деманг асло, мен холисман,
Биттагина армоним — Сиздан олисман!
Ёнингизда бўлсам агар мисли козиб
Юрмас эдим бундай шеърӣ хатлар ёзиб!
Мендан, саломатлик бўлса гар мустаҳкам,

Ололмасди котибликни Файзи акам.
Вале, не бахт, жаҳон ичра бўлдик бирга,
Доҳилмиз ижод каби илоҳий сирга.
Шукур айтай: ёқамда ҳар икки қўлим,
Бизни ҳатто ажратолмас қаҳҳор ўлим!
Парвоз айлаб юксак илҳом саманида,
Яшагаймиз мангу ашъор чаманида!
Бир ўтинчим, камтаринлик ахир нечун,
Бу мактубим олиб қўйинг тарих учун!

Каломи эҳтиром ила

*Абдуҳамид ПАРДАЕВ.
2010 йил 29 январь.*

УСМОННОМА

Ўзбекистон халқ шоири Усмон АЗИМга

*Усмон Азим шеърляти — ўзбек адабиётида
ўзига хос ҳодиса.*

*Бу ўзига хослик шиддат, жўшқинлик,
мажознинг қуюқлиги билан характерланади.
Шоир шеърляти моддият ва руҳият
курашидан баҳс этади. ...шеърхон Усмон
Азим шеърляти воситасида Руҳ одами билан
учрашади. ...шеърлари марказида безовта
Руҳ одами туради.*

Илҳом Ғаниев, Нодира Офоқова

...

Сени севдим жондан, эй кўҳна Бойсун,
Таърифнинг мадҳ этай, шоирга май сун!
Азим Алпомишлар диёри азим,
Дурдона насрсан, шоҳона назм.
Севдим сени Ватан, хонадай азиз,
Нечун эъзозламай онадай азиз.
Бойсунтов, Чўнтовдай тоғларинг билан,
Бағрингда тоғлардай доғларинг билан.

...

Минг йиллик ўтмишинг тарих қаърида,
Музаффар қўлларинг иқбол барида.
Етимтов фуруринг бўлса гар сенинг,
Етимчўкки кўрки воҳамнинг менинг.
Далварзинтепадай асрий жойинг бор,
Барчиной, Шириндай юлдуз-ойинг бор.
Менинг ҳам воҳамда минг машхур, манқа,
Минг ривоят сўйлар минг йиллик Қанқа.
«Уккағар!» деб янар элинг ҳам ўжар,

Ўжар феъли билан ватаним бежар!
 Боболарим каби «ж»иловчиларни,
 Хатто айик овлар мард овчиларни.
 Эй, Шукур Холмирза, баёни лазиз,
 Тоғай Мурод – қалбим тўрида азиз!
 Тулпорин авайлар чавандозларинг,
 Парвози сарбаланд бургут-бозларинг.
 Минг бир дардга даво булоғинг билан,
 Пойгаю беллашув, улоғинг билан.
 Жўшқин жасорати, эй қайноқ вулқон,
 Ҳазрати Эшоним то абад қалқон¹.
 Мард, ҳалол олишар полвонларинг ҳам,
 Ифору лолайи алвонларинг ҳам.
 Эй, бахту саодат дастурин тузган,
 Эй, марди ҳаттоки ўзидан ўзган.
 Алпомишдай мардлик мангу қонида,
 Эй, ғолиб ҳаттоки шеър майдонида!
 Аҳли ашъор ичра сарадан-сара,
 Усмон Азим бўлиб тортарсан наъра!

...

Назмий биродарлик фарзин бажариш
 Бобида эрта-кеч тортарман ташвиш.
 Замондош шоирлар ичра, албатта,
 Усмон Азим, Сиздан қарзим бор қатта!
 Талабалик пайтим Сизга бериб қўл,
 Ғойибона, рости, олганман «Оқ йўл»;
 Дастлабки машқларим топиб эътибор,
 Радио орқали янграган илк бор.
 Усмон ака қўллаб, мен ҳам ҳар қалай
 Гонорар олганман шунда бир талай.
 Шухрат Домла меҳрин қозонган акам, —
 Усмон Азим каби сарқаш шоир кам!

¹ Ҳазрати эшоним то абад қалқон — Сурхон воҳаси, Денов туманида жойлашган Сўфи Оллоёрнинг қабри.

Нечун кадрламай салоҳиятин,
Билар ҳаёт-мамот чин моҳиятин.
Калбин кенглигин сайр этар пиёда,
Илҳомин завқ-шавқи ҳар он зиёда.
Чиқса ҳам ҳаёт тизгини қўлидан,
Кайтмас ҳалокатли қалтис йўлидан.
Аркони давлат ҳам бўлган бир замон,
Ҳар не акобирдан зиёд то ҳамон.
Давлат ишларига У ҳам, алқисса,
Ҳазрат Навоийдай қўшган чўнг ҳисса.
Сиёсатдан олис деманг ҳеч бу он,
Ҳамон эл-юрт билан бир тану бир жон!
Жўшқинлик, шиддату мажозлар кони
Шоҳ байти безовта руҳлар макони.
Оташин муаззин каби сарсари
Даъват қилар юксак комиллик сари!
Майдонда от сура Алпомиш бўлиб,
Хайқирар аксари Гамлетдай тўлиб.
Учар лабларидан юлдуздай сўзлар,
Қалби гулхан аро чин айтиб бўзлар.
Қироат қилса шеър машҳур қоридай,
Титрар жону танлар сато торидай.
Ўргамчак даҳри дун ўрар гар рўзин,
Озод этар мисли сарбоздай ўзин.
Кесар бор занжир, бор кишанни эзар,
Куллар ўлкасида лочиндай кезар!
Ажалдан даҳшатли ажалга кўнган,
Ёнар ким шоирдай Қақнусга дўнган!
Янграса ҳам золим амир хандаси,
Тангри бандаси У, Тангри бандаси!
Армонли ҳаётда ёмон ҳолланган,
Кўнглига қулликка, Тангрим, ёлланган!
Кишанбанд ҳақиқат қошида қоим,
Шоирга мадад бўл ўзинг, Худойим!
Болаликдан ҳасрат бор йўлин тўсган,
Мен сағирдай бобо қўлида ўсган.

То ҳамон минг дарду алам ҳамхона,
 Юрак билан ёлғиз яшар мардона!
 Кўнгил гулшанида мунаввар чирок,
 Барча чироклардан ёрқин ҳам йирок
 Юлдузлар ўтида боши машъалдир,
 Юраги наврўзу руҳи ҳамалдир.
 Замин зах қаърида оёқлари муз,
 Гар жонда саратон, қисматида куз!
 Хаёт теккизолмас ерга курагин,
 Ва лекин бешафқат йиртар юрагин!
 Машраби саргашта бошда минг таёқ,
 Товонлари қонаб, жим, ялангоёқ...
 Даҳри дун, йўлларинг буткул унутган,
 Руҳин қайноқ йўлин қўшқўллаб тутган.
 Фиғону фарёди аланга-нордай
 Тафтидан тош тақдир эрийди қордай.
 Мўъжиза майдони шеърият, соҳам,
 Тўлғаниб шеър айтса, тебранар тоғ ҳам!
 Юртга, қонин сўрган бурга-бит каби,
 Суйкалар «Ватаним!» дея ит каби!
 «Қахратон эмас, бу — қоннинг совуши»
 Недан огоҳ этар мискин товуши?!
 Куйлар писанд қилмай талафотларни
 Фалак, юлдуз... ҳатто ҳашаротларни!
 Кимни ром айламас ғаройиб фусун
 Сўзининг сеҳридан туғилар афсун!
 Нечун таъзим қилмай шоир қаршида,
 Бепардоз йиғлар ғам олий Аршида!
 Маҳкум то қиёмат ғамдан пастликка,
 Дучор арзон фоже — англамасликка.
 Юраги олдида — бесабр ёлқин! —
 Улуғ музлар аро митти бир ёнғин!
 Ўжар ўғлони у Сурхон воҳасин,
 Эгаллаган ижод турфа соҳасин.
 Беором уммондай чин ижодкор Зот,
 Наср бобида ҳам сураар дадил от.

«Алпомиш»и кино ичра қалқиган,
Саҳна узра Чўлпон бўлиб балқиган¹.

...

Усмон Азим ашъоримиз қояси,
Ғолиб ялов Озодликдай ғояси.
Ашъори бўлмаса ҳам анъанавий,
Ва лекин қиммати юксак маънавий.
Аксар тизмалари сарбастга мойил,
Шеърият саҳнида чўнг чинор, қойил!..
Бойсун тоғларининг бургути Ўзи,
Озод рухияти, Озод, хур сўзи!
Замон ғарқ қилса ҳам занжидай терга,
Шоирлик қадрин ҳеч урмаган ерга.
Ёзар шоҳ каломин кутлуғ қон билан,
Барча замон-макон сийлар шон билан.
Тилию дилида армонли наво,
Сохта юртпарастлик, даъво норово.
Тоғлар қоплонидай феъли жангари,
Маддоҳлик қилмас ҳеч кимлар сингари!
Нуқсондан ҳолимас гар қай бир сатри,
Ўзга Усмон Азим ашъорин атри.
Абдулла Орифдай доно эмас гар,
Не шеърий санъатни забт этган заргар!
Рауф Парфи каби эмас гар дарвеш,
Рауф Парфи каби ошиқ кўнгли реш!
Машҳур эмас гарчи Эркин Воҳиддай,
Яратган шайдоси Машраб – зоҳиддай!
Достон қилса кўнглин доғи-нақшини,
Енгар айтишувда Қодир бахшини.
Ҳам Усмону кабир, муаззам Азим,
Исми учун қилса арзир минг таъзим.
Ҳамон ишқ боғида навраста толиб,
Ўжар аҳли назм сардори ғолиб!

¹ Усмон Азим «Алпомиш» киносценарий ва Абдулхамид Чўлпон ҳақида драма ёзганига ишора.

Халқ шоири бўлган эллик ёшида,
 Ё Раб, ўйнар минг бир сиртмоқ бошида!
 Ҳисобга олмаса дилда минг доғин,
 Қалин қор босмаган кўнгил чорбоғин.
 Очирмаса ҳамки гоҳ замон кўзин,
 Эркин Аъзам каби бермас ҳеч сўзин.
 Икки қаноти ҳам куйгану бироқ
 Учар барчамиздан баланду йироқ.
 Само айлаб чексиз кўнгил хонасин,
 Етти дафтар қилган «Куз» афсонасин.
 Масрурман шеър-ашъор оғусин ялаб,
 «Куз»ни баён қилай Сизга ҳижжалаб.

...

Самовий қувончи ивиб йиғидан,
 Юрагин тозалар дун балчиғидан.
 Ёлғизланар ҳамон ёлғиз дунёси,
 Ғамин оқизолмас замон дарёси.
 Қиличдай кескир Шоир Оғам диди,
 Ҳар сатрида чақмоқ ғам-ғусса ҳиди!
 Самандар аланга ичра ҳам дуркун,
 Қатл чангалида куйлар туну кун.
 Ғариб ҳоли аҳли қаламга аён
 Яшар минг бир чаён билан ёнма-ён.
 Санъат Тангрисининг тутган баридан,
 Омон чиқар минг бир зиндон қаъридан.
 Шеърият арслони... сиғмас таъбирга
 Дутор-танбур билан қон йиғлар бирга!
 Очиқ Шоир қалби, марҳамат – орен,
 Асир айлар сирли Полонез, Шопен!
 Шашмақом янграса, кўшилиб бўзлар,
 Қалбин қонин ичиб гуллайди сўзлар!
 Шоир каби бўлмас мардум қон бағир,
 Юкчи елкасидай юраги яғир!
 Тарзига аҳли эл ҳайрон қарашар,
 Ғаним қисмат билан қасдлашиб яшар.

Бошида минг бир тегирмон айланар,
Ютгани юз мингта аждар шайланар.
Ва лекин тушса ҳам самодан минг тош,
Минг бор ёрилса ҳам эгилмас бу бош!
Гумон топилиши бундай жонфидо
Котил тошни мақтаб яшар бенидо.
Кўш ҳайдар — кесакка чоригин илиб,
Омочи поралар бағрин минг тилиб.
Кўш ҳайдар — қаро ер тарс-тарс ёрилар,
Кони билан ҳаёт йўли қорилар.
Шон-шуҳрат тожига мендай интилар,
Хизматкор дунёдан буюк ишқ тилар.
Изтироб чеккани учун дўзахий
Шеърлар насиб этар — илохий ваҳий!
Муҳими, ошуфта юраги нотинч,
Рақиб каби таъқиб қилар ишқ — соғинч!
Бу кун ҳар қадамда киракаш — такси,
Ўзига бегона шеърдаги акси.
Ёз терлаб тер тўкар умрин боғида,
Қиличин қайрар қиш кўнглин тоғида!
Конун-қоидани олмайдиган тан
Шоир каби бўлмас дарвеш беватан.
Севги уммонида қалбин лангари,
Адолат жангида ёвқур жангари.
Кўзида ёши — ишқ, бағрида — зори,
Барги хазон, эвоҳ, заъфар узори!
Ғамдан кўзин узмай боқар бу ботир,
Ҳеч нени унутмай яшар баҳодир.
Сузар наҳанг каби ашъор наҳрида,
Гоҳ баҳор, гоҳ хазин кузак баҳрида.
Тунлар ойни босар бағрига анҳор,
Бахт каби боғида гуллайди баҳор.
Шеърин сеҳри билан юрагим тўлар,
Йиғлаш илмин пухта ўрганса бўлар.
Ва лекин бамисли оташин қуёш
Куйдирар кўзидан томган томчи ёш!

Кўрганмисиз сиз ҳеч шундай Усмонни
 Кафтига сифдирар чексиз осмонни!
 Ортиқ умри ёнмас идораларда,
 Хаёт-мамоти шоҳ ибораларда.
 Бағрингиз қилманг қон сўраб ҳар важин
 Кесар пешонасин минг битта ажин!
 Минг бир дардга нишон бағриқон Оғам,
 Юрагин пайдар-пай тешар минг бир ғам.
 Безган даҳри дун бор аъмолларидан,
 Бор умиди кўнгил шамолларидан.
 Қонли кўз ёш айлар қисматин баён,
 Жами сирли сўзлар сирлари аён.
 Дўзах дер даҳри дун ташию ичин,
 Ёлғон — барча омад, барча ҳасрат — чин!
 Хаёли гар ашъор юлдуз-ойида,
 Минг бир ғам вафодор итдай пойида.
 Дард-ҳасрат, шабнамдан юзу кўзи хўл
 Бағрин ватан тутар узатмасдан қўл.
 Алишмас дунёни қалбин тахтига,
 Хавас қилма, эй дўст, шоир «бахти»га!
 Ашъор мулкида гар султон-шоҳаншоҳ,
 Куюндай чарх урар, чекар минг бир оҳ!
 Аҳли шеър, дўстим ай, гар айтсам холис:
 Яқин ҳар юракка, ҳаётдан — олис!..
 Кўнглига қайтса ҳам самога тегиб,
 Мағрур бошин асло ўлтирмас эгиб.
 Нишон ишқ тифига кўкрак-кураги,
 Бутун маъбуд тилар ярим юраги.
 Аҳли шеър, сиз учун сирли кўринган
 Филмон — самовотдан заминга инган.
 Она ер гулларин ҳидлаб тўймайди,
 Бош олиб кетгани соғинч қўймайди.
 Хушёрлик заҳмидан юраги безган,
 Боғланган кўз билан кезгани-кезган.
 Шоир каби бўлмас банда басири,
 Икки олам ичра севги асири.

Нони ҳам қорилган қора қонига.
Жодусиз яшамоқ теккан жонига!
Қайнаб тошар қалби бамисли вулқон,
Ғожа сатридан қон томчилар, қон...
Тўрт сатр шеър битган барча билади:
Хар шоир қассобдай қалбин тилади!
Шоир паймонаси тўлгунча куйлар,
Юраги ёрилиб ўлгунча куйлар!
Телба атворидан чекиб минг заҳмат
Бир умр чидаган хотинга раҳмат!

...

Самодан ҳам улкан минг бир дард кучиб,
Парвоз қилар енгил лочиндай учиб.
Даҳри дун бор дардин олар ўзига,
Тик қарар шер каби қисмат кўзига.
Во ажаб, наинки ўнгу ҳушида,
Тақдир бўронлари гувлар тушида.
Имонин қўшқўллаб тутар ёвга оч,
Эвоҳ, ҳамон бисёр минг бир Ялавоч!
Адолат сўзимиз тухматга йўяр,
Аҳли ижод бағрин «ижодкор» ўяр!
Эвоҳ, сафимизда ҳамон бир талай,
Тожу тахт пойини ялар минг малай.
Агар айтаверсам улар ишини,
Эси оғар ҳатто оқил кишини.
Зоғу заған билан қовушмас булбул,
Ҳачиру хар билан чиқишмас дулдул.
Кучдан қолиб ҳоли бўлса ҳамки танг,
Айёр тулки каби арслон қилмас жанг.
Холдан тойса қўяр барига нуқта,
Мардонавор бургут ҳар иши пухта.
Қонхўр қашқирлар ҳам соҳиб диёнат,
Тўдасига асло қилмас хиёнат.
Вале дуо кетган башар элига,
Ишониб бўлмас ҳеч банда феълига.
Ҳамон жаҳолатнинг чоҳига ботиб,

Одамзод кун кўрар бир-бирин сотиб.
 Ховуч тупроқ билан тўлар гар кўзи,
 То тирик вале хеч тўймайди ўзи!
 Юксак мансаб тегиб қолса ногаҳон,
 Тангрилик даъвосин қилар бу шайтон.
 Аҳли дониш ҳукми ҳамон беомон,
 Назоратсиз банда шайтондан ёмон!
 Тож-тахт атрофида минг битта тулки,
 Уларда Сиз каби шер-арслон мулки.
 Бугун ҳатто ошкор бўлмас хеч йиғлаб,
 Бағримиз пинҳона юрармиз тиглаб.
 Кўринмас кўзларда гарчи бу кун нам,
 Ва лекин бағримиз қон йиғлар, Ошнам!
 Илҳом билан гарчи майдай жўшармиз,
 Марҳумлар сафига ўзни қўшармиз.
 «Боғларда безга қора тулпор — тун»
 Қора тулпор¹ қилган сизни ҳам мафтун.
 Шоир куни ўтмас ашъору шеърсиз,
 Дунёси — осмонсиз, замини — ерсиз!
 Гардуну даҳри дун... оти кўп дунё,
 Букилган, эгилган зоти кўп дунё.
 Шам каби минг ёниб, минг бора ўчар,
 Шиддати шовуллаб баётга кўчар.
 Сокин саодатнинг шарпасин тинглаб,
 Афсунгар ашъорлар битарсиз минглаб.
 Арслондай чеки йўқ гар шиддат-азмин,
 Сирдарёдай сокин, Заминдай вазмин.
 Гар юкин ташлаган олам кифтига,
 Чирокдай осилар ҳар уй шифтига.
 Минг бир неъмат дунё ичра беғубор,
 Вале шоир учун ёлғиз алам бор.
 Шоир каби бўлмас телбавор хуштор
 Ишқдан ўзга кенглик руҳи учун тор!

¹ И.Бродскийнинг «Тун, Гуриллар гулхан тобора» сатри билан бошланадиган шеърига ишора.

То умри номусу ордан иборат
Безавол Шоирим солган иморат!
Бахш этиб илҳомга ихтиёрини,
Кашф этар тўлғонган дил диёрини!
Усмон Азим шоҳид: учрашар гоҳи
Аллоҳ амри билан арвоҳлар роҳи!
Хамон меҳр — етим, муҳаббат — басир,
Бахт — афсона, поклик — зўрликка асир.
Қишда қақшагандай Оғаҳий мироб,
Қишу ёз Шоирни бувнар изтироб.
Баҳор осмонидай тиниқ-озода
Аҳли шеър юраги — эрка шаҳзода.
Баҳор. Бошимизда балққан камалак
Қаҳратон томидан кўчган сумалак.
Эзгулик-Ёвузлик ўйнар паллада,
Усмон Азим аксар ёзар баллада.

...

Аланга-ўт айлаб шоир нафасин,
Туман торайтирар дунё қафасин.
Амрига мунтазир қиш ҳам, алҳазар,
Декабрь устига оқ чойшаб ёзар!
Юрак ёши билан кўқарар боғи
Япроғу илдизу баргу тупроғи.
Ўзга Усмон Азим таври, гуруҳи
Самода сарафроз музаффар руҳи!
Боғ узра эгилиб рангин камалак
Йўнғичқа сочига тақар жамалак.
Во ажаб, йўнғичқа ям-яшил хаёл
Бўса ҳадя айлар навжувон аёл.
Тақдир ёмғирлари тинмай тонггача,
Видо айта йиғлар сўнгги онгача.
Хамон билганидан қолмас кўр-басир,
Тақдир сўз айтишга қолдирмас ҳеч сир.
Шоир минг армони бағрига инган
Қизғалдоқлар умри гўзал тўзинган.
Самарқандга қайтган Темур қўшини

Булутлар тоғларга босар тўшини.
 Наврўзи оламнинг раъйига қараб,
 Чорбоғлар нозланар шохларин тараб.
 Баҳор, мангу боқий мусаввар аслим,
 Сеҳрингга эрксевар Шоир ҳам таслим!
 Куртаклар бағрида гар армон-дарди,
 Фолиб чақмоқ каби руҳият марди!
 Юксалар қалдирғоч каби дафъатан,
 Не тонг, ўлимни ҳам олмаса ҳеч тан!
 «Қиш — ғанимлар қаҳри, дўстлар доғи — куз»,
 Эй Ҳамид, сен ҳам «КУЗ» каби девон туз!
 Охири вой енгил ҳар шуҳрату шон,
 Тақдирга тенг сўзга фидо айла жон.
 Илҳом завқи сармаст айлаб май каби,
 Ошуфта юрагинг сайрат най каби.
 Жаҳон бор жоҳидан бўлмасанг жудо,
 Сенга очмас раҳмат эшигин Худо!

...

Мансабдор ҳар нозим лавозим кули,
 Дарвеш шоир кўнгил боғин булбули!
 Гар бағри тўлар минг аччиқ аламга,
 Гўё мулки каби қарар оламга!
 Сирғалар навдада шаббода қўли,
 Дунё дами узра тириклик йўли.
 Шоир на унвоң, на эътибор тилар,
 Сўз билан мангулик сари интилар.
 Довон ошар ҳаёт карвони собит,
 Бир қўлида бешик, бирида тобут.
 Қайтара олмас гар собит йўлимдан,
 Соғинч изтироби офир ўлимдан.
 Руҳ самода, танни тортар ер тағи,
 Атиги уч ойлик бахт — ёз эртағи!
 Хазон ели эшик қоққани чоғда,
 Фасли ёз жонига қасд қилар боғда.
 Боғин парваришлар шамол — тароқчи,
 Хизматида ҳар тун Етти қароқчи!

Дарду алам пешлар қиличдай дидин,
Тасодиф ютар гоҳ сўнги умидин.
Қайноқ қалби жўшқин уммонлар сатҳи,
Фикру зикри калом иқлимин фатҳи!
Тўзим бер, Раббано, озурда жонга,
Тансиқ бахт ҳаттоки келмас меҳмонга!

...

Сизга қанча ҳавас қилсам ҳамки оз.
Шеърият саҳнида қиларсиз парвоз.
Не ғам, бўлмаса гар содиқ дўстингиз,
Кўнглингиз тўқ, йўқ ҳеч каму кўстингиз.
Тўйлар қилиб элга ошлар берарсиз,
Ризқингиз беармон яйраб терарсиз.
Қайга борманг ерда қолмас гапингиз,
Кўксарой, мустаҳкам ўнгу чапингиз!

...

«Тўғрини синдириб замон муттаҳам,
Гар қилар эгрини шоҳга муҳтарам»¹,
Кимки тахт соҳибин олар қўлини,
Худо ҳиммат қилиб очар йўлини.
Ким шоҳ суҳбатига етишар бир бор,
Икки олам ичра бўлмас аксар хор.
Юзин ўгирса ҳам гар соҳиби тахт,
Ҳаётин гулзорин тарк этмас ҳеч бахт.
Жоду десаммикан ё десам сеҳр,
Сарбаланд тожу тахт бамисли меҳр
Мунаввар айлаб бор жумла жаҳонни,
Мўътабар айлағай баҳраманд жонни.
Боқий ҳикмат дониши маолийдан:
«Қуёш – зар баркаш даргоҳи олийдан!»
Салтанатда ҳатто зардан узанги,
Маъмур – насиб қилган заррадай занги!

¹ Навоийдан муаллиф эскартиши, «Ғаройиб ус-сиғар»дан:
Замона ўк киби тузларни синдуруб «ё»дек,
Аларки эGRIDур, шахга муҳтарам қиладур.

Тожу тахт қошида шундан бехато
 Бош эгар фуқаро, донишманд ҳатто!
 Даъволарим асло деманг: аломат
 Эл тахту, одил шоҳ билан саломат!
 Наинки саломат, балки фаровон,
 Икки жаҳон ичра яшар беармон!
 Не бахт, салтанатга сиз мудом дохил,
 Мени ҳам сийлаган бу сахий соҳил.
 Бахтингиз, бош узра балқиган кундай,
 Ҳар кимга ҳам нома ёзилмас бундай.
 Ҳаёту мамоти элнинг бегумон,
 Тожу тахт, Султон ҳам бўлгай, бас, омон!

...

Фасли хазон ичра ҳар шоир таъби,
 Тинигай сунбула сувлари каби.
 Куздан безор Ҳаёт бевадай йиғлаб,
 Қалбидан жой олар юрагин тиглаб.
 Шамоллар ёш-яланг сингари елар,
 Нафис кузни боққа кўтариб келар!
 Шамол айвонига япроқлар сочиб,
 Пойин тавоб айлар эшигин очиб.
 Деразага урар барглар галасин,
 Бор-будин совура кўнгил даласин.
 Қовуриб Шоирим ҳижрон доғида,
 Хазон айлар умрин уй қамоғида.
 Аклу хуш, руҳ ила қалби ҳам уйғун
 Шоири зуккодай бўлмас ҳеч туйғун!

...

Қайта ўқиб бу «Куз» фаслномани,
 Кашф этдим тийнати асилномани.
 Мезонлар ўтар ғам-ғуссалар ташлаб,
 Ортга қайтмас умр кўнглимиз ғашлаб.
 Куз. Қушлар тарк этар боғни ёндириб,
 Изтироб майига минг бор қондириб.
 Кўз ёшимиз қилар фасли куз булоқ,
 Чавандоз Вақт учун бағримиз улоқ.

Даъватимиздан гар ёрилар гўрлар,
Писанд қилмас вале забардаст-зўрлар.
Ортиқ кутма биздан илтифот, лобар,
Ҳасратмиз, дард-алам — кузга баробар!
Бутоқларда йиртар шамол шарфини,
Чизар барглар учиб хитой ҳарфини.
Дард кирар очмасдан юрак эшигин,
Тебратар даҳри дун қайғу бешигин!
Шимол тоғларида совук ел кезар,
Бағримиз исмсиз ғуссалар эзар.
Боғларни ёндираар кузги аланга,
Инар қордай қиров ҳар ўт-ўланга.
Совуган руҳимиз илитолмас кун,
Соядай изма-из эргашар якун...
Оқшом дебочаси ҳар сахар-наҳор,
Фасли ҳазон асли кексайган баҳор.
Бизлардан ҳам қолар азалий кашта
Ўткинчи ҳаёту турмуш синашта.
Бebolта кезар куз мангу ўтинчи
Хавотирга дўнар боғу роғ тинчи!
Кекса баҳоримиз бағрига кўмиб
Куз билан йиғлармиз ҳазонга чўмиб.
Қайда жон залвори биздай ариган,
Ўлимдан тап-тортмай мағрур қариган.
Рухнинг руҳдан қуюқ қаъридадирмиз,
Ҳаёту мамотдан наридадирмиз!
Бизни тополмаса, не тонг, ҳеч банда,
Яшармиз то абад олов-гулҳанда!

НАЗИРА

Булоқ каби оқар уйғонса боғлар,
Тош гулласа, қоплар оламни боғлар.
Бевақт завол топар уйғонса болам,
Уйғонган қалб учун тор кафас олам.
Қайда эътиқоду имон уйғонар,
Имонталаб шоир қонига қонар.

Шоирим, ҳайқирма, уйғонса гардун
Яратар бундан-да тубан даҳри дун!

...

Ярадор бағримга сепиб аччиқ туз,
Кўрқаман, ақлдан оздирар бу «КУЗ»!
Аллоҳ назаргоҳи билан сирлашиб,
Юқсалдим «КУЗ» билан руҳан бирлашиб.
То илҳом париси қанотин йиғмас,
Қалбимиз дунё не, самога сиғмас!
Кўз ёшларсиз — кўшиқ, фожиасиз дард
Камёб нодир китоб «КУЗ» сингари мард.
Безаб қалб осмонин минг бир кавкаби
«КУЗ» боғу роғларин кездим руҳ каби.
Аллоҳ ошиқларин дардин давоси
«КУЗ» ичра ҳар етти иқлим ҳавоси.
Сармаст қилса ашъор афсунгар жоми,
Издан чиқар шоир қалбин мароми.
Баландбўй бўлсам ҳам бамисли терак,
Усмон Азим, Сизга етмасам керак!
Илҳом шароби гар айлаган сармаст,
Эвоҳ, дардим — баланд, нолишларим — паст!
Соат сайин ҳасрат фузундан фузун,
Воҳким, умрим — қисқа, нолишим — узун!
Об-ҳаво, нарх-наво белгилар жаллоб,
Азиз ўзлигидан кечган ҳар қаллоб!
О, шоир қисмати — «Шашмақом»! «Баёт»!
Учсак — умр тугар, куйласак — ҳаёт!

...

Ҳасратим беадад, ичимда дардим,
Забонсиз китоблар ёлғиз ҳамдардим.
«Дами хуш урмадик афғон ичинда,
Даме хуш бўлмадик хижрон ичинда.
Ки биз зору залилу пошикаста,
Боштин-аёқ барча аъзо шикаста.
Ичимизга шуълаи дард тутошиб,
Тутошиб деманг асло, бошдин ошиб».

То ҳамон айланар гардун тескари,
Тақиб қилар минг бир ситам аскари.
Ҳамон мурасасиз замон муттаҳам,
Тўғри гап ёқмайди туққанингга ҳам.
Бездирган зикнафас тор доиралар,
Соғинтирган баҳсу мушоиралар.
Ўқиб хасратангез сўзларингизни,
Кўргим келар маънос кўзларингизни.
Бўлмасак ҳам бизлар гар кўҳна улфат,
Бир тану жон айлар шеърият — кулфат!
Болалар ҳаётин кургани кетган,
Дўстлар мангуликда тургани кетган.
Хотин ҳам рўзғорнинг оқар зайлида,
Отамиз марг — хунхор қисмат майлида...
Висолдан қочармиз ҳамон сарсари,
Соғинч ичра минг йўл мангулик сари.
Карам! Карам! Карам этармикан Куз,
Ахир қисмат билан қолдик юзма-юз!
Билолмадим: кимдан, недан безорман,
Билганим: бир бағри бутунга зорман!
Сиз билан дардлашсам: бу ҳам бир рўё,
Барча мушкулларим ҳал бўлар гўё.
Қандай кечирилмас қилганмиз айб,
Қарар чап кўз билан Соҳиби ғайб?
Даъво қилмасин деб тангрилик инсон,
Наҳот бахш айлагай минг битта нуқсон?
Раво кўрган бизга беадад ғамни
Басма-бас ёқмасак босар оламни.
Ҳомер ҳазратларин кўр бўлган кўзи,
Қувғин ичра кечган Данте кун-рўзи!
Оқсаган Шекспир сингари буюк,
Аксар телба айлар ижод, о, бу юк!
Шайтоний дастурга амал қилганлар.
Насимий терисин тирик шилганлар!
Шарку Ғарб меҳрини бирдай қозонган

Мавлоно¹ муҳаббат ўтида ёнган!
 Навоийдай даҳо ўтган бефарзанд,
 Муқимий, Камийлар қашшоқликка банд!
 Фирдавсийга, илон ёгин ялаган
 Зикна берган, Раббим, қумуш бир лаган?!
 Салоҳият аҳли ашъорга негиз,
 Умар Хайём каби май билан эгиз!
 Қанча аҳли назм олинган боши,
 Қузғунга ем, эвоҳ, қай бирин лоши.
 Бир қоп сомон ҳазрат Аттор қиммати,
 Кимларни қилган кўр зулм чиммати.
 Қурбон талаб дея, Раббим, шуҳрат-шон,
 Пушкину Лермонтов фидо қилган жон!..
 Аҳли ижод қонин қонхўрдай ялаб,
 Бағрин ўртар дунё манфаатталаб!

НАЗИРА

«Қўл керак — қорин тўқ юрмоғи учун,
 Оёқ — хизматга шай турмоғи учун.
 Ёвсифатни пойлаш учун кўз керак,
 Илондай аврашга сохта сўз керак.
 Қулоқ — деворга ҳам махфий, пинҳона,
 Карликка кўнар қай бир девонхона?!
 Билак ҳам номард эт-бетин чўзишга,
 Бел ҳам таъзимда бир-бирдан ўзишга!
 Ҳар қадамда хатар, ногоҳ келса дуч
 Бартараф қилишга керак қудрат-куч!
 Вале нафси қонмас юҳо даҳри дун,
 Қалбга қиё боқмас — жигар-бағрим хун»!..

...

Шаккоклик омухта ашъор туфайли
 Наҳот ёв шоирга замона зайли.
 Ё Раб, кенглик — девор, беҳудуд — торлик,
 Улуғлик — ваҳима, ўкинч — хор-зорлик!

¹ Мавлоно Жалолиддин Румий.

Нечун Тангри чорлар ҳар он қошига,
Нечун осмон қулар шоир бошига?!
Шайтон қўлларида тақдир калити,
Ҳамла айлар ҳар он ғанимлик ити!
Нахот донишмандлар дегани ҳақдир:
Ҳар ҳукмин ўтказар шоханшоҳ тақдир?!
Аҳли замон ичра қаҳат содиқ дўст,
Илон ҳам биз каби ташлай олмас пўст!
Мовий гулхан осмон саратон аро
Хижрон мулкида шеър аҳли – фуқаро!
Кўксимиздан ўтар соғинч бор йўли,
Қалбимиз чангаллар қабоҳат кўли.
Омухта кўз ёш, қон билан нонимиз,
Ёвузлик ўқиға нишон жонимиз.
Ҳар шоҳ байтни дилға оятдай ўйиб,
Қурбонлиғ этармиз ўзимиз сўйиб.
Эл ичра гар машҳур шоир номимиз,
Заҳар-заққум билан тўла жомимиз!
Етишмоғи учун ягона даҳо,
Қурбон юзлаб йиллар минг бир бебаҳо!
Хунарманд жуфт дастин гул қилар Тангрим,
Кимларни қумри-булбул қилар Тангрим.
Ризқи бут, хотиржам ҳаттоки гадо,
Вале аҳли қалам каби йўқ адо!..
Ғарқ айлар беомон уммондай, Оғам,
Гар томчи ёш, вале қирғоғи йўқ ғам!
Бош узра беқанот йиқилган ғурбат,
Юрак, сўнгагимиз – барчаси турбат!
Учсак – дунё баланд, гар сузсак теран,
Афсона-ривоят Алпомиш эран!
Бажармасак илҳом амрин гар аъло,
Минг битта балоға айлар мубтало.
Бошимизда минг бир маломат тоши,
Бирикмас ҳеч аҳли ижодкор боши.
Мастона шеърят шароби билан,
Севармиз ҳаётни сароби билан!

Кимлар узлатнишин Набижон каби,
 Қаландарфеъл – Рауф Парфилар таъби!
 Минг битта жон билан тўламай божин,
 Нахот кийиб бўлмас шон-шуҳрат тожин?!
 Яшамас ким Шукур Холмирза бўлиб,
 Мангулик нахрида окмасми тўлиб!
 Тоғай Мурод каби от сурмай якка,
 Йўл солиб бўлмасми ҳеч бир юракка!
 Ёлғизлик дастидан ичмай минг бир жом,
 Нахот насиб этмас висоли Илҳом?!
 Ягона гар аҳли ижод илдизи,
 Юлдуздай йироқ бир-бирдан юлдузи.
 Ким бор биздай жонин койитадиган,
 Куй-қўшиқ диёрин бойитадиган.
 Армон бағрин ўртар бу инингизни –
 Ёлғиз жангчи қилиб яратган бизни!
 Вале ишқ мулкининг султон-хонимиз,
 Калом лашкарин бош қўмондонимиз.
 Ҳазратим хитоби қонун, вассалом,
 Беназир ҳар шоир – малик ул калом!
 Хайли кўнгил чиқмас фармонимиздан,
 Минг баҳор кўз очар армонимиздан.
 Котибмиз Яратган эгам ўзига,
 Очилмас эшик йўқ шоир сўзига.
 Бежиз «Ғайб ул-лисон» эмас номимиз,
 Девни ҳам маст қилар назмий жомимиз.
 Аксар тан олмасмиз дуч келган динни,
 Шеър билан олармиз Чину Мочинни.
 Гар турфа мазҳабдан олисмиз, олис,
 Бани башар билан яктанмиз холис.
 Адолатдан бўлак яловимиз йўқ,
 Муҳаббатдан бўлак оловимиз йўқ.
 Биз учун муқаддас ҳар элат-миллат,
 Вале муросасиз ғаним ҳар иллат.
 Аҳли башар ичра топган эътибор,
 Ҳар аҳли ижод мулк-мамолики бор!

Тубанлик чоҳидан узилган шоир,
Ростлик ичра қайта тузилган шоир.
Фикру зикри ҳар он тозадан тоза,
Аҳли жаҳон жон деб олар андоза!
Руҳимиз камалак рангин, ранг-баранг,
Қалбимиз оташи афсунгар оханг.
Адолат чақмоғи зулфиқоримиз,
Ғаррон шеру арслон номус-оримиз.
Барча ғампарварлар табибларимиз,
Мозий-келажакда ҳабибларимиз!
Сувориймиз, бўрон мерос-махримиз,
Қамчилар бўронни ҳатто қаҳримиз!

...

Бағир қонин ичар мисли Чингизхон
Наҳот Шеър ҳам оғу — энг гўзал ёлғон?!
Машраб каби бошда ўйнамай минг дор,
Наҳот насиб этмас илоҳий дийдор?!
Шеърият саҳнида топган эътибор
Наҳот ҳар Нодири ўз қотили бор?!
Қодирий, Чўлпондай, наҳот минг рақиб
Қилиши шарт ҳар бир шоирни таъқиб?!
Мушкул саволимга ким ҳам жавоб дер:
Бу юртга сиғмаган Мирзо Бобур — шер!
Шоир қишлоғидан бўлмай бадарға,
Бўлмасми мангулик мулкида дарға?!
Тушимизга кирмас олтину кумуш,
Сўзни куйлатишдек лаънати юмуш
Билан тонглар отар, қораяр минг шом,
Манглайда муҳрдай шоири бадном!
Кўнгил зиндонига қамалган шоир,
Қирқ ямоқ юраги ямалган шоир.
Зулфиқор десамми ғилофу қинсиз,
Ё лочин десамми бошпана, инсиз!
Ашъор минорасин чиқиб учига,
Комил ишончимиз калом кучига.
Минг бир шеърпарастга келсак ҳамки дуч,

Қўш қанот ҳеч ақлбовар қилмас куч.
 Гар биздай ғуссага инсон ғарқи йўқ,
 Лашкармиз — ҳаёту мамот фарқи йўқ!
 Фарход каби кўҳи андуҳ қалъамиз,
 Ахтари ишқ маёғу машъаламиз.
 Мурувват аҳлидай емак йўқ асло,
 Футувват аҳлидай демак йўқ асло!
 Бир тану бир жон Ҳақ зиёси билан,
 Ғаниммиз даҳри дун риёси билан!
 Зулм-зўравонлик гар узун дасти,
 Забардаст адолат-шижоат масти!
 Жаҳолат ва ғафлат гарчи беомон,
 Ҳақиқат-тафаккур ғолиб бегумон!
 Жўмард сафимиздан олса агар жой,
 Мўътабар ҳатто мўр мисли офтоб-ой.
 Тагимизга ғаним сув қуйган сайин,
 Юксалармиз терак сингари тайин!
 Тубсиз ўпқон узра учармиз қушдай,
 Ҳаёт-мамотимиз босириқ тушдай!
 Қисмат бўлса ҳам жобирлар жобири,
 Енголмас, бизлар — собирлар собири!
 Бало дашти ичра юксак тахтимиз,
 Аҳли дил, бахтсизлик — иқбол-бахтимиз.
 Бало либосимиз, бешигимиз ҳам,
 Жаннат дарбозаси, эшигимиз ҳам.
 Балойи ишқ очган қалбимиз кўзин,
 Афсунгар айлаган ҳар шоир сўзин.
 Даҳри дун даъф қилар гар мисли бўри,
 Яқин йўлатмас ҳеч қалбимиз қўри!
 Бошимизда минг бир санги маломат,
 Биз санги маломат билан саломат.
 Нурафшон соғиниш билан кечамиз,
 Назм — нозанин ёр, наср — чечамиз!
 Кафтда юрагимиз буд-нобудимиз,
 Эл мулки ашъору шеър бор-будимиз!
 Гар қисмат қалбимиз торларин узар,

Гулшани кўнглимиз боғларин бузар,
Бехазон ёв ёлғон ёвуз шамоли,
Гар йироқ юлдуздай инсон камоли,
Гар жабр отини қўйганлар сабр,
Гар қай юртдош, диндош бамисли габр,
Гар сабр бесабр парчаларимиз,
Гар қақшар хунолуд дарчаларимиз,
Гар қисмат ханжари курагимизда,
Гар адолат йиғлар юрагимизда,
Майи ваҳдат билан мастона-сармаст,
Теран уммон — саёз, баланд осмон — паст!
Қисмат гар қасдлашиб берар минг бир панд,
Ҳар пандин қилармиз шаккар, болу қанд!
Йўлсизлик чоҳида ҳансираб толдик,
Камтарлик сабоғин кибрдан олдик.
Бошимизга ёққан бало тош каби,
Қалбимиз кўзларин очар мош каби!
Ёритмасак ҳам эл зим-зиё рўзин,
Ҳар дилга битармиз ҳуррият сўзин.
Ташналик қилса ҳам ҳолимиз хароб,
Дуч келган булоқдан ичмагаймиз об.
Йироқмиз олқишу нақоратлардан,
Али зулфикори ҳақоратлардан!
Тап тортмай девордай қаттиқ нурашдан,
Қайтмасмиз ҳар хоин билан курашдан.
Буғдой кўкарсин деб бўлармиз баҳор,
Пишсин деб ёнармиз ёз шому наҳор.
Ер ором олсин деб бўлармиз куз ҳам,
Эл ором олсин деб қаҳратон-муз ҳам!
Изгируб — онамиз, қалбимиз — ватан,
Муҳаббат мулкида жон не, ҳатто тан!
Тутармиз Эътиқод-Имон қўлидан,
Юрмасмиз ёлғону риё йўлидан.

Дунё, аҳли дунё бизлардан йироқ,
Чорлар Оллоҳ васли мунаввар чироқ.

Ажалдан тап тортмас бизнинг фатонат,
Коядай мустаҳкам собит матонат!
Гар сарсон-саргардон ҳақир жисмимиз,
Самода руҳимиз – олий қисмимиз!
Узилган даҳри дун минг бир риштаси,
Ҳамроҳимиз Тангрим ҳур-фариштаси.
Оҳ ила солармиз оташ жаҳонга,
Ҳатто ҳар жонсизга, не ҳар бир жонга!
Қасдма-қасд даҳри дун заҳар зангига,
Айландик ҳикмату дониш сангига!
«Шайдо дийдамиздан томса қатра ёш,
Лаъл бўлар ер узра жумла тоғу тош.
Лайли каби ҳар лафзимиз дилафрӯз,
Мажнун каби ашъоримиз жигарсӯз!
Пора бағримизда минг доғ лоладай,
Чашмимиз чашмаю шӯх шалоладай.
Қалбимиз аланга, қуёш оташин,
Борон сиришкимиз, оҳимиз яшин.
Тўлса фарёдимиз ила гар дайр,
Ёқавайрон ҳатто ҳар ваҳшу тайр».
«Ҳеч қачон бўлмагай шоир хизматкор,
Бизда Тангри берган олий ҳуқуқ бор».
Савдогардай савдо қилмай нарҳини,
Ёзармиз минг дарду бало шарҳини.
Қалблар кўзи билан кузатувчимиз,
Бир кам дунё ишин тузатувчимиз.
Алвидо, бетайин тартибот-тархлар,
Аҳли шеър адолат шамширин чархлар!..

ИЗҲОРИ ДИЛ

Кошимизда лаъли хандон бўлса бас,
Бошимизда моҳи тобон бўлса бас!
Не алам, гар бўлмаса мақсад гули,
Дардга дармон минг бир армон бўлса бас.

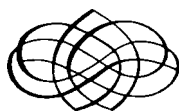
Не алам маст қилмаса васлин майи,
Офати жон дилга хоқон бўлса бас.
Шавкату шон, мансаб-унвон не даркор,
Ишқ зарбидан доғи пинҳон бўлса бас!

Насли ишрат бизга бегона асли,
Дийда ҳайрон, бағри вайрон бўлса бас!
Оби кавсар деб ичармиз заҳри об,
Хар оҳимиз минг бир девон бўлса бас!

Дўзах минг бир азоби ҳам чикора,
Киёматда боғи жинон бўлса бас!
Панд беролмас минг бир шайтон бегумон,
Раҳбонимиз Раҳим-Раҳмон бўлса бас!

Жудо қилдинг Парфимиздан, ё Худо,
Бахтимизга Усмон омон бўлса бас!
Булбули бийрон Ҳамид оташзабон,
Яхши-ёмон минг беомон бўлса бас!

*Абдуҳамид ПАРДАЕВ,
2010 йил, март-апрель.*

СУЛТОНМУРОДНОМА

*Устоз Султонмурод Олимга
муборак олтмиш ёши муносабати билан*

Ассалом, эй Устоз, омон бормисиз,
 Дўстлар суҳбатига сиз ҳам зормисиз?
 Мени маъзур тутинг, кўнглингиз тўқлаб,
 Бир бора бормадим ҳеч Сизни йўқлаб.
 Пора бағрим, нетай, минг бор ямалган,
 Шогирдингиз уйи ичра қамалган.
 Фақат китоб билан ўтар ҳар куним,
 Фақат уйқу билан кечар ҳар туним.
 Гоҳида ҳовлида кетмон чопаман,
 Чалғиш учун минг бир эрмак топаман.
 Биласиз, касбу кор бизга гулчилик,
 Манглайга битилган қора қулчилик.
 Хотин акам кўнглин топайин дейман,
 Аксари тополмай лекин панд ейман.
 Ташқарига бир бор боқмайман ҳатто,
 Аксар телефоним ёқмайман ҳатто.
 Бир дардқи, таърифи сиғмас ҳеч сўзга,
 Гоҳида бор дунё кўринмас кўзга.
 Минг дард билан бағрим бўлса ҳамқи хун,
 Минг бор шукур, оёқ-қўлларим бутун.
 Ҳеч ким кўзга илмас гарчи сўзимни,
 Мен эплаб юрибман, шукур, ўзимни.
 Яхши-ёмон гарчи неларни демас,
 Кўзим кўр, қулоғим ёки кар эмас.
 Минг дард билан бағри бўлса ҳамқи қон,
 Қисматдан нолимас мўмин-мусулмон.
 «Нечун бор-будимдан қилдинг, деб, жудо!»
 Дод солган бандани севмас ҳеч Худо.
 Демасман дард тортиб жуда ҳам толдим,
 Дард билан ниҳоят келишиб олдим.
 Ва лекин кечиринг, ғафлатга ботдим,

Вайрон кулбам ичра тош каби қотдим.
Ёдимдан чиққандай барча саналар,
Ўринли қилсангиз қанча таъналар!
Деманг: билмаганга ўзим олибман,
Олтмишга кирибсиз, билмай қолибман.
Азиз сиймоларнинг шақар-қандисиз,
Амир Темир каби савр фарзандисиз.
Яхши ният билан олдим мен хома,
Зора айбим ювса бу қутлов нома.

...

Олтмиш ёшида ҳам Устоз расида,
Нечун алқаб битмай гўзал қасида.
Хаммага ҳам насиб этгай бу сана,
Олтмиш ёшим мен ҳам қилай тантана.
Хамон ишқ гулзорин шўх оралайсиз,
Хамон ишқий шеърлар ҳам қоралайсиз.
Зиёда опага гар ҳеч айтмайсиз,
Мажнун бўлишдан ҳам сира қайтмайсиз.

Кўп азиз сиймолар қўлини тутдим,
Шоирликнинг қаттиқ йўлини тутдим.
Қадим бир қишлоқдан келган бир бола,
Ғоҳида адашиб чекдим оҳ-нола.
Бироқ қалбим ичра аланга-олов,
Эътиқод-имоним музаффар ялов.
Кимлар билан бирга гарчи панд едим,
Лекин ҳар бир сўзим самимий дедим.
Гарчи йиғлай-йиғлай ғоят шишганман,
Етимлик зардобин ичиб пишганман.
Шоир эл қўлида кўп ўқиганман,
Болалиқдан ашъор-шеър тўқиганман.
Худо мени қисган гар божалардан,
Тўқис таълим олдим зўр хожалардан.
Яхши-ёмон барча бўлди муаллим,
Сиздан ҳам олганман, минг раҳмат, таълим!
Насиб этмаса ҳам мансаблар катта,

Мансабдордай мағрур Хамид, албатта.
 Сизга ҳам ихлосим катта бағоят,
 Не ажаб, эл ичра бўлса ривоят.
 Бир-биримиз агар қилмасак кадр,
 Билмаганлар демас раҳнамо, садр.

Кадрдонман неча йиллик сиз билан,
 Тенг бўлолмас ҳеч бир кимса биз билан.
 Парвардигор қўллаб мени қай палла,
 Маконимиз бўлган битта маҳалла.
 Қисматимдан сира қилмасман гина,
 Яшаганман ёғоч уйда кичкина.
 Ёддан чиқармасман зинҳор ўшани,
 Радиодан олганман у гўшани.
 Ёғоч кулба жуда тордан-тор эди,
 Тор кулбада шоир Хамид хор эди.
 Эсласам гар қошу ковоқ уюлар,
 Туйнуги йўқ қафас каби туюлар.
 Ниҳоят кенг уйга ҳам чиқиб олдим,
 Ва лекин битказа олмайин толдим...
 Юрагим гулхани боз ўча-ўча,
 Умрим ўтди, нетай, кўча ва кўча.

Лекин «Бандам!» дея Ўзи қўллади,
 Сиздай устозларни кўплаб йўллади.
 Отам каби бошим силагансиз ҳам,
 «Шоир бўл!» деб оқ йўл тилагансиз ҳам.
 Бўлсин деб ҳар ашъор-шеъринг обида,
 Дарс бергансиз дину имон бобида.
 Бизлардан ўтганда катта хатолик,
 Кенжа ўғлимга қилгансиз оталик.
 Тўқсон саккизинчи йилнинг қишида,
 О, бу ҳам бешафқат қисмат иши-да!
 Мадад истаб ҳар тўрт томон чопганман,
 Кенжам минг бир заҳмат билан топганман.
 Минг бир заҳмат чекиб ғоят толганман,

Сўнги чақамни ҳам ишга солганман.
Ҳар томон югуриб, ҳолим бўлиб вой,
Ишга чиқмаганман ўшанда бир ой.
Озод ака¹ ночор аҳволим билиб,
Маошимни берган минг ҳиммат қилиб.
Таскин бериб хаста кўнглимга ҳар дам,
Сиздан ҳам олганман мен катта ёрдам.
Сиздай зотни мудом Худо қўллагай,
Минг бир марҳаматин мудом йўллагай.

Кенжам бугун, шукур, улғайиб қолди,
Йил бошида ҳатто паспорт ҳам олди.
Саҳардан ўқишга қараб югурар,
Менинг айтганим ҳам қилиб улгурар.
Кўрсангиз Сизнинг ҳам кўнглингиз тўлар,
«Яна бир ўғли бор!» десангиз бўлар.

Сизга қанот бўлган минг битта омил,
Сизни «Укам!» деган Нажмиддин Комил.
Минг бир ихлос билан ўргатган калом,
Жаннати аллома Ғайбулла Салом.
Не тонг, кўнглингизда бўлмаса армон,
Юксак саройда ҳам сургансиз даврон.

Мудом гавжум, Устоз, гирдо-гирдингиз,
Эргаш Очилов ҳам зўр шогирдингиз.
Минг бир заҳмат билан азимдан-азим,
Эргашжон қошида қиларман таъзим.
Табиатан асли шоир бу иним,
Ягона У билан эътиқод диним.
Сиз каби мукамал олимлик қилар,
Мен каби таржима ишин соз билар.
Қанча китобларни тайёрлаган зот,

¹ Озод ака – Ўзбекистон Қаҳрамони, таниқли адабиётшунос Озод Шарафутдинов. Ўша йилларда «Жаҳон адабиёти» журнали бош муҳаррири.

Бобур Мирзо каби ғолиб сураёт.
 Шогирдларни Худо Сизга мўл берган,
 Фафур Эшмонов ҳам Сизга қўл берган.
 Уни ҳам инимдай яқин биларман,
 Ҳам олим, ҳам шоир — таъзим қиларман!
 Имон-эътиқоди Сиздай мустаҳкам,
 Сиз одам қилгансиз Нодиржон¹ни ҳам.
 Ҳам олим, ҳар раҳбар бугун у катта,
 Сизнинг хизматингиз катта, албатта.
 Туғишган инидай то Сизга пайванд,
 Мартабаси бўлмай яна сарбаланд!
 Нечун ибрат олмай, Устоз, мен Сиздан,
 Ҳокимлар ҳам чиқди авлодингиздан.

...

Мен каби ҳар китоб ёнида пайдо,
 Китобларга Сиз ҳам азалдан шайдо.
 Китоб билан барча қўшиқ-куйингиз,
 Китоб билан тўла, не бахт, уйингиз.
 Китоб билан нурга тўлар ҳар тийнат,
 Китоб каби бўлмас бебаҳо зийнат.
 Кошки қошингизга мен бора билсам,
 Кутубхонангизни зиёрат қилсам!..

Не ғам, шеър саҳнида бўлмасам сарвар,
 Устозим бор Сиздай оилапарвар.
 Нечун барча Сизга қилмасин ҳавас,
 Олима Зиёда ҳар он ҳамнафас.
 Ҳасан-Ҳусан каби пайваста эгиз,
 Икки ўғлингиз ҳам борар изма-из.
 Султон Мурод бу кун минор мисоли,
 Бўй чўзган самога чинор мисоли.
 Бахту иқбол кутлар катта йўлида,

¹ Нодиржон — Нодиржон Ғаффоров, филология фанлари номзоди, Тошкент Давлат Жисмоний тарбия олийгоҳининг маънавият ишлари проректори, Султонмурод Олим қайниси.

Неча набиралар ўсар қўлида.
Эргашиб Бобоси каби қояга,
Мирзо Улуғбеклар ётар вояга!

...

Сизнинг севган кўҳна Вобкентингиз бор,
Бизнинг қадим Бўка, Пискентимиз бор.
Олис Бухорода улғайган зотсиз,
Азиз зотман мен ҳам бўлсам ҳам отсиз.
Нақшбандий каби пирларингиз кўп,
Бизларни лол айлар сирларингиз кўп.
Сизу биз ҳам асли дарвешмиз, дарвеш,
Навойнинг мангу руҳи айлар эш.
Ноўрин ҳеч кимга тош ҳам отмасмиз,
Ашъор — имонимиз, асло сотмасмиз!

Обод бўлган бўлса керак сайхонлар,
Ҳамон боғчангизда борми райхонлар?
Мудом бандам дегай барчамиз Ўзи,
Ҳамон боқармисиз қўй билан кўзи?
Барча бобо деҳқон юрагин доғлаб,
Дала кезармисан белингиз боғлаб?
Шаҳар кезганидай тунда қай бир шох,
Ҳамон ҳайдовчилик қилармисиз гоҳ?
Ҳамон қўлингизда сайрарми дутор,
Бағрингизда куйлаб, яйрарми дутор?

Сира ҳам тинмайсиз, Устоз, ёзу қиш,
Сизнинг қўлингиздан келар барча иш.
Оташ қалбингизда ёнар аланга,
Қўш қанот бахш ётар ҳам жону танга.
Парвардигор Эгам қилиб мурувват,
Бахш этгай менга ҳам толмас куч-қувват.

...

Гарчи ҳаёт-мамот орасидаман,
Гарчи қай бир кўзлар қорасидаман.
Тулпорлардай пойга қўйган ел билан,

Гарчи пайвастаман ҳамон эл билан.
 Гар эл ичра менинг ҳам ўз сўзим бор,
 Минг бор шукур, гарчи ризқу рўзим бор,
 Яратганга айтиб минг бора раҳмат,
 Гар ҳамон чекарман минг битта захмат,
 Гарчи кулиб, гарчи гоҳо йиғларман,
 Гарчи бағрим армон билан тифларман.
 Гарчи минг бир ташвиш билан пайваста,
 Гарчи гоҳо соғман, аксари хаста.
 Ажиб бир ҳолатга восилман бу кун,
 Аксарият юрак-бағрим бўлар хун.
 Дейман: саждадан ҳеч олмасам мен бош,
 Саждага бош қўйиб қотсам мисли тош!
 Ёруғ жаҳон гоҳо кўринмас кўзга,
 Яратган муборак исмидан ўзга,
 Калимани зинҳор тилга олмасам,
 «Оллоҳим!», «Оллоҳим!..» деб ҳеч толмасам!
 Оппоқ қоғоз бўлса дейман кенг осмон,
 Сиёҳ билан тўлса ерда бор уммон.
 Бу қоғозга минг бор такбирлар айта,
 Фақат Унинг исмин ёзсам минг қайта!..
 Оҳ, бу армон бағрим минг пора қилган,
 Юрагимга Тангри исми битилган!
 Гар безганим йўқ ҳеч инсон наслидан,
 Бор умидим Парвардигор васлидан.
 Сиз ҳам Оллоҳ ишқида доғлангансиз,
 Сиз ҳам ёлғиз Ўзига боғлангансиз.
 Эътиқод биз учун муқаддас ватан,
 То абад айлагай бир жону бир тан!

...

Минг бор бўлиб парвона бошингизда,
 Устоз, ҳисоб берайин қошингизда:
 Ашъор сахни ичра қўйиб пойимни,
 Топгандайман бугун асл жойимни.
 Шеърят пирларидан ибрат олдим,
 «Зардушт таваллоси»ни шеърга солдим.

Холис баҳо берар замона одил,
«Қутадғу билиг»ни ҳам қилдим табдил.
Эзгу мақсадимга ниҳоят етдим,
«Хамса» табдилига киришиб кетдим.
Навой барҳаёт руҳи бўлиб ёр,
«Садди Искандарий»ни қилдим тайёр.
«Хамса» ичра сабодай эсаяпман,
Бугун Фарҳод билан тош кесаяпман.
Асрий жоми билан сармаст, тўйганман,
«Лайли-Мажнун»ни ҳам бошлаб қўйганман.
Чикмас бундай ташаббус мендай гўлдан,
Ваҳоб Раҳмон аслида «урди йўлдан».
Ваҳоб ака асил қадрим билмоқда,
«Искандар деворин» таҳрир қилмоқда.
Биласиз, у лочин каби ўткир кўз,
«Хаммуаллиф бўламиз!» деб бердим сўз.
Гар тарихда ҳар буюк шахс ўрни бор,
Элу юртсиз ҳеч ким топмас эътибор.
Халқ қўллаб гар етказмаса вояга,
Айланмагай ҳеч ким юксак қояга.
Гарчи қилар кимдир мунозара-бахс,
Лекин шоир бўлса ҳам беназир шахс,
Бўлса ҳам шеърят даҳо хотиби,
Қудратли она тилининг қотиби!
Гар менда ҳам ору номус, дилим бор,
Шаҳсимдан зиёда Она тилим бор!
Қатта-кичик барча улус пайваста,
Хизматида биз мудом камарбаста.
Ҳар ким ўйлайдиган бўлса ўзини,
Ким очади ғофил элнинг кўзини?
Кичикми ё ғоят йирикдан-йирик,
Ҳар шоир ҳам элу юрт билан тирик.
Манмансираш бизлар учун нораво,
Фақат худбин қилар манманлик даъво.
Қай бир бобда гарчи мен ҳам айёрман,
Бор шоним Сизга беришга тайёрман!

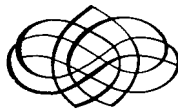
Шогирд номин оқлаш учун интилсам,
Сиз билан ҳам муҳим бирон иш қилсам.
Меъмордай зеб бериб юрт жамолига,
Хисса қўшсак тилимиз камолига.
Ғайрат қилсак мангу она тил учун,
Ғайрат қилсак шу халқ учун, эл учун.
Раво бўлиб минг бир эзгу комимиз,
Тарих дафтарига битсак номимиз.

...

Нихоят номани тамом қилай мен,
Сизга саломатлик-соғлик тилай мен.
Дард кўрмасин сира қўлингиз, Устоз,
Очиқ бўлсин мудом йўлингиз, Устоз!
Насиб этгай яна неча бир сана,
Насиб этгай неча катта тантана.
Мудом замон билан ҳамдам, ҳамнафас,
Шоир шогирдингиз ёд этсангиз, бас!
Дўсту ёр васлидан қилса ҳам жудо,
Ўзидан бегона қилмагай Худо.

Баҳор завқи билан ўйнатиб хома,
Ихлос билан йўллар уқангиз нома.
Баҳор завқи билан қалбингиз тўлсин,
Худо ёр, пирлар ҳам мададкор бўлсин!

*Камоли эҳтиром билан Абдуҳамид Пардаев,
2014 йил, апрель.*

БАҒИШЛОВ

*Филология фанлари доктори,
профессор Боқижон Тўхлиевга*

Домлажон, Сизга минг салом йўллайман,
Холис ҳар ишингиз мудом қўллайман.

Тўхлибой отанинг эрка ўғлони,
Сарвинисо ая юксак қўрғони.
Сиз бўлсангиз агар қадимий Аштдан,
Камина Бўкага туташган даштдан.
Кўҳна Хўжанд Сизни бошлаган йўлга,
Илоқда мен ўзим олганман қўлга.
Неча бор Хўжандни қилганман тавоб,
Бўка ичра Сиз ҳам топгансиз савоб.
Сиз ҳам хабардорсиз ўнгу сўлидан,
Неча бор ўтгансиз равон йўлидан.
Хамон тиним билмай мудом еларсиз,
Олис ўлкаларга бориб келарсиз.

...

Олимлар оламни обод қилади,
Золимлар оламни барбод қилади.
Сизни ҳам Яратган қўллагай мудом,
Меҳру мурувватин йўллагай мудом.
«Худо кимни қўллаб, қилса иноят,
У дунё, бу дунё соҳиб ҳидоят.
Қай бир зотнинг Худо бўлса дармони,
Кўнглида сира ҳам қолмас армони.
Худойим лутфидан баҳраманд ҳар зот,
Минг орзуга етар чиқариб қанот».
Нечун этагингиз тутмайин, Устоз,
Нечун Сиздан ҳиммат кутмайин, Устоз.
«Кариндоши кўпнинг шуҳрати баланд,
Дўсту ёри кўпнинг ҳурмати баланд».
«Ҳиммат, одамийлик, эзгу наф-фойда,
Сиз каби Устоздан келар ҳар жойда.

Феъли аъло Устоз дўст-ёрдай азиз,
Дўст-ёрдай азиздан ҳам бўлмас лазиз.
Роҳат, орзу, неъмат, қувончу овунч,
Устозлар ҳиммати саодат, севинч».

Хожиб дер: «Маҳкам тут Устозлар қўлин,
Билими ёритар элу юрт йўлин.

Уларни қаттиқ сев, қадрла сўзин,
Билимларин ўрган кўпин ё озин.

Тушуниб ажратар яхши-ёмонни,
Комил йўлга бошлар аҳли замонни.

Фикр қил, ўрган ҳам билимларин бил,
Ширин сўзлаб, талай яхшиликлар қил.

Ҳақиқат сарбози ҳар олим эран,
Шариат асоси билими теран.

Оламда бўлмаса олимлар доно,
Заминда етилмас экин ҳамоно.

Билимин машъали нур — шамси анвар,
Нури машъал билан тун ҳам мунаввар.

Ширин сўзинг билан баҳраманд айла,
Ширин таом билан ҳам хурсанд айла.

Койима, суҳбатда бўлгайсан ҳушёр,
Олимлар меҳри ҳам, қаҳри ҳам бисёр.

Нону намак билан айлаб сарафроз,
Шаънин юксалтириб, айлагин эъзоз.
Тафаккур бебаҳо, қилма ҳеч таъқиб,
Феълин ёмон дема бамисли рақиб.

Билим аҳлин илми сенга келар қўл,
Ҳақиқат истасанг, кўрсатар ҳақ йўл.

Уларни эл-улус сорбони деб бил,
Холис йўлга бошлар элни ҳар оқил.

Улар билан қилсанг дўстликни одат,
Топарсан аввалу охир саодат»¹.

...

Сиз билан биз ашъор фирқасидамиз,
Буюк боболарнинг хирқасидамиз.
Мисоли эзгулик пайваста салом,
Бизларга кўш қанот муқаддас калом.
Тиним нималигин билмайсиз сира,
Чарчоқни ҳам писанд қилмайсиз сира.
То ҳамон ёшларга берарсиз таълим,
Ҳамиша эъзозида Сиздай муаллим.
Боқижон дея от қўйган Отангиз,
«Болам!» деб бағрига босган Онангиз.
Уларни ҳамиша ёд айлагайсиз,
Руҳини ҳамиша шод айлагайсиз.
Ҳамон неча эзгу ишнинг бошида,
Ҳамон неча улуғ зотлар қошида.
Билим гавҳарларин терасиз ҳамон,
Эзгуликдан сабоқ берасиз ҳамон.
Ҳамон ўлкамизда кичик ва катта,
«Устоз!» деб эъзозлар Сизни албатта.

...

Сиздан ўргандим мен шошилмасликни,
Баланд дорларга ҳеч осилмасликни.
«Шошилинич иш кўзга тушган гард бўлар,
Шошиб пиширилган таом дард бўлар.
Шошилган дардига ҳеч топмас дармон,
Шошилиб қилинган иш сўнгги армон

¹ Юсуф Хос Ҳожибнинг «Кутадғу билиг» достонидан.

Шошилма, дер Хожиб, сабр қил, сабр,
 Шошилинич иш охир жон учун жабр.
 Сабр-бардошли бўл ҳар иш, жабҳада,
 Қаноатли қулни бек қилар давр.

Қаҳру ғазабдан ҳам кечдим бадният,
 «Иккиси боис жон чекар азият.
 Қаҳр билан банда билимсиз бўлар,
 Қаттиқ ғазаб билан заковат Ғлар.
 Жаҳолат рост йўлдан чиқарар чандон,
 Дарғазаб оқил ҳам баайни нодон.
 Яна бир дарғазаб жаҳлию қаҳри,
 ғазабланган қаҳри — илоннинг заҳри».

...

Наҳот таъсир қилар афсунлар ғойиб,
 Одамзот қисмати жуда ғаройиб:
 «Бахт топса бўлмас ҳеч ҳаёт шароби,
 Тирик бўлса, армон иқбол сароби.
 Тутам давлат билан унутар ўзин,
 Самодан сарбаланд сезар ҳар сўзин.
 Лавозимга минса, такаббур бўлар,
 Минг бир армон билан кун келиб ўлар.
 Тўйганин сира ҳам билмас тева у,
 Оч қолса озиғи ҳаттоки оғу.
 Аламга бетоқат, фароғат — бузар,
 Севганин топару тез кўнглин узар».

Худога ёқмаган лекин қай феълим,
 Гоҳ бошим оғрийди, гоҳида белим.
 Баъзида кўзимга тор бўлар жаҳон,
 Гўёки сарбаланд дор бўлар жаҳон.
 Оёғу қўлларим ипсиз боғланган,
 Минг бир армон билан бағрим доғланган.
 Гоҳ дейман: «Кўнглингни қилма ҳеч хира,
 Хасталикка таслим бўлмагин сира.
 Киши тоби қочиб-тузалар охир,

Касаллик ҳам кўпга келган тўй ахир.
Нечун бунча афсус-армонли сўзинг,
Не учун бузарсан з кўнглинг ўзинг?»
«Завол топса ҳар ким хаста бўлган дам,
Қолмас эди сира ҳам тирик одам.
Худо бергай ўзи дардинга даво,
Хаёлларга борма зинҳор нораво»...
Нетайин бошимдан аримас кулфат,
Не даркор мен учун кулфатдай улфат?!
Қарайман хотиннинг қош-қовоғига,
Куним қолган турмуш тош товоғига.
Узлатда бағри қон яккаман-якка,
Фақат йўқлаб келар шанғиллаб ҳаққа.
Тонг отса ўйлайман тунга етишни,
Тун ичра ўйлайман кунга етишни.
Қўлимда зардоб ва заққум тўла жом,
Бошимга қузғундай соя солар шом.
Сиз ҳамон мисоли раста қорисиз,
Камина юролмам асло дорисиз.
Давралар тўридан Сиз оларсиз жой,
Узлат кунжи ичра менинг ҳолим вой.
Турфа хил ишларга Сиз урарсиз қўл,
Менинг ишим эмас, ҳасратларим мўл.
Тор хона ичига ётиб олганман,
Бошимга минг дардни сотиб олганман.
Топилмас мен каби дардисар одам,
Гугурт чўпидан ҳам заиф иродам.

...

Домла, асло вафо қилмас бу дунё,
Барчани бағрига олар у дунё.
Беш кунлик дунёда нетиб бўлай шод,
Барчани баробар айлагай барбод.
Шоҳнинг ҳам шоҳона жоми қолади,
Яхшию ёмоннинг номи қолади.
Кимларни ким билан қўшар бир нафас,
Оқибат барчага бўлар тор қафас.

Мен ҳам кўш қаноти қайрилган зотман,
 Не азиз зотлардан айрилган зотман.
 Хаттоки иқбол ҳам мен учун сароб,
 Дардларим юволмас минг йиллик шароб...
 Каримий дўстимни кўп кўрди Худо,
 Дўстимдан дафъатан айлади жудо.
 Жудолик азоби сиғмас таъбирга,
 Хаёлан У билан биргаман-бирга.
 Мен уни ўлган деб ўйламасман ҳеч,
 Минг бир армон билан сўйламасман ҳеч.
 Мисоли то абад безавол баёт,
 Каримий қалбимда мангу барҳаёт.
 Лекин юрагимни олиб ҳам кетди,
 Бағримга армонлар солиб ҳам кетди.
 Суянган тоғимдан айрилдим, ё Раб,
 Ишонган боғимдан айрилдим, ё Раб!
 Худога хуш келмас гарчи шикоят,
 Дилим дардин нетиб қилмай ҳикоят.
 Дўстимдан айрилиб ақлдан оздим,
 Йиғлай-йиғлай мен ҳам марсия ёздим.
 Такдирга тан бермай нетарман ахир,
 Мен ҳам бошим олиб кетарман ахир.
 Менинг ҳам бир куни узилар йўлим,
 Мен учун нажотдай туюлар ўлим.
 Боқий олам ичра кутар Каримий,
 Мангу дўстлик кўлин тутар Каримий.

...

Отадан уч ёшда етим қолганман,
 Етимлик ошини ичиб толганман.
 Ёгай отам гарчи ёмон демасман,
 Оталик меҳрини сезган эмасман.
 Асли Замборишлик Абдулла отам,
 Бошимиз силаган мисоли Хотам.
 Баланд бўлмаса ҳам унчалик бўйи,
 Нуроний эди, ҳа, отам ранг-рўйи.
 Чўлоқ бўлса ҳамки тинмас эди ҳеч,

Меҳнат қилар эди тинмай эрта-кеч.
Ёдимдан чиқмас ҳеч меҳнаткашлиги,
Наинки меҳнаткаш, заҳматкашлиги.
Оғир бўлса ҳамки ҳатто бир ботмон,
Кўлидан сира ҳам тушмасди кетмон.
Бағоят билимдон жўмард эр эди,
Ҳисобчи эди у, бухгалтер эди.
Ақсар сармаст бўлиб қилса ҳам хитоб,
кўлидан сира ҳам тушмасди китоб.
Кўнглимда китобга меҳр уйғотган,
Илҳом деб аталган сеҳр уйғотган.
Мен ҳамон эслайман миннатдор бўлиб,
Мудом ёд этарман юрагим тўлиб.

Шеърятга кўнгил қўйдим ёшликдан,
Ашъор шаробига тўйдим ёшликдан.
Иш билан банд бўлсам гоҳо кун бўйи,
Китоб ўқир эдим баъзан тун бўйи.
Мени чорлар эди юлдузлар йирок,
Тун бўйи хонамда ўчмасди чирок.
Ниҳоят Тошкентдан топдим бошпана,
Унинг бағридаман то ҳануз мана.
То ҳануз китоблар ёлғиз ҳамдардим,
Ҳамон китоб билан аригай дардим.

Бошимда турмушнинг минг савдоси бор,
Фарғона йўлининг минг гавғоси бор.
Татимас сира ҳам қўшиғим-куйим,
То ҳануз битмаган чаладир уйим.
Гарчи икки қизим мен ҳам узатдим,
Кўшни уйга кенжа қизим кузатдим.
Гарчи насибам бор Ғзимга лойиқ,
Гарчи «Домла!» дея алқар халойиқ,
Гарчи ёстикдошим момо ҳам бўлди,
Гарчи каминангиз бобо ҳам бўлди,
Гарчи қисматимдан нолимайман ҳеч,
Бир армон кўнглимни ўртар эрта-кеч.

Баъзан атамаса ҳамки отимни,
 Отаман, ўйлайман мен ҳам зотимни.
 Йигирма саккизда ўғлимнинг ёши,
 Ҳамон бўйдоқ, ҳамон ёлғиздир боши.
 Чой ичсам келиннинг қўлидан мен ҳам,
 Кўнглим бўлар эди анча хотиржам.

Орзу қанотида учардим бир пайт,
 Юксак самоларни қучардим бир пайт.
 Илҳом шаробига тўлсам дер эдим,
 Ориповдай шоир бўлсам дер эдим.
 Мени ҳам ром қилиб шуҳрат, шон-шараф,
 Довруғим кетсайди дердим тўрт тараф.
 Одамзод туғилар дердим бахт учун,
 Бахту саодатдай тожу тахт учун.
 Ширин ҳаёлларга ошна ҳам эдим,
 Юксак унвонларга ташна ҳам эдим.
 Юксак ҳаёлларим ҳар ишда омил,
 Лекин ўйламасдим бўлишни комил.
 Инсонни фаришта дея билардим,
 Ҳар ишин саришта дея билардим.
 Ниҳоят ушбу кун очилган кўзим,
 Баъзан таний олмай қоларман ўзим.
 Ҳожиб айтар: «Феъли эзгу ва ҳалол,
 Сўзи ширин инсон мангу безавол.
 Беармон рўшнолик тиласанг ногоҳ,
 Фақат эзгулик қил ҳамиша огоҳ.
 Мангу яшай олмас ҳеч инсон зоти,
 ғолар мангу фақат эзгулик оти.
 Зотинг мангу эмас, отинг мангу, бас,
 Отинг мангу бўлса, зотинг мангу, бас!
 Шараф топар ҳар зот эзгу ном билан,
 Маломату қарғиш — ҳар бадном билан».

Пайваста зоҳири билан ботини,
 Алқайман покиза инсон зотини.

«Халоллик одамга ғоят ярашар,
Халоллиги билан азиз бор башар.
Одам эмас, балки инсонлик камёб,
Одам ноёб эмас, ҳалоллик ноёб.
Бағоят бунга мос Хожиб айтган байт,
Сизга тақрор айтай бу байтни шу пайт:

Гар беҳад аҳли эл, бисёр бағоят,
Фақат беназир зот табаррук ғоят.

Инсон азиз эмас, азиз поклиги,
Халолни заковат алқар ниҳоят».

Англадим оламнинг фонийлигини,
Одамзод умрининг онийлигини.
Ғфғирчоқмиз демам қисмат қўлида,
Хар бир инсон сарбоз имон йўлида.
Дунёда ўткинчи бор ҳою-ҳавас,
Инсон деган номга лойиқ бўсак бас.
Савоб ишга барча имкони бўлсин,
Хар зотнинг мустаҳкам имони бўлсин.
Парвардигор бўлсин ҳар ким тилида,
Наинки тилида қалби, дилида.
Гар минг бир орзуга қалбим пайваста,
Атрофга боқарман вазмин ва аста.

Баланд бўлмаса ҳам майлига томим,
Дунёдан ўчмаса бас дейман номим.
Сира қизикмадим молу давлатга,
Шоҳаншоҳлар каби кўркам савлатга.
Хисоб-китобга ўч лекин бу жаҳон,
Машаққатсиз топиб бўлмас бурда нон.
Пайваста бўлгандай ўчоқ кул билан,
Бу дунё пайваста якан, пул билан.
Бешафқат дунёнинг қатъий тарҳи бор,
Хар битта хизматнинг ўзга нархи бор.

Кимлардир пул ичра чўмилиб юрар,
Кимлар мол-дунёга кўмилиб юрар.
Ғўлимда бўлмаса ҳам бисёр нақдим,
Барча ҳавас қилар бахтим бор, бахтим.
Оташин қалбимда илм нури бор,
Илму маърифатнинг гавҳар дури бор.
қудратли давлатдай саноат билан,
Бой ва бадавлатман қаноат билан.
Моҳир дорбоз каби югурган дорда,
Ёстиқдошим савдо қилар бозорда.
Гарчи топганимиз жуда мўл эмас,
Бизни ҳеч ким қашшоқ ва ғариб демас.
қора қозонимиз қайнайди ҳар кун,
Уйимиз чироғи порлайди ҳар тун.
Гоҳи шод, гоҳ ғамгин қўшиқ-қуйимиз,
Насиб этса бир кун битар уйимиз.

Умрни мен ҳам бир туш деб биларман,
Бахтни ҳам кўнимсиз куш деб биларман.

Гарчи кўп жуда ҳам армоним менинг,
Китоблар дардимга дармоним менинг.
Юсуф Хос Ҳожибнинг кўлини тутдим,
Буюк боболарнинг йўлини тутдим.
Ваҳоб Раҳмон сўзи билан мардона,
«Хамса»ни ҳам табдил қилдим дурдона.
Барҳаёт Ҳожибим кўлласа не тонг,
Навоий ҳам меҳрин йўлласа не тонг.

...

«Эй, оппоқ тонг каби сеҳри зиёда,
Офтоб каби оташ меҳри зиёда.

Саҳар елларидай мастонасиз Сиз,
Шогирдлар бошида парвонасиз Сиз.

Самодан дафъатан ёғса ҳамки тош,
Сарбаланд тоғ каби яширмайсиз бош.

Тиф урса ҳам давра аҳли дам-бадам,
Мудом нур сочарсиз бамисоли шам.

Кимлар йўнса ҳамки қаламдай мудом,
ғаламдай битарсиз минг сирли калом.

Тиф билан кўксингиз қилсалар гар чок,
Садафдай берарсиз неча гавҳар пок.

Даврон қилса ҳамки бағрингиз вайрон,
Химмат билан элни қиларсиз ҳайрон.

Чин дилдан эъзозлар шогирдлар ҳалол,
ғоядай яшанг дер мангу безавол.

Барча Сизни иззат қилиб яхши дер,
Барча яхшиларнинг ҳатто нақши дер.

Яхшиликни кимки ихтиёр қилар,
Аввало ўзини бахтиёр қилар.

Сиз каби яхшилик қилган ҳар жойда,
Аввал ўзи кўрар мўмай, мўл фойда».

...

Енгил қилай дея бор элнинг юкин,
Ҳатто ноширлик ҳам қиларсиз бугун.
Оқиб келгай орзу қуримас бўлиб,
Давлат бағрин очгай қаримас бўлиб.

...

Камоли эҳтиром билан

*Абдуҳамид Пардаев,
2015 йил.*

Хосият Рустамова шеърига
назира

Балки хазон, балки хас
Ҳеч нарсага арзимас,
Минг бор тирилиб, ўлиб,
Юргандирман кун кўриб.
Эвоҳ, бунча кўнглим тўқ,
Ўлай десам, ўлим йўқ!

...

Хаста юрагингиз санчса ҳам ҳатто,
Қисмат тегирмони янчса ҳам ҳатто,
Ўлим кўзига гар қарай олмайсиз,
Ваҳима ичра ҳам сира толмайсиз.
Шамолдай учарсиз тоғу тош аро,
Пойингиз остида маҳлиё дунё.
Ҳар гал кучоқ очиб кутиб олар кўк,
Ҳиллолдай самога бағишлайсиз кўрк.
Шеърият саҳнида тахтингиз юксак,
Мени ҳайрон қилар аҳдингиз юксак:

«Эҳ, аёл бўлмасам, аёл бўлмасам!
Шитоб қозонардим мардлар шонини.
Худо ҳаққи, дўстлар, ичарман қасам,
Ўзим олар эдим ўлим жонини».
Зотан, то барҳаёт одамзод насли,
Ўлим йўқ! Ўлим йўқ! Ўлим йўқ асли!
Ўлимнинг ўзин ҳам маҳв этар Худо,
Қиёматда қилар бошидан жудо.

...

Тақдирнинг қоп-қора тунлари аро
Топилмас мен каби абгор фуқаро.
Менинг сирларим ҳам Сирдай сочилди,
Сочларимда оппоқ гуллар очилди.
Наинки илонлар, зоғлар ичида,
Бағримиз ўртанар доғлар ичида.
«Бормиз на эртақда, на афсонада,

Аксар умр ўтди беморхонада¹.
Мени ҳам ёлғизлик айлаган адо,
Мендан кўра бахтли дайди ҳар гадо.
Заҳар-заққум обу озиғимизда,
Қайғули хуррамлик ёзиғимизда.
Кўрмадим дунёнинг бутунлигини,
Севгисиз яшамоқ мумкинлигини,
Мудом баланд тутар ишқнинг туғини,
Қалбим талаб қилар ўз ҳуқуқини.
Мен ҳам ишқ бобида сиз билан ҳамдам:
«Севгисиз одамлар – Худосиз одам!»

...

Менинг ҳам қалбимдан ўзга дўстим йўқ,
Тенг келолмас ҳеч бир гадою малик.
Ва лекин ғанимдай отиб минг бир ўқ
Ҳеч ким панд бермаган юрагимчалик.

...

Камина ҳам қисмат кир панжасида,
Ҳаёт ва мамотнинг исқанжасида.
Ёпиқ эшикларнинг ортида қолдим,
Шонли давралардан мангу йўқолдим.
Мен ҳам ёлғизлардан ёлғизман, ёлғиз,
Билмам иродамми, юрагим ожиз?
Қочиб кетгим келар далаю-қирга,
Асирман то хануз ишқ деган сирга.
Қисмат майи қанча бўлса ҳам тахир,
Тақдирга тан бермай нетармиз ахир.

...

Борлиқ узра юксалиб
Дарахтлар ўсар бетин,
Заъфарон навдаларга
Нур ёғилар ҳаводан.
Гоҳо равон йўлда ҳам
Қоқилсам ўқтин-ўқтин —

¹ Абдулла Орипов байти, муаллиф эскартиши.

Асло нола чекмайман
Бу бариси Худодан¹.

...

Менинг ҳам баъзида тош қотар қўлим,
Совуқ кучоғига тортади ўлим.
Оёғу қўлимда қолмас дармоним,
Ваҳима ичида чирпирар жоним.
Ўлим чарх урса ҳам атрофимизда,
Собитмиз муқаддас аъмолимизда.
Мен ҳам ёқтирмасман ёлғон шуҳратни,
Қалбимдан изларман қодир қудратни.
Буюклар ортидан гарчи қолмадик,
Эвоҳ, қалбимизни кашф қилолмадик!
Гарчи сиғмадик на само, на ерга,
На насрий асар, на илоҳий шеърга,
Менинг ҳам шеъримдан тўлмайди кўнглим,
«Бўлмайди!» дер фақат, «Бўлмайди!...» кўнглим.
Ва лекин наздимда бетимсол олам,
Ихлосим беадад имон сўзига.
Уялмай тик боқгим келар менинг ҳам,
Навоий кўзига, Бобур кўзига.
Абгор ҳолимда ҳам шоҳ каби тахтли,
Мен жуда соддаман,
Мен жуда бахтли.

...

Қалбингизга қайдан катта куч келар,
Во ажаб, Есенин Сизга дуч келар!
Кўзимнинг олдида пайдо баногоҳ,
Сирли даврангиздан бўларман огоҳ:
Пионино билан Каравот. Бурчак,
Сиз билан Марина, Кацо, Пастернак.

Сигарета. Гугурт. Гул. Кулдон,
Қаҳва. Китоб. Яшил дастурхон.

¹ Хосият Рустамованинг «Хулоса» шеъридан.

Тўртта стол тебранади маст
Шеър ўқийсиз тунга басма-бас.
Сиз. Пастернак. Марина. Кацо,
Бир бурчакдан мўралар Ацо.

...

Бешафқат сайратдим қалбим — кумримни,
Менга ҳам эслатманг қолган умримни.
Ўраб олган каби қайғули олам,
Кўзимга кўринмас гоҳо ўз болам.
Бошим чиқмади ҳеч хору зорликдан,
Бир садо бўлмади бахтиёрликдан.
Кўнглим ёритолмас ҳеч қандай чирок,
Ерга киролмасман, самовот йироқ.
Бироқ гар заминга пайваста лошим,
Менинг ҳам самога пайваста бошим.

...

Камина ҳам безор қиш совуғидан,
Қисматнинг бешафқат чирмовуғидан.
Саҳрода саргардон кимсадай яёв,
Саратон иссиғи ҳам мен учун ёв.
Жонимга қасд қилар кўкламу баҳор,
Касалим қайталар ҳар шому наҳор.
Хазон лашкарларин бошлаб келар куз,
Ярамга аччиқ туз ташлаб келар куз.
Йил бўйи юрагим ўртар минг армон,
Ягона шеър завқи дардимга дармон.
Гар ипсиз пойимни тушовлаган дард,
Кўнглимга баимкон кўндирмасман гард.

...

«Бизнинг хотинларга ҳаё фазилат,
Меҳнат бор, муҳтожлик доим бегона.
Онамсан, ёримсан, синглимсан фақат,
Дунёда энг азиз дўстим ягона.

Базмимда сизлардай шамим бўлмаса,
Лабимда не лаззат берарди шароб?

Муттасил ҳамёза, ҳаёт бибўса –
Супуги тегмаган хонумон хароб.

Ҳаётда, меҳнатда, ишқу аламда,
Ҳамиша ҳамроҳсиз менга ўзингиз.
Шер билан Фарҳоддай олишган дамда,
Қоматингиз ханжар, машғал сўзингиз.

Бизнинг аёлларга ҳаё фазилат,
Вафо хунаридир, меҳнат одати.
Худодан сўрайман, соғ бўлинг фақат,
Эй, мендай шоирнинг бахт-саодати»¹!

...

Ҳалима опанинг шоҳ байти ҳалол,
Ростдан ҳам: «Муқаддас, муқаддас аёл!»
Демасман нисбатан ёш муҳаррирсиз,
Ҳалима опадай бош муҳаррирсиз.
Менинг аёлим ҳам ишдан қилмас ор,
«Хонзода сингари ўтирмас бекор».
Заҳматкаш жаннати қайнонам каби,
Кўнглида кири йўқ қайнотам каби.
Саҳардан шомгача чопиб келади,
Ризқу рўзимизни топиб келади.
Хуруж қилса ногоҳ дардим бедаво,
Табибим, ҳабибим — дардимга даво.
У ҳам сиз сингари март ойин кизи,
Кўзимга тўтиё босган ҳар изи.
Икки ўғил, икки қизнинг онаси,
Жаннатдай гул билан тўла хонаси.
Қўлида ҳамиша сарпою тугун,
Беш ўғил набира бувиси бугун.
Савдо қилар қаттиқ боғлаб белини,
Онам раҳматлининг суйган келини...

¹ Атоқли шоир Фафур Фуломнинг «Хотин» шеърдан муаллиф эскартиши.

Нахот ёстикдош ҳам мисоли она,
Онамдай бошимда бўлар парвона.
Онам мени илк бор олгандай қўлга,
Аёлим кузатар энг сўнгги йўлга...

Равон йўлларингиз нур билан тўлсин,
Минг битта фаришта, ҳур билан тўлсин.
Хаётнинг турфа хил ўнгу сўлида,
Фаришталар олиб юрсин қўлида.

...
Ҳеч ким бу дунёга устун бўлмайди,
Ҳеч кимса ҳеч кимдан устун бўлмайди.
Барчадан бир куни қолар она ер,
Барчани бағрига олар она ер.

Ва лекин баҳорлар балқади такрор,
Мунаввар офтоблар қалқади такрор.
Ишқ дарди то абад жой олиб дилдан,
Афсунгар қўшиғи тушмас ҳеч тилдан.

ИЗҲОРИ ДИЛ

Заминни унутдим, самони ҳатто,
Унутдим мунаввар қуёшни, ойни.
Унута олмадим ва лекин асло,
Эй пари, сен каби чиройга бойни.

Ортиқ чорламас ҳеч қай бир кўчалар,
Кунларим заъфарон, зулмат кечалар.
Ҳурларга қўшса ҳам авраб чечалар
Унута олмадим ойдай чиройни.

Нурсиз кўзларимда тутилди олам,
Дарду ҳасратимдан қутулди олам,
Гарчи юрагимдан ситилди олам,
Унута олмадим сўзи ширмойни.

Тангридай қодирми шеваси ишқнинг,
Шунчалар нодирми меваси ишқнинг?
Ҳеч кимса бўлмасин беваси ишқнинг,
Тоқай зор изларман тенгсиз Хумойни?

Бошимда минг битта маломат бўлар,
Ким ёрдан айрилиб саломат бўлар.
Ёр ҳажри дўзахдан аломат бўлар,
Наҳот раво кўрсанг менга шу жойни?!

Кулинг нола қилар букиб тизини,
Раббим, сўрамасман жаннат қизини.
Лоақал тўтиё қилай изини
Васлин дариг тутма афсунгар ойни.

Заминни унутдим, самони ҳатто,
Унутдим мунаввар қуёшни, ойни.
Унута олмадим ва лекин асло
Эй пари, сен каби чиройга бойни!..

...

«Севгига ташнаман!..» – янграйди хитоб,
Муҳаббат шаробин ичарсиз шитоб.
Арслондай Қўчқорнинг севган ёрисиз,
Барча шоиралар бахтиёрисиз.

Ҳазрати Хизрдай эшонингиз бор,
Кўксингизда шода нишонингиз бор.
Сунбул сочларингиз дом айлағайсиз,
Ҳатто бизларни ҳам ром айлағайсиз.

Қалбингиз мисоли ишқ тўла кўза,
Эй, бағри беғубор ажиб мўъжиза!
Тангрим ҳадя қилган оташин ишқни,
Ёрингиз сингари жўмард ошиқни.

Муҳаббат сеҳридан сармаст кундузлар,
Худди ёмғир каби ёғар юлдузлар.
Фарҳоду Шириндай бағоят хурсанд
Баъзида унутиб қўшиқни... шеърни,

Юксак само ичра учарсиз баланд
Бағрингизга босиб шу улкан ерни.
Учарсиз очилар ғамларнинг кўзи,
Кўш қанот ҳам бўлар саодат ўзи.

Юлдузлар машъала йўлларингизда,
Бахту иқбол жоми қўлларингизда.
Кўлингиз кўшиқлар ёзар ҳавога,
Севгингиз овоза бутун дунёга.

Ҳамид Олимжону Зулфия каби,
Эй, ижод самосин бир жуфт кавкаби.
Саида Зунунова, Саид Аҳмаддай,
Олтин ҳарфлар билан битилган хатдай.

Бахтингиз то абад барқарор бўлсин,
Етти пуштингиз ҳам бахтиёр бўлсин!

...

Қанотга айлансин кураklarимиз,
Толега айлансин юраklarимиз.
Имон-эътиқоддан қилмасдан жудо,
Паноҳингга олгин бизни, эй Худо!

...

*Энг яхши тилаклар билан Абдуҳамид Пардаев,
2016 йил январь-февраль.*

ЗАМОН АЛЛОМАСИ

Шухрат Ака РИЗАЕВга
ихлос билан

Ассалом, эй Шухрат ака, ассалом,
Бахшида Сизга минг самимий калом.
Сизни чин юракдан Оға десамми,
Туғишгандай яқин тоға десамми?!

...

Бизга ҳам¹ журналдан жой бердингиз Сиз,
Эъозлаб тулпору той бердингиз Сиз.
Ёзибсиз бир дунё қалам ҳақи ҳам,
Қошингизда минг бор таъзим қилсак кам.
Мени муҳтожликдан озод қилдингиз,
Вайрона Каъбани обод қилдингиз².
Биз ҳам бу даргоҳда ишлаган қулмиз,
Озод ака³ билан қишлаган қулмиз.
Ким учун саодат, ким учун кулфат
Рауф ака билан бўлганман улфат.
Кайфи ошса бўлар қонга ҳам ташна
Низом Комил билан бўлганман ошна.
Мирпўлат Мирзони отам дегайман,
Отамдай бағри кенг Хотам дегайман!
Амир ака етмиш яшарли бола,
Устозга менинг бор меҳрим ҳавола.
Назира опанинг ўрни ҳам аъло,

¹ Устоз Мирпўлат Мирзо билан биргаликда таржима қилинган Нобель мукофоти совриндори Светлана Алексиевичнинг «Уруш аёлларнинг иши эмас» асарининг «Жаҳон адабиёти» журналида босилгани назарда тутилади.

² Ҳазрат Навоий қаламига мансуб: «Кимки бир кўнгли бузуғнинг хотирин шод айлағай, / Онча борким Каъба вайрон бўлса обод айлағай», байтининг муаллиф эскартиши.

³ Ўзбекистон Қаҳрамони, устоз Озод Шарафутдинов журналга бош муҳаррир бўлган кезларда мен ҳам мазкур жамоада маълум муддат хизмат қилганман.

Безагай ҳар юксак тўрни ҳам аъло.
Аломат Дилдора опанинг сўзи,
Марям Ёқубованинг баайни ўзи.
Файзи Шоҳисмол мулойим доим,
«Суйган бандам!» десин Худойим доим!
Ортиқ Абдулла ҳам менга йўл берган,
Меҳрибон устоздай холис қўл берган.
Устозлар рўйхати каттадан-катта,
Сиз ҳам бу рўйхатда борсиз, албатта.

...

Қошингизга шитоб чопа олмадим,
Кўнғироқ қилиб ҳам топа олмадим.
Ниҳоят ўйладим, кўп бўлмай диққат,
Шухрат акага ҳам йўллай шеърин хат.

«Хурсанд қилиш учун калом топмадим,
Хатдан аъло совға-салом топмадим.

Мактубки энг аъло дурдан ҳам аъло,
Хаттоки беғубор нурдан ҳам аъло.

Зотан, хазинангиз гавҳарлар кони,
Бебаҳо жавоҳир, жавҳарлар кони.

Бисёр имомларнинг тоат-тақвоси,
Бисёр дўсту ёрлар эзгу дуоси.

Бисёр содиқларнинг ибодати ҳам,
Тоат-ибодатдай ҳуш одати ҳам.

Анбиёлар тортган риёзат бисёр,
Авлиёлар қилган ибодат бисёр.

Неки бўлса рўйи заминда аъло,
Сиз учун тупроқдай қадри йўқ асло.

Бироқ алам билан тортилган фиғон,
Каби аъло тухфа бўлмас ҳеч қачон.

Наздимда Сизда йўқ ҳеч бир муаммо,
Илтижо, ёлвориш топилмас аммо.

Шу боис хатга ғам солиб жўнатдим,
Алам-армонларим олиб жўнатдим.

Сиз учун чикора минг ҳамду сано,
Ва лекин муқаддас минг дарду фано¹».

Гап-сўзлар қуш каби учиб кетади,
Мактуб иқболга ҳам ҳатто етади.
Биздан ёдгор бўлиб қолар бир куни,
Ҳақиқий баҳосин олар бир куни.
Яратган эгамнинг бу ҳам ҳиммати,
Яратган ҳимматин юксак қиммати.
Кимларга номалар йўлламадим мен,
Кимларни шеър айтиб қўлламадим мен.
Ҳиммат қилар дея мен нотавонга,
Шеърин хат йўлладим Хосиятхонга.
Ўзим сўраб олган раҳматдан ўзга,
Ҳозирча ҳеч не йўқ арзирли сўзга...
Умрим панд бермаса шитоб қилгайман,
Шеърин номаларим китоб қилгайман...

...

Зангори экранда бийронсиз аксар,
Бизнинг кулбада ҳам меҳмонсиз аксар.
Қай куни экранда яна балқдингиз,
Тарих ичра елкан каби қалқдингиз.
Мирзо Улуғбекнинг сўзларин олис,
Яна бир бор эсга олдингиз холис:
«Замонамиз ғоят нозик. Ҳар ёқ хатарнок!

¹ Алишер Навоий. «Лисон ут-тайр», CXLV боб, муаллиф эскартиши.

Бизга лозим забардастлик, бирлик ва идрок.
Бу фурсатда оломонга галаён солиб,
Бизга қарши қўзғатганлар бизга дўст эмас.
Улар Темур хонадонин ёвуз душмани,
Бундай овоз зиндонлардан чиқмай бўғилар»¹.

...

Сиз билан наинки биз кўзтанишмиз,
Ижод оламига пайваста эшмиз.
Ҳатто омад кулиб отамлашганмиз,
Бағримиз кенг очиб Ҳотамлашганмиз.
Эсимдан чиқмас ҳеч ноябрь оyi,
Дўрмон боғи ичра Боқийнинг жойи,
Пешайвон бағрида кўхна чорпоя,
Токлар бошимизга соларди соя.
Давранинг тўридан жой олгансиз Сиз,
Қаршингизда Эркин Аъзам билан биз.
Палов дамлаш билан андармон Боқий,
Камина бўлгандим Сизларга соқий.
Салгина қизишиб, шишганим ҳам рост,
Сухбат асносида пишганим ҳам рост.

Фафур Фулом домла шубҳасиз даҳо,
Дедингиз: «Шум бола» жуда бебаҳо.
Машҳур романлар ҳам бир кун ўқилмас,
«Шум бола»ни бироқ эл канда қилмас.
Ўшанда мен бунга қўшилмагандим,
«Шум бола» қийматин ҳеч билмагандим.
Кейин бу асарни кўп бор ўқидим,
Ҳаттоки такрор ва такрор ўқидим.
То ҳамон кўлимдан қўймайман сира,

¹ Шайхзода. Асарлар. Олти томлик, учинчи том. «Мирзо Улуғбек», тарихий фоҳиа. Ғ.Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, Т., 1972-йил, 165-бет. «Мирзо Улуғбек» драмасининг Самарқанд драма театрида қўйилишига бағишланган кўрсатувда Шухрат ака Улуғбек Мирзонинг шу сўзларини келтирди.

Кайта-кайта ўқиб тўймайман сира.
 Ниҳоят кўнглимда йўқ сира гумон,
 Озод ака билиб айтган бир замон:
 Юксак Фафур Фулом домла мухтарам
 Маҳорат бобида Марк Твендан ҳам¹.
 Афсоналар айтар, айтар нақл ҳам,
 Шоҳларга ўргатар ҳатто ақл ҳам.
 Қадимий Тошкентнинг манзаралари,
 Айёр шум боланинг минг хил ҳунари.
 Қоровой ҳар дарахт баргида юрар,
 Юксак юлдузни ҳам бенарвон урар.
 Бас келар Сарибой сингари зўрга,
 Ҳаттоки тириклай тикади гўрга.
 Қўшмачи ҳожини қилар оломон,
 Унга ҳаммол бўлар соддадил Омон.
 Кимларнидир авраб гўё қанд берар,
 Нашавандларга ҳам ҳатто панд берар...
 «Шум бола» наинки нодир китоб бу,
 То абад безавол қодир хитоб бу!

...

Э.Аъзам ишончин оқладингизми,
 Докторлик ишингиз ёқладингизми?..

Сиз билан хаёлан суҳбат қиларман,
 Сиз каби мен ҳам ўз бағрим тиларман:
 Фаройиб замона одамларимиз,
 Оқилу девона одамларимиз.
 То ҳамон гувоҳмиз зулм, зўрликка,
 Тўнғиз қавмига хос бўтқахўрликка.
 «Бўтқа маданият»² голибдай бу кун,
 Кай қавм гўрликка толибдай бу кун.

¹ Қаранг: «Хавфсизлик бош мезон бўлса...» Адабиётшунос олим Шухрат Ризо билан суҳбат. «Тафаккур» журнали, 2010 йил, 3-сон, 11-бет.

² Шухрат Ризаев «Тафаккур» журналининг 2010 йил, 3-сонида босилган «Хайрихоҳлик бош мезон бўлса...» мақоласида русча «маскультаура» иборасини «бўтқа маданияти» тарзида талқин қилган.

Тўғри бўлсин қодир Тангрининг кўзи,
Бу балодан бизни асрасин ўзи.

...

Ижод аҳли бироз чекинган каби,
Барча ин-инига бекинган каби.
Лекин адабиёт ўлмайди асло,
Шоирсиз эл бағри тўлмайди асло...
Сиз ҳам тортмоқдасиз шу йўлда заҳмат,
Устоз, Отангизга раҳмат, минг раҳмат!

...

Кадрларман Шухрат Ризонинг таъбин,
Ахир ўтагансиз Ойбек мактабин.
Сиз каби бадий диди нозик кам,
Қизлар ашъорига мафтунман мен ҳам.
Йигитлар назмида кибру ҳаво бор,
Қизлар назмида қай дардга даво бор.
Шоиралар бир тан табиат билан,
Йигитлар жанг қилар жамият билан.
Шоиралар кўнгил дардин куйлар пок,
Шоирлар назмида музаффар идрок.

...

Халима Опадай шоира сара,
Фафур Фулом каби тортади наъра.
Кўнгли гарчи нозик қилдан қолишмас,
Сабру матонатда филдан қолишмас.
Ёзганда кўксига тиг уриб ёзар,
Қаламни қонига ботириб ёзар.
Наинки мардона эрга ўхшайди,
Во ажаб, ярадор шер¹га ўхшайди.
Наинки ҳозир ҳам айқирар, ё Раб,
Хатто қабрида ҳам ҳайқирар, ё Раб!

...

¹ Халима Худойбердиеванинг:

Ич-ичида арслон ўкириб,

Сиртдан майин жилмайган аёл, сатрига ишора.

Нодираи замон Ҳалима Аҳмад,
 То ҳамон шеър битар тортиб минг захмат.
 Ашъори Мащрабдай минг жунунга бой,
 Бир замон қўлидан мен ичганман чой.
 Даврамизда ҳилол-малика мисол,
 Сармаст айлагандай айёми висол,
 Хаёл оғушида сузарди аста,
 Наздимда атвори туюлди хаста.
 Биз билан бўлса ҳам ҳамнафас бирга,
 Ботинан ошна илҳом деган сирга.

Аё дўст! Шоирга баҳо бер холис,
 Хаёл осмонида яшайди олис!
 Оташ-алангадан яралган жисм,
 Гар булбул сингари муштдай бир қисм,
 Вале ашъор билан синоатга бой,
 Қалблар осмонида балқар мисли ой.
 Ҳалима учун йўқ сарҳад-канора,
 Хиҷрон ҳам наздида гўзал тарона.
 Ақл бовар қилмас шоира лобар,
 «Ғамни ҳам қувончни севар баробар!»

Бебаҳо дунёда баҳо кидириб,
 «Яшар жон қушига ғамни едириб!»
 Дунёда бормикан орзулари қон,
 Ҳалима қалбидай шиддатли вулқон!
 Шоҳ байти зарбидан жоним қақшайди,
 Шоира юрагин сўйиб яшнайти!
 Муҳаббат каштасин безар бу чевар,
 «Дўзах оловида куйиб ҳам севар!»
 Бу асли армонли ҳар дил хатидир:
 «Азоб ишқ-муҳаббат мамлакатидир!»

«Исмини яширган бир ғариб гулга,
 Бағрини едирар ошиқ булбулга!»
 Сарбаланд парвози, етмайди хаёл,

Хатто муҳаббатдан юксак ҳур аёл!
Дунё зиндонида умиди қаро,
Руҳи бошин олиб кетган кўк аро,
Нобуд бўлса ҳамки музаффар аслим,
Мард каби ҳеч қачон бўлмагай таслим!
Минг бир дарду алам билан ҳамхона,
Ҳаёт дўсту мамот тутинган она!

Бағрида минг йиллик хунлар уйғонур,
Бўғизланган қаро тунлар уйғонур.
Сўраманг сиз уни мендай аъмодан,
«Қидирганлар топар юксак самодан».
Фигони кўзларим ёшин айлар сел:
«Кўзи кўр ишқим кел, кел, ажалим, кел!»
Ёлғизлик чоҳининг ягона моҳи,
Етти иқлимни ҳам титратар оҳи.
Шеърят осмонин порлоқ кавкаби,
«Фироқнома» битар Нодири каби.

...

Жўмардлар зотидан кин-ҳасад нари,
Шеър мафтуни дўстим Баҳром сингари,
Ташнаҳол сипқордим «Умид соясин»,
Дилга муҳрладим шоир ғоясин.
Барчамиз бағрига олар она ер,
Дилнура¹ни йўқлаб йиғлаб ёзган шеър.
Шоҳ ҳам ҳавас қилар шоир тожига,
Марсия ҳам битган Асқар ҳожи²га.
Мудом қайнаб тошар бу тоза булоқ,
Даъватига сиз ҳам тутинг бир қулоқ:

«Кўнгил, хижобинг кий, бўлма шарманда,
Ишқдан сархуш бўлиб айлама ханда.

¹ Мумтоз қўшиқларнинг беназир ижрочиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган хонанда Дилнура Кодиржонова.

² Шоир Асқар Маҳкам.

Хажр ханжарини келмоқда қайраб
Касди бордек магар ё сен, ё манда.
Шодликдан ғам изла, ғамдан шодликни,
Оғу пинҳон эрур ҳар қандай қандда.
Оёқ остидадур гарчи бу тупроқ,
Бир кун бош кўтаргай ҳар бир баданда.
Зоғлар базми билан хазон тўлгайдир,
Булбулни беқадр этган чаманда.
Севинчми, қайғуми, ким бўлса ҳам ишқ,
Биз унга қулдирмиз, биз унга банда.
Васл чироғига кўз тутма ки, у
Сендан ҳам, мендан ҳам жуда баландда¹».

...

Шеър айтишда енгар қай бир мард эрни,
Унга бағишладим мен ушбу шеърни:

Боғ аро яшнайти гул,
Кутгани бийрон булбул.
Куйганлар билар ҳолин
Арилар сўрар болин!

Шоира ҳам мисли гул
Сархуш сирли ҳол билан.
Қон ютар вале бизни
Сийлар асал-бол билан!

...

Амир Навоийнинг сарбозларимиз,
Ижод майдонининг дорбозларимиз.
Биз учун кўш қанот музаффар сўзи,
Хамиша дуоғўй Ҳазратнинг ўзи.

Сиз ёзган сингари «Искандарнома»,
«Ҳамса»ни ўзгача қилдим ҳангома.

¹ Ҳалима Аҳмедова. Умид сояси, шеърлар. «Ниҳол» нашриёти. – Т., 2008 йил, 76-бет.

Ваҳоб Раҳмон билан зарур билдик биз,
«Хамса»ни шеър билан табдил қилдик биз.

Аксари ҳолларда мисли золим шоҳ,
Боқий ҳам бу ишда бизга хайрихоҳ.
Мен билан бир йилда туғилган даҳо
С.Саййид ҳам берди юқори баҳо.
Тулкидай айёрлик буткул бегона,
Икром¹ ҳам ёрдамга тайёр мардона.
«Оммага зарур бу табдил бегумон!»
Қўллар бизни ҳатто Хайридин Султон.
Турфа даъволардан олисмиз-олис,
Калом хизматини қилсак бас холис.

...

Жонга тегмадими журналнинг иши,
Нашр ва обуна турфа ташвиши?
Панд бермаяптими ходимларингиз,
Ҳамон алпонами одимларингиз?..

Шухрат Ака, айтар сўзим зиёда,
Сиз томон тикилган кўзим зиёда.
Не бахт, қиёматли оға-инимиз,
Эътиқодимиз бир, яхлит динимиз.
Майлига гоҳ ранги сомон бўлайлик,
Не бўлса ҳам мудом омон бўлайлик.
Демасман: яхши ё ёмон сақласин,
Парвардигор бизни омон сақласин.
Кун сайин сеҳримиз зиёда бўлсин,
Оташин меҳримиз зиёда бўлсин.

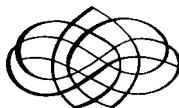
Ҳамиша тинч қилсин замонимизни,
Шабнамдай соф қилсин имонимизни.
Инсоф бериб дўсту душманимизга,
Жаннатдай кўрк берсин гулшанимизга.

¹ Шоир Икром Искандар.

Хамфикр бегидир ўйларда мудом,
Кўришиб юрайлик тўйларда мудом.
Хамиша ёр бўлсин юксак мартаба,
Даргоҳингиз бўлсин мисоли Каъба.
Кечиринг қай сўзим хато бўлса гар,
Кўнглим тўқ Каттадан ато бўлса гар.
Хайр дея асло қилмасман нидо,
Бу хат дўстлигимиз учун ибтидо!..

*Энг яхши тилаклар билан
Абдуҳамид Пардаев,
2016 йил, март-апрель.*

...

ШОИР ИКРОМ ИСКАНДАРГА

Во ажабки, Жиззах даштин боласи,
Шеърият гулшанин алвон лоласи.
Кайноқ қалбин анор каби эзар ҳам,
Кони билан ашъор қасрин безар ҳам.
Фалат айтдим, ахир бу диёр бир пайт,
Зайнаб-Омон ишқин куйлаб битган байт,
Саодат қўшиғин айтган баралла,
Ҳамид Олимжонга ҳам айтган алла.
Тошоҳур шамоли¹ сингари дайди
Икром боис дўстлар сафи кенгайди.
Чатиштирар наср билан насрни,
Кучайтирар шоҳ байтида таъсирни.
О, маҳорат билан чалар найин ҳам,
Чакмоқлар ёритар мард кўкайин ҳам.
Созин чалса ҳар бир қалбга қон кирар,
Жонсиз оғочга ҳам ҳатто жон кирар.
Не учун севмай дард тўла овозин,
Булбуллар ҳам тинглаб лол бўлар розин.
Ифорлар улашиб гул лаганида,
Олчадай кўнгил ҳам гуллаганида,
Соғинсак ҳам эсга олмай лоақал,
Бешафқат ёр қилар тақдиримиз ҳал!..

Содда кўрингани билан зохири,
Чечанликда шоир аҳлин мохири.
Китобин очсангиз эрта-кеч, наҳор,
«Югуриб чиқар тез эрка қиз — Баҳор!»

Ёмғирдек тўлиқиб ёғар зорлари,
Тошар юрагидан сой-анҳорлари.

¹ Тошоҳур — Оққўғол тоғи этагида жойлашган охур шакли улкан тош. Пастдаги қишлоқларда қишин-ёзин бетиним эсгувчи Тошоҳур шамоли шу жойдан бошланади, дейишади.

Хизматида ҳатто шаббода елиб,
 Қошида бош эгар Оқчўғол¹ келиб.
 Курама мен каби қошу қовоғи,
 Чаптаст йигит каби шамол ўртоғи.
 Асрий алёрларни шод куйлаб келар,
 Минг ҳасрат оромин тўзғитиб елар.
 Лола-қизғалдоқлар гар йўлин тўсар,
 Кўнгли осмон қадар юксалар, ўсар.
 Сўлғин тунги гуллар чегарасида,
 Сўлим тонглар ахир келар расида.
 Биз каби дашти ишқ ичра, қадрдон,
 Сарсари саросар, сарсон-саргардон!
 Биз каби саҳролар кезар пиёда,
 Ҳамдарди йўқ умиддан ҳам зиёда.
 Ҳижрон ичра шамдай ёнар ўксиниб,
 Ханжари ишқ тилар хаста кўксини.
 Жонсарақ жуда ҳам, эвоҳ, пишқириб,
 Таъқиб қилар қисмат қора қашқири.
 Кўнгли гар ерча кенг эзгулик тусар,
 Кифти узра яшнаб хиёнат ўсар.
 Ҳасрат дил бандидан тортиб етаклар,
 Қалбидан тўкилар сирли эртақлар!
 Ишқ зардобин алқар: «Оби ҳаётим!
 Жоним аро қайноқ қоним — баётим!»
 Тўзғитса Тошоҳур ели изларни,
 Шамолдан ҳам қаттиқ қучар қизларни.
 Ёритар қалбин ёр юзин шуъласи,
 Севгани афсунгар ишқ ашуласи.
 Барг каби титрагай ишқ туйғусидан,
 Туйқусдан уйғонар тун уйқусидан.
 Ёр билан қолса гар туман — саркарда,
 Тортар дарчасига қалин бир парда.
 Икром гул-лоласи таратар хушбўй,

¹ Оқчўғол — Ғаллаорол ва Бахмал туманлари чегарасида жойлашган тоғ.

Эй Ҳамид, «...зўриқиш — ғам-аламни кўй!»
Кўклам булутлари каби тўлиқар,
Ҳижрон лашкарига биздай йўлиқар!
Баҳор ёмғирлари билан сирлашар,
Шамол, қадрдони билан бирлашар.
Байтида товланар рангин кирои
«Бу фоний дунёнинг оний чиройи».
Фармонида олам барча ранглари,
Бағрида висолу ҳижрон жанглари.
Ҳидлар салтанати бетимсол тилсим,
Шайдо қалб атридан ёрилар сим-сим.
Шеърида гул каби ҳар дардга дармон,
Бисёр қатма-қат бахт, қатма-қат армон.
Ғарқоб нур кўйнида куйга, баётга,
Шароби ишқ боис ташна ҳаётга.
Офтобдай оташин ишқин куёши,
Ҳатто юлдузларни ғарқ айлар ёши.
Ишқин булбул каби куйлагай жўша,
Топилмас қалбидай бегубор гўша.
Илҳоми жўш урса меъмордай ногоҳ
Қаҳратон қаҳридан қураар қароргоҳ!
Сарбаланд камалак каби ранг-баранг,
Оҳу ноласидан яралар оҳанг.
Паймонаси қалтис сўз билан тўлар,
«Ҳаёт — булок! Сувсаб бағрида ўлар».
Кашф қилар минг сирни равшан қалб кўзи:
«Ҳаёт». Жуда қаттиқ унда «...ёт» сўзи».
Мендан сўранг асли Икром қаёқда,
«Ишқсиз одамлардан олис бир ёқда.
Олам ичра анвор куёшдай бегард,
Сохта туйғулардан қўриқлар ишқ — дард!»
Бағрида қайнар дард мисли шалола,
Туткундай айтолмай, воҳ, қилар нола!

Кўзларига сиғар гар чексиз олам
Сиғмас бироқ зинҳор кўз ёшу алам.

Назарга илмас ҳеч мендай бўшни у,
 Уч азамат терак билан кўшни у.
 Сира тиним билмай боладай бебош
 Анҳор қовурғасин санайди қуёш.
 Наинки қошида йиллар гарди бор,
 Қалбида дунёнинг улкан дарди бор.
 Наинки биз қаби аскари Вақтнинг,
 Амру фармонида лашкари Вақтнинг.

Ва лекин минг нола ҳар нафасида,
 Сизу биздай севги тор қафасида.
 Қизарар ёрини кўрса лоладай,
 Дардин айта олмас мактаб боладай.
 Қишнинг юрагида олов ёнар — ишқ,
 Оташ юрагида оловланар ишқ.
 Қалбининг қатига кўмганларини,
 Сел бўлиб сўйлайди ўмганларини.
 Ишқ билан музайян ҳар сонияси,
 Шеъри ҳам асли ишқ симфонияси.
 «Май ойи. Кенг майдон. Ва икки жом май».
 Кошки шеър тингласам ёнидан жилмай!..

Ёр жамолин қилай дея томоша,
 Шамолда югурар минг бир том оша.
 Дуч келган ҳар зотлар сўрар ёрини,
 Тушида туш кўриб кўрар ёрини.
 Кўклам сели қаби тўлиқар тинмас,
 Ашъор самосидан заминга инмас.
 Ҳатто тинида ҳам тугёни бисёр,
 Тугён деманг ғолиб исёни бисёр.
 Ошиқиб ошиқлар сонин оширар,
 Мен қаби ошиқлар завқин тоширар.
 Ёр васлин гар интиқ юз йиллаб кутар,
 Кўрганда ҳатто кўз ташлолмай ўтар.
 Лаҳзалар асрдай асар қолдирар,
 Фикр сўз ҳажмида шаклга кирар.

Интизор кўнглида изтироб ўзга,
Соғинч сўз шаклида кўринар кўзга.
Айролик денгизин чоҳ гирдобида,
Куяр жаҳаннамдай ҳижрон тобида.
Наинки сел бўлар қари ҳам, ёш ҳам,
Куйласа эрийди харсанг ҳам, тош ҳам.
Мендай ҳар парини суйган ҳам ўзи,
Куйлаган ҳам ўзи, куйган ҳам ўзи.
Писанд қилмай ҳижрон озорларини,
Сайр этар муҳаббат бозорларини.
Юлдузларни ерга олиб ҳам тушар,
Гавҳардай қўйнига солиб ҳам тушар.
Армон қўшиғин ҳеч айтишни билмас,
Ёр қошига бориб қайтишни билмас.

Гар беназир шоир кибру ҳаво йўқ,
Шухратпараст каби минг бир даъво йўқ.
Юксак минбарлардан қилмас ҳеч хитоб,
Чиқармас кимлардай кетма-кет китоб.
Муқаддас каломга ҳақ садоқати,
Қофиябозликка йўқ ҳеч тоқати.
Ҳовликма каби зўр бермас ҳажмга,
Чўлпондай айлансам бас дер нажимга!
Кимлардай минг битта танага ботиб,
Унвон харид қилмас имонин сотиб.
Танлаган заҳматли қисмат йўлини,
Дуч келган ҳар касга бермас кўлини.

Хонанишин гарчи аксар хониши,
Ром айлағай қуёш каби ёниши.
Борми деб жазо ҳар айёр ботилга
Жиноят мажмуин ҳам олар тилга.
Самимий байтида йўқ ҳеч ифтиро¹,
О, шеърий шакллар қилар ихтиро:

¹ Ифтиро — бўхтон, сохталик.

«Бир тўй бўлди.
 Намозшомда мўъжаз қишлоқ
 тўлиб кетди наволарга.
 Бир ўй бўлди
 юрагимда ва урушқоқ
 аразларни ҳаволарга
 сочиб, кирдим
 тўйхонага, ловуллаган,
 соғинч тўлган юрагимни
 очиб кирдим...»

...

Туйғулар туғёнин то айлар тасвир,
 Икром ҳам бамисли моҳир мусаввир:
 «Тиниб тинчимас ҳеч Табиат момо
 сандалга оқ кўрпа ташлаган кўйи
 бўй етган шўх-шаддод қизига атаб
 сеп тикар бетиним бутун қиш бўйи».

...

Ва лекин юрагим ўртар ғам-алам,
 Икром ҳеч бир текис ўйнатмас қалам.
 Ишласа ҳам катта ишларда масъул,
 Ижод бобида ҳеч эмас сермахсул.
 Бисоти қай сармаст саргузаштидай,
 Йироқ равонликдан Жиззах даштидай.
 Қай бир шеърларида булбули бийрон,
 Қай машқи юрагим айлагай вайрон.
 Сарсон-саргардондай адашган йўлдан,
 Гоҳ илҳом жиловин чиқарар қўлдан.
 Бамисли фалсафа фанларин шоҳи,
 Сафсата сотишни хуш кўрар гоҳи.
 Рауф Парфи каби сийратан дарвеш,
 Ярашмас идрокин тақрор қилса пеш.
 (Илми ҳикмат, Икром, қилмагай мафтун,
 Биздан чикмас сира доно Афлотун!)
 Ижод гулзорида мисли сариқ печ,
 «Беш сўз» туркуми ҳам қовушмаган ҳеч.

Синчиклаб берсангиз агар эътибор,
Абдулла Орифга тақлид шеър ҳам бор.
Муҳаббат армонин қилар экан шеър
«Ўлган севги учун таъзия йўқ», дер.
Ҳар шеър мухлисига намоён кундай,
Устоз бисотида байт ҳозир шундай:
«Ўтган севгим учун очмасман аза,
Унга на қабр бор ва на жаноза».
...О, Ҳамид, сен сира шошма-адашма,
Орипов, барчамиз учун – сарчашма.
Порларми ё хира шеър юлдузимиз,
Ашъорин қаърида ўқ илдизимиз.
Во дариғ, биз Рауф Парфидан кўра,
Анъанавий йўлга содиқмиз, жўра!

...

Мажнундай телбалик қайнар қонида,
Қуяр ёр ёнида ёр ҳижронида.
Ҳижрон оташида шам каби эриб,
Ўтинар қирларга боз бағрин бериб:
«Кўрсатар майсадай нафис изингни,
Момо қир, бер менга шу бир қизингни!..»
Олиб қочар бироқ қирлар йироққа,
Минг бора лаънатлар айтар фироққа.
Фарёди дарёни тоширар ҳатто,
Тошиб бор оламни яширар ҳатто.
Тошқин ҳасратларин йиқмайди бироқ,
Ёр тўпигига ҳам чиқмайди бироқ.
Паҳса девор каби қулар намликдан,
Даҳшатга ҳам тушар хотиржамликдан.
То ўзин тияркан ўзни тиймоқдан,
Тап тортмас Алпомиш зирҳин киймоқдан.

...

Шоир то бедаво дардга йўлиқмас,
Кўкламги булутлар мисол тўлиқмас.
Икром феълида ҳам сирли зўриқиш,
Гўё боши узра қилич қайрар қиш.

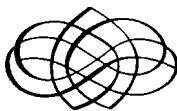
Истило этилар гар истиҳола,
Тутқун булбул каби чекар оҳ-нола.
Шеъридан шеърига кўчар ҳасрат Куз
Бағрим жизиллатиб сепар тақрор туз.
Минг дарддан фаввора мисол тўлиқар,
Ёрнинг ғазабига ногоҳ йўлиқар.
«Дунё — тор сағана!» бағрин қилар қон,
Бор дардин куйлашга бермас ҳеч имкон:

Гарчи ўлар,
Кўнглини асрар бўронни кучиб —
япроқ каби йироққа юраги кетар учиб.

Гарчи ўлар,
Шитирлаб синганида чириклар,
бир бахт кўрар жонида кўролмаган тириклар.

Гарчи ўлар,
Тупроққа қоришмоққа шайланар —
ям-яшил ўт-ўланлар ўтмишига айланар...

*Аё Икром, мени ҳам хурсанд қилинг тағинай,
Янги китобларингиз интиқ бўлиб соғинай.
2016 йил.*

ҲАЛИМАНОМА

Оташқалб шоира Ҳалима Аҳмедовага

*Самога айланиб бормоқда қалбим,
Бунчалар яқинсан, эй олис ёрим.
Ҳалима кўз ёши, кулгуси ҳаққи,
Сенга тиз чўкаман, Парвардигорим!*

Ассалом, эй соғинч чўлидаги Гул,
Хижрон гирдобида, кўлидаги Гул!
Малика Нодира каби хонимсиз,
Не бахт, ўттиз йиллик қадрдонимсиз.
Қизгин саксонинчи йиллар охири,
Ошкора замона ботин-зохири.
Васлингиз шабнамдай ғоят беғубор
Навоий, 30¹ да илк бор бўлган ёр.
Тасодиф десамми, десамми омад,
Ўшанда қилганман мен ҳам хушомад.
Шавкат Раҳмон, яна Муҳаммад Юсуф,
Улар умри қисқа бўлди, таассуф.
Хонада бор эди Абдували² ҳам,
Хатто Рауф Парфи каби вали ҳам.
Юксак қояларда очилган гулсиз,
Эвоҳ, хазон келмай сочилган гулсиз!..

...

Бухоронинг қалби қалқар кўзида,
Офтобу ой каби балқар сўзида.
Киприк билан чизар туннинг сувратин,
Тонгда очилгувчи тонгнинг ҳайратин.
Қайғули ноласи бу тоза гулнинг
Маънос хаёллари қора сунбулнинг.

¹ Тошкентнинг Навоий кўчаси, 30-уйда жойлашган Фафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти назарда тутилади.

² Абдували — таниқли шоир Абдували Кутбиддин.

Юрагида ёнган туйғулар бари,
Ҳаёт қонунига телба-тескари.
Қаҳқаҳалар отар ғам овозида,
Ҳар онгни уйғотар ҳазон созида,
Руҳида Яратган эгамнинг нақши,
Шоирани нечун демай мен яхши.

* * *

«Кўзинг қиёматдан хабарму манга,
Зулматнинг сиёҳи назарму манга,
Жаннат йўлларида ўтибман чоғи,
Жаҳаннам оғуси шакарму манга?»

Ҳазон уйқусидан уйғонди кўнгил,
Умид ҳосили йўқ шажарму манга.
Фигон пайконида буздим фалакни,
Йиғлаган абрлар ҳазарму манга?»

Ҳар нур толасига эврилди жоним,
Қорайган фарёдим қамарми манга.
Кимнингдир ҳажрида беармон ёндим,
Қалбим хокистари самарми манга?»

Синди паймоналар дайри фанода,
Қон тўла бу дилим соғарми манга.
Афсонасин судраб кетди баҳорлар,
Мискин тийрамоҳлар гузарми манга?»

Шамол сийнасига бошимни қўйсам,
Очилган ҳар ғунча зарарми манга.
Яна ёнгим келар ишқ гулханида,
Ёниб ёнмаслигим қадарми манга?
Кўзинг қиёматдан хабарми менга?..»

* * *

Орзу қушларининг вайрон уяси,
Бағримиз кемирар армон қуяси.
Мен каби ахтариб ишқ шуъласини,

Куйлайди дарду ғам ашуласини.
Афсоналар айтар парвоналарга,
Қалбин тортиқ қилар девоналарга.
Одимлар айрилиқ қора тиғида,
Минг бир армон изи қорачиғида.
Чаптаст сарроф қисмат қўлидамиз биз,
Ишққа ташна тақир чўлидамиз биз.
Сизга ҳам бегона худбин дарғалар,
Дўрмон боғларига қўнган қарғалар.
Наинки мен каби ултони ғамнинг,
Шодликнинг гадоси, султони ғамнинг.

...

Эй, бахтнинг ортидан умидвор чопган,
Азоб йўргагидан ўғлини топган.
Исми ҳам бағоят ўзгача Шоҳдил,
Хазратим айтгандай шоҳдай огоҳ дил!
Тебратган Парфидай устоз бешигин,
Фаришталар очиб-ёпар эшигин.
«Оз сўзлаб, оз ухлаб, яна оз егай,
Оз егай ва лекин мудом соз егай¹».

Онасиз, қалбингиз амрини айта,
Тангридан иқболин сўрайсиз қайта:
«Берган азобларинг жонимга малҳам.
Барча синовингдан чиққайман омон.
Бедор тунлар, бемор юрагим ҳаққи,
Ўғлимни асрагин, асра, Художон!»
Шоҳдил, мард Фарҳоддай гўзал тийнати,
Қонсинглим ҳаётин гўзал зийнати.
Ёлғиз деманг бироқ фарзандин асло,
Неча Алпу Барчин шеърлари аъло.
Наинки Шоҳдилдай қора кўзи бор,
Халиманинг завол билмас сўзи бор.

¹ Алишер Навоий, «Фарҳод ва Ширин» достонидан муаллиф эскартиши.

Меҳрибон онадай тавоби зиёд,
 Оташқалб шоира – савоби зиёд¹.
 Минг бир заҳмат билан берилган сайқал,
 Шеър ашъорлари мангулик ҳайкал!

...

Гарчи боши узра муҳаббат тожи,
 Минг бир азоб минг бир хато хирожи.
 «Юрагида жавлон урар тутунлар,
 Унга кўнгил беринг бағри бутунлар»².
 Бўғзимга тикилиб қолар бир нима:
 «Наҳотки бу буткул бошқа Ҳалима?!»
 Наҳот то қиёмат асло қўймас тинч,
 Хиҷрон дашти ичра кимсасиз соғинч.

Нечун баҳту иқбол мисоли рўё,
 Нечун ҳаёт сизга ағёрдай гўё?
 Бу қандай матонат, бу қандай бардош:
 «Оч қолсак юрак бор, чанқасак – кўз ёш!»
 Кимлар чанқаб ичар кўзингиз ёшин,
 Кимлар ноҳақ отар маломат тошин.
 Нечун Ҳалимага – ашъор мафтуни –
 «Ҳамдард тамакининг қора тутуни».

Орзунинг музлаган сояси недир,
 Азоб гулханларин дояси недир?
 Наинки севмоққа келган бўлгансиз,
 Наҳот алданмоққа келган бўлсангиз?
 Бир кокили кумуш, бир кокили зар,
 Япроғи ложувард, меваси гавҳар,

¹ Куръони карим «Қаҳф» сурасининг «Мол-мулк, бола-чақа шу ҳаёти дунё зийнатидир. Парвардигорингиз наздида эса (абადий) қолгувчи яхши амаллар савоблироқ ва орзулироқ (орзу қилишга арзирлироқдир)» ояти шарифасига ишора. Қаранг: «Куръони карим», Алоуддин Мансур таржимаси. Т., 2004 й., 333-бет.

² Машҳур ҳофиз Комилжон Отаниёзов куйлаган халқ қўшиғидан байт, муаллиф эскартиши.

Туйғулар ичида нахот зўр севги,
Озодликни севар кўзи кўр севги?

Ишқингиз умматсиз пайғамбар нахот,
Кўнглингизда минг дард – пайғом бор нахот.
Халимахон, айтинг, бу қандай зафар:
«Ажал кўшиғида ишқ бор музаффар».
Огоҳ қилинг, эй гул, мени ҳам ахир,
Қонда нетиб кулар қирмизи таҳқир?

Нахот Сиз ҳам мендай андухпарастсиз,
Хижрон шаробини сипқориб мастсиз.
Нахотки бешафқат ҳазили бахтнинг,
Нахот ҳамон армон манзили бахтнинг?
Нахотки тақдирнинг йўқ ҳеч ибоси,
Нахот руҳингизда қайғу либоси?
Тонгингизга қора чизиқ тортган ким,
Умидингиз парча-парча йиртган ким?
Нахотки на само, на асрий ерда,
Яшайсиз Сиз фақат қайғули шеърда?
Қақнусдай аланга боласимисиз,
Хижрон даштин алвон лоласимисиз?

Бўрондай галаён солиб келарсиз,
Қандай қудрат билан ғолиб келарсиз?
Хомуза тортганда керишиб баҳор,
Нахот қўлингиздан кетар ихтиёр?
Нахотки муҳаббат макри шайтоннинг,
Сарбаланд ишқ қасри арки шайтоннинг?!Нахот йўлдан урган Сизни ҳам сароб,
Ичгансиз билмасдан заҳарли шароб?
Нахотки унутиб бахтнинг отини,
Ҳаттоки тотгансиз дўзах тотини.
Нахотки наинки Заминдай фаршни,
Оҳингиз титратар ҳаттоки Аршни:

«Қуёш дарахтларнинг учига қўнган
 Ва ёдим япроқлар ичида ниҳон.
 Видо куйи янглиғ ғамгин шаббода —
 Қадим сеҳргардай ўйнатади жон.
 Дунёдан кечганман, дунё кечмаган —
 Баҳримдан юлдузлар сув ичар ҳамон.
 Аршингни титратган бўлса фиғоним,
 Тавба қилдим, тавба, кечир, Художон».

Наҳот ўзингизга ўзингиз ёвсиз,
 Ўзингиз тергайсиз гоят аёвсиз.
 Наҳотки жаҳаннам қаъридан қочиб,
 Яна талпинарсиз бағрингиз очиб.
 Наҳотки айрилиқ ёруғ кун каби,
 Бир йўла зим-зиё қора тун каби?
 Наҳотки ёлғизлик совуқ тобутдай,
 Ҳаттоки, ё фалак, ёвуқ тобутдай?
 Шунчалар қисқами бахтингиз йўли,
 Шунчалар узунми хиёнат қўли?
 Оппоқ тонгларингиз бошига етган,
 Наҳот қалбингиз ҳам ўмариб кетган?
 Наинки гавҳардай бебаҳо дурга,
 Наҳот айландингиз бир ховуч нурга?
 Исми юлдузларда музлаган, эй тан,
 Хайратга соларсиз мени дафъатан:
 Сўрайман кўксимга қўйиб қўлимни,
 Наҳот севиб бўлар ҳатто ўлимни?!
 Наҳот сабаб бўлган чексиз фарёдга
 Орзу фуқароси ҳам тушар ёдга.
 Эй, қисмат қошида голиб хандаси,
 Наҳотки ўзингиз «Эркнинг бандаси»!

Ҳалима Аҳмедова шеърига назира

ЭРКНИНГ БАНДАСИ

Олам ичра барқарор бахти,
Барча қушлар мулозимлари.
Само каби сарбаланд тахти,
Чикора шоҳ лавозимлари.

Бахтлар ғулом, вақтлар берар тан,
Тоғларни ҳам бошлаб кетади.
Безор қилган ишқдай дафъатан,
Дунёни ҳам ташлаб кетади.

...

Радиода кечар аксар ҳаётингиз,
Радиодан янграр аксар баётингиз.
Сухбат қуриб гоҳо турфа арбоб билан,
Ҳаётингиз безагайсиз зар боб билан.
Сухбатингиз дармон, дармон мен учун ҳам,
Сиз билан бир сухбат армон мен учун ҳам.
Одамларнинг ҳамроҳисиз йўллардаги,
Чўпонларнинг ҳеч чеки йўқ чўллардаги.
Лайли-Ширин каби ишқнинг беморисиз,
Узун тунлар Сиз ҳам ишқнинг бедорисиз.
Кимга сабоқ, кимларгадир панд берасиз,
Панд берасиз демай ширин қанд берасиз.

О, Радио, мен учун ҳам улуғ даргоҳ,
Меҳр ҳамда муҳаббатга тўлуғ даргоҳ.
Узоқ йиллар ишлаганман бу ғўшада,
Ақлимни ҳам пешлаганман бу ғўшада.
«Ватандош»¹лар билан сухбат қураб эдик,
Лочин каби учиб жавлон ураб эдик.

¹ «Ватандош» – Ўзбекистон Радиосида чет элдаги миллатдошлар учун бериладиган эшиттиришлар муҳарририяти.

Химмат қилган Ғафуров¹дай устозимиз,
 Ва бошланган Радиода парвозимиз.
 Радиода мен ҳам қўшиқ-куйли бўлдим,
 Сергелидан кулба тегиб уйли бўлдим.
 Дўст бўлмадим умримда ҳеч мотлар билан,
 Ишлаганман ғоят улуғ зотлар билан.
 Шахсан Шерзод Ғуломович² раҳбар ўзи,
 Бизлар учун қонун раҳбар ҳар бир сўзи.
 Қодирийнинг набираси Хондамир ҳам,
 Неъмат Мурод каби тахтсиз шоҳ-амир ҳам.
 Мамлакатхон опадан³ ҳам сабоқ олдим,
 Гўё унинг бир ўғлидай бўлиб қолдим.
 Оламни дол қилиш фикри бошимизда,
 Гўзал Офелия⁴ мудом қошимизда.
 Саидахон опа сипо бордай дарди,
 Мен каби ғўр йигитдан ҳам ийманарди.
 Ҳатто қай бир ўғли домла Миртемирнинг,
 Туғишгани элга маълум улуғ мирнинг.
 Ишлаганман Шукур Бурҳон қизи⁵ билан,
 Гўзалдан ҳам гўзал ўчмас изи билан.
 Айтсам адо бўлмас улар таъбирини,
 Юрагимда сақлагайман ҳар бирини.
 Тўхтаев⁶дай бағри дарё бир устозим,
 Бир устозим демайин ҳеч пир устозим,
 Таржима ҳам аъло ҳунар дерди менга,

¹ Ғафуров — таниқли адабиётшунос олим ва таржимон Иброҳим Ғафуров.

² Шерзод Ҳамидович — Шерзод Ғуломов, Ўзбекистон Радиосининг чет элларга эшиттиришлар дирекциясининг директори, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ҳамид Ғуломнинг ўғли.

³ Мамлакатхон опа — таниқли бошловчи Мамлакат Пўлатова, қўшиқчи шоир Акмал Пўлатнинг қизи.

⁴ Офелия — Саида Холмирзаева, атоқли ёзувчи Шукур Холмирзаевнинг турмуш ўртоғи, талабалик йилларида Шукур ака Гамлет, Саида опа эса Офелия ролини ижро этганига ишора.

⁵ Шукур Бурҳон қизи — инглиз тили мутахассиси Шодия Бурхонова.

⁶ Тўхтаев — таниқли радиожурналист ва шоир Тўлаган Тўхтаев.

Ҳар хунардан фойда унар дерди менга.
Ҳам ўргандим шу Инсондан ибодатни,
Намоз каби ҳам фарзу қарз хуш одатни.
Парвардигор ювиб барча доғларини,
Макон қилсин унга жаннат боғларини...

Ўша йиллар хотирамдан чиқмас сира,
Қанча йиллар ўтса ҳамки тортмас хира.
Сиз эътибор берманг турфа хил миш-мишга,
Сидқидилдан ёндошардик бизлар ишга.
Ишқ шароби билан сармаст ёш эдик биз,
Ишқ аҳлига Фарҳод каби бош эдик биз.
Гуруҳ-гуруҳ бўлиб гоҳо олишардик,
Гўё ғаним тўдалардай солишардик.
Кимлар бургут, кимлар қузғун, ким сор эди,
Юмалокҳат ёзғувчилар ҳам бор эди.
Ёмонликдан лекин олис эдик бизлар,
Адолатга ташна холис эдик бизлар.
Ҳали хануз душманиман разолатнинг,
Адолатнинг сарбозиман, адолатнинг!

...

Ўсиб кун кўрмаган гулнинг туйғуси,
Ҳалима Ойнинг ҳам аччиқ қайғуси.
Эй, уйқу бегона узун кечалар,
Ҳасрати фузундан-фузун кечалар.
Эй, ўтсиз диллардан олов излаган,
Тўмарисдай ғолиб ялов излаган.
Эй, менинг қалбим ҳам титратган бонги,
Соғинч гирдобида зулматдай тонги.
Эй, менинг хаёлим бузаётган ой,
Танҳолик тунида сузаётган ой.
Ёнма-ён наинки қуёш дўкони,
Жонажон ҳамсоя ойнаинг макони.
Жўшқин эҳтиросу минг сир яширин,
Қатор шеърларингиз бол каби ширин.
Ўсмадай ярашиб қайғу қошига,

Ошиқсиз ғаниму дўстлар тошига.
Гўё манглайин шўр босган фуқаро,
Наҳот тентирайсиз қайғу-бахт аро.
Наҳот минг балога дучор жонингиз,
Дўзах ўтиними устухонингиз.
Яланг жароҳатга сепилган туздай,
Наҳот қуёшнинг ҳам оғуши муздай.
Ё Раб, дод соларсиз мисоли мақтул:
«Тунлар тул, тонглар тул, умидларим тул!»

...

Ҳалима Аҳмедова шеърига назира

Ишқининг ишқида шодлиги — бебахт,
Йўлларда саргардон қисмати қарахт,

Бағри ғамлар тунаб қолган вайрона.
Кўнгли ҳам на соғу ва на девона,

Худодан тилаган меҳмони қани?
Қалдирғочдан қолган забони қани?

...

Оламнинг Темурдай хоқони бизда,
Шеърият мулкин ҳам султони бизда.
Тиббиёт илмининг шоҳаншоҳи ҳам,
Бухорий сингари диннинг моҳи ҳам.
Қайси бир соҳани олмайин тилга,
Аллома беҳисоб яқин ҳар дилга.
Санъат бобида ҳам баланд қўлимиз,
Тангри лутфи билан очиқ йўлимиз.
Булбул каби бийрон хонандалар бор,
Булбулни лол қилар созандалар бор.
Улар ичра ғоят тенгсиз Дилнура,
Сирли нолалари мисоли сура.
Мумтоз ашулалар куйлаган аъло,
Дафъатан бошига етди қай бало.
Ва лекин барҳаёт лоласи унинг,
Қалбларга қўш қанот нолали унинг.

Дилнурани мен ҳам ёд этарман, ёд,
Рухини ҳамиша шод этарман, шод.
Қўшиқлари бири-биридан яхши,
Ва лекин мана бу уларнинг нақши:

Қачон кўрсам ул ойни, куйдурур жонимни афғоним,
Агар кўрмак муяссар бўлмаса, мискин менинг жоним.
Кўзум ёши таним захми била кўюнг йўлин туттум
Ки, бир сари борур ашким, яна сари борур қоним.
Танимда буки пинҳон доғлардур, айлағай пинҳон
Танимни, ҳар тарафдин бўлса пайдо доғи пинҳоним.
Қуюндек дашт уза саргаштадур хоки таним, ёхуд
Либос этмиш қуюннинг пардасидин жисми урёним.
Танимға келмади овора кўнглум кўйидин, гўё
Унутмиш хонумонин ул алохону аломоним.
Ёнимға келди ул маҳваш, дам урмон, лек найлайким,
Кўнгулнинг изтиробидин тешилгудекдурур ёним.
Аёқчи маҳвашу май дилкашу аҳли тараб сархуш,
Қадаҳ келтурки, қилмоқ порсолиқ йўқтур имконим.
Замон асҳобининг ҳажри қошимда васлидин хушроқ
Ки, хушроқдур висолимдин алар оллида ҳижроним.
Навоий ишқ аро зуннор боғлаб кирди дайр ичра,
Муғона бир қадаҳ бермас ҳануз ул номусулмоним¹.

...

Тўкилган малаклар гулқосасидан,
Туғилган ёмғирлар сирли сасидан.
«На ҳаёт ишқи бор, на ўлим ёди»
Деманг назмингизда соғинч фарёди.
Гоҳида зорланиб, озорланарсиз,
Ҳасрат оғушида мозорланарсиз.
Эй, бўм-бўш қадаҳдай қақроқ юраги,
Танҳолик, эй ғоят, дилкаш эртаги,
Қўлимда Сиз битган афсунгар китоб,
Сиздай жўшиб мен ҳам қиларман хитоб:

¹ А. Навоий, «Бадое ул-васат», 400-ғазал. Ўзбекистон халқ артисти Абдуҳошим Исмоилов куй басталаган, Дилнура Кодиржонова маҳорат биан ижро этган.

«Маккора гулларнинг ифорларидан
Бир кулба тиклайлик иккимиз учун.
Кулбаки, муқаддас наққоши армон,
Поёндози осмон, тўшаги осмон».

...

Жоним ичидаги қадим ҳикоя,
Хаттоки жонимдай надим ҳикоя,
Мажнун маҳлиёси мендан ҳам ортиқ,
Девонавор қалбим Сиз учун тортиқ.
Муҳаббатсиз дунё мен учун ҳам тор,
Қалбим парчалайман бўлмаса хуштор:
«Ўз қонидан ўзи сархуш юрагим,
Хўш, энди юрагим, хўш, бўш юрагим!»

...

Қафасдай ёлғон ишқ совуқ зиндони,
Бевиждон оламнинг қора осмони.
Қай бир замондошлар бўлгани бўлган,
Ўзларидан аввал қалблари ўлган.

Гарчи ўртанармиз азоб тифида,
Қалбларимиз қушлар қорачиғида.
Гоҳо лочин каби қанот керасиз,
Қуёшга ёнишдан сабоқ берасиз.
Қалбингизда олов авжи ортади,
Олов ичра арслон наъра тортади.

Ҳалима Аҳмедова шеърига назира

Қисмат иккимизга очилмаган фол,
Мен-да бир орзуман, Сиз ҳам бир хаёл.
Сир бермай кулади тун — соҳибжамол.

Олислар ўқилмай ёқилган китоб,
Жонлар гуноҳларга асралган жавоб.
Қайга ботиб кетди биз севган офтоб.

Бир кўшиқ излаймиз далли девона,
Дийдалар май тўла ғамгин афсона.
Ох, айтинг, биз нечун бўлдик бегона?!

Мен-ла қол демоққа бир илтижо йўк,
Музлаган лаҳзада Сиздан садо йўк.
Маъюс пичирлайман: жонда ўчган чўғ...

Булутлар осмонда лаҳзалик қабр,
Бўғзимда куяр сўз – минг йиллик асир.
Изларингиз аста ювади ёмғир.

...

Тангрининг сўзида нихон Ҳалима,
Кушларнинг кўзида осмон Ҳалима.
Самовот бағрида адашган, эй куш,
Ким бўлдим бир нафас қилмасам сархуш.
Қоя каби мағрур бўлса ҳам ўзи,
Кўксида соғинчнинг умидвор кўзи.
Соғинч гулханидай ловулар қалби,
Соғинч дарахтидай шовулар қалби.
Ишқ учун кишанлар ясаган тундан,
Минг бир қалб сўрайди телба жунундан.
Гўё ер кўрмаган полвон кураги,
Эй, севги чашмасин ўжар юраги!
Ўн саккиз минг олам қуёшлари ҳам
Ожиз, қуримайди кўзидаги нам.
Сиз вайрон умрни ҳайрон кезарсиз,
Мен ҳайрон сингари вайрон кезарсиз.
Оғир қисматингиз тилар бағримни,
Эвоҳ, не қилса ҳам қилар бағримни:
«Кўксимда тонг каби ухлайди болам,
Меҳрибон ёр каби кучоқлайди ғам».
«Қатлгоҳга чиққан паридай қамар»,

Айтинг, хор айлади қай бир Оҳтамар!¹!
Хатто ўшатишлар ғоят қайғувор:
«Боласин соғинган онадай мозор».
Хаста юрагимни ёриб дафъатан,
Ойнинг шуъласидан тўқийсиз кафан.

...

Халиманинг яноғида холи аъло,
Лабларида ширин-шакар боли аъло.
Ошиқлари бисёр бироқ улар ичра
Эй Ҳамид, сен каби ҳайрон-лоли аъло!

...

Биз ҳали туғилмай тўқилган оят
Ишқ дарди каби йўқ мангу ривоят.
Заминни кўтариб юришга қодир,
Сизни не учун мен демай баҳодир.
Мен ҳам руҳ билан жон ичра талашман,
«Музлаган қуёшман, сўнган қуёшман».
Во дариғ, менга ҳам бегонаси Сиз,
Ғам деган қиз билан дугонаси Сиз.
Шароб бермасанг ҳам майли баҳридан,
Танграм, ўзинг асра унинг қаҳридан.

...

Эй, гўзал хаёлим, гўзал афсонам,
Висоли то абад армон, эй санам!
Мендай ишқ бобида норасидасиз,
Висол ва ҳижроннинг орасидасиз.

Жўмард Гамлет каби Сиз ҳам бебаҳо,
Муҳаббат арвоҳин ҳайдайсиз гоҳо.
Шеърият онаси — гўзал изтироб,
Изтироб шевасин ўқиш ҳам азоб.
Баъзида йиғлайман Сизга қўшилиб,
Нолалар қиларман Сиздай эшилиб:
«Жонимни бунчалар арзон сўрадинг,

¹ О х т а м а р — арман халқ иждиётида мажнунсифат ошиқ тимсоли.

Соғинч ипларидан тортилган, эй дор.
Айланма, фалаклар, йиғлама, осмон,
Менга ўз ғамимдан қазингиз мозор».
Коронғу тунларни оқлар Ҳалима,
Қон билан оламни поклар Ҳалима.
Жунун шавқи билан девона мендай,
Ишқсиз ғарибларга бегона мендай.
Муҳаббат бобида чевар зиёда,
Ҳатто Мажнундан ҳам севар зиёда.

Дурдона мисоли чиқиб садафдан,
Девонавор келар Мажнун тарафдан.
Ўзини топар ҳар дурдона ҳарфдан,
Дуолар ҳам олар илоҳий кафтдан.
Қай бир кўзи кулиб, қай кўзи йиғлар
Даҳри дун беомон бағрини тиглар.
Тушунар юлдузлар, ойнинг тилини,
Куйлар кенгликларнинг шаффоф дилини.
Наинки ёзар У ашъору дoston
Мангулик боғида яратар бўстон.

Саратоннинг сарик самум шамоли
Ўргатган ёнишнинг фалсафасини.
Ҳаёт зарб айлаган сездирмай асло
Бағри ичра азоб қасидасини.
Сира худбин эмас, кўнгилпараст у,
Муҳаббат шароби билан сармаст у.
Кўзин кўзгусида мунаввар офтоб,
Минг мушкул саволга бир ўзи жавоб.

Шеър билан забт этган Сулаймон тахтин,
Қайғу хирмонидан ахтарар бахтин.
Қалбида гар асло кетмас доғи бор,
Юлдузни бенарвон урар чоғи бор.
Деманг шоир қилган уни номардлар,
Шабнам каби гард ҳам қўнмаган дардлар.

Содик, мард дарахтлар ёнида доим,
Лайли ва Шириннинг жонида доим.

...

«Яйраганмиз ишқ боғида бизлар ҳам,
Сайраганмиз ишқ боғида бизлар ҳам.
Гар оламнинг дарди ишқдай ранжи йўқ,
Вале гавҳари ишқ каби ганжи йўқ.
Йўлимизда ҳамон минг бир доми ишқ,
Кўлимиздан ҳамон минг бир жоми ишқ.
Хажрида куйдириб минг аччиқ алам,
Бизга илҳом берар ҳар қоши қалам.
Гўзалларда зебо қошдан кўзгача,
Қизлар назмин завқи ҳам, о, ўзгача.
Минг ҳижрон ноласи ҳар хитобида,
Азиз устоз ишқу ашъор бобида.

...

Машрабона жунун билан шеъри бой,
Ҳалима қўлидан ҳам ичганман чой.
Давра ичра нозли малика мисол,
Сармаст айлагандай айёми висол,
Хаёл оғушида сузарди аста,
Наздимда атвори туюлди хаста.
Биз билан бўлса ҳам ҳамнафас бирга,
Ботинан пайваста илҳомдай сирга.
Аё дўст! Шоирга баҳо бер холис,
Хаёл осмонида яшайди олис!
Оташ-алангадан яралган жисм,
Гар булбул сингари муштдай бир қисм,
Вале ашъор билан синоатга бой,
Қалблар осмонида балқар мисли ой.
Ҳалима учун йўқ сарҳад-канора,
Ҳижрон ҳам наздида гўзал тарона.
Ақл бовар қилмас шоира лобар,
«Ғамни ҳам қувончни севар баробар!»
Бебақо дунёда бақо қидириб,
«Яшар жон қушига ғамни едириб!»

Дунёда бормикан орзулари қон,
Халима қалбидай шиддатли вулқон!
Шоҳ байти зарбидан жоним қакшайди,
Шоира юрагин сўйиб яшнайди!
Муҳаббат каштасин безар бу чевар,
«Дўзах оловида куйиб ҳам севар!»
Бу асли армонли ҳар дил хатидир:
«Азоб ишқ-муҳаббат мамлакатидир!»
«Исмини яширган бир ғариб гулга,
Бағрини едирар ошиқ булбулга!»
Сарбаланд парвози, етмайди хаёл,
Хатто муҳаббатдан юксак хур аёл!
Дунё зиндонида умиди қаро,
Руҳи бошин олиб кетган кўк аро,
Нобуд бўлса ҳамки музаффар аслим,
Сингари ҳеч қачон бўлмагай таслим!
Минг бир дарду алам билан ҳамхона,
Хаёт дўсту мамот тутинган она!
Бағрида минг йиллик хунлар уйғонур,
Бўғизланган қаро тунлар уйғонур.
Сўраманг сиз уни мендай аъмодан,
«Қидирганлар топар юксак самодан».
Фигони кўзларим ёшин айлар сел:
«Кўзи кўр ишқим кел, кел, ажалим, кел!»
Ёлғизлик чоғининг ягона моҳи,
Етти иқлимни ҳам титратар оҳи.
Шеърят осмонин порлоқ кавкаби,
«Фирокнома» битар Нодира каби.

...

Жўмардлар зотидан кин-ҳасад нари,
Шеър мафтуни дўстим Баҳром сингари,
Ташнаҳол сипқордим «Умид соясин»¹,
Дилга муҳрадим шоир ғоясин.

¹ «У м и д с о я с и» – Халима Аҳмадова шеърлар тўплами, «Nihol» нашриёти, Т., 2008.

Барчамиз бағрига олар она ер,
 Дилнура¹ни йўқлаб йиғлаб ёзган шеър.
 Шоҳ ҳам ҳавас қилар шоир тожига,
 Марсия ҳам битган Асқар хожи²га.
 Мудом қайнаб тошар бу тоза булок,
 Даъватига сиз ҳам тутинг бир кулок:

«Кўнгил, хижобинг кий, бўлма шарманда,
 Ишқдан сархуш бўлиб айлама ханда.
 Хажр ханжарини келмоқда қайраб
 Касди бордек магар ё сен, ё манда.
 Шодликдан ғам изла, ғамдан шодликни,
 Оғу пинҳон эрур ҳар қандай қандда.
 Оёқ остидадур гарчи бу тупроқ,
 Бир кун бош кўтаргай ҳар бир баданда.
 Зоғлар базми билан хазон тўлгайдир,
 Булбулни беқадр этган чаманда.
 Севинчми, қайғуми, ким бўлса ҳам ишқ,
 Биз унга қулдирмиз, биз унга банда.
 Васл чироғига кўз тутма ки, у
 Сендан ҳам, мендан ҳам жуда баландда».

...

Шеър айтишда енгар қай бир эрни ҳам,
 Унга бағишладим ушбу шеърни ҳам:

Боғ аро яшнайти гул,
 Кутгани бийрон булбул.
 Куйганлар билар холин
 Арилар сўрар болин!
 Шоира ҳам мисли гул
 Сархуш сирли ҳол билан.
 Қон ютар вале бизни

¹ Д и л н у р а – Дилнура Кодиржонова, мархум, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, мумтоз ашулаларнинг беназир ижрочиси.

² А с қ а р х о ж и – шоир Асқар Маҳкам, мархум дўстимиз.

Сийлар асал-бол билан»!¹
Шеърга мукка тушган мухлисга монанд,
Шоирлар ошиғи қора донишманд,
Гарчи голибона қўшиқдай ўлим,
Гар мастона боқар ошиқдай ўлим.
Деманг ҳеч: алвидо айтармиз бир кун,
Ўлимни ўлдириб қайтармиз бир кун.

...

Ким айтар ҳаётни ораста чечак,
Азал росту ёлғон пайваста чечак.
Осмондан баланду ердан паст бўлган,
Махшар соғинчида ишқпараст бўлган.
Наинки шайдоси қай бир нигорнинг,
Бизлар ошиғимиз Парвардигорнинг.
Шириндан ҳам ширин жафо ичрамиз,
Ҳазрат паноҳида фано ичрамиз.

«Ишқ каби гар сирли ашула бўлмас,
Оламга ўт солар зўр шуъла бўлмас.

Гар ҳамма севолмас юраги тўлиб,
Гар ҳамма ёнолмас самандар бўлиб.

Гарчи ошиқ эмас нидо қилмаса,
Ишқ йўлида жонин фидо қилмаса.

Гарчи порлагандай яшиндай ялов,
Оламни ўртагай муҳаббат олов.

Гарчи чин ошиқнинг бағри чок бўлар,
Муҳаббат ўтида ёниб пок бўлар.

¹ Муаллифнинг «Дўстнома» достонидан. Қаранг: Абдуҳамид Парда, «Дўстнома», достон. «Adabiyot uchqunlari» нашриёти, — Т., 2016 йил. 82–85-бетлар.

Ишқ билан ўйнашиб бўлмайди асло,
Қуюндай саргардон қилар бу бало.

Гарчи ишқ аҳлидай зор бечора йўқ,
Ўт аро куймақдан ўзга чора йўқ.

Гарчи ишқ куйдирар хонумонни ҳам,
Наинки хонумон, бор жаҳонни ҳам.

Ошиқ аҳли жумла жаҳондан кечар,
Жаҳон неки, ҳатто минг жондан кечар...

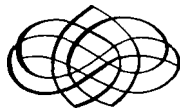
Бизга ҳам фонийлик каби бахт бергин,
Боқийлик боғида баланд тахт бергин.

Омонат оламда нобуд айлагил,
Мангулик мулкида мавжуд айлагил.

Оламу одамдан кечиб батамом,
Васлингга етайлик, ё Раб, вассалом!¹»

...

*Эҳтиром билан
Абдуҳамид Пардаев,
2016 йил, июнь-июль.*

¹ Алишер Навоий. «Лисон ут-тайр» достонидан муаллиф табдили ва эскартиши.

АКМАЛНОМА

Мухтарам академик
Акмал САИДОВга

Ассалом, эй улуғ элнинг ўғлони,
Ассалом, эй сира ҳам йўқ армони.
Ассалом, эй улуғ даврон ичра мард,
Ассалом, эй мудом бегона ҳар дард.

Ассалом, ҳар лаҳза минг иш билан банд,
Ассалом, эл билан то абад пайванд!
Абдулхамид Парда салом йўлларман,
Ҳар он дуо қилиб, ҳар он кўлларман!

...

Замон алломаси, қориси ҳам Сиз,
Ҳар даволалабнинг дориси ҳам Сиз.
Тан берар ҳаттоки бағри кенг Ҳотам,
Ахир Занги Ота вориси ҳам Сиз.

...

Ўқиб чиқдим «Ҳазрат Занги ота»¹ни,
Қалбимда мухайё ранги Отани.
Муфти ҳазратлари ёзган сўз боши,
Воҳамизнинг мангу порлар қуёши.
Эътиборим тортди муқаддима ҳам,
Ҳар бир ривояту ҳар қадима ҳам.
Кўҳна зиёратгоҳ азал биз учун,
Зангиота азиз қишлоқ сиз учун.
Писанд қилмай шўро даврин қафасин,
Ўсгансиз ҳис қилиб Ота нафасин.
Эй, холис фидоси Занги Отанинг,
Сиз билан нидоси Занги Отанинг.
Фарзандлик бурчингиз адо қиларсиз,
Мени ҳам мухлису гадо қиларсиз.

¹ Акмал Саидов, «Ҳазрат Занги Ота», «SHARQ» НМАК Бош таҳририяти, – Т., 2015.

Асил исмини ҳам билиб олдим мен,
 Неча ҳикматни ҳам илиб олдим мен.
 Тожхожа фарзанди — Ой хожа Бобо,
 Минг бир хислат билан бой хожа Бобо.
 Авлиёлар ичра ҳиммати бисёр,
 Бисёр ҳиммат билан уммати бисёр.
 Аҳмад Яссавийнинг меҳрин қозонган,
 Наинки меҳрин, бор сеҳрин қозонган.
 Занги Ота дея қўйган отин ҳам,
 Ўзидай мўътабар қилган зотин ҳам.

...

Обида тарихи... бир солган назар,
 Ёқа ушлаб ногоҳ дегай «Алҳазар!»
 Шикаст кўрган қанча зилзилалардан¹,
 Қанча истилою силсилалардан.
 Занги Отамизга шўро ҳам рақиб,
 Зиёрат аҳли ҳам қилинган таъқиб.
 Мусулмонлар учун минг хислатга бой,
 Даҳрийлар музейи ҳам бўлган бу жой.
 Кўзи ожизларга ётоқхона ҳам,
 Ҳаттоки қилинган устахона ҳам.

...

Ҳеч қачон хор бўлмас Аллоҳ дўстлари,
 Аҳли мўмин учун паноҳ Дўстлари.
 Азиз-авлиёлар барҳаёт руҳи,
 Юрда истиқлолнинг ғолиб шукуҳи,
 Наинки элимиз озод айлади,
 Занги Отани ҳам обод айлади.
 Бағоят муҳташам дарвозахона,
 Етти иқлим ичра овоза хона.
 Ложувард еттита гумбаз бегумон,
 Етти осмон ичра еттита осмон.

¹ Занги Ота мақбараси 1868 йилда бўлган кучли зилзиладан жиддий шикастлангани асарда алоҳида таъкидланган. Қаранг: Акмал Саидов, «Ҳазрат Занги Ота», «SHARQ» НМАК Бош таҳририяти, — Т., 2015., 231-бет.

Гўзалдан ҳам гўзал масжид беқиёс,
Ўзгача тароват, ўзга миқиёс.
Минора ҳам баланд қоядай аъло,
Сира завол билмас ғоядай аъло.
Кўнгилларни поклар тоза фаввора,
Хар томчиси кўзга ғоза фаввора.
Бизга муштоқ Занги Отанинг ўзи,
Қўш қанот дуоси, эзгу ҳар сўзи.
Кундан-кун зиёда унинг чиройи,
Зиёратчиларнинг узилмас пойи.

...

Наинки чўпонлар қиблагоҳи у,
Бор имон аҳлининг офтоб-моҳи у.
Бобокалонларим чорвадор моҳир,
Занги Ота мудом қўллаган соҳир.
Йилқи боқиб ўтган отам¹ раҳматли,
Демасман ҳаёти ўтган заҳматли.
Яйловлар бағрида яйраб яшаган,
Тоғларда какликдай сайраб яшаган.
Занги Ота пирим қўш қанот мудом,
Бугун бизларга ҳам у нажот мудом.

...

Ота-боболарим сиғинган макон,
Барча момоларим сиғинган макон.
Битта оёғимиз ҳамон шу ерда,
Хамиша бор аҳли замон шу ерда.

«Моҳи Рамазонда тенги йўқ савоб,
Занги Отани биз айладик тавоб.
Замон шарофати билан обида,
Маҳобати, рости, ғоят тобида.
Унга кириб бордик аркдан муаззам,
Бизга пешвоз чикди мақбара аъзам!

¹ Муаллифнинг отаси — Раҳмонкулов Тошбой Пардабой ўғли (1928—1961 йй.).

Ховлисин саҳнида баланд минора,
 Сарбаланд ёнғоқ ҳам ўхшар чинор-а.
 Намозгоҳда оппоқ соқолли бир чол,
 Ҳар савобталабга тиларди иқбол.
 Ҳар ҳожатталабга мададкор, йўлдош,
 Занги Ота қабри узра эгиб бош,
 Руҳидан бизлар ҳам тиладик мадад,
 Ихлосмандга Тангри лутфи беадад.
 Ҳар бир авлиёни муқаддас билган,
 Соҳибқирон амри билан қурилган,
 Мақбара ичида сокинлик ҳоким,
 Не ажаб, Қиёмат қадар ҳаттоким,
 Муаззам кошона билмай ҳеч завол,
 Ғолибона етиб борса безавол.
 Сиқилган кўнглимга даво истаб соз,
 Шошмай икки ракат ўқидим номоз.
 Завол билма асло, ранг-баранг очун,
 Сурагга ҳам тушдик эсдалиқ учун.
 Қўл келди Эҳсонбей япон асбоби,
 Тарихга айланди сафар ҳар боби.
 Азалий анъана расми бузилмас,
 Зиёратчиларнинг кети узилмас.
 Уларга син солиб бердим эътибор,
 Фарзандталаб келин-куёвлар ҳам бор»¹.

...

Ўнлаб китобингиз тилга оларман,
 Юзлаб хитобингиз дилга соларман.
 Бағоят беназир «Атторшунослик»²,
 Аллоҳшунослик бу, сатторшунослик.
 Илоҳий сирлардан огоҳ бу сиймо,
 Бизга мактабданоқ ҳамроҳ бу сиймо.

¹ Муаллифнинг «Дўстнома» достонидан. Қаранг: Абдуҳамид Парда, «Дўстнома», достон. «Adabiyot uchqunlari» нашриёти, – Т., 2016, 52-бет.

² Акмал Саидов, «Атторшунослик», «SHARQ» НМАК Бош таҳририяти, – Т., 2013., 382 бет.

Мисоли навбахор саррин сабоси,
То абад маст қилар оҳанрабоси.
Навой бобонинг пири комили,
Шоҳона асарлар буюк омили.
Минг бир ҳиммат билан Ҳазратим зариф,
Атторни самимий айлаган таъриф:

«Неки олам уммон ва конида бор,
Барчаси Атторнинг дўконида бор.

Маънолар уммони ичра минг бир дур,
Юлдузлар мисоли сочар сирли нур.

Конида беҳисоб минг бир жавоҳир,
Саҳар қуёшидай нур сочар соҳир.

Гавҳару дур дема исматнинг тоши,
Зарбидан ёрилар заифлар боши...

Жавоҳир демагин, дегин уни қон,
Минг бир жароҳатдан оқади равон»¹.

...

Ким учун ёқаю ким учун енгман,
Акмал Ака, мен ҳам Сиз билан тенгман.
Мен ҳам Шош воҳасин бир дилбандиман,
Эллик саккизинчи йил фарзандиман.
Сиз каби кезмаган бўлсам ҳам олам,
Баъзан самони ҳам титратар нолам.
Тошкент кучоғида билим олганмиз,
Имон аҳлидан мўл илм олганмиз.
Маломат қилар ким тош шаҳар дея,
Лекин барча севар бош шаҳар дея.

¹ Алишер Навой. «Лисон ут-тайр»дан, муаллиф табили.
Қаранг: Алишер Навой. ТАТ, Фафур Гулом номидаги НМИУ,
– Т., 2011 й., 26–29-бетлар.

Ватан ичра ахир бош ватанимиз,
 Бағрида то абад яйрар танимиз.
 Бизнинг ҳаётимиз мисоли қўш байт,
 Сиздан интервью ҳам олганман бир пайт.
 Тоғ мисоли Сизнинг ҳам тоқатингиз,
 Бисёр сўз сеҳрига садоқатингиз.
 Аҳли қалам ичра мудом пайдосиз,
 Барча улуғларга мендай шайдосиз.
 Улуғ Данте билан буюк Шекспир,
 Иккимиз учун ҳам қиёси йўқ пир.
 Шеърият боғининг гар булбулиман,
 Абдулла Орифнинг мен ҳам қулиман.
 Деманг зинҳор мени думбул ҳавойи,
 Мудом дуоғўйим Ҳазрат Навоий.
 Ваҳоб Раҳмон очиб, шукур, йўлимни,
 «Ҳамса» табдилига урдим қўлимни.

Бешафқат қисматдан то абад шодмиз,
 Биз Рауф Парфини берган авлодмиз!
 Имкон қадар тутиб холисона қўл,
 Шукур Холмирзага бердик катта йўл.
 Қадрини офтобдай сарбаланд билдик,
 Абдулла Орифни Қахрамон қилдик.
 Тингларсиз шубҳасиз ҳар бир шоҳиддан,
 Жонни аямадик Эркин Воҳиддан.
 Ҳимматимиз билан Жамолов Камол,
 Таржимонга дўнди ғоят баркамол.
 Гоҳ алқаб, гоҳо панд бериб дам-бадам,
 Усмон Азимни ҳам биз қилдик одам.
 Шоҳиди бўлиб биз минг бир низони,
 Сенатор ҳам қилдик Иқбол Мирзони.

...

Домла, не кунларни кўрмадик бизлар,
 Кимларга эргашиб юрмадик бизлар.
 Шўролар замони «Пахта!» деб «Пахта!!!»
 Қанча тулпорларни қилмади ахта.

Халқнинг Ҳаққа толиб бўлганин кўрлик,
Минг жанг ичра ғолиб бўлганин кўрдик.
Кўрдик эл ғайрати тўлиб тошганин,
Минг зафар маррасин шитоб ошганин.

...

Гадоми ё султон бошида тожи,
Хар одам бор жумла жаҳон гултожи.
Жаҳон ичра барча катта-кичик жон,
Ҳазрати инсондир, ҳазрати инсон!

Хар бир қадамимиз кузатар бор эл,
Хато қилсак ногоҳ тузатар бор эл.
Файласуфлар бўлса ҳар юрт султони,
Қолмасмиди ҳеч бир одам армони.
Эл учун кўксингиз қалқон қиларсиз,
Ҳақ учун тоғни ҳам талқон қиларсиз.
Менинг арзимга ҳам риоя қилинг:
Ошиқлар ҳуқуқин ҳимоя қилинг!

...Эътиқод-имонли одил қоримиз,
Ватан шон-шарафи номус-оримиз.
Топилмас биз каби сира басавлат,
Бизлар барпо қилдик Мустақил Давлат.
Покладик орият-номусимизни,
Яратдик беназир Қомусимизни.
Гар баъзан минг армон тошини тердик,
Тилимизга давлат мақомин бердик.
Ислом динига ҳам кенг йўл берганмиз,
Ҳазрат Бухорийга ҳам қўл берганмиз.
Фармонига олган ярим жаҳонни
Қаддини ростладик Соҳибқиронни.
Қадимий Шошга ҳам бахш этдик сайқал,
Навоийга қўйдик шоҳона ҳайқал.
Тўғриладик шўро қилган хатони,
Бугун таниб бўлмас Занги Отани.

Берунийга ворис ижод аҳлимиз,
Мангу мева берар эккан нахлимиз.

...

Мен Сизни ўйласам чоғ бўлар кўнглим,
Фахру ғурур билан тоғ бўлар кўнглим.
Тўтиё қилсак оз Сиз босган изни,
Хатто Юртбошимиз қадрлар Сизни.
Минг бир заҳмат билан ким бўлар азим,
Катта-кичик қилар қошида таъзим.

...

Илму маърифатга меҳрингиз зиёд,
Оташ меҳрингиздай сеҳрингиз зиёд.
Нурли сиймонгиздан нур ёғилади,
Такаллум қилсангиз, дур ёғилади.
Наинки ўнта халқ тилин биларсиз¹,
Кодир эгамнинг ҳақ тилин биларсиз.

...

Бу диёр наинки чеварлар юрти,
«Ўзбекистон — китобсеварлар юрти»²!
Минбарлардан қилган ҳар хитобига,
Мафтунман Саидов ҳар китобига.
Кимнинг ардоғида буюк ҳар даҳо,
Даҳо зотлар каби у ҳам бебаҳо.
Кимки ҳиммат билан чўзар қўлини,
Худо ҳиммат билан очар йўлини.
Кимки ўзга ҳар зот етар қадрига,

¹ «Даракчи» газетасининг 2016 йил 21 июль сонидида Акмал Саидов сурати берилиб, унинг ўнта тилда бемалол суҳбатлаша олиши таъкидланган. Шунингдек, мақолада айтилишича: «У дунё адабиётининг кўплаб надири асарларини оригиналда ўқиб, мағзини чаққан. Айни пайтда Акмал Саидов таҳрири остида мумтоз ва замонавий дунё адабиётининг ўнлаб бетакрор намуналари нашр қилиниб, ўқувчиларга армуғон этилди». Қаранг: «Даракчи» газетаси, 2016 йил 21 июль, 29-сон, 8-бет.

² «Китоб дунёси» газетасининг 2016 йил 24 август, 16-сонидида профессор Акмал Саидовнинг «Ўзбекистон — китобсеварлар юрти» мақоласи босилди.

Не ажаб, айланса замон бадрига.
Ким бошин эгар ҳар даҳо қошида,
Элу юрт ардоқлар тутиб бошида.

...

Сиз каби топилмас ҳеч қонуншунос,
Биз каби топилмас ҳеч мажнуншунос.
Ҳам ҳуқуқшунос ҳам ҳақшунос катта,
Биз таъзим қилармиз Сизга, албатта!
Бамисоли мудом қўли баланд зот,
Минг турли жабҳада от сурасиз, от.
Барчанинг мушқулин осон қиларсиз,
Эл хизматин шараф дея биларсиз.
Барча бўлса Сиздай китобга шайдо,
Йўлимизда бўлмас минг мушқул пайдо.
Йироқ маърифатдан кимлар ва лекин,
Қандай қилиб айтай бу гапни секин.
Не асно безовта кўнглим бўлсин тўқ,
Гадода қаноат, бойда инсоф йўқ!..
Токи бор Сиз каби минг илмпарвар,
Не тонг, яна бўлсак илмда сарвар.

...Биларсиз, фалсафа илмлар нақши,
Ҳикматга пайваста азал ҳар баҳши.
Донишмандлик азал қонимизда бор,
Теран ҳур тафаккур жонимизда бор.
Нитше машъали ҳам парвона қилди,
Бир муддат ҳаттоки девона қилди.
Қалбимга нақш этдим аъло зикрини,
Шеърга солдим ҳар бир аъло фикрини.
Десангиз: «Нечун бу ишни қилдинг сен?»
Насрий таржима¹дан илҳомландим мен.

¹ Ф.Нитшенинг «Зардушт таваллоси» насрий достони мохир таржимон Иброҳим Гафуров таржимасида дастлаб, 90-йилларнинг охирларида «Тафаккур» журналида дебоча қисми, кейинчалик «Жаҳон адабиёти» журналида тўла чоп этилган. Сўнгра «Янги аср авлоди» нашриётида 2007 йилда нашр қилинган.

Иброҳим Фафуров диди беназир,
Аъло ҳар ишига барча мунтазир.

Қай бир фикри гӯё бешафқат чакин,
Нитше туғишганим сингари яқин.
Мудом эзгуликка чорлар қори у,
Гамлетдай адолат тарафдори у.
Минг дарду аламга ошно мен каби,
Ҳақ ва ҳақиқатга ташна мен каби.
Унинг ҳам мен каби гар хаста жони,
Буюк келажакка пайваста жони.
У ҳам шитоб учиб илҳом раҳшида,
Умрин иқбол учун қилган баҳшида.
Навоий сингари меҳрга муштоқ,
Файласуф Кант каби яшаб ўтган тоқ.
Бор башар дардига бўлай деб дармон,
Кубро каби қилган жонини қурбон.
Жалолиддин Румий каби муаллим,
Ҳолис берар бани башарга таълим.
Фарҳоддай янчсам дер зулм тахтини,
Сукротдай соғинар барча бахтини.
Афлотун сингари баҳслар ғолиби,
Низомий сингари шахслар толиби.
Наздида коинот гултожи инсон,
Баркамол бўлиши даркор бегумон.
Гар теран уммондай меҳрин баҳри бор,
Минг бир дардга даво бўлар заҳри бор.
Эътиқодин собит қилар ҳимоя,
Собит иродаси мустаҳкам қоя!..

Қайда гар янграса дилрабо наво,
Ҳолис одам кўрар дўстларга раво.
«Зардушт нидоси»ни мисли гул-лола,
Акмал Ака, Сизга қилдим ҳавола.

Тангри марҳаматин мудом йўллагай,

Барчамиз улуғлар руҳи қўллагай.
Бахт нури яна ҳам мўлроқ сочилсин,
Бахт йўли яна ҳам кенгроқ очилсин.
Парвардигор берсин Сизга куч-қувват,
Хаста шоирга ҳам қилинг мурувват.
Наинки мурувват аҳлисиз ахир,
Бағри кенг футувват аҳлисиз ахир.

УЗЛАТ ФОЙДАСИ ВА ЗАРАРИ ҲАҚИДА¹

«Устоз сингари мен ҳам,
Издихомдан тўйганман.
Тўда-тўда жойларга
Ортиқ бормай қўйганман.
Дўсту ёрдан юрагим
Узилар нари-нари.
Узлатнинг соғинчи бу,
Ёлғизлик дарди бари.
Камина ҳам устоздай
На қувонч, на кулфатдир.
Менинг ҳам бир илинжим
Узлат эрур, узлатдир...»²

Кимни мансаб билан синар Худойим,
Кимни давлат билан синайди доим.
Кимнингдир бағрини тош қилиб қўйган,
Кимнидир бор элга бош қилиб қўйган.
Айёрлар ҳамиша текинга тайёр,
Кимлар тулкига ҳам панд берар айёр.
Кимлар шону шуҳрат қули дунёда,
Кимларнинг беҳисоб пули дунёда.

¹ Нажмиддин Комилов, Тасаввуф, Биринчи китоб, «Ёзувчи» нашриёти, – Т., 1996 й., 97–100-бетлар, муаллиф эскартиши.

² Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Ориповнинг «Узлат» шеърдан, муаллиф эскартиши. Қаранг: Абдулла Орипов, Ишонч кўприклари. Ғ. Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, – Т., 1989 й., 123–124-бетлар.

Кутурган айғирдай пишқирар кимлар,
 Ризку рўзин ёзу киш қирар кимлар.
 Камалак сингари ранг-баранг олам,
 Арзинг айтсанг ҳамон кар-гаранг олам.
 Менга ёлғизликни кўрган у раво,
 Шукур, дард бермаган ахир бедаво.
 Узлат ичра элдан узилдим бугун,
 Узлат ичра қайта тузилдим бугун.
 Аъло фикру зикри фаройиб одат,
 Маст айлаган айни улуғ ибодат.
 Гоҳо ўзимни ҳам унутиб тамом,
 Такбирлар айтаман тинмай субҳу шом.
 Ҳеч кимга қилмаган қаҳр Муҳаммад,
 Фақирликни билган фахр Муҳаммад;
 Расули Акрам ҳам Тангри доғида,
 Узлатда оҳ чеккан Ҳиро тоғида.
 Узлатнинг яна бир фойдаси аъло,
 Ниҳоят бегона риёдай бало.
 Ортиқ мунофиқлик қилмасман сира,
 Гийбатчилар қилмас кўнглимни хира.
 Ноҳақ ҳеч кимсага отмайман тош ҳам,
 Қул каби ҳеч кимга эгмайман бош ҳам.
 Ҳар ким билан қилай дея муроса,
 Виждон дарди бағрим ўртамас роса.
 Фаним бир-бирига олов билан сув,
 Сира дўст бўлолмас оқил билан қув.
 Нодон билан ногоҳ бўлсангиз улфат,
 Сиздай олимга ҳам тенги йўқ кулфат.
 Ниҳоят, ҳасаддан бегона бўлдим,
 Ҳақ васлига толиб девона бўлдим.
 Фитнадан холимас асли оломон,
 Хусумат билан эш насли оломон.
 Оломон қавмидан йироқман-йироқ,
 Яратган висоли мунаввар чироқ.
 Узлатда мен топган тўртинчи фойда,
 Ҳеч ким тўхмат қилмас менга бу жойда.

Қорун давлатидай узлатнинг ганжи,
Соя солмас гумон ва тухмат ранжи.
Узлатнинг бешинчи фойдаси яна,
Ниҳоят бегона таъмаю таъна.
Молу мулкдан йироқ мен каби адо,
Хатто яқинимга йўламас гадо.
Узлат доми ичра токи тутилдим,
Ландавур қавмдан, не бахт, қутулдим.
Нохуш табиатли кимсалар зотан,
Таъбим хира қилмас ортиқ дафъатан.

...

Бу олти фойдаси узлатнинг лекин,
Олти зарарин ҳам айтайин секин.
Азал ҳар бир одам кичик ё йирик,
Халқ билан барҳаёт, халқ билан тирик.
Халқ билан бағри ҳам юраги тўлар,
Дунё, дин ишлари ҳам раво бўлар.
Узлатда эл-юртдан узилар одам,
Ғафлатда қолса гар бузилар одам.
Ғаззолий ҳазратим такрорлар мудом,
«Илмсиз бандага узлат ҳам ҳаром».
Илмсиз уйқудан кўтармайди бош,
Илмсиз банданинг қалби мисли тош.
Тун бўйи қилса ҳам гарчи ибодат,
Ғурур ва макрни қилар у одат.
Ўзини комил деб санар бехато,
Лекин қилар хато устига хато.

Дўсту ёр умидвор йўлга қарайди,
Гар йўқлаб борсангиз, қўлга қарайди.
Мен эса ҳеч кимни йўқлаб бормасман,
Совға билан кўнглин тўқлаб бормасман.
Менга ҳам ризқидан илинмайди ҳам,
Бору йўқликлари билинмайди ҳам.
Гарчи узатганман икки қизимни,
Қарздор деб биларман ҳамон ўзимни.

Одамлар куёвин эъзозлаб ортиқ,
 Хатто машина ҳам қилмоқда тортиқ.
 Гарчи икки ўғлим элнинг сафида,
 Хамиша ҳам тегмас улар нафи-да.
 На сармоя билан қўллай оламан,
 На насихат билан йўллай оламан.
 Халол меҳнат билан топиб ҳалол мол,
 Садақа улашсам қошки бемалол.
 Ва лекин уй ичра қамалиб қолдим,
 Узлатда сиқилиб ҳаттоки толдим.
 Дардим дoston бўлар қилсам ҳикоят,
 Мўминга ярашмас бироқ шикоят.

Қайноқ жабҳалардан йироққа тушдим,
 Дўст-ёрдан айрилиб фироққа тушдим.
 Ғайрат қайнаб тошсин қайноқ қониди,
 Эр кишининг ўрни жанг майдониди.
 Мард каби ташнаман ғалабаларга,
 Маърузалар қилсам талабаларга.
 Мунозаралар қилиб беллашсам дерман,
 Меҳрга муҳтожлар ғамини ерман.
 Афсуски, бу ҳиммат армон мен учун,
 Фақат орзу-умид дармон мен учун.

Узлатнинг тўртинчи зарари тайин,
 Васвос гоҳ бағримни ўртар бетайин.
 Бешинчи зарарин айтсам гар холис,
 Савобли ишлардан олисман-олис.
 Йўқламасман бемор – сабр аҳлин ҳам,
 Зиёрат қилмасман қабр аҳлин ҳам.
 «Мўминман!» дея гар сира толмасман,
 Аксар жанозага бора олмасман.

Ниҳоят узлатга берилгандайман,
 Салгина кеккайиб керилгандайман.
 Ўзимни такаббур зотдай тутарман,

Кўни-кўшнидан ҳам ҳиммат кутарман.
Кўнглимда минг йилнинг минг арзи бордай,
Мендан барча элнинг минг қарзи бордай.
Имон-этиқоддан қилмасдан жудо,
Ҳеч кимни бу кунга солмасин Худо!

...

Узлат фойдасига яна бир гап бор,
Арзийди берсангиз унга эътибор:

Бир томонда улус ҳамда жамият,
Бир томонда давлат ва ҳокимият.
Жамиятни қилай десанг гар ризо,
Давлатни қиларсан баъзан норизо.
Ҳокимият билан бўлсанг ош-қатик,
«Сотилди!» деб улус ранжийди қаттиқ.
Ҳар иккиси билан барабар улфат
Мунофиқ бошидан аримас кулфат.
Билиб айтар дарвеш мисол ҳар бахши,
Бундан кўра узлат минг бора яхши.

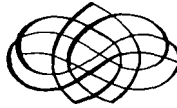
...

Биз билган-билмаган неъматлар учун,
Биз билган-билмаган ҳимматлар учун,
Биз билган-билмаган мақтовлар билан,
Биз билган-билмаган алқовлар билан,
Яратган эгамга минг ҳамду сано,
Ўзинг бизни мудом қўлла, Раббано!
Ўзинг «Бандам!» дея ҳиммат айлагин,
Расули Акрамга уммат айлагин.
Меҳр-муҳаббатин паноҳ қилгайсан,
Чаҳорёрларни ҳам ҳамроҳ қилгайсан.
Парвона айлагин фаришталарни,
Ҳамхона айлагин саришталарни.
Оёғимиз оту қилич қўлимиз,
Равон бўлсин мудом юрар йўлимиз.
Дўсту ёрларимиз мадаккор айла,

Барча ёвларимиз хору зор айла.
Не қилсанг ҳам аҳли замон билан қил,
То абад бор аҳли имон билан қил.

Танграм, кўнглимизни ўзинг қилгин тўқ,
Висолингдан ўзга умидимиз йўқ!

*Камоли эҳтиром билан Абдуҳамид Пардаев,
2016 йил 10 сентябрь.*

НАБИЖОННОМА НАБИЖОН БОҚИЙГА

60 ёш қутлови

Олтмиш ёшга кирди Набижон Боқий,
Боқий бўлсин умри қадаҳ тут, соқий.
Еттинчи ноябрь туғилган куни,
Илк бор йиғлай-йиғлай бўғилган куни.
Агар янглишмасам ҳамон йиғлайди,
Хақиқат ахтариб ёмон йиғлайди...

...

Аксари буюклар баҳор фарзанди,
Баҳордай беғубор наҳор фарзанди.
Ва лекин донишманд сиймолар хушёр,
Кузда туғилганлар ичра ҳам бисёр.
Еттинчи ноябрь айтай росмана,
Достоевский ҳам туғилган сана.
Тарихчилар айтар: рубъи маскунда,
Жомий ҳам туғилган айни шу кунда.
Куз сеҳрига холис берайлик баҳо,
Сахий куз фарзанди Толстой даҳо...
Афсунгар куз ичра бисёр минг бир сир,
Минг битта сир билан Боқий ҳам кабир.

...

Мен ҳам олтмиш ёшни қоралаб қолдим,
Адам мулкин қисман оралаб қолдим.
Куни кеча биз ҳам ёш эдик, раста,
Олтмишга кирибмиз, каранг, бир пасда.
Кимларни кўрмадим ҳаёт сахнида,
Машрабдай фидолар баёт сахнида.
Кўрдим терак каби керилганларни,
Беш кунлик дунёга берилганларни.
Мағрур кимсаларни юксак қоядай,
Камтарин зотларни ғариб соядай.
Дуч келдим майпараст киморбозларга,

Хирсдай ишратпараст хумор бозларга.
 Кўрдим ҳеч меҳри йўқ оналарни ҳам,
 Дўзахдай сеҳри йўқ хоналарни ҳам.
 Тарки дунё қилган зотларни кўрдим,
 Ғолибларни кўрдим, мотларни кўрдим.
 Бироқ иродаси қоядай маҳкам,
 Жўмард сиймолар дуч келди камдан-кам.
 Уларни шунчаки мард санаб бўлмас,
 Дардларин шунчаки дард санаб бўлмас.
 Холис хулосага келдим бегумон:
 Ҳасан ва Ҳусандай Боқий ва Усмон.
 Бизлар паҳса девор маҳкум нурашга,
 Улар ҳар иккиси тўймас курашга.
 Бизлар эл қатори хашаки банда,
 Улардай сиймолар тақчил ватанда.
 Бизларни назарга илмайди омма,
 Уларнинг ортидан эргашар ҳамма.
 Ёмонликка йўйманг улар сўзини,
 Орзу фуқароси санар ўзини.
 Таърифлаб бўлмас ҳеч метин бардошин,
 Ҳеч кимса олдида эгмайди бошин.
 Ҳақиқатнинг Қахҳор каби фидоси,
 Кимларга ёқмас ҳеч ҳақгўй нидоси.
 Гарчи боши узра қисмат дўли бор,
 Барча ҳавас қилар улуғ йўли бор.

...

Биз ҳаёт обида оқар каслармиз,
 Тўлқинлар измида сомон-хаслармиз.
 Шоҳдан қолишмаймиз гарчи даъвода,
 Такдир тутқунимиз асрий мавода.
 Равшан дийда билан басир бандамиз,
 Қисмат фармонида асир бандамиз.
 Йўлимизда тоғдай андиша, ҳалик,
 Ҳақиқат кўзига қаролмаймиз тик.
 Ақлнинг боши берк кўчаларида,
 Қисматнинг зим-зиё кечаларида,

Топилмас саргардон кимсалар биздай,
Армон бағримиз қон қилар бигиздай.
Гарчи жар солармиз виждон ҳақида,
Хаттоки эътиқод-имон ҳақида,
Зулмат ичра титраб мисли шамчиروق,
Асил эътиқоддан йироқмиз-йироқ.

...

Боқийга ихлосим ғоят беадад,
Қодирий бободан олар у мадад.
Қўлга олиб ундан қолган хомани,
Мардона яратган «Қатлнома»ни.
Ё Раб, бу асардан қон иси келар,
Қон қусган озурда жон иси келар.
Шайтондай қутуриб қаҳҳор шайтанат,
Қатлгоҳга дўнган бутун салтанат.
Қодирийлар каби Боқий фардона,
Қодирий қотилин излар мардона.
Ким айтар: ким ахир Фитрат қотили?
Хануз қотил тарих тош қотган тили!
Кимга кераги бор қонли ўлпоннинг,
Ким ахир бошини еган Чўлпоннинг?!
Мард бўлсангиз айтинг одил ҳақимлар,
Усмон Носирдан юз ўгирган кимлар?
Наҳот унга кафан бичган ўзимиз!¹
Наҳот ҳеч очилмас басир кўзимиз?
Наҳот дароз дасти оқпадарларнинг,

¹ Усмон Носир Сибирда сургунда, «Магадандаги лагерда бўлганида, у оғир касал бўлганига қарамай, ижодини давом эттириб, шеър ва дostonлар ёзади. 1943 йилда Усмон Юсуповга мактуб йўллаб, Сибирнинг қаттиқ совуғига дош беролмаётганлигини, Ўзбекистондаги истаган лагерга ўтишда ёрдам беришини сўради. У. Юсупов бу мактубни ўз таклифларини айтишлари учун жумҳурият Ёзувчилар уюшмаси раҳбарларига юборди. Улар эса таланти ҳамкасбларининг сургундан қайтишига қарши туришди.

Усмон Носир хатига жавоб ололмай, Кемероводаги маҳбуслар шифохонасида вафот этди». Қаранг: Нуриддин Муҳиддинов, «Усмон Юсупов», «Шарқ юлдузи» журнали, 1992 йил, 1 сон, 162-бет.

Нахот мангу қасди оқпадарларнинг?
Бағрим ўртар Боқий қўйган ҳар савол,
Ёвузлик ҳам нахот мангу безавол?!

...

Менинг минг асрлик қадрдон дўстим,
Наинки қадрдон, жонажон дўстим.
Кўҳна ҳаёт бизга холис муаллим,
Дорилфунун ичра олганмиз таълим.
Лақайларга бўлган қуёвтўра ҳам,
Ёнида бўлганман қуёвжўра ҳам.
Қўлни қўлга бериб неча бир ҳамроз,
Душанбе шаҳрига қилганмиз парвоз.
Ёдимда то ҳамон никоҳ кечаси,
Муҳаббатдан сармаст нигоҳ кечаси.
Қалбим лавҳи ичра мангу ўйганман.
Ишқ сардафтарига имзо қўйганман.
Яйраганмиз сирли Кофарниҳонда,
То абад бор бўлсин кўҳна жаҳонда.

Майли не десангиз мендай такани,
Хотинбоз деманг ҳеч Наби акани.
Уйлангани тўғри унинг уч бора,
Биринчи тўйдан сўнг келин бечора,
Гўшангада ёлғиз қолган хор бўлиб,
Наби акам ногоҳ лочин, сор бўлиб,
Тошкент сари учган қанот чиқариб,
Бундай қилолмасдим асло мен ғариб...

Тўқсонинчи йиллар сўнгида яна,
Дўсту қадрдонлар яхши бир сана,
Боқий чорбоғида йиғилдик шодон,
Улуғлар билан эш мен каби нодон.
Ошхўрлик қилганмиз катта сўрида,

Тўлепберген¹ Ога давра тўрида.
Иқбол Мирзо билан кўтармасдан бош,
Ёнма-ён камина еганим рост ош.
Наби ака деди: – Сўққабош терак,
Кани айтинглар-чи, кимга ҳам керак?
Барчангизга қанот неча ўғил-қиз,
Ичингизда фақат камина ёлғиз.
Хаёлимни тамом олди бир малак,
Васлига етолмай халакман-халак.
Токай юрагимни ўртайди бу дард,
Унга совчи бўлиб борар қайси мард?

Камина озгина ширакайф эдим,
«Совчи бўлиб ўзим бораман!» – дедим.
Наби ака деди: – «Сал ўлкангни бос,
Сендан улуғлар бор совчиликка мос!»
Хуллас зарур ишлар барчаси бўлди,
Тўй бўлиб, акамиз бағри ҳам тўлди.
Нодиржон² иккимиз ўртага олиб,
Келинникига бордик мошинга солиб.
Сўйилганми-йўқми, айтолмайман қўй,
Дўрмонда ва лекин бўлган яхши тўй.
Хамон кўз ўнгимда кўзи ва қоши,
Асқар Маҳкам бўлган эди тўйбоши.
Биз учун қимматли ҳар бир сўзи ҳам,
Қатнашган Орипов устоз ўзи ҳам.
Сийлаб тўн кийдирган қорақалпоқлар,
Акамни ийдирган қорақалпоқлар.
Манас каби қисик ҳар икки кўзи,
Тўн кийиб бўлди у Бердақнинг ўзи.
Сирожиддин Саййид хиром айлаган,
Хиром айлаб бизни ҳам ром айлаган.

¹ Тўлепберген Қаипбергенов, Ўзбекистон Қаҳрамони, атоқли қорақалпоқ адиби.

² Шоир Нодир Жонузоқ.

Олимахон билан қўшилган акам,
 Чилвир иплар каби эшилган акам.
 Олима акамдан қилган шикоят,
 Эл ичра бўлмасин асло ривоят.
 Узоқ яшамади иккиси аммо,
 Асил сир-асрори менга муаммо.

Муҳими қизи бор Олимахондан,
 Кизин ортиқ кўрар жумла жаҳондан.
 Наби акам ўзи тукқандай уни,
 Не тонг, жумла жаҳон бўлса мафтуни.
 Имкони бўлса гар ўзим билардим,
 Муҳаммадбобур¹га келин қилардим.

...

Ёшлик йилларимиз эслайман масрур,
 Бизларни чорларди илоҳий бир нур.
 Ёмон кўчаларда дайдиладик ҳеч,
 Кутубхона макон эртадан то кеч.
 Топган пулимизга олардик китоб,
 Сипқорар эдик биз ҳар бирин шитоб.
 Ниҳоят бизлар ҳам китобга дўндик,
 То абад безавол хитобга дўндик.

...

Набижон Боқий ҳам Кўкон фарзанди,
 Мендай ҳам эътиқод-имон фарзанди.
 Деманг ҳеч мен каби ўрта бўйи бор,
 Асрларни бўйлар теран ўйи бор.
 Куёшдай мунаввар ақлин чароғи,
 Али зулфиқори — калом яроғи.
 Бағримиз қовундай тилиб олганмиз,
 Ижод сеҳрин, не бахт, билиб олганмиз.
 Барча буюқларнинг ворисларимиз,
 Не тонг, яқин бўлса олисларимиз.
 Хамон ҳақиқатга ташнамиз-ташна,

¹ Муаллифнинг кенжа ўғли.

Эзгу ният билан ошна-ошна.
Деманг ҳеч бизларни ҳавойи бобо,
Бахтимиз бут — қанот Навоий бобо.

Кўзимизни очган Иброҳим Ҳаққул,
Рози бўлсин биздан, илоҳим, Ҳаққул!
Адолатнинг толиб беморларидан,
Истиклолнинг ғолиб меъморларидан.
Диний ва дунёвий илмлар кони,
Ижод асроридай билимлар кони.
Ғолиб қиличи ҳам, қини ҳам севги,
Имон-эътиқоди, дини ҳам севги.
Барча аҳли дилнинг аввал-боши у,
Собит иродамиз тамал тоши у.
Ҳазратим сеҳрига ёр айлаган ҳам,
Қалбимиз афсунгар тор айлаган ҳам.
Кимга илм қалқон, олимлик ниқоб,
Иброҳим акадай лекин йўқ уқоб.
Ваҳоб Раҳмон билан гоҳо жанг қилар,
Мард холини фақат жўмард танг қилар.
Мўминов¹ мисоли тарзи бебаҳо,
Фарзу суннатидай арзи бебаҳо.
Наинки «Занжирбанд шернинг қошида»²,
Тагордай мардона эрнинг қошида.
«...Қаҳҳор» эссесини бағримни тиглаб,
Минг бор ўқиганман минг бора йиғлаб.
Ёвузлик билан ҳеч қилмас муроса,
Ғаззолий мисоли қилар хулоса:
«Золимни одилу қаҳрни меҳр,
Деган сатрда ҳеч бўлмайти сеҳр».
«Қаҳҳор қисмат қонли ҳарбдан зиёда,
Шарқда зулму зулмат Ғарбдан зиёда».

¹ Фалсафа фанлари доктори, академик Иброҳим Мўминов.

² Тўғриси: «Занжирбанд шер қошида» (Навоий сабоқлари), Иброҳим Ҳаққулов мақолалар тўплами, «Юлдузча» нашриёти, — Т., 1989.

«Ким айтар бор иллат шайтон қилмиши,
 Барчаси бор қавми нодон қилмиши».
 «Кулбаю кошона, вайроналарда,
 Каъбаю бутхона майхоналарда,
 Асрий қилмишларин қилар баттоллар,
 Иблис бағрини ҳам тилар баттоллар».
 «Кўнгилда гуруру ботинда футур¹,
 Имон-эътиқодга етказар путур»².
 «Куруқ хушомаду бемаъни мақтов,
 Шоҳга ҳам, элга ҳам ёв мисли олов».
 Мардона қилар баҳс Аҳмад Донишдай,
 Эркига содиқ шахс Аҳмад Донишдай.

Офтобдай бор меҳрин сочган ҳам ўзи,
 Қалбимиз кўзини очган ҳам ўзи.
 Бежиз Парфи билан бўлмаган яқин,
 Порлагай то абад мисоли чақин!

Не бахтки, шу юртнинг болаларимиз,
 Самони титратар нолаларимиз.
 Не бахтки, туғилдик қутлуғ замонда,
 Бисёр муридимиз ҳар тўрт томонда.

Не бахтки, улуғлар этагин тутдик,
 Армон аламларин биз ҳам унутдик.
 Не бахтки, ишқ билан пайваста жонмиз,
 Фарҳоду Мажнундай ораста жонмиз.

Не бахтки, сўз бўлди ғолиб туғимиз,
 Афсунгар каломдай ғолиб руҳимиз.
 Сўз бизга ҳам ота, ҳам она бўлди,
 Хамдарду ҳамнафас, ҳамхона бўлди.

¹ Ф у т у р – (арабча) заифлик, чиркинлик, хароблик.

² Қаранг: Иброҳим Ҳаққул, Мерос ва моҳият. «Маънавият» нашриёти,
 – Т., 2008 й., 179-бет.

Ҳазрати Хизрдай тутди қўлимиз,
Қўлимиздан тутиб очди йўлимиз.
Олтмиш ёшга қўйдик сўз билан қадам,
Етмиш ёш билан ҳам қилгай ҳамқадам.
Ёр қилди бор имон аҳлин аслига,
Не тонг, ёр айласа Тангри васлига.
Зора, ёр айласа Тангри васлига...

*Энг яхши тилаклар билан
Абдуҳамид Пардаев,
2016 йил, 5-9 ноябрь.*

...

УСТОЗНОМА

*Устоз Абдулла Ориповнинг ёрқин
хотирасига бағишланади*

*«Сизнинг қутлуғ номни асрагай юрак,
Боқий ҳаёт йўлин неча бор такрор
Англаган, уқтирган устозсиз бешак.*

*Ажиб сурагингиз дилда барқарор;
Сизнинг хотирангиз фоний дунёда
Калом ва сўз билан этгум бахтиёр»¹.*

ДАНТЕ

Эвоҳ, ноябрнинг боши², куз эди,
Бусиз ҳам хаста бу кўнглим муз эди.
Боқий телефонда деди ярим тун,
«Абдулла Орифдан айрилдик бугун!»
Гўё ғам селига ботдим, йўқолдим,
Наҳот Устозимдан айрилиб қолдим!

...

Азалий ҳукмини ўқиди ҳаёт,
Неча бор само ҳам кўмди қуёшин.
Иқболи саждагоҳ Устозим, хайҳот,
Дафъатан тупроққа кўйдилар бошин.

Сўқир, ёвуз ўлим, минг дод дастингдан,
Зулматдай кирдингми шеър майдонига.
Ажал, сен найзангни санчдингми чиндан,
Ўзбек шеърятин паҳлавонига.

¹ Данте. Дўзах. XV, 82–85. Абдулла Орипов таржимаси. Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, III жилд, Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., – Т., 77–78-бетлар.

² Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири устоз Абдулла Орипов 2016 йил 5-ноябрда, Хьюстон шаҳрида шифохонада вафот этган.

Олис фазоларга кетган ҳам қайтар,
Ботгувчи куёш ҳам чиқар билмай ҳад.
Наҳот она халқим алвидо айтар,
Устоз Ориповнинг бошида абад?!

Дардли мусиқалар, ингрангиз бир-бир,
Ўзинг ҳам йиғла, эй, дилда қотган ғам.
Ёруғ бу оламда бормикан ахир,
Шоир вафотидан ортиқроқ мотам!

...

«Фоний бу дунёнинг баланд-пастига,
Теран назар ташлаб ўтди боимон.
Миллат қадри дея яшаб аслида,
Халқининг дардига бўлолди дармон.»

Жудолик дарди бор гар қалбимизда,
Қоядай гурур бор ҳавас қилгулик.
Абадият ўсди кўз олдимизда,
Шитоб ёнимиздан ўтди мангулик»¹.

...

Эвоҳки, табиат юзин ўгирди,
Боқмади чопсак ҳам йиғлаб ортидан.
Наҳотки сизга ҳам ёғоч от берди,
Наҳот уйни берди ернинг остидан?!

«Эвоҳ, ўлим бир мулк, султони жимлик,
Қодир фармонида шоҳу фуқаро.
Қаро зулмат мудом қилар ҳокимлик,
Во дариғ, ўлимнинг туғи ҳам қаро»².

...

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг Ўзбекистоннинг Биринчи Президенти Ислоҳ Каримов хотирасига бағишланган «Мангулик» шеърини муаллиф эскартиши. Қаранг: «Китоб дунёси» газетаси, 2016 йил 28-сентябрь, 18-сон, 2-бет.

² Мақсуд Шайхзоданинг «Ғафурга хат» марсиясидан муаллиф эскартиши.

«Форобий кўчасин сўл томонида -
Ўтсангиз муқаддас хилхона тараф,
Саноксиз қабрлар ғаладонида
Орипов ётибди қиблага қараб.

Мен баъзан шу йўлдан уйга қайтаман,
Сайр этиб ҳовлиқма сойнинг қошини.
Устозим шаънига салом айтаман,
Зиёрат қиламан қабрин бошини»¹.

Устоз, бардамсиз чин уйингизда,
То абад навқирон — синн² уйингизда.
Сизни ҳам мангулик бағрига олди,
Бироқ бағримизга туғёнлар солди.
Ҳамон келолмасман, ё Раб, ҳушимга,
Сиз кириб чиқарсиз аксар тушимга.

...

Бу йил бизлар учун оғир йил бўлди,
Оғир йил дастидан Ҳамид сил бўлди.
Мудом тутар эдим онам мотамин,
Бой бердик шеърият мулкин хотамин.
Ром қилган мен каби минглаб зоҳидни,
Тангрига топширдик Эркин Воҳид³ни.

Раҳмат, шеър битдингиз ёд этиб яна,
Барҳаёт руҳини шод этиб яна:

«Роса тортишдилар ер билан осмон,
Шафакқа айланди яноқлар чунон.

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг «Отелло» шеъридан муаллиф эскартиши.

² Синн — ёш, бу ерда янги маъносида қўлланилган.

³ 2016 йил 30 май санаси ўзбек адабиёти тарихига қора кун сифатида битилди — Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири устоз Эркин Воҳидов вафот этди.

Шоирни меники дер эди само,
Меники дер эди она ер аммо.

Шоир-чи куйлади иккаласин ҳам,
Заминдан куч олди, самога ҳамдам.

Саксон йил чорлашди ўртага олиб,
Охир тортишувда ер чиқди ғолиб»¹.

02.06.2016

Унинг ҳам Сиз каби беназир таъби,
Асилзода сиймо Навоий каби.
Шеърятти аъло шахсиятидай,
Шахсияти аъло шеъряттидай;

Камалакдай ашъор бўстони гўзал,
«Рухлар исёни», о, достони гўзал.
Есенин ҳам бўлган илҳомга тўлиб,
Хаттоки ҳайқирган Гёте бўлиб².

...

Қайғули ноласи ҳаёт - сатони,
Тангри бизга қилган тенгсиз атони,
Ислом Ота³га ҳам алвидо айтдик,
Самарқандга қўйиб Тошкентга қайтдик.

Наинки юртимиз тўлди ғам билан,
Оламнинг бағри қон бўлди ғам билан.
Наинки қон қилди қора кўлага,
Бағримизни қилди пора кўлага.

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг устоз Эркин Воҳидов хотирасига бағишланган шеъри. Қаранг: «Китоб дунёси» газетаси, 2016 йил, 13 июль, 13-сон.

² Устоз Эркин Воҳидовнинг Есенин, Гёте сингари машҳур шоирлар асарларини таржима қилгани назарда тутилади.

³ Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислом Каримов.

Хатто кексалар ҳам «Отам!» деб, «Отам!»
Катта-кичик тутди ҳафталаб мотам.
Гўёки сўнгандай олам қуёши,
Барчанинг кўзида шашқатор ёши.

Наинки буюклар бири Каримов,
Элнинг раҳнамози, пири Каримов.
Йўлчи юлдуз каби порлайверар У,
Бизни иқбол сари чорлайверар У!

...

Икки минг бешинчи сана ҳам шундай,
Бағримиз қон қилган зулматли тундай.
Бардошимиз ногоҳ синади Худо,
Баҳор чоғи бўлдик Парфи¹дан жудо.

Қарсиллаб қулади ашъор чинори,
Ўз бағрига олди Тошкент «Минор»²и.
Сўнгра Озод³ ака тарк этди, ё Раб,
Қайғу сели ичра ғарқ этди, ё Раб.

Жудолик дастидан бағримиз ўйдик,
Шукур ака⁴ни ҳам бой бериб қўйдик.

Тегирмон тошидай чарх урар замон,
Тарих такрорланди яна беомон.
Яна элимизнинг кетди уч марди,
Юракларни ўртар жудолик дарди...

...

¹ 2005 йил 27 март куни Ўзбекистон халқ шоири Рауф Парфи вафот этганди.

² «Минор» – Тошкентдаги устоз Рауф Парфи дафн этилган қабристон.

³ Ўзбекистон Қаҳрамони, устоз Озод Шарафуддинов.

⁴ Ўзбекистон халқ ёзувчиси Шукур Холмирзаев 2005 йил 29 сентябрда вафот этган.

О, Устоз, шаънингиз юксакдан-юксак,
Сиз Арши Аълонинг бандаси, бешак¹.

Сиз ҳам офтоб каби мунаввар кўзгу,
Она халқ тимсоли, ўзбек тимсоли.
Камалакдай рангли дарёларни у,
Жамлаган ўзида денгиз мисоли.

...

«Барчага баробар мерос бу башар,
Отадан қош-кўзни олган ўғилдек.
Билмам, қонингизда қай аждод яшар,
Балки Бобо Кайфий, балки Улуғбек.

Балки танглайингиз кўтариб кетган,
Дарбадар бир ошиқ ва ё сарбадор.
Балки бир бобонгиз шаҳаншоҳ ўтган,
Балки танангизда дарвеш қони бор»².

...

«О, устоз, жафокаш шу ҳилқат аро,
Ҳамиша ҳамнишин қора қаламга,
Гоҳида ғамгусор, гоҳ мотамсаро,
Меҳрингиз сочингиз аҳли оламга.

Токи бўғизларда бўғилар нафас,
Токи яралардан чак-чак томар қон,
Бийрон булбул каби табиат эмас,
Булбулдай куйлатди Ҳазрати Инсон.

Ватанга тикдингиз жонингиз мангу,
Кўксингиз то абад кўксига қалқон.
Юзма-юз келгандек гўё ўт ва сув,
Юзма-юз Сиз билан доғули замон.

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг «Фолбинлар» шеърідан муаллиф эскартиши. Қаранг: «Китоб дунёси» газетаси, 2016 йил 28-сентябрь, 18-сон, 2-бет.

² Устоз Абдулла Ориповнинг «Генетика» шеърідан муаллиф эскартиши.

Буюк эътиқоддир сиз учун ҳам йўл,
Буюк эътиқоддир муборак илҳом.
Оташ қалбингизда минг муаттар гул,
Оташ қалбингизда собит интиқом»¹.

«Муҳими назмингиз шалола мисол,
Барчани ром этар гул-лола мисол.
Хатто офтоб каби оташ-аланга,
Жўмарддай жон фидо қилар Ватанга»².

«Ёшлиқдан осмонлар ҳилоли бўлиб,
Хулқару Чўлпони бўлсам дегансиз.
Бетимсол юртимда камолга тўлиб,
Порлоқ юлдузлардай кулсам дегансиз.

Нихоят мусаххар мусаффо чирой,
Илҳом гули узра кумуш шабнамдай.
Учарсиз юлдузлар билан пайдар-пай,
Осмон гумбазида баҳсга тушгандай»³.

Тилло тожингизу тахтингиз ҳам шеър,
Қуёшдай мунаввар бахтингиз ҳам шеър.

Сизни азал мафтун этган Боботоғ,
Илҳом қадаҳини тутган Боботоғ.

...

«Севаман тинч оқшом, юлдузли тунни,
Севаман сайраса қушлар бетартиб.
Севаман оромни, суронни лекин,
Мен уни севарман барчадан ортиқ.

¹ Ўзбекистон халқ шоири Рауф Парфининг «Шоир» шеърідан муаллиф эскартиши.

² Устоз Абдулла Ориповнинг «Учқун» шеърідан муаллиф эскартиши.

³ Устознинг «Юлдузлар» шеърідан муаллиф эскартиши.

Хуруж айлаганда бедаво фирок,
Аччиқ алам ичра ёнсам туюқиб,
Ўлимни жонимдан севаман, бироқ
Мен уни севарман ўлимдан ортиқ»¹.

...

Кузнинг кўшиғида, кузнинг охида,
Сезгансиз одамзод қалбин гоҳида:

«Улуғ Алишернинг соч оқин кўриб,
Оғир хаёлларга чўмар бу фасл.
Қайрағоч ёнида ғамгин ўлтириб,
Чолларга ҳассалар йўнар бу фасл».

«ЙЎЛЛАР АЙРО ТУШДИ АММО...»

*Ўзбекистон халқ ёзувчиси
Шукур Холмирзаев ҳикояси*

Талабалик пайтим ёдимда ҳамон,
Кўнглим ёришади эслаган замон.

Тошкент. Куз. Эсарди муздайин шамол,
Ярага сепилган туздайин шамол.

Хавода учарди барги хазонлар,
Заминни кучарди барги хазонлар.

Чорларди бегумон Бойсун тоғлари,
Мен учун қадрдон Бойсун тоғлари.
Хилват арчазорлар бағрига олса,
Кўнглим ичра сирли ғалаён солса.

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг «Севгисиз одам» шеъридан. Қаранг: «Йиллар армони», Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, – Т., 1984 й., 31-бет.

Хаёл огушида ёлғиз росмана,
Дунёнинг кенглигин ҳис этсам яна...

Бойсунни соғиниб тортарканман оҳ,
Йўлда Абдуллажон учради ногоҳ.

Кўтариб олганча бир даста китоб,
Талпиниб келарди мен томон шитоб.

Гарчи бўлса ҳамки Қашқадарёдан,
Гарчи сув ичса ҳам бошқа дарёдан,

Кўшни воҳаларнинг фарзанди эдик,
Илҳом парисининг дилбанди эдик.

Шу боис кадрдон дўст эдик яқин,
Абдулла нигоҳи мисоли чақин.

Кўнглимдаги гапни аввалдан билиб,
Деди китобларга ишора қилиб:

– Пушкин асарларин жилдлари ноёб,
Ҳозир сотиб олдим, жуда ҳам камёб.

Китоб харид қилмас ҳуда-беҳуда,
Шоир хотираси мустаҳкам жуда.

Навоийдан тортиб то Ғафур Фулом,
Ёд билмагани йўқ хулласи калом.

Чўлпон шеърияти, Усмон Носир ҳам,
Тан берар хаттоки ақли қосир ҳам.
Шеърият завқига тўймайди асло,
Пушкинни ҳам қўлдан қўймайди асло.

Тийрак кўзларидай диди бебаҳо,
Ҳамиша ҳамроҳи Лермонтов даҳо...

Кун ўтиб борарди — шом пайти эди,
Таом пайти эди, жом пайти эди.

Пушкин номидаги боғ сари юрдик,
Икки дўст биттадан лағмон буюрдик.

Лекин Абдуллажон келгунча таом,
Гўё узатгандай шароб тўла жом,

Бир дафтар тутқазди шеър билан тўла,
— Шунинг ўқиб чиқинг, деди, бир йўла.

Яна деди: — Бироз келай айланиб,
Дафтарни қўлимга олдим шайланиб.

Илгаридан тахмин қилар эдим мен,
Унинг шеър ёзишин билар эдим мен.

Шеърларини ўқиб сеҳрга тўлдим,
Дўстимга нисбатан меҳрга тўлдим:

«Куз...

Қуёшнинг эринчоқ ёғдуларида
Совуқ ялтирайди барги хазонлар...»

Ўқиганим сайин кўнглим чоғ бўлар,
Ростдан куз қуёши эринчоқ бўлар.

Адирларни қиров қоплаган онлар,
«Совуқ ялтирайди барги хазонлар».
Сармаст қилган каби атиргул ҳиди,
Мени лол айлади шоирнинг диди.

Барги хазонлар ҳам диққатим тортди,
Уларга ҳаттоки меҳрим ҳам ортди.

Барчаси афсунгар сўзнинг қудрати,
Лочин каби ўткир кўзнинг қудрати.

Ниҳоят Абдулла ҳам келди қайтиб,
Бағримга босдим мен ҳайратим айтиб.

Дедим қалбим шавққа тўлиб дафъатан,
— Чинакам шоирлик, дўстим, сизга тан!

Сиздай туғма шоир борлигин билиб,
Ортиқ шеър ёзмасман номардлик қилиб.
Сиз бўласиз ўзбек назмининг нақши,
Менинг эса адиб бўлганим яхши.

Абдулла юзида балқар гул ханда,
Кўп ўтмай шеърлари чиқди «Гулхан»да...»¹

1997 йил.

...

Унута олмасман хитобингизни,
Қўлимдан қўймасман китобингизни.
Гарчи қоялардай собит шу Ватан,
Жавобсиз саволлар қийнар дафъатан:

«Нечун ҳар доим ҳам меҳрга тўлиб,
Ҳаёт эркаламас онамиз бўлиб?...
Мангу яшилликнинг маскани қайда,
Қайдадир хазонни билмаган баҳор?»

¹ Ўзбекистон халқ ёзувчиси Шукур Холмирзаевнинг устоз Абдулла Ориповга бағишланган «Йўллар айро тушди, аммо...» эссесининг муаллиф эскартиши. Қаранг: Шукур Холмирзаев, Сайланма, IV жилд, Эсселар. «Шарқ» НМАК Бош махририяти, — Т., 2007 й., 131–143-бетлар.

Нечун у ҳовлиқиб оққувчи сойда,
Чавандоз умрининг қайтмас сеҳри бор?!»

Нечун бу ҳаётнинг уммони ичра,
То ҳануз зиёда темирлар ҳиссиз.
Нечун ўзларини темирмас сира,
Мухтарам инсон деб атарлар, эссиз?!

...

Нечун одам аҳли чопар, уринар,
Талпинар қайгадир билмасдан тиним.
Нечун баҳти ичра ғами кўринар,
Нечун ғами бисёр баҳтида унинг?!

У нима истайди? Шону шавкатми
Юлдузлардан баланд? Кундан пурзиё?
У нима истайди? Тенгсиз қудратми,
Оёғи остида ётсинми дунё?!

Ахир аҳли башар бир вақт, бир замон,
Қаноат қадрини билган росмана.
Наҳот ўзи банди олам устидан
Ҳоким бўлмоқни у истар яғона?!

...

Наҳотки, асрлар тентираб ўтар,
Ер узра ҳукмрон ғам бўлар фақат.
Кимларки яхшилик уруғин экар
Ёмон деб ном олар наҳот оқибат!

Наҳотки дунёда ҳақсизлик мангу.
Наҳотки одамзод қилингандир оқ?!

Наҳот, ўша Фрейд ҳақ бўлса, ёху,
Наҳот қотил бўлса ўсиб чақалоқ?!

...

«Токай ҳайқирасиз кўзингиз ёшлаб:
— Қайда ишқ, қайда рашқ, қайдадир улар?!

Шу шўрлик заминни кетмангиз ташлаб,
Муқаддас туйғулар, олий туйғулар!

Наҳот руҳимизга ҳокимдир баъзан
Қаноат аталмиш ожиз бир сезги.
Наҳот Фарҳодларнинг оташ ишқидан
Хайратга тушишнинг ўзи ҳам севги?!»¹

...

«Наҳот ҳеч тинчланмас нотинч асримиз
Кўксидан қон силққан ярадор оху.
Унинг дардларини ким ҳам қилмас ҳис,
О, Устоз, ростдан ҳам қандай аср бу?!

Урушу фалокат, низо-ю таъқиб
Тинмайди, тинмайди, тинмайди сира.
Қани ким шодланар асрга боқиб,
Қани, ким айтади уни бокира?!

Давримиз гар олис ой қорасини,
Санаб бўлмагунча бир зум толмади.
Ва лекин одамзод дил ярасини,
Санаб етолмади, йўқ, етолмади.

Гарчи самоларда ёқолди чирок,
Юлдуз қилиб отди фазога ўзни.
Қўзғата олмади ўрнидан бироқ
Аскар елкасида турган юлдузни.

Гарчи йўлга солди уммонлар кучин,
Яратмак истади сўнмас бир чирой.
Бироқ гулзорини топтамоқ учун,
Қайдадир разилга бериб қўйди жой».

...

Нечун бошим узра яшнаган япроқ,
Шовуллаб тўкилар эрта пойимга.

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг «Отелло» шеърдан муаллиф эскартиши.

Наҳот учқур замон солмайди қулок
Менинг илтимосим, менинг раъйимга?!

...

Наҳотки шунчалар қаттол бу олам,
Наҳотки шунчалар бедил бу хилқат.
Сирли ҳикматининг сўнги-ку одам,
Наҳотки унга ҳам қилмайди шафқат?!

Майса ҳам уйғонар қайта киш ўтиб,
Заррача бўлса ҳам бир ҳиммат унга.
Наҳотки энг улуғ фарзанди кетиб,
Бошин кўтаролмай ётса мангуга?!

...

Наҳот оёқ билан чиқмаслар тоққа,
Наҳот керак арқон, чўкич, улов-от.
Наҳот мангуликка ёрлиқ олмоққа,
Кифоя қилмагай шеърий истеъдод?!

Наҳот дўзахдан ҳам даҳшатли бўлган,
Қанча ҳодисалар, кунлар кўргансиз.
Хатто шайтондан ҳам ваҳшатли бўлган,
Олчоқларни кўриб чидаб тургансиз?!

...

Наҳот кечди соҳир ҳислардан инсон,
Наҳотки афсунгар туйғулар ғойиб.
Бешафқат тафаккур наҳот беомон,
Ғарибми одамзод ва ё ғаройиб?!

Унинг пойидадир замин-зироат,
Унинг пойидадир ҳаттоки само.
Қайда шеър? Қайда ишқ? Қайда синоат?
Қайда Мажнун учун дашти Карбало?!

Тўплар гумбурлаши, ваҳшат садоси,
Токай қутқуларга тўлар бу замон.

Ташландиқ ушоқнинг бўлиб гадоси,
Токай чағалайлар оҳ чекар нолон?!

Юлдузлар ёнади, офтоб чарақлар,
Кукунга айланур вужуд ҳам, аммо
Яралган эканки инсон бир вақтлар,
Наҳот туйғудан у бўлгай Мосуво?!

Сарсон, соҳилларда тентираб яна
Ўйга ботирмикан берух ошиқлар?
Денгизлар уфқига боқиб мардона
Куйлармикан ҳеч ким ўтли қўшиқлар?

Мовий далаларда ўзни унутиб,
Шабнам ичра кезса малла ранг тойчоқ,
Фазогир Миррихнинг меҳридан кечиб
Боқармикан унга энтикиб, муштоқ?

Улуғ илоҳасин – тилсиз жамолин
Унутиб қўймасми бир кун одамзод?
Буюк насибасин – тенгсиз хаёлин
Шу буюк тафаккур этмасми барбод?!

...

Наҳотки шунчалар бешафқат очун,
Наҳотки барчаси ўчар бешафқат.
Наҳот вазифамиз кўникмоқ беун,
Наҳот вазифамиз унутмоқ фақат?!

...

Наҳотки то фазлу фалокати бор,
Инсоннинг бир-бирга маломати бор?
Наҳот меҳрга зор беморлардан то,
Шоҳлар дилигача маломатдир жо?
Бахтсиз кимсаларнинг кўздаги ёши,
Наҳот Яратганга маломат тоши?
Наҳот одамзодга неча минг замон,
Маломат тошлари ҳамроҳ то ҳамон?

Наҳотки самога боқиб одамзод,
Фалакдан тилади мадад ва имдод;
Наҳотки топгани фалокат бўлди,
Шул сабаб ҳар сўзи маломат бўлди?
Наҳот сарҳадлардан ғамгин сас келар,
Маломат тошлари басма-бас келар —
Наҳотки маҳв этар одамни одам,
Одам эрур аммо томошабин ҳам?
Одам қадри магар буюкдан-буюк,
Наҳот қай дилларда маломат тугук.
Не деб сўзлаганкин боқиб биз сари,
Бетимсол Ойбекнинг ҳорғин кўзлари?!

Сарғайган саҳфалар аро қараб тек,
Кодирий қабрини сўрар Отабек.
Мудроқ виждон учун, сохта шон учун,
Беҳуда тўкилган қанча қон учун,
Заминнинг тузалмас жароҳати деб,
Мовий дунёларнинг ҳалокати деб,
Бир кун эгилмасми одамзод боши,
Бизга ҳам ёғмасми маломат тоши?

О, буюк мавжудот, ҳазрати инсон,
Сенинг аслинг гаҳи ғафлати инсон.
Гаҳи сен баркамол бўлиб кўриндинг,
Гаҳи бечораҳол бўлиб кўриндинг.
Юлдузин бошингдан сочса ҳам само,
Гоҳо ўз қадрингни билмадинг, аммо.

...

Наҳот қордай тоза, тоғдек сарбаланд
Ўтюррак инсонлар дийдори армон.
Инсон дасти кўкка етса ҳам гарчанд,
Ғариб туйғуларга тутқун у ҳамон?

...

Асрлар сўнгида яралган инсон
Наҳот энди ўзин айласа барбод?

Нахот охиратга юз бурса жаҳон,
Нахот кароматлар ҳақ чиқса, нахот?!

...

«Нахотки бедаво бир қавм бордир,
Билар у на шуҳрат, на ор, на номус?
Шундок яшаб ўтган орсиз беордир.

Нахот улар билан бебок ва беюз
Лоқайд фаришталар тўдаси ҳам бор.
На осий, на содиқ, шундайин бетус.

Нахот маҳв айлаган Тангри ғазабкор.
Нахот қабул қилмас дўзах ҳам ҳатто,
Нахот ҳатто куфри топмас эътибор?!»¹

...

Нахотки рост Данте ошкор қилган «сир:
Қайдадир сотқинлик рўй берган замон,

Рух кетиб, вужудга иблис киргайдир,
Вужуд аввалгидай юргайдир яшаб,
То муддат битгунча кечиргай умр,
Рух эса дўзахга юмалагай заб»².

...

Нахот ҳаёт собит бўлмайти асло,
Тузилган агарлар ва магарлардан.
Бирор фирибгарга дуч келган асно,
Иборатми дейман фирибгарлардан?

...

Нахот дардга дармон армондир холос,
Хамишалик қўшни кундуз билан тун.

¹ Данте. Дўзах. Абдулла Орипов таржимаси. Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд, Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., – Т., 17-бет.

² Данте. Дўзах. XXXIII, 127–133.

Ёлгон дасти гарчи бўлолмас дароз,
Хақнинг қўллари ҳам эмасдир узун?

...

Токай қаддимиз дол, бошларимиз ҳам,
Токай нигоҳимиз тортади тупроқ.
Токай ер устида ҳамдардимиз кам,
Токай ер остида дўстимиз кўпроқ?!¹

...

«Наҳот файласуфлар асарлар бўйи,
Улуғлаган башар аҳлини бекор.
Наҳот ҳайвон каби инсон феъл-ҳўйи,
Баъзида бешбаттар ёвуз ва маккор.
Наҳот дўст бўлолмас аҳли оломон,
Йўлга солар фақат қилич ё фириб?
Наҳот саодатли бўлолмас инсон,
Оташқалб шоирлар гапига кириб?!»¹

«Наҳот давру даврон бемаъни асрор,
Сақич каби кўчар оғизма-оғиз.
Наҳот аслида у ташландиқ мозор,
Валийнинг ёнида ётар ялмоғиз?»²

«Наҳот манфур қавм манфаатпараст,
Ер юзида яшар қадим-қадимдан.

Кўлин совуқ сувга урмаган асло,
Касби алдамчилик, найранг, қабоҳат.
Наҳот яйрар улар кўзғалса бало,
Яхшилар қалбида ёнса жароҳат.
Элнинг тулпорини минсам дейди у,
Наҳот уй-жойига ҳатто даъвогар.

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг «Ранжком» достонидан, муаллиф эскартиши. Қаранг: А.Орипов, «Ишонч кўприклари», Ф.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, – Т., 1989 й., 177-бет.

² Ўша асар, муаллиф эскартиши, 189-бет.

Эътиқод инсофи бўлмаган мангу,
 Турланар ўзгарса обу ҳаво гар.
 Итда вафо бўлар, унда вафо йўқ,
 Суяк отган зотнинг ялар пойини.
 Суврати силлиғу сийрати қурук,
 Қароқчидек тўнар борган жойини?»¹

«Наҳотки аъмоли нафсу қабоҳат,
 Қураш деса англар қароқчиликни.
 Йўқ зарра имону тирноқча шафқат,
 Дўндираш Шайтонга яроқчиликни.

Мансаб дер, бойлик дер, доврўқ дегай, оҳ,
 Ўз-ўзича бўлар ким шуҳрат, шонлик.
 Наҳот зарур бунга шунчалар гуноҳ,
 Наҳот зарур бунга шунча шайтонлик...»²

Наҳот тоғдай чидам, тоғдай куч керак,
 Нораво ватанни севмоқлик учун?

Наҳот тоғдай чидам, тоғдай куч керак,
 Нораво элга сўз демоқлик учун?

АРЗИ ҲОЛ

«Устоз!» дейман қўлим кўксимга босиб,
 Шогирд бўлолмадим бироқ муносиб.
 Гарчи парвонаман бошингизда мен,
 Оҳ, чаламулламан қошингизда мен.
 Тенгдошу замондош шоирлар бари,
 Сизнинг мартабадан минг сарҳад нари.
 Гар азалдан шеърга ташна бўлдим мен,
 Улғайганда Сизга ошно бўлдим мен.
 «Баҳор»ни ёдласам болалик пайтим,

¹ Ўша асар, муаллиф эскартиши, 193–194-бетлар.

² Ўша асар, муаллиф эскартиши, 199-бет.

Бахордай бўларди балки ҳар байтим.
Мактабда ёд олсам «Арманистон»ни,
Мен ҳам яшнатардим шеърий бўстонни.
Ўшанда ёр бўлса менга «Ўйларим»,
Чинордай юксалар эди бўйларим.
Гарчи нолимасман муаллимлардан,
Думбул бўлиб қолдим гўр таълимлардан;
Афсуски ғамимни емаган ҳеч ким,
«Абдуллани ёд ол!» демаган ҳеч ким.
Фақат толибликда тингладим Сизни,
Афсуски, кечикиб англадим Сизни.
Бизларни қулликка қилган мубтало,
Шўро шоирларин билардим аъло.
Хатто Навоий ҳам назардан йироқ,
Ёдлардик биз «Яша Шўро»ни бироқ.
Бугун айтсам ёшлар кулар, худойим,
«Менинг оғам ўрис!» деганман доим.
Юсуф Хос Ҳожибнинг бегона жоми,
Тилга олинмасди Яссавий номи.
Минглаб Тўқай¹ларнинг очган кўзини,
Билмасдик Оллоёр² сирли сўзини.
Қуръони каримдан олис улғайдик,
Ким айтар мардона холис улғайдик.
Холбуки, эътикод эгизи Қуръон,
Хайёму Ҳофизлар негизи Қуръон.
Қуръон – одамийлик тамали тоши,
Тангрига пайваста шеърият боши...
Ҳадиси шарифлар олинмас тилга,
Коммуна шиори босилди дилга.
Шўро мафқураси пухтадан-пухта,
Заиф имонимиз куфр омухта.
Қулдай улғайтирди шўро муттахам,
Маҳрум ўсдик мантик, фалсафадан ҳам.

¹ Атоқли татар шоири Абдулла Тўқай назарда тугилади.

² Йирик диний арбоб ва атоқли шоир Сўфи Аллоҳёр назарда тугилади.

Устоз, бағрим ўртар «Йиллар армони»,
Армонки, во дариғ, йўқ ҳеч дармони!..

...

Наинки табиат мард кўшиқчиси,
Тилсиз табиатнинг тил уқувчиси;
«Озодликка чанқоқ, куйчи қахрамон»,
То абад маҳлиё бор аҳли жаҳон;
Сизга ҳам оламини қора этдилар,
Эзгу юрагингиз пора этдилар.
Ва лекин гўё мард Ҳазрат Алишер,
Элга фарзанд инсон элнинг гапин дер:

«Мен нечун севаман Ўзбекистонни,
Сабабини айтгин десалар менга.
Шоирона, гўзал сўзлардан олдин,
Мен таъзим қиламан она халқимга.
Халқим, тарих ҳукми сени агарда
Мангу музликларга элтган бўлсайди,
Қорликларни макон этган бўлсайдинг,
Меҳрим бермасмидим ўша музларга?
Ватанлар, Ватанлар, майли гулласин,
Боғ унсин мангулик музда ҳам аммо.
Юртим, сени фақат бойликларинг-чун
Севган фарзанд бўлса кечирма асло!»¹

Сизнинг ортингизда она халқ бордир,
Сиз каби меҳнаткаш, сиз каби суюк.
Унинг ташвишини унутмоқ ордир,
Уни унутганлар тўнкадир куюк.

...

«Қани, айт, мақсадинг нимадир сенинг,
Нечун тилкалайсан бағримни, оҳанг.
Нечун керак бўлди сенга кўз ёшим,
Нечун керак, рубоб, сенга шунча ғам!

¹ Абдулла Орипов, Ўша китоб, 57-бет.

Агар алдамаса шу совуқ симлар,
Гар шул эшитганим бўлмаса рўё:
Сен бешик эмассан, дорсан, табиат,
Сен она эмассан, жаллодсан дунё!»¹

...

Устоз, ҳиммат билан шеър айтасиз рост,
Гоҳ голиб, гоҳ мағлуб соҳиби замон.
Ҳеч кимнинг ҳеч кимдан тили қисикмас,
Чегарадир фақат инсоф ва виждон.

...

«Минг йилларким, булбул каломи
Ўзгармайди, яхлит ҳамиша.
Аммо шўрлик тўтининг ҳоли
Ўзгаларга таклид ҳамиша.
Она тилим, сен борсан, шаксиз,
Булбул куйин шеърга соламан.
Сен йўқолган кунинг, шубҳасиз,
Мен ҳам тўти бўлиб қоламан...»²

...

Устоз, сизга такрор тан бераман, тан,
Ва лекин ёдимга тушар дафъатан,
Шонли ўрус халқин номусу ори
Пушкиннинг «Булбул ва какку» ашъори:

Гулга тўлган баҳор чоғида,
Чаманзорда тун кучоғида,
Бийрон булбул куйлар ранг-баранг.

Бироқ турки совуқ какку қуш,
Какулайди нохушдан-нохуш.
Асабларни қилади таранг.

Совуқдан ҳам совуқ нафаси,
Бизни бахтдан қилгудай жудо.

¹ Ўша китоб, 60-бет.

² Ўша китоб, 91-бет.

Ўртамасин бағримиз саси,
Ўзинг асра бизни, эй Худо¹.

...

Сизга таъзим қилиб айтайин, рости
Сизга илҳом берган бу ашъор асти.
Пушкин ҳам булбулни аъло санайди,
Ва лекин каккуни бало санайди.
Пушкин ҳам донишманд шоир албатта,
Ўн сатр бу шеърнинг ҳикмати катта.
Шоир ҳикматин сиз гўзал йўйгансиз,
Булбулни тўтига қарши қўйгансиз.
Она тилимизни бир боғ дегайсиз,
Кимларни тўтидай бир зоғ дегайсиз...

...

XX аср – долғалар асри,
Қизил туғда ўроқ-болғалар асри.
Замони шиддатли инқилобларнинг,
Оламни титратган шаън хитобларнинг.
Камалак мисоли ранг-баранг ишлар,
Турфа хил ихтиро, янгиланишлар.
Ўзгарди улуснинг асрий азми ҳам,
Ўзгарди насри ҳам ашъор-назми ҳам.
Асрий ғазал асрий аҳдидан кечди,
Ғоят юксак асрий тахтидан кечди.
Бир томонда қолиб Шарқнинг таъсири,
Жумла аҳли ижод Фарбнинг асири.
Ҳеч қачон бўлмагай асло эски пир,
Қалбларни забт этди буюк Шекспир.
Олам аҳлин қилган асрори ҳайрон,
Давраларда қолиб от солар Байрон.
Данте ва Гёте улуғ сиймолар,
Сеҳр ва синоат тўлуғ сиймолар.
Бағоят сарбаланд қоядай учли,

¹ Александр Пушкиннинг «Соловей и кукушка» шеъри, муаллиф таржимаси.

Ўрус насру назми баридан кучли.
Чехов ром қилгандай устоз Қаҳҳорни,
Пушкин мафтун қилди сиздай шунқорни.
Оташ Лермонтов ҳам илҳом бахш этди,
Қалбингизга илҳом сеҳрин нақш этди.
Унинг ҳам «Ўйлар»¹им деган шеъри бор,
«Гўзаллик – Тангридир!» деган ери бор.
«Қамиш»² қисматини қилган ривоят,
Сиз «Най»³ деб қилгансиз гўзал ҳикоят.
«Ўйлар»ига сира етмас бўйларим,
«Ўйлар»дан ҳам аъло, Устоз, «Ўйларим».
Наинки ашъори, таъби мўжиза,
Аслида у ҳам сиз каби мўжиза.
Сира маломатдан чиқмаган боши,
Назми адолатли маломат тоши.

...

«Тухумдан чиқдию келтириб уни
Шу лойқа ҳовузга томон отдилар.
Ташландиқ ушоқ еб ўтади куни,
Хору хас, хазонлар устин ёптилар.

Дунёда кўргани шу тор ҳовузча
Ва мудроқ толларнинг аччиқ хазони.
Менга алам қилар, тилла балиқча
Бир кўлмак ҳовуз деб билар дунёни...»

...

Кўлмак ҳовуз дейсиз гаддор гардунни,
То ҳануз қузгундай мурдор гардунни.
Наинки мусхафдай ғайбномалар,
Шиддатли беомон айбномалар.

...

¹ М. Лермонтов. Танланган асарлар, I жилд. Фафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, – Т, 1978 й., 111-бет.

² Ўша китоб, 87–88-бетлар.

³ Устоз Абдулла Ориповнинг «Най» шеъри. Қаранг: Йиллар армони, 148-бет.

«Кимсан, эй, тунлари мени пойлаган,
 Макрига бойлаган ёвуз дарбадар.
 Кимсан, эй, руҳимни мағлуб айлаган,
 Мағрур юрагимга ташлаган назар.

Ёлвора бошлайман кимгадир ёниб,
 Бир зум иродамни этаман бекор.
 Бир зум ўзлигимдан қоламан тониб,
 Бир зум ожизликка бўламан иқрор.

Гуноҳкор бандадай титраб-қалтираб,
 Кимдандир сўрайман сўнгги ҳимоя.
 Шамол ҳам увиллар нимадир тилаб,
 Бирдан кела бошлар у машъум соя.

Тўлғаниб кетади ногоҳ юрагим,
 Нимани истайсан, сўйла, эй дайди!
 Секин гудурлайди шунда аллаким:
 — Наҳотки менга ҳеч раҳминг келмайди...

Ёмғир ҳам савалар мени беомон.
 Шамол ҳам ҳолимдан кулгани-кулган.
 Бошпана бер менга, мен — ваҳимаман, —
 Ботирлар қалбидан қувғинди бўлган»¹.

«БАҲОР»

манзумаси таърифи

Кўшиғи — ҳақиқат, куйи — маърифат,
 Эй, устози аъло, авлиёсифат,
 «Баҳор»²ни ёзгансиз ғайратга тўлиб,
 Биз ҳамон ўқиймиз ҳайратга тўлиб.
 Устоз Ориповнинг мангу байти бу,

¹ Ўша китоб, 111–112-бетлар.

² Абдулла Орипов, «Йиллар армони», 124–128 бетлар.

Ўзбек шеърятин баҳор пайти бу.
Бу шеър асли бир юз қирқ тўртта сатр,
Уммон каби теран, муаттар атир.
Гарчи бўлса ҳамки манзума яхлит,
Олти қисм қилдим олимлар тахлит.
Жўшқин манзуманинг дастлабки боби,
Баҳор таронаси, баҳор ҳубоби.
Булбулдай ҳар гулга парвона бўлиб,
Баҳорни куйлайсиз мастона бўлиб:

«Еллар ҳам уйғонар ишқалаб кифтин,
Офтоб ҳам юксалар – тик келар қуёш.
Тоғлар ҳам юк ташлаб кўтарар кифтин,
Безавол майса ҳам силкитади бош.
Ховлиқма жилғалар чопар беэга,
Қушлар қий-чувига тўлар дала, боғ».
Дейсиз: »Висолингдан қувонмай нега,
Баҳор, соғинтирдинг ахир кўп узоқ!
Ялдо кечасидай рутубатли қиш,
Солди руҳимизга оғир бир сурур.
Сен келдинг, уйғонди яна шўх олқиш,
Йиғлаган кўзларга тушган каби нур».

...

Сиз билан ҳеч шоир бўла олмас тенг,
Манзума кўлами олам каби кенг.
Кейинги қисмда бир жуфт бебаҳо,
Хотирга олинар устозлар даҳо.
Ғафур Ғулом сизга донгдор замондош,
Ҳамон фироғида фиғон чекар Шош.
Устоз Шайхзода ашғор лочини,
Хаёли бамисли Курагонийдек.
Гар тарих эврилса шуҳрат тожини,
Унга кийгизарди Султон Улуғбек.

Улар қабри узра тортасиз наъра:
«Баҳор келаётир, бош кўтар, қара!..»

...

Ҳазратда муҳими фано мавзуси,
Сиз учун муқаддас она мавзуси.
Оналар кўз юмса агар ногаҳон,
Ростдан, қулаб тушса арзийди осмон.

Мен ҳам сиздай «неча кунки
Келолмайман ҳушимга.
Онажоним кечалари
Кириб чиқар тушимга...»

«Унинг оромгоҳи бундан олис жой,
Олисда ётибди менинг паноҳим.
Бугун кетганига тўлибди беш ой,
Беш ойким, кўксимда ёнади оҳим.

Куйларман хотиранг балки вақт етиб,
Бир умр ўртанар лекин танда жон.
Суронлар йўлимда турибди кутиб,
Ўзинг қўлла энди мени, онажон».

...

Кейинги қисмда ўйга ботарсиз,
Бешафқат қисматга тош ҳам отарсиз.
Гар хитоб қиларсиз чок этиб яқо,
Бирок лом-лим демас бу соқов даҳо.

«Жавоб ололмади ҳеч ким ҳам зотан,
На султон, на гадо, на шоҳ, на фақир.
Ким қанча қувмасин унинг ортидан,
Бир уюм тупроқни кўрсатар тақир.

Ҳаёт талвасаси тинмагай, аммо
Мангу боқий қолур Инсон ва Хаёл.
Мерос аталмай барчага фано,
Қисмат аталмагай ҳар кимга завол».

...

Шу асно ҳаёт ва мамот дуч келар,
Қалбимга ғойибдан улкан куч келар.
Сиз билан жўровоз хитоб қиларман,
Ҳаёт саҳни ичра шитоб қиларман:
Заҳаролуд гарчи завол қўш тиғи,
Музаффар ҳамиша ҳаёт қўшиғи!

...

Яна баҳор васфин хурсанд куйлайсиз,
Хатто юлдузлардан баланд куйлайсиз:

«Шу буюк офтобнинг мукофотини
Эъозлаб қўяйлик айтиб шукрона.
Дилдан ўчирайлик ғамнинг отини,
Баҳор ҳам бахт каби ахир ягона».

...

«Баҳор»нинг ботину зоҳири аъло,
Ботин-зоҳиридай охири аъло.
Муқаддас мавзуга яна қайтарсиз,
Ватанни улуғлаб алёр айтарсиз.
Наинки битарсиз ҳаяжон билан,
Ҳаяжон ичида қайнок қон билан.
Афсунгар байтингиз сеҳри йиғлатар,
Мангу собит Ватан меҳри йиғлатар:

«Қизғалдоқ баргидек учар дилдан ғам,
Тошқинлар киради қалбимга маним.
Баҳоринг муборак бўлсин ушбу дам,
Менинг Ўзбекистон — дилбар Ватаним.

Фақат сен қалбимга чўқтирмай малол,
Чарчаган руҳимга илҳом солурсан.
Баҳор ҳам, умр ҳам ўтар эҳтимол,
Фақат сен дунёда мангу қолурсан».

...

Наинки мунаввар қароғингиз сўз,
Ҳамиша музаффар роғингиз сўз.

Сохта мафкурасин такрор қилиб фош,
Шўроларга қарши кўтаргансиз бош.
Хазрат Али каби жанг ҳам қилгансиз,
Бебурдлар холини танг ҳам қилгансиз.

...

ХАЯСТОН ИЛҲОМИ¹

Эркин ВОҲИДОВ, Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири.

Азал-абад сирли калом нақши шеър,
Яхши шоир каби ноёб яхши шеър.
Хар кун ҳам туғилмас чинакам шоир,
Беҳуда бўғилмас чинакам шоир.
Улуғ шоирнинг қай шеъри соз бўлар,
Бисотида аъло шеърлар оз бўлар.
Аъло ашъор пайдо бўлган хар сана,
Шеърият байрами бўлар росмана.
Чўлпоннинг «Халқ» шеъри битилган палла,
Биз учун тарихий сана баралла.
«Ўрик гуллаганда» ёзилган чоғи,
Ўрикдай гуллаган шеърият боғи.
Беназир Фафур ал-Фуломнинг «Вақти»,
Ўзбекнинг бахти бу, ўзбекнинг бахти!
Аъло шеър «бахосин ўлчамоқ учун,
Олтиндан тарозу, олмосдан тош оз».
Хис этиб устознинг қудратли кучин,
Биз ҳам ҳайқирамиз унга жўровоз:

«Азиз асримизнинг азиз онлари
Азиз одамлардан сўрайди қадрин.
Фурсат ғаниматдир шоҳ сатрлар-ла
Безамоқ чоғидир умр дафтарин»².

¹ Устоз Эркин Воҳидовнинг мулоҳазалари муаллиф томонидан шеърга солинди.

² Академик шоир Фафур Фуломнинг «Вақт» шеъридан.

Азал туғма шоир камёб бўлади,
Яхши ашъори ҳам ноёб бўлади.
Сира чарчамасман олқишлар айта,
«Сен етим эмассан» ёзилмас қайта.
Тарихда ҳар йилнинг ўзга саври бор,
Аъло ҳар шоирнинг ўзга даври бор.
Ўзгача ҳар жўмард эрнинг замони,
Ўзгача аъло ҳар шеърнинг замони.
Олтмишинчи йиллар Орипов пайти,
Ғолиб ва музаффар Орипов байти.
Ғафур Ғулом бўлиб тортди у наъра,
«Гўзал Хаястон» деб шеър битди сара.
Наинки Чўлпоннинг сирли қафти бор,
Оташин офтобнинг қайноқ тафти бор.
Тан берар ҳатто мен сингари эран,
Шоирона фикр терандан-теран.
Айтинг, кимга ёқар синиқ ифода,
«Арманистон» — кўзгу, тиниқ ифода!
Булоқдай беғубор шоир нияти,
Жодудай ром қилар самимияти.
Шоирнинг илҳоми қайнаб тошар ҳам,
Шеърят мухлисин ақли шошар ҳам.
Фикр фармонида ҳар бир қофия,
Кабир фикр каби кабир қофия.
Ҳар битта ташбеҳ ҳам шеър руҳига мос,
Самоларни бўйлар шукуҳига мос.
Бирорта бегона тимсол топилмас,
Бирорта девона мисол топилмас.
Жуда ҳам зич анор доналаридай,
Муҳташам қасрнинг хоналаридай.
Қон билан берилган сайқали аъло,
Хаястон шаънига ҳайкали аъло.

Арарат — тоғларнинг гавҳар донаси,
Арманистон — элнинг ғамгин онаси.
Севан кўли булут бағрида қамар,
Мажнуннинг қадрдон дўсти Оҳтамар.

Миллатлар замонлар дастурхонида,
 Бағоят мўътабар нон билан туздек.
 Куёш порлар мудом толе тонгида,
 Арман май шишаси узра юлдуздек.
 Ташна руҳи ичра шеър бўлиб кирар,
 Мовий дараларда асрлик туман.
 Шеър ишқи чаманлар сайрига бурар,
 Саргашта этган ҳам ўша «ёсуман».

Тарих бобида ҳам холис ҳар фикри,
 Юракларни ўртар ҳаққоний зикри:

«Тозига чап бериб қочган ҳар тулки,
 Арман тупроғини бўяди қонга.
 Босқинчи сўзининг маъноси шулки,
 Нонга тўйганда ҳам тўймас маконга.

Тарих деб аталган қисмат бу ахир,
 Кошида юз тубан ҳаттоки Худо.
 Кимни у камситиб этмаган таҳқир,
 Кимни у юртидан қилмаган жудо.

Менинг ҳам Ватаним жанглар гувоҳи,
 Менинг ҳам тупроғим топталганди хор.
 Менинг ҳам руҳимда аждодлар оҳи,
 Менинг ҳам қонимда қилич занги бор.

Минорлар эмас бу фалакка қасам,
 Қасоскор боболар кетмишлар санчиб.
 Мен тортган ғамни ҳам бир-бир санасам,
 Ўлик фиръавнлар кетарлар сапчиб».

Гўзал «Арманистон» гарчи мухтасар,
 Камрови дostonдай аъло шоҳ асар.
 Бешафқат тарихни тилга олади,
 Ташбеҳлар кўнгилга ларза салади.

Хатто озод замон васлини куйлар,
Иқболнинг фаровон фаслини куйлар.

Гарчи шеърга солар Арманистонни,
Бир он ҳам унутмас Ўзбекистонни.
Она юрти билан пайваста жони,
Юртнинг дарди билан ҳам хаста жони.
Ёдимга тушар «Форс тароналари»,
Есенин ашъорин каноралари.
Есенин ҳам гарчи Эронни куйлар,
Кўз олдидан кетмас ўрисча уйлар.
Куйлар гар шарқона бор бозорларни,
Унутмас ўз юрти, бугдойзорларни.
Абдулла ҳам хушёр «Арманистон»да,
Ватан ишқи бисёр «Арманистон»дан.
Асил шоир учун муқаддас ватан,
Ватан билан мудом бир жону бир тан.
Зотан, «Арманистон» қувонч бахш этар,
Қалбимизга ватан ишқин нақш этар.
Аъло шеърни ёзган шоир бор бўлсин,
Бахти ҳам то абад барқарор бўлсин.

1968 йил.

УСТОЗ АБДУЛЛА ОРИПОВГА

Нечун ихлос билан Сизга бермай қўл,
Жаннат сари холис кўрсатасиз йўл.
Кимлар уни Данте таъсири дерлар,
Ҳамидни бу дoston асири дерлар.
Ниҳоят қаттиққўл ҳақимдай дадил,
Ҳукм чиқарасиз жуда ҳам одил.
Бокира бўлса ҳам феъли енгил қиз,
Жаннатга тушолмас дегайсиз ҳаргиз.
Ёдга тушар ногоҳ Дантенинг фикри,
Дўзах ичра унинг ҳаққоний зикри:
«Уч иллат Тангрига буткул нораво,

Енгилтаклик ва кек, пастлик — уч бало».¹
Сакта гардун каби минг иллоти кўп,
Устоз, бу дostonнинг фазилоти кўп.
Зиёда Эгамнинг ёзи ва қиши,
Уни таҳлил қилиш олимлар иши.
Ва лекин уларга осон бўлсин деб,
Яна кимларнингдир кўнгли тўлсин деб,
Қайта ўқиб бағрим яралаб чиқдим,
Манзур мисраларни саралаб чиқдим:

«ЖАННАТГА ЙЎЛ» ДОСТОНИДАН САРА САТРАЛАР

Й и г и т

Минг мартаба шукур бўлсин Парвардигорга,
Мендан рози кетган экан қиблагоҳларим.
Эс билмаган гўдакликни йўйсак бекорга,
Сенсираган эмасман мен, йўқ гуноҳларим.

Дўстлар билан калтаклашган чоғларим бўлган,
Хар хил куфр ишларим ҳам кўпдир, билмадим.
Балки менинг гуноҳ халтам лиммо-лим тўлган,
Лекин ота ҳурмати канда қилмадим.

Т а р о з и б о н

Савоб деган нарса ахир тасодиф эмас,
Етмиш икки томирдан у оқиб келгуси,
Яхши одам яхшилигин англамай қолмас,
У виждонни бир вазифа дея билгуси.

Т а р о з и б о н

Сен жаннатий иш қилибсан бунинг учун бас,
Дейлик бир зум қуллуқ билан қилайлик таъзим.

¹ Данте. Дўзах. Абдулла Орипов таржимаси. Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд, Фафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., — Т., 57-бет.

Лекин гуноҳ деган гап ҳам рўй-рост иш эмас,
Уни кўриб кўрмаслик ҳам гуноҳи азим.

Т а р о з и б о н

Илоҳий дил берган эди сенга худойим,
Кулоқ сол деб шўрликларнинг оҳи-воҳига.
Сен-чи, само шуъласини куйладинг доим,
Шеърлар битдинг юлдузларга гулга, охуга.

Й и г и т

Мен иқрорман.

Т а р о з и б о н

Аммо энди фойдаси йўқ-ку.
Ўз умрини яшаб бўлган энди одамзод.
Ачинаман сенга, иним, инимсан, чунки,
Гар қанотинг бўлмаса-да сен ҳам паризод.
Қодир эгам муҳибларин сийлаган маҳал
Шоирларни киритмишдир пари қавмига.
Фаришталар тил фарқламас, миллат ҳам азал,
Улар фақат кулоқ тутгай кўнгил майлига.

О т а

Ким муносиб фарзанд бўлса, падар шавкати
Фиръавннинг эҳромидан бўлар баландроқ.
Бир қария ётар эди менинг ёнимда,
Ўғли унинг тепасига қўйди улкан тош.
Бироқ бир кун иблис кирди ўғил қонига,
Ўғил бир кун таъмасини айлаб қўйди фош:
Қабртошда ўзин исми ёзилмай қолмиш,
Сангтарошни олиб келди бир кун у нокас
Ва ўз исмин ўйдирди ҳам, бу савоб эмиш,
Йўқ, бу савоб аталмагай, манманлик, холос.
Қабристондан ўтиб қолган бирорта кимса
Ҳашаматли мрамор тошни кўриб қолган он
О, бу тошни қўйган фалон азамат деса,

Ота эмас, ўз обрўсин билган у инсон.
 Кўряпсанми, инсон зоти ўлимни ҳатто
 Манманлиги учун рўй-рост ишлатмоқ бўлар.
 Оқибати нима кечди: етдию фано
 Ҳаммаси ҳам йўқлик сари айлади сафар.

О т а

Сен ўз кўлинг етгунича иш қилар эдинг,
 Бошқасига қолар эдинг ахир ноилож.
 Сен ўзинг ҳам бошқалардан ғам кўрар эдинг,
 Йўқ эди-ку, ўғлим, сенда салтанат ва тож.
 Наҳот энди ҳаммасига сен жавоб берсанг,
 Ахир ўзинг покдомонми — шунинг ўзи, бас.
 Иғволарга балогардон бўлардинг, билсанг,
 Наҳот ўша савобинг ҳам бўлибди абас.
 Абдуллатиф гуноҳи ҳам сендадир балки,
 Кечир мени, Парвардигор, ўзингсан ҳакам.

Й и г и т

Дада, Худо бошқармаган ҳеч қачон халқни,
 Ихтиёрин берган эди лекин чинакам.
 Кимларнидир йўлдан урган ҳазрати шайтон,
 Кимларнидир бандам деган Тангри таоло.
 Шайтон гапин муридлари бажарган обдон,
 Худо йўлин бандалари унутган гоҳо.
 Ҳамма бало ана шунда, қодири ғаффор
 Ўша нўноқ бандаларни кечирмас ҳеч бир.
 Парво қилманг, дадажоним, баҳона бисёр,
 Қисматдир бу, қабрда ҳам тузалмас букр.

Ф а р и ш т а л а р т и л о в а т и

Парвардигор шафқатни Ихтиёр этди.
 Ўн саккиз минг оламини Йўқдан бор эди.
 Бандасига билдириб Кўнгилларини,
 Тайин этди пайғамбар — Расулларини.

Хазрат одам шу тахлит Фасона бўлди.
Малойиклар одамга Парвона бўлди.
Тўлсин боқий фароғат Ушбу хонага.
Раҳмат нури даставвал Мушфиқ онага.

Й и г и т

Бовар этинг сўзларимга, она, онажон,
Жаннат рухин туймоқдаман суҳбатингизда.
Гар қоида кўтарса-ю, изн этса осмон
Бўлар эдим азал-абад хизматингизда.

О н а

Кимсан ўзи? Қандай зотсан? Аён эт, ё Раб,
Илтижойинг юрак-бағрим юборди эзиб.
Сўзинг тинглаб ва шикаста бастингга қараб,
Она қалбим ниманидир турибди сезиб.
Ким билади, сен сингари ўғлим ҳам бу кун
Қайлардадир кезиб юрар овора, сарсон.
Жаннатдами, дўзахда у — мубҳам мен учун,
Лекин мени она дединг, демак — фарзандсан.

Й и г и т

Она дедим, чунки ахир онасиз, она!
Сиз ҳам ахир оналикдан тона билмассиз.
Мени болам деяверинг дилдан, росмана,
Гарчанд фарзанд дийдорига қона билмассиз.

О н а

Нетай, ночор аҳволингни турибман кўриб,
Нетай, бунда турли найранг ўйлаб топарлар.
Ўзларининг рухсорларин очиқ қолдириб,
Сендайларнинг юзларига ниқоб ёпарлар.
Ким эканинг ноаёндир менга бу фурсат,
Билмасман ҳеч — мақсадинг не? Муродинг нима?
Олағовур ичра ҳозир дўзаху жаннат,
Кимлигингни истасанг — де, истасанг —дема ...

Й и г и т

Инсон зоти, сенинг недан каминг бор эди?
 Сенга Тангри берганди-ку тафаккур, имон.
 Замин, хаво — бари сенда барқарор эди,
 Нечун дилдан инсоф ҳиссин айладинг гумдон?
 Ахир сен ит эмассан-ку, беланиб лойга
 Бир-бирингни ғажисанг то суяк талашиб.
 Самимият қайда эди, тафаккур қайда,
 Лугатингда гар бу сўзлар ётар қалашиб.
 Ҳасад, иғво қайдан кирди шўрлик каллангга,
 Қайдан сени чулғаб олди худбинлик, куфр.
 Не чоғлик сен ширин эдинг гўдак паллангга
 Ва не чоғлик балчиқ ичра кечирдинг умр.
 Майли, кўкда камайса ҳам бирорта юлдуз
 Ерда битта яхши одам кўпайса дердим.
 Инсон учун асли кураш экан-ку жоиз,
 Ха, дўзахи эканман мен, ўзимдан кўрдим.

Д ў с т

Нимасига ишондинг сен одам боласин,
 Айт-чи, унинг қай хислати сени этди ром?
 Йиғлаб туриб, сева туриб, дейман, тингла сен,
 Ишонмадим инсонга мен, тамом, вассалом!
 Осмондаги юлдузларни санамоқ мумкин,
 Аммо инсон феъл-атворин борми поёни.
 Сенга доим нима дердим, эслагин ўртоқ:
 Хаёл билан безаб бўлмас асло дунёни!
 Эсингдами, қутқазгандинг мени иғводан,
 Йиғиштириб олмасимдан ҳали ҳушимни,
 Маҳкаманинг котибаси тўсиб дафъатан
 Тилаб олди оғзимдаги тилла тишимни.
 Иғво, найранг, ҳасад, ғийбат — булар бариси
 Оҳ, азизим, очолмади кўзингни наҳот?!
 Сенга вафо қилдими, хўш, илҳом париси,
 Жаннат ато қилдими ё «гўзал» коинот?!

Й и г и т

Жами инсон борасида менинг бул сўзим,
Ўйлаб қара, тарихда бор ибрат доимо:
Не-не зотлар гар ўзлари топса ҳам тўзим
Одамзодга кўрмаганлар ёмонлик раво.
Эзгуликнинг йўли оғир, серғалва гарчанд,
Юксакларга кўтаради соҳибин бироқ.
Майли, менинг руҳим синиқ, хаёлим парканд,
Ҳис қиларман эзгуликнинг офтобин порлоқ.

Й и г и т

Во ажабо, томошанинг қизиғи чиқди!
Биласанми, таъма захри куфрдан ортиқ.
Ифвогар-ку, ғазабингга охир йўлиқди,
Лекин сенда қарзим бўлса - ол, сенга тортиқ!
Оғайнимдан икки пайса ўмариб шодон,
Мақтанайми падаримнинг олдида, қани?!
Аҳволимни тушун сен ҳам, баҳаққи имон,
Сен оласан мендан ўша икки пайсани.

Д ў с т

Асло! Асло! Сен оласан!

Й и г и т

Йўқ, йўқ, мутлақо!

Д ў с т

Сен оласан! Сен оласан! Охирги сўзим!

Тепада садо гумбурлайди. —

Й и г и т

Тингла, дўстим, келаётир қандайдир садо!
Бирга ўсдик, бирга майли топайлик тўзим.

С а д о

Волидаю падарларга куллуқ ва раҳмат!
 Ташаккурлар бўлсин нурли инсон зотига.
 Фикрингизни лекин бу ён буринг бир фурсат,
 Зеҳн солинг гапнинг асл тафсилотига:
 Икки дўстнинг садоқати, меҳри, ҳиммати
 Коинотнинг қадридан ҳам тургайдир баланд.
 Ҳеч не билан ўлчанмайди дўстлик қиммати,
 Қулатгай у сарҳадларни қудрати билан.
 Хикоятдан мурод шулким, улуғ, муҳтарам
 Дўсти содиқ насиб этсин ҳар кимга ҳар он.
 Жаннат ато қилажакман иккингига ҳам!
 Жаннат йўли мана, Сизга очик, чароғон.

Атроф бирдан ёришиб кетади.

Парда

...

О, улуғ отдошлар, мақоми юксак,
 Муносиб шогирдсиз гарчанд аларга.
 Мен ҳам таъзим қилиб айтмоғим керак:
 Осон бўлмаган ҳеч Абдуллаларга.
 Қодирий қисмати, Қаҳҳор қисмати...
 Имону эътиқод тоза исмати.

...

Этагингиз ихлос билан ушлаганман,
 Таъзим қилиб кўнглингизни ҳушлаганман.
 Маҳлиё ҳам бўлдим минг бор сеҳрингизга,
 Сазовор ҳам бўлдим, не бахт, меҳрингизга.
 Уйингизда меҳмон бўлган онларим бор,
 Меҳмон бўлиб еган ошу нонларим бор.
 Ҳамроҳ бўлдим сизга турфа хил жойларда,
 Шеър базмида ғоят катта саройларда.
 Жон қулоғи билан тинглаб бор мухлислар,
 Олқишларди Сизни минглаб бор мухлислар.
 Кошифийдай воизлик ҳам қилардингиз,

Сўз қудратин ғоят пухта билардингиз.
Менинг отам бўлган каби сайис бува,
Ижодкорлар аҳлига Сиз раис бува¹.
«Сиз асли бағрига босганча маҳкам,
Шогирдмас, ўғлига бўлгандай тиргак,
Бор меҳрин бахш этган устоз чинакам»².

Дантедай дедингиз: «Огоҳ бўлгин, ҳай,
Пар тўшак қошига келмас шон-шараф,
Чарчок, танбалликка асло берма раъй.

Кимки шон ахтарса беаҳмат яшаб,
Ундан қолажақдир омонат бир из,
Елда — тутун, мавжда кўпикка ўхшаб.

Кўзғал! Танбалликка берилма ҳаргиз,
Дунёда ҳад йўқки енголмаса руҳ,
Руҳ бўлмаса басдир вужуддай ноқис.

Зиналар бор олдда узоқ, серандуҳ,
Четга чекинмаклик сенга нолойик,
Ўғитим тингласанг — бўлма дилмажруҳ»³.

«О, ақлу зеҳннинг нури, сарвари,
Сизнинг ўғитларни тинглаб тобора,
Таважжухим ортар ҳикматлар сари.

¹ Устоз Абдулла Орипов бир неча йиллар мобайнида Ўзбекистон ёзувчилар уюшмасининг раиси, қолаверса умрбод фахрий раиси лавозимларида хизмат қилган.

² Данте. Дўзах. Абдулла Орипов таржимаси, муаллиф эскартиши Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд, Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., — Т., XXШ, 49.

³ Ўша китоб. XXIV, 46—55.

Ниҳоят англадим мен ҳам дубора,
Нечун порахўру балохўр зоти
Тангрининг қошида энг паст, энг қора».¹

...

Мен ҳам Данте каби «нигоҳим бурдим,
Ва кўрдим барисин дўзахга қараб.
Раббано йўригин фаҳм этиб турдим,

Бу ерда адолат юритарди иш,
Жазосин тортарди гуноҳкор мардум»².

...

«Ранжком» достонидан иқтибослар:

»Йиқилганга мадад берсанг — англайман,
Марддай жангга кирсанг, алқагум абад.
Ёвузликдан зада қора манглайман,
Номардлардан фақат дод дегум минбаъд...
Нечун ғаддорларнинг йўли доим шай,
Қандай бир-бирини излаб топарлар.
Қайдадир дафъатан чалинса карнай,
Ош борми деб бари шошиб чопарлар.

Элда не ташвишу буларда не ғам,
Гарчи Хизрсифат пешволари бор.
Сен фақат шулардан асрагин, Эгам,
Уларнинг қўлида юртни қилма хор.

Элим, ўзинг тукқан амалпарастдан,
Қачон қутулгайсан, ўйлаганим шу.

¹ Данте. Дўзах. Абдулла Орипов таржимаси, муаллиф эскартиши
Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд,
Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., — Т., 58-бет.

² Данте. Дўзах. XXIX, 52–55. Абдулла Орипов таржимаси. Қаранг:
Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд, Ғафур
Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., — Т., 146–147-бетлар.

Сени ким кутқарар тубан-пастдан,
Пешонангдан шўринг кетмасми, ёху?!

Кайдасиз, бағри кенг азамат эрлар,
Кайдасан покдомон, фидойи Инсон.

Тарқайди чўпонсиз сурув ҳам дерлар,
Доно жим ўтирса, сайрагай нодон».¹

Абдулла Орипов хитобими ё,
Эл бағрин ўртаган итобими ё?!

...

«Кимларнинг кўнглини тўлдирар мақтов,
Кимларни оғудай ўлдирар мақтов»²,
Қанча чарх урмасин бошингиз узра,
Ожиз бор мақтовлар қошингиз узра.

...

XX аср иккинчи қисми,
Турфа хил номланар тарихда исми.
Ҳамон КЭПЭСС дасти забардаст,
Раҳнамо Хуришчев³ жўхорипараст.
Олмос қанот боғлаб Икардай шоввоз,
Гагарин самога қилса ҳам парвоз⁴,
Қаҳат обу ошу ғалла ҳам, дон ҳам,
Ҳаттоки еганмиз зоғора нон ҳам.
(Бизни боқиш ўгай отамнинг ғами,
О, ҳамон оғзимда бу ноннинг таъми!)

¹ Устоз Абдулла Ориповнинг «Ранжком» достнидан, муаллиф эскартиши. Қаранг: А.Орипов, «Ишонч кўприклари», Ғ.Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, — Т., 1989 й., 202–203 бетлар.

² Устоз Рауф Парфининг: «Мақтов кимга ёкмас, кўнглинг тўлдирар,/ Мақтов — ширин оғу, ширин ўлдирар» фардининг муаллиф эскартиши.

³ Никита Хрушчев — 1960 йилнинг бошларида КПСС МК Бош котиби, совет давлати раҳбари.

⁴ Юрий Гагарин 1961 йилда илк бор самога парвоз қилгани назарда тутилади.

Хуришчев довдираб йўлин йўқотиб,
 Ўрнин эгаллади қора қош котиб¹.
 Унинг ҳам қўлида шўро маёғи,
 Бироқ қутлуғ келди унинг оёғи.
 Кун сайин ўнгланди аҳволи элнинг,
 Кун сайин кўпайди мол-холи элнинг.
 Гарчи ғарибона турмуш тарзимиз,
 Ҳеч кимдан йўқ эди бизнинг қарзимиз.
 Гувала деворли кулбани бузиб,
 Яхши ният билан режалар тузиб,
 (Ўспирин боламан ота-оналик,)

 Янги уй солганмиз икки хоналик.

Озодлик еллари кеза бошлади,
 Хар ким ўзин инсон сеза бошлади.
 Ҳаттоки жўш уриб миллий ор-номус,
 Музаффар ҳамият аталган комус.
 Олтмишинчи йиллар... эсласам бугун,
 Ечилар юз йиллик армонли тугун.
 Наинки шеърият саври ҳам аъло,
 Миллий уйғонишнинг даври ҳам аъло.
 Голиб байроқ қилиб Ватан сўзини,
 Очиш даркор эди халқнинг кўзини.

«Тарихинг минг битта дoston, ўзбегим,
 Насли Ўзлуқ, балки Тархон, ўзбегим,
 Жуфт дарёдай чашми гирён, ўзбегим,
 Минг балога кўкси қалқон, ўзбегим,
 Шеърият мулкида султон, ўзбегим,
 Самога илк қўйган нарвон, ўзбегим,
 Ўзбекистон, боғу бўстон, ўзбегим», -
 Дея наъра тортди Эркин Воҳид ҳам,

¹ Қора қош котиб — Леонид Брежнев, КПСС МК Бош котиби, совет давлати раҳбари.

Жўровоз юртсевар сиздай зоҳид ҳам.
Дедингиз: «Номусим ва шаъним маним,
Она Ўзбекистон — Ватаним маним!»
Бу хитоб Ватандай муқаддас, азиз,
Биз учун шиорга айланди лазиз.

Зотан, ўз «Бахтини топгунича то, —
Не-не балоларни кўрган ўзбекман.
Меҳмон жой сўраса, аямай ҳатто, —
Унга жонини ҳам берган ўзбекман.

Бир неъмат бўлсин деб қалбда қонни ҳам,
Анор донасига жойлаган жонман.
Агар қўйиб берса кенг жаҳонни ҳам
Зарга ўрагувчи Ўзбекистонман.

...

Юрт бу кун карвонлар бошида нордир,
Юрт бу кун Шарқ ичра тенгсиз бир диёр.
Юрт бу кун оҳудай хўп ишвақордир,
Сир каби сермавждир, Помирдай пойдор.

Толе юлдузининг қутлуғ зиёси,
Саодат буржида балққан замон бу.
Бепоеъ ватан бу — йўқдир қиёси,
Ажиб бир бўстон бу — Ўзбекистон бу.

...

Абдулла Орипов
мохир таржимон

«Эмас осон ашъор саҳнида турмоқ,
Данте панжасига панжани урмоқ.

Беллашишга қай бир зот гар қилса қасд,
Зарбасига дучор бўлар забардаст.

Арслон билан фақат арслон қилар жанг,
Тенг келиши гумон йўлбарсу паланг.

Хатто юз бир йўлбарс ҳолин танг қилар,
Барчаси тан бериб ногоҳ йиқилар.

Уммон учун саррин сабо чикора,
Лекин бўрон қилар бағрини пора.

Фақат бўрон солар бағрига туғён,
Безовта қилолмас сабо ҳеч қачон.

Баҳайбат фил каби Дантедай даҳо,
Унинг шоҳ асари¹ ғоят бебаҳо.

Устоз, ғайрат қилиб Сиз шимариб энг,
Беллашдингиз Данте билан тенгма-тенг»².

Химматингиз билан бу буюк асар,
Қайта кашф қилинди яна сарбасар.

Наинки ҳар фикрин зикр қилдингиз,
Сиз ҳам Данте каби фикр қилдингиз.
Бу ҳам ўзига хос тенгсиз тантана,
Ашъор хазинамиз бойиди яна.
Бу ҳам ўзига хос жасорат³ тенгсиз,
Барчамизга ибрат маҳорат тенгсиз.

«Илоҳий комедия», «Дўзах»дан:

¹ Данте қаламига мансуб «Илоҳий комедия» назарда тугилади.

² Алишер Навоий. «Фарҳод ва Ширин» достонидан муаллиф эскартиши. Қаранг: «Фарҳод ва Ширин», Ғафур Ғуллом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, – Т., 1989 й., 8-бет.

³ Ҳуқуқшунос олим, академик Акмал Саидов «Илоҳий комедия» таржимасини «адабий жасорат» дея таърифлаган. Қаранг: Акмал Саидов, «Данте – юрист». «Адолат» нашриёти, – Т., 2011 й., 160–169-бетлар.

«Илк бор аён бўлди шу нарса менга,
Чарх уриб тушардик тубанга рўй-рост,
Атроф тўла эди шовқин суронга.
Ўлжасидан маҳрум қарчиғай нохос,
Йўқотиб ғайрату ўктам шиддатин,
Хўжасидан кутиб гинадор овоз —

Учган жойи узра силкиб қанотин,
Юз бора айланиб юрар дастаавал,
Сўнг қўнар бир четга тажанг ва сокин.

Шундоқ Герион ҳам келдию жадал,
Ўпқон сарҳадига қўнди-ю, тинди:
Маҳлуқ елкасидан тушдик, шу маҳал —
Ўқ каби учди у, кўздан бекинди»¹.

...

«Соқов рицарь»дан:

Аёл зотин кўнгли бордир фақат мақтовга,
Мақтов уни осмонларга кўтарар ҳатто.
Кўнгил берар аёл зоти ҳатто меровга,
Мақтасанг бас — лабларингда ширин хуш садо.
Ўзида йўқ хислат учун гердаяр агар,
Худо урган букурни ҳам гўзалсан десанг.
Ювошгина фаришта де бўлса у маккор,
Аҳмоғига — ақлинг офтоб мисоли десанг.

Бесўнақай аёлга-чи хушбичимсиз де,
Харсангтошдай зил-замбилни болу пар дегин.
Бузуқисин учратсанг гар аҳлоқин мақтаб,
Покизалик бобида сен яксарсан дегин.

¹ Данте. Илоҳий Комедия, Дўзах. XVIII, 124–136. Қаранг: Абдулла Орипов. Танланган асарлар. Тўрт жилдлик, учинчи жилд, Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 й., — Т., 89-бет.

Кар-соқовин кўрсанг агар — гапирмай мақта,
Кўрларига шивирлагин: «О кўзи чақноқ!»
Ипиriskи аёлни сен саришта ата,
Ростгўйсан де учраса гар ёлғончи аҳмоқ.

Кадди шамшод деб атагин букур кампирни,
Бевафо бор хотин зотин дегин вафодор.
То кўзгуга боқиб ўзи ечгунча сирни,
Мен жуфтакни ростлагайман, иш беш, не гам бор¹.

...
Устоз, бу ишимни айбга қўйманг,
Мендан ранжиб ногоҳ бағримни ўйманг.
Сизга ихлос билане ғоят беадад,
Сизнинг руҳингиздан тилаб куч-мадад,
Таҳрир қилдим бироз, буларни, узр,
Не ажаб, Сизга ҳам гар бўлса манзур:

«Аёл зоти азал мойил мақтовга,
Мақтов осмонларга кўтарар хатто.
Кўнгил берар улар хатто меровга,
Мақтасанг бас — ширин сўзлаб бехато.

Йўқ хислати учун гердаяр агар,
Хатто букурни ҳам гўзалсан десанг.
Ювош фаришта де бўлса у маккор,
Аҳмоғига — офтоб мисолсан десанг.

Бесўнақай бўлса хушбичимсиз де,
Харсангдай кўполни болу пар дегин.
Бузуқ бўлса агар ахлоқин мақтаб,
Покликда шубҳасиз яксарсан дегин.
Кару соқовларин — гапирмай мақта,
Кўрларига дегин: «О, кўзи чақноқ!»

¹ Қаранг: Абдулла Орипов, Танланган асарлар, 2-жилд, 229-бет.

Ипирисқиларин саришта ата,
Ростгўй де учраса ёлгончи аҳмоқ.

Қадди шамшод дегин букур кампирни,
Бевафо хотинни дегин вафодор.
Токи ўзи холис ечгунча сирни,
Мен қуён бўламан, иш беш, не ғам бор».

...

Бир кун Уюшмада барча жамулжам,
Минбарда бор эди Усмон Азим ҳам.
Ижод аҳли билан бутун зал тўла,
Мажлисга раислик қилиб бир йўла,
Надомат ва армон билан шикаста,
Бизга арз қилдингиз мисоли хаста:

«—Шуқуруна айтаман такрор ва такрор,
Элда азиз бўлдим, бўлдим Қахрамон.
Ва лекин кўнглимда бир армоним бор,
Афсус, бўлолмадим чинакам инсон».

...

«Яшадик шу рангин дунёда масъул,
То эллар кўз ёши бўлмасин чашма.
Ўзни бағишладик курашга буткул,
Демакки, яшадик оромга ташна.

Ташна яшадик биз меҳрга мутлоқ,
Ишққа, муҳаббатга ташна ўтдик биз.
Гоҳ эса қуёшдек порлоқ ва йироқ,
Ҳаққа, ҳақиқатга ташна ўтдик биз».

МУАЛЛИФ ҲИКОЯСИ

Мухбир йигит пайтим мисоли мажнун,
Тўқсон еттинчи йил ёзида бир кун,

Дафтар-қалам олиб соат учларда,
Тошкенти азимдай гўзал шаҳарда,

Йўл олдим Адиблар уюшмасига,
Назм билан наср сарчашмасига.

Ният Ориповдан интервью олиш,
Интервью баҳона тарихда қолиш.

Уюшма сарвари Абдулла ака,
Адолатпарвари Абдулла ака.

Шоирлар ичра гар ягона эди,
Такаббурлик буткул бегона эди.

Бошида балқса ҳам гар шуҳрат тожи,
Хатто бўлса ҳамки муҳтарам хожи,

Хаттоки сенатор, арбоб бўлса ҳам,
Эгнида шоҳлардай зарбоф бўлса ҳам,

Қошида бемалол яйрар эдик биз,
Бор дардимиз айтиб сайрар эдик биз.
Ақли олмос каби чақин зот эди,
Туғишганимиздай яқин зот эди.
Чехрасида балқиб офтоб билан ой,
Иzzат қилиб менга кўрсатди у жой.

Йигирма йил ўтди ўшандан буён,
Сухбатни батафсил қилолмам баён.

Ёзиб кўйганимда кундалик тутиб,
Хотирамдан бу кун илтифот кутиб,

Бироз танг аҳволда қолмас эдим, ҳа,
Майли эсда борин ёзай ҳадаха.

(Лекин ўзгаларга бўлсин бу сабоқ,
Абдулла акадай ҳар улугнинг ток,

Унутиб бўлмаган каби ўзини,
Ёзиб бориш зарур ҳар бир сўзини.)

Тез қайтаман деган мендай дарбадар,
Қолиб кетдим кечки тўққизга қадар.
Устоз саволимга жавоб берарди,
Ўшакни олиб гоҳ рақам терарди.

Гапимиз бўларди гоҳо кўнғироқ,
Сухбат ҳам қиларди ким билан йироқ.

Тан бердим устознинг ишчанлигига,
Наинки ишчанлик, чечанлигига.

Ром қилди беғубор самимияти,
Беназир раҳбарлик салоҳияти.

Файрат-шижоатга тўлиб кўринди,
Ғолиб Жалолиддин бўлиб кўринди.

Наинки шоир у Ҳазратдай соҳир,
Нўширавон каби вазир ҳам моҳир.

Ҳар ишни қиларди ақл билан ҳам,
Ҳар сўзин безарди нақл билан ҳам.

Шеъррий сатрларга бергандай сайқал,
Қанча муаммони қилар эди ҳал.

Ўринбосарини чақириб бир пайт,
Битгандай гўёки шоҳона зўр байт,

Ўзи айтиб туриб ёздирди буйрук,
Мисоли минг дардга даво қурч қуйрук.

Менинг ҳар сўзимга соларди қулоқ,
Ногоҳ меҳри тошиб мисоли булоқ

Деди: «— Шоир бўлсанг, сен менга қара,
Ҳар ким ижодида жуда ҳам сара,

Гўзал байтлар бўлар, тўплаб юр доим,
Бир куни илҳом бахш айлаб худойим,

Улардан қиларсан яхши бир асар,
Элга манзур бўлса, не тонг, сарбасар».

Устоз насиҳати дастур бебаҳо,
Мен ҳам бердим ижод аҳлига баҳо.

Шоирлар яхшию ёмонин таниб,
Нихоят «Кузнома»¹ битдим ўртаниб.
Бисёр шоҳ байтларни дилга ўйганман,
Қизлар дафтари²н ҳам бошлаб қўйганман...

¹ «Кузнома» — муаллифнинг Ўзбекистон халқ шоири Усмон Азимнинг «Куз» шеърлар тўпламидан саралаб олинган сара байтлар асосида ёзган бағишлов-манзумаси.

² Қизлар дафтари — замондош шоираларнинг шеъррий тўпламларидан саралаб олинган мисралару байтлар асосида муаллиф уларга бағишлаб ёзган манзумалар назарда тутилади.

Гоҳ Асқар Маҳкамга холис бериб қўл,
Жума намозига олар эдим йўл.

Кай шеърни наинки тўқирдик бирга,
«Сақичмон»да намоз ўқирдик бирга.

Шу боис сумкам ҳеч бўлмас эди бўш,
Бўларди жойнамоз, оппоқ каллапўш.

Устознинг уларга тушдию кўзи,
Оҳиста тин олиб дедилар ўзи:

-Барчамиз беш кунлик дунёда меҳмон,
Ёшим яшаб ўтиб кетсам бир замон,

Оқибатни шиор қилгину сен ҳам,
Зиёрат қилиб тур қабримни, укам...

Замона тулпори ел каби елди,
Башорат қилинган жудолик келди.

Во дариғ, бошимда бор олам жабри,
Муқаддас қадамжо Устознинг қабри!

Юрагимга солган шеър шукуҳини,
Танграм шод айласин Устоз руҳини.

...

*2016 йил декабрь,
2017 йил январь.*

МУНДАРИЖА

РАХБАРНОМА	3
АМИРНОМА	20
ХОФИЗНОМА	26
ЧЎЛПОННОМА	61
МИРПЎЛАТНОМА	78
МИРПЎЛАТ МИРЗОГА	89
УСМОННОМА	95
СУЛТОНМУРОДНОМА	120
БАҒИШЛОВ	129
ЗАМОН АЛЛОМАСИ	141
ШОИР	154
ҲАЛИМАНОМА	160
ШЕЪРИЙ МАКТУБ	180
АКМАЛНОМА	182
НАБИЖОННОМА	198
УСТОЗНОМА	203

Абдуҳамид Парда

НОМАЛАР

Шеърӣ мактублар ва бағишловлар

Муҳаррир *М. Турсунова*
Мусахҳих *Ҳ. Закирова*
Компьютерда саҳифаловчи *Д. Эрматова*

«FAYLASUFLAR» нашриёти.
100029, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Тел./факс: 239-88-61.

Нашриёт лицензияси: АИ №225, 16.11.2012.

Босишга рухсат этилди 30.07.2018. «Uz-Times» гарнитураси.
Офсет усулида чоп этилди. Қоғоз бичими 60x84¹/₁₆. Шартли
босма табоғи 16,5 Нашр ҳисоб табоғи 17,0 Адади 100 нусха.
Буюртма № 2.

«FAYLASUFLAR» МСНҲ босмаҳонасида чоп этилди.
Манзил: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.